

Centru de cercetare și
documentare în domeniul
integrării imigranților

BAROMETRUL INTEGRĂRII IMIGRANȚILOR

Raport final de cercetare

Acest material a fost realizat în cadrul proiectului “Centru de cercetare și documentare în domeniul integrității imigranților”, implementat de Asociația Română pentru Promovarea Sănătății în parteneriat cu Fundația Soros. Proiectul a fost finanțat din Fondul European de Integrare a Resortisanților Țărilor Terțe prin Programul general “Solidaritatea și gestionarea fluxurilor migratorii” (ref: IF/11.01-03.01) al Uniunii Europene, gestionat în România de Ministerul Afacerilor Interne, prin Inspectoratul General pentru Imigrări ca autoritate contractantă.

Programul anual 2011

Data publicării: iunie 2013

Adresa de sesizări: Asociația Română pentru Promovarea Sănătății, str. Soldat Velicu Ștefan, nr. 43, 023255, sector 2, București, România

Fundația Soros, str. Căderea Bastiliei, nr. 33, 010613, sector 1, București, România

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Uniunii Europene.

Autori:

Ovidiu Voicu (coordonator)

Andra Bucur

Denisa Ionescu

Luciana Lăzărescu

Victoria Nedelciuc

Sergiu Panainte

Daniela Tarnovschi

DESPRE AUTORI

Andra Bucur este licențiată în drept și absolventă de master în drept internațional și drepturile omului în cadrul Universității Lyon 3 și în drept privat comparat în cadrul Facultății de Drept „Babes-Bolyai”. Andra și-a început activitatea în domeniul migrației în calitate de consilier juridic pentru solicitanți de azil și a continuat cu activități de cercetare și analiză a legislație din domeniu.

Denisa Ionescu este absolventă a Facultății de Psihologie și Științele Educației, secția Psihologie din cadrul Universității din București și a Masterului în Dezvoltarea Resurselor Umane și Comunicare Managerială (SNSPA). Lucrează de peste 9 ani în sectorul neguvernamental, în domeniul proiectelor educaționale. Este acreditată de Colegiul Psihologilor din România în specializarea psihologia muncii.

Luciana Lăzărescu este membră a echipei multidisciplinare de cercetători din cadrul Centrului de Cercetare și Documentare în Domeniul Integrării Imigranților. Luciana are peste 7 ani de experiență de lucru cu imigranții și de monitorizare a integrării acestora în România.

Victoria Nedelciuc este absolventă a Facultății de Sociologie și Asistență Socială a Universității din București, specializarea Sociologie (licență și master), iar în prezent este doctorandă în cadrul aceleași instituții. Victoria a avut colaborări cu mai multe ONG-uri din perioada facultății, fiind implicată în activități de cercetare și stimulare a participării publice în cadrul mai multor proiecte din domeniul migrației. În cadrul acestui studiu, a fost responsabilă de coordonarea activității de cercetare.

Sergiu Panainte este expert în relații internaționale și studii europene. S-a specializat în analiză de politică externă, europenizare și integrare europeană, studii despre cetățenie. Coordonează programele din domeniul migrației în cadrul Fundației Soros România. Este absolvent al unui masterat în relații internaționale și studii europene la Central European University.

Daniela Tarnovschi a obținut diploma de sociolog la Universitatea „Babeș Bolyai” din Cluj-Napoca, după care a urmat programul de studii aprofundate în Științele Comunicării în cadrul aceleiași universități. A fost bursieră a Federal Commission for Scholarships for Foreign Students și Swiss National Science Foundation, States Department of State’s Bureau of Educational and Cultural Affairs în cadrul Center for Comparative Immigration Studies, University of California-San Diego și a Open Society Foundation. Daniela a făcut parte din echipa de cercetători care au contribuit la „Studiul asupra fenomenului migrației în România. Integrarea străinilor în societatea românească”, finanțat de Inspectorat General pentru Imigrări.

Ovidiu Voicu este politolog și este specializat în statistică socială. Ovidiu a coordonat în ultimii 10 ani programele de cercetare socială ale Fundației Soros România, dintre care cele mai vizibile au fost seriile *Barometrul Opiniei Publice* și *Studii Electorale Românești*. Ovidiu este autor al mai multor articole și capitole în studii pe teme precum educația, implicarea civică, migrația, iar din 2012 este directorul departamentului de politici publice al Fundației. Ovidiu este coordonatorul Barometrului Integrării Imigranților.

CUPRINS

Lista de abrevieri	6
Lista figurilor	7
Lista tabelelor	8
Introducere.....	9
Metodologia cercetării	10
Preambul: resortisanți din țări terțe cu drept legal de ședere în România.....	10
Definirea și viziunea studiului.....	10
Dimensiunile cercetării.....	12
Idealul și viziunea integrării: scheme funcționale	13
Practica integrării: ipotezele cercetării	14
Surse de informație și metode de culegere de date	18
Nivelul 0: Deschidere.....	20
Libera circulație	20
Recunoaștere și acceptare	22
Nivelul 1: Acceptarea diferențelor	26
Planificare strategică	26
Nediscriminare	29
Limbă și educație.....	30
Reîntregirea familiei	35
Nivelul 2: Sprijinul de bază pentru integrare.....	40
Sănătate.....	40
Bunăstare	43
Muncă.....	48
Sprijin social.....	52
Nivelul 3: Incluziune socială deplină.....	56
Societate și cultură	56
Participare civică.....	67
Măsuri afirmative	68
Nivelul 4: Cetățenie	71
Cetățenie și integrare politică	71

Concluzii	76
Barometrul Incluziunii Imigranților – evaluare 2013.....	76
Traseul integrării	87
Continuarea proiectului.....	88
Anexa A. Cadrul conceptual al cercetării.....	89
Considerente preliminare.....	90
Obiectivele cercetării.....	90
Scopul cercetării	90
Abordare orientată către politici publice	91
Definirea cercetării.....	91
Cadrul conceptual.....	92
Idealul integrării: scurtă analiză	93
Idealul integrării: dimensiuni și indicatori	97
Viziunea integrării: analiza legislației	100
Viziunea integrării: dimensiuni și ipoteze.....	111
Barometrul Integrării Imigranților.....	115
Barometrul măsoară practica imigrării	115
Surse de informație	115
Metode	116
Anexe	117
Lista actorilor instituționali.....	117
Instrumente	123
Anexa B. Raportul metodologic al cercetării	124
Anexa C 1. Chestionar individual – 2013	151
Anexa C 2. Cartonașe ajutătoare pentru respondenți	172
Anexa C 3. Fișă de rută	175

LISTA DE ABREVIERI

ANC - Autoritatea Națională pentru Cetățenie

ANOFM - Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă

ARPS - Asociația Română pentru Promovarea Sănătății

BII - Barometrul Integrării Imigranților

BOP - Barometrul de Opinie Publică al Fundației Soros

CNAS - Casa Națională de Asigurări de Sănătate

CNCD - Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării

CNRR - Consiliul Național Român pentru Refugiați

CRC - Centrul pentru Resurse Civice

DGASPC - Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului

FSR - Fundația Soros România

IGI - Inspectoratul General pentru Imigrări

IIT - Institutul Intercultural Timișoara

ISMB - Inspectoratului Școlar al Municipiului București

MAE - Ministerul Afacerilor Externe

MEN - Ministerului Educației Naționale

MMFPSPV - Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice

OIM - Organizația Internațională pentru Migrație

RTT - Resortisanți din țări terțe

SEE - Spațiul Economic European

UNHCR - Înalțul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați

LISTA FIGURILOR

<i>Figura 1. Cele 3 planuri ale integrării</i>	<i>11</i>
<i>Figura 2. Operaționalizarea planului "Idealul integrării"</i>	<i>13</i>
<i>Figura 3. Operaționalizarea planului „Viziunea integrării”</i>	<i>14</i>
<i>Figura 4. Programele de sprijin pentru reîntregirea familiei imigranților</i>	<i>38</i>
<i>Figura 5. Servicii medicale de bază.....</i>	<i>41</i>
<i>Figura 6. Accesul la servicii și beneficii sociale</i>	<i>44</i>
<i>Figura 7. Părerile românilor despre imigranți</i>	<i>57</i>
<i>Figura 8. Opinia românilor privind necesitatea integrării imigranților în societatea românească.....</i>	<i>59</i>
<i>Figura 9. Opinii despre categorii specifice de imigranți</i>	<i>62</i>
<i>Figura 10. Ce ar trebui să facă autoritățile atunci când imigranții vin ilegal în România.....</i>	<i>63</i>
<i>Figura 11. Sprijinirea politicii de acordarea de burse de studiu studenților din Republica Moldova care studiază în România de către societatea românească.....</i>	<i>68</i>
<i>Figura 12. Dumneavoastră credeți că imigranții ar trebui să primească, în anumite condiții, cetățenia română? [%]</i>	<i>73</i>
<i>Figura 13. Numărul minim de ani locuiți în România de către imigranți pentru a obține cetățenia română (număr de cazuri dintre cei care au răspuns „Da” la întrebarea anterioară).....</i>	<i>73</i>
<i>Figura 14. Cea mai importantă condiție pe care ar trebui să o îndeplinească imigranții pentru a primi cetățenia română (%).....</i>	<i>74</i>
<i>Figura 15. Copiii imigranților, născuți în România, ar trebui să primească cetățenie română? (%).....</i>	<i>74</i>
<i>Figura 16. Cele 5 niveluri ale integrării.....</i>	<i>87</i>
<i>Figura 17. Cele 3 dimensiuni ale cercetării.....</i>	<i>92</i>

LISTA TABELELOR

<i>Tabelul 1. Practica integrării: ipoteze și surse de date privind integrarea imigranților în România</i>	15
<i>Tabelul 2. Sursele de informație și temele majore urmărite în cadrul cercetării</i>	18
<i>Tabelul 3. Metodele de cercetare folosite</i>	19
<i>Tabelul 4. Indicatorii de acceptare /respingere a imigranților.....</i>	24
<i>Tabelul 5. Opinia românilor privind numărul imigranților</i>	58
<i>Tabelul 6. Opinia românilor privind numărul imigranților în mediul urban/rural.....</i>	58
<i>Tabelul 7. Tabelul de frecvențe privind condițiile pentru integrare</i>	60
<i>Tabelul 8. Tabelul de frecvențe privind metodele prin care statul român ar trebui să ofere sprijin și asistență socială imigranților</i>	61
<i>Tabelul 9. Opinia românilor privind programele de sprijin care ar trebui oferite imigranților</i>	62
<i>Tabelul 10. Frecvența cu care românii interacționează cu străini/imigranți</i>	64
<i>Tabelul 11. Opinia românilor despre imigranți (indicatori agregați pe baza datelor de sondaj).....</i>	66
<i>Tabelul 12. Cereri de dobândire a cetățeniei române depuse în baza art. 8 al Legii 21/1991</i>	72
<i>Tabelul 13 Barometrul Integrării Imigranților – evaluare 2013</i>	77

Studiul *Barometrul Integrării Imigranților 2013* a fost realizat în cadrul proiectului *Centrul de Documentare și Cercetare în Domeniul Integrării Imigranților*, finanțat prin Fondul European de Integrare a Resortisanților Țărilor Terțe și implementat de Asociația Română pentru Promovarea Sănătății (ARPS) și Fundația Soros România (FSR).

Barometrul Integrării Imigranților (BII) este un instrument care analizează măsura în care societatea românească valorizează și facilitează incluziunea socială a imigranților, în special a celor ce provin din afara spațiului comunitar. Pentru a atinge acest obiectiv, echipa de cercetare a definit **3 planuri ale integrării** sau incluziunii imigranților: **idealul integrării** sau cea mai largă definire a conceptului la nivelul drepturilor fundamentale, așa cum reiese din declarații, convenții și tratate internaționale; **viziunea integrării** – care sunt drepturile afirmate, politicile publice și legislația specifice în România și în ce măsură viziunea se apropie de idealul integrării; **practica integrării** – care sunt percepțiile și opiniile cetățenilor și în ce fel instituțiile publice implementează politicile și legislația specifice.

Aceste planuri au fost proiectate pe un sistem de 13 dimensiuni ale integrării, grupate în 5 niveluri. **Nivelul 0, al deschiderii**, include 2 dimensiuni: *libera circulație* (deschiderea legală) și *recunoașterea și acceptarea* (deschiderea mentalităților). **Nivelul 1, al acceptării diferențelor**, include *planificare strategică* (prima dimensiune), precum și afirmarea *nediscriminării* (a doua dimensiune), facilitarea accesului străinilor la cultura autohtonă (dimensiunea a treia, *limbă și educație*) și înțelegerea nevoii primare de *reîntregire a familiilor* (a patra dimensiune). **Nivelul 2, al sprijinului de bază pentru integrare**, cuprinde 4 dimensiuni, dintre care 3 (*sănătate, muncă și bunăstare*) se referă la acțiunea statului, iar cea de-a patra (*sprijin social*) la acțiunile societății, fie că sunt individuale sau ale unor grupuri de indivizi (formalizate sau nu). La **nivelul 3, al incluziunii**, vorbim de oportunitățile pe care o societate le oferă străinilor să își exprime și să își dezvolte armonios latura culturală și spirituală a individului (*societate și cultură*), să participe activ la treburile publice (*implicare civică*) și chiar să primească ajutor special pentru a-și împlini visul (*măsuri afirmative*). În fine, **nivelul 4, al cetățeniei** este sinonim cu ultima dimensiune a integrării: *cetățenia*, adică integrarea politică a imigranților.

Într-o primă etapă a cercetării, echipa proiectului a analizat literatura de specialitate, principalele repere legislative și de politici interne și internaționale, precum și datele relevante disponibile în spațiul public, rezultând scheme funcționale pentru primele 2 planuri ale integrării: *idealul* și *viziunea*. Din același efort de cercetare au rezultat ipoteze privind al treilea plan, *practica*, precum și un set de surse și metode de culegere a datelor prin care să fie verificate aceste ipoteze. Rezultatul acestei etape este cadrul conceptul al cercetării, prezentat în anexă.

În a doua etapă, cercetătorii au implementat metodele propuse, obținând datele necesare pentru evaluarea ipotezelor. Analiza acestor date și sinteza lor au condus la raportul de față. Acesta trebuie citit împreună cu cele 3 rapoarte intermediare (cel privind imigranții, actorii instituționali, respectiv opinia publică), care detaliază rezultatele cercetării pentru fiecare dintre aceste grupuri.

Studiul prezintă principalele elemente și concluzii ale cercetării pentru fiecare dintre cele 13 dimensiuni ale integrării, grupate pe cele 5 planuri definite anterior. Sinteza tuturor acestor informații este centralizată în secțiunea finală a raportului, în ceea ce putem numi evaluarea BII 2013, însoțită de recomandări de acțiuni pentru instituțiile responsabile cu integrare imigranților în România.

METODOLOGIA CERCETĂRII¹

PREAMBUL: RESORTISANȚI DIN ȚĂRI TERȚE CU DREPT LEGAL DE ȘEDERE ÎN ROMÂNIA

Noțiunea de „imigrant”, ce poate fi definit simplu ca persoană ce merge într-o țară străină pentru a se stabili acolo, acoperă numeroase operaționalizări sociale sau juridice, în funcție de felul în care persoana respectivă a ajuns în țara străină, de condițiile din țara de origine, de legislația și condițiile din țara de destinație, precum și de relațiile dintre cele 2 țări. Intersectând toate aceste dimensiuni, obținem o matrice voluminoasă, în care există termeni asupra cărora nu întâlnim încă un consens în literatura de specialitate.

Studiul de față are o serie de condiționalități clare în ceea ce privește sfera cercetării (populația studiată), date de cerințele specifice ale finanțatorului și de specificațiile proiectului în cadrul căruia este realizat. Pe scurt, studiul analizează situația *resortisanților din țări terțe cu drept de ședere legală în România*. Am exclus deci unele grupuri specifice de imigranți, dintre care cele mai importante sunt: persoanele provenite din țări membre ale Uniunii Europene, refugiații și solicitanții de azil și imigranții ilegali.

Pe de altă parte, studiul are o pregnantă componentă de cercetare socială. Cercetările anterioare au arătat că încercările de a operaționaliza conceptul de *resortisanți din țări terțe* într-o formă inteligibilă pentru public au fost lipsite de succes. Distincțiile juridice fine nu funcționează în opinia publică, pentru care un străin este un străin. Totodată, populația studiată are 2 caracteristici importante: este cel mai mare grup de imigranți și este grupul către care tind toate celelalte, cu excepția notabilă a cetățenilor UE. În fapt, toți imigranții – care prin definiție doresc stabilirea în România – fac primii pași prin acceptarea situației de permanență, indiferent de ce se întâmplă în țara de origine, și prin obținerea unui statut legal. Integrarea persoanelor provenite din țări UE este mult simplificată în acest moment de aderarea României la blocul comunitar.

În aceste condiții, este rezonabil ca, atunci când vorbim de integrarea grupului nostru țintă (*resortisanții din țări terțe cu drept de ședere legală în România*) ca proces general, să extindem aria de cuprindere la toți imigranții. În acest sens, denumirea studiului este *Barometrul Integrării Imigranților* și, pe tot parcursul cercetării, ne vom referi la *imigranți* și nu la *RTT (resortisanți din țări terțe)* sau alte concepte cu valențe tehnice. În cadrul componentei cantitative a cercetării am urmărit, la nivel primar, evoluția percepțiilor publice despre subgrupurile amintite, ca bază pentru viitoare proiecte de cercetare specifică.

DEFINIREA ȘI VIZIUNEA STUDIULUI

Barometrul Integrării Imigranților (BII) este un instrument care analizează măsura în care societatea românească valorizează și facilitează incluziunea socială a imigranților, în special a celor ce provin din afara spațiului comunitar.

¹ Această secțiune prezintă un rezumat al cadrului conceptual al cercetării *Barometrul Incluziunii Imigranților*. Cadrul conceptual a fost realizat de echipa de cercetare în prima etapă a proiectului și este integral anexat la finalul raportului.

Pentru a atinge acest obiectiv, BII își propune să analizeze 3 planuri ale integrării sau incluziunii imigranților:

1. **Idealul integrării** – cea mai largă definire a conceptului, la nivelul drepturilor fundamentale, așa cum reiese din declarații, convenții și tratate internaționale. Acest plan răspunde nevoii de a avea un sistem de referință, precum și condiției autoimpuse de a lua în calcul contextul european.
2. **Viziunea integrării** – care sunt drepturile afirmate, politicile publice și legislația specifice în România și în ce măsură viziunea se apropie de idealul integrării. Este primul nivel de analiză a situației din România și se referă la ceea ce este *afirmat* în legislația în vigoare.
3. **Practica integrării** – care sunt percepțiile și opiniile cetățenilor și în ce fel instituțiile publice implementează politicile și legislația specifice; în ce măsură practica se apropie de viziune. Acesteste nivelul de profunzime al analizei și are două componente importante. Pe de o parte, observăm în ce măsură prevederile legale sunt *implementate*, iar pe de altă parte studiem dacă societatea a internalizat valorile afirmate.

Primul dintre cele 3 planuri, *idealul integrării*, este, așa cum spuneam, sistemul de referință al demersului comparativ, cel față de care măsurăm progresul. Este elementul cel mai stabil al întregului cadru conceptual. Pentru că schimbările la acest nivel sunt rare, îl putem considera chiar element fix și prin urmare parte integrantă a cadrului conceptual.

Figura 1. Cele 3 planuri ale integrării

Al doilea plan, *viziunea integrării*, este specific contextului românesc și are unele componente mai stabile (viziuni de politici, strategii multianuale) și altele mai flexibile (proceduri, norme, chiar legislație). Există, de asemenea, analize anterioare, citate în analiza literaturii - un alt produs al acestui proiect. Adăugând un demers de analiză de documente la analiza secundară a surselor menționate, putem să includem încă de la început în cadrul conceptual o primă evaluare a acestei dimensiuni, sub formă de ipoteze.

Cel de-al treilea plan, *practica integrării*, este cel mai dinamic și constituie principalul subiect al evaluării anuale, folosind metodele de cercetare propuse de proiect și cele adăugate de echipa de cercetare. La nivelul cadrului conceptual, alături de ipotezele de cercetare, vom preciza care sunt metodele folosite și vom adăuga o listă a instrumentelor de teren.

DIMENSIUNILE CERCETĂRII

Analiza preliminară, concretizată prin cadrul conceptual al cercetării, ne-a permis să definim *dimensiuni* ale integrării și, pentru fiecare, *indicatori* ce vor fi urmăriți în cadrul cercetării.

Sinteza dimensiunilor integrării este propunerea inovatoare a echipei de cercetare. Am preluat elemente din numeroase alte studii similare, din diverse țări, dar forma propusă pentru acest proiect este nouă și reprezintă punctul central al cadrului conceptual al Barometrului Incluziunii Imigranților.

Am decis să dezvoltăm un astfel de instrument inovator pentru că niciuna dintre abordările anterioare nu răspundea tuturor obiectivelor și condițiilor definite anterior (a se vedea secțiunea *Considerații preliminare*). Am simțit nevoia să lucrăm cu un cadru care să se plieze atât situației specifice din România, cât și cerințelor proiectului, fără să pierdem însă din vedere niciunul din aspectele teoriilor integrării sau incluziunii sociale.

Am grupat dimensiunile integrării în 5 categorii, denumite *niveluri ale integrării*:

NIVELUL 0, AL DESCHIDERII. O societate închisă, care se izolează și își ferece granițele, este în întregime ostilă imigrării. Chiar și atunci când, din punct de vedere legal, este permisă venirea străinilor, societatea rămâne închisă dacă populația nu recunoaște și nu acceptă alteritatea. Ca să putem începe să vorbim de integrarea imigranților, trebuie să ne aflăm în fața unei minime deschideri a societății și, prin urmare, acesta este nivelul zero, punctul de pornire. Acest nivel include 2 dimensiuni: *libera circulație* (deschiderea legală) și *recunoașterea și acceptarea* (deschiderea mentalităților).

Aici este necesară o precizare. În sensul cel mai larg, *idealul uman* este ca orice persoană să poate aleage să trăiască oriunde pe glob, fără restricții. Acest ideal este însă departe de orice reglementare internațională, chiar și de cele mai liberale declarații ale drepturilor. De aceea am preferat o măsură puțin mai restrictivă a liberei circulații.

NIVELUL 1, AL ACCEPTĂRII DIFERENȚELOR. După deschiderea societății, mergând în direcția integrării, pasul următor este dat de înțelegerea și acceptarea diferențelor. Acest lucru înseamnă o preocupare sistematică reflectată în politici naționale și locale, deci o *planificare strategică* (prima dimensiune), precum și afirmarea *nediscriminării* (a doua dimensiune). De asemenea, mai înseamnă facilitarea accesului străinilor la cultura autohtonă (dimensiunea a treia, *limbă și educație*) și înțelegerea nevoii primare de *reîntregire a familiilor* (a patra dimensiune).

NIVELUL 2, AL SPRIJINULUI DE BAZĂ PENTRU INTEGRARE. Lumea contemporană recunoaște drepturile sociale de bază, iar tratatele internaționale includ obligațiile statelor de a asigura accesul nediscriminatoriu la acestea. Incluziunea imigranților în programele publice de sprijin este un nou pas spre integrare și un nou nivel în schema noastră. 3 dintre cele 4 dimensiuni propuse (*sănătate, muncă și bunăstare*) se referă la acțiunea statului, iar cea de-a patra (*sprijin social*) la acțiunile societății, fie că sunt individuale sau ale unor grupuri de indivizi (formalizate sau nu).

NIVELUL 3, AL INCLUZIUNII. Mergând mai departe de satisfacerea nevoilor de bază, la acest nivel vorbim de oportunitățile pe care o societate le oferă străinilor să își exprime și să își dezvolte armonios latura culturală și spirituală a individului (*societate și cultură*), să participe activ la treburile publice (*implicare civică*) și chiar să primească ajutor special pentru a-și împlini visul (*măsuri afirmative*).

NIVELUL 4, AL CETĂȚENIEI. Vorbind în continuare de ideal, este de la sine înțeles că obiectivul oricărui imigrant – adică al persoanei care se stabilește în altă țară – este să devină parte a corpului cetățenesc din țara gazdă. Ultima dimensiune a integrării este *cetățenia*, adică integrarea politică a imigranților.

Tabelul de mai jos prezintă sintetic nivelurile și dimensiunile integrării. Pentru fiecare dimensiune am propus un indicator, înțeles ca instrument de măsură a dimensiunii respective. La acest punct al cadrului conceptual, indicatorii sunt destul de generali. Operaționalizarea are loc la momentul definirii instrumentelor de cercetare.

IDEALUL ȘI VIZIUNEA INTEGRĂRII: SCHEME FUNCȚIONALE

Folosind sinteza dimensiunilor integrării, pe baza analizei preliminare a documentelor de politici publice detaliată în cadrul conceptual, putem operaționaliza primele 2 planuri ale Barometrului Integrării Imigranților: idealul și viziunea.

Idealul descrie cea mai amplă formă de integrare formulată în documente internaționale, unele dintre ele transformate în tratate, altele rămase doar la nivelul de principii, dar acceptate pe scară largă drept obiective ce derivă direct din drepturile universale ale omului. Figura 2 prezintă schema funcțională a idealului integrării, pe cele 5 niveluri descrise anterior.

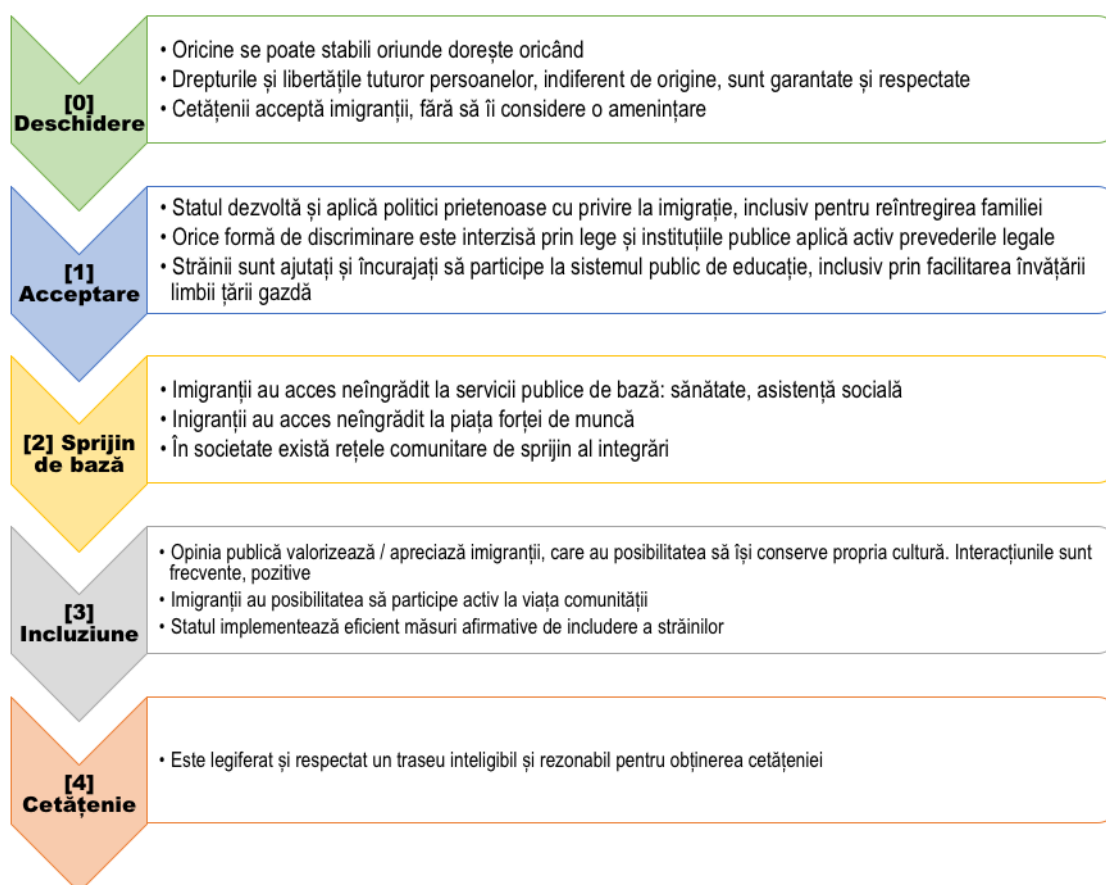

Figura 2. Operaționalizarea planului "Idealul integrării"

Viziunea integrării este ancorată în politicile publice și legislația specifică afirmată în România. Ca în cazul anterior, analiza de documente permite operaționalizarea pe cele 5 niveluri, prezentată schematic în figura 3.

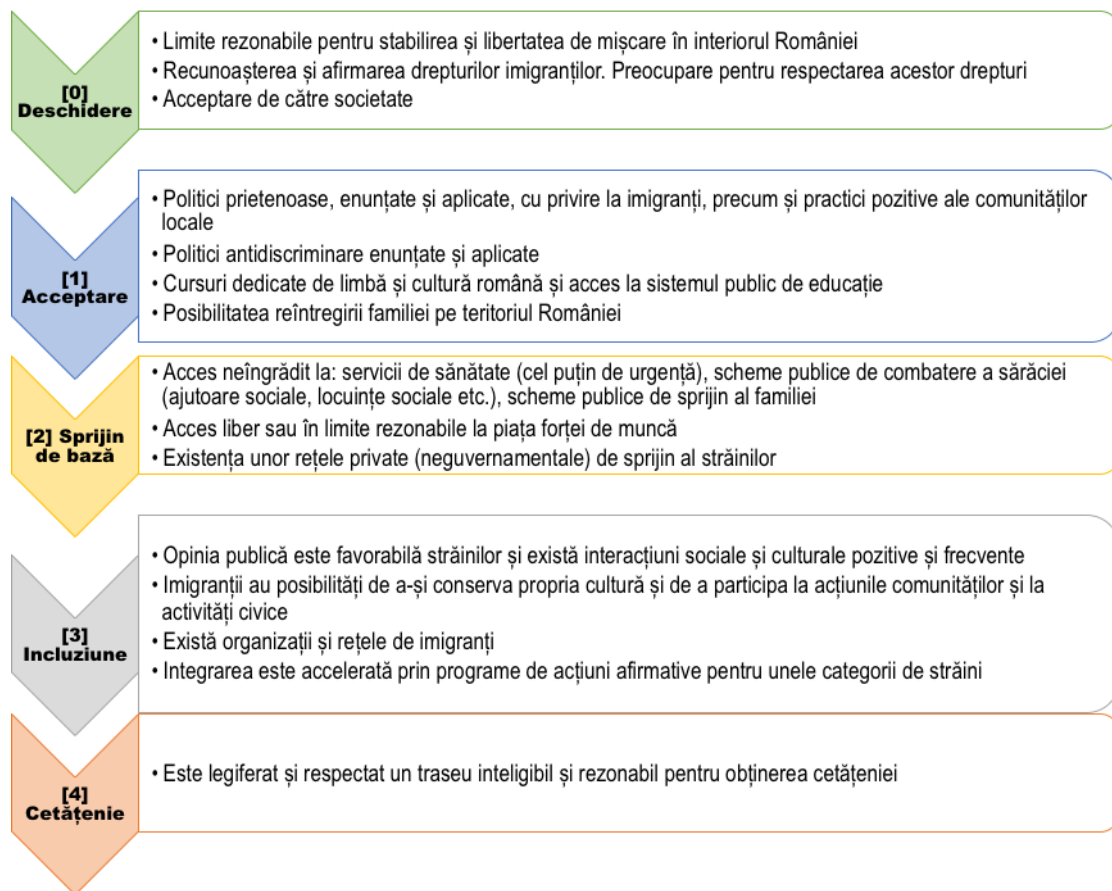

Figura 3. Operaționalizarea planului „Viziunea integrării”

PRACTICA INTEGRĂRII: IPOTEZELE CERCETĂRII

Cel de-al treilea plan, *practica integrării*, este subiectul principal al cercetării. Evident, acest plan nu poate fi analizat doar pe baza analizei de document și a analizei secundare.

Analizând politicile și legislația din România, care sunt actorii relevanți și adăugând informații de bază provenite din analiza literaturii de specialitate și a altor date de cercetare disponibile, am formulat primele răspunsuri și ipoteze cu privire la situația din România.

Pentru fiecare din indicatorii definiți anterior – adică elementele descriptive ale planului *viziunea integrării* – am formulat una sau mai multe ipoteze de lucru și am stabilit principalele surse de verificare. Rezultatul este prezentat sintetic în tabelul 1.

Tabelul 1. Practica integrării: ipoteze și surse de date privind integrarea imigranților în România

Nivel	Dimensiune	Indicatori	Ipoteze	Surse
0	Libera circulație	Limite rezonabile pentru stabilirea în țara gazdă	Limitele impuse prin lege sunt rezonabile comparativ cu alte state europene.	Analiza de documente (legislație, documente de politici, studii anterioare)
		Limite rezonabile pentru libertatea de mișcare în interiorul țării gazdă	Nu se înregistrează abuzuri sistematice în practică.	Interviuri cu imigranți, actori relevanți
1	Recunoaștere și acceptare	Recunoașterea și afirmarea drepturilor imigranților	Drepturile sunt recunoscute legal.	Analiza de documente
		Preocupare pentru respectarea acestor drepturi	Stat: există o strategie, un plan de acțiune și o preocupare vizibilă pentru respectarea drepturilor.	Interviuri cu imigranți, actori relevanți
		Acceptare de către societate	Societate: toleranță (declarată și/sau percepută) față de imigranți	Sondaj
1	Planificare strategică	Politici prietenoase, enunțate și aplicate, cu privire la imigranți	Politici publice pasive, fără planuri de acțiune implementate	Analiză de documente
		Practici pozitive ale comunităților locale	Nu au fost identificate astfel de practici.	Interviuri cu toți actorii
	Nediscriminare	Politici antidiscriminare enunțate și aplicate	Politici publice enunțate și aplicate	Analiză de documente
				Interviuri cu actori publici
1	Limbă și educație	Cursuri dedicate de limbă și cultură română	Cursuri gratuite, dar dificil de accesat, de limbă și cultură română	Analiza de documente
		Acces la sistemul public de educație	Acces dificil la educație, în practică	Interviuri cu imigranți, actori relevanți
1	Reîntregirea	Posibilitatea reîntregirii familiei pe	Legea permite, cu unele restricții referitoare la	Interviuri cu imigranți, actori relevanți

	<i>familiei</i>	<i>teritoriul țării gazdă</i>	<i>documente, reîntregirea familiei.</i> <i>Unele practici contrazic drepturile afirmate.</i>	
2	Sănătate	Acces la servicii de sănătate (cel puțin de urgență)	Servicii medicale de urgență gratuite	Analiză de documente Interviuri cu imigranți
	Bunăstare	<i>Acces la scheme publice de combatere a sărăciei (ajutoare sociale, locuințe sociale etc.)</i> <i>Acces la scheme publice de sprijin al familiei</i>	<i>Acces fără restricții suplimentare la toate schemele publice de ajutor social.</i>	<i>Interviuri cu actori publici responsabili</i> <i>Interviuri cu imigranți</i>
	Muncă	Acces liber sau în limite rezonabile la piața forței de muncă	Accesul la piața forței de muncă este condiționat de mai multe autorizații, acordate în condiții restrictive. Există discriminare la angajare.	Interviuri cu actori relevanți, imigranți
	Sprijin social	Existența unor rețele private de sprijin	<i>Un număr suficient de mare de organizații neguvernamentale implicate în domeniu</i> <i>Donații insuficiente din partea contribuabililor români pentru aceste organizații</i>	<i>Interviuri cu reprezentanți ONG</i>
3	Societate și cultură	Opinie publică favorabilă Interacțiuni sociale și culturale pozitive și frecvente Posibilitatea de a-și prezerva propria	Opinia publică este favorabilă imigranților, dar aceștia au interacțiuni limitate cu românii. Imigranții au posibilități reale de a-și prezerva propria cultură.	Sondaj de opinie Interviuri cu imigranți Analiză de conținut a modului în care presa prezintă fenomenul

		cultură		
		Posibilitatea de a participa la acțiunile comunităților		
	Participare civică	Existența unor organizații și rețele de imigranți Participarea civică a imigranților	Există organizații și / sau rețele ale imigranților Imigranții au o participare civică redusă.	Interviuri cu imigranți
	Măsuri afirmative	Accelerarea integrării prin programe de acțiuni afirmative	Există programe de acțiuni afirmative pentru anumite categorii de imigranți.	Analiză de documente Interviuri cu toți actorii
4	Cetățenie și integrare politică	Un traseu inteligibil și rezonabil pentru obținerea cetățeniei	Traseul pentru obținerea cetățeniei este lung și dificil de parcurs.	Analiză de documente Interviuri cu imigranți

SURSE DE INFORMAȚIE ȘI METODE DE CULEGERE DE DATE

Toate aceste elemente evidențiate anterior ne conduc la o structurare clară a surselor de date din cadrul cercetării. Acestea pot fi împărțite în 3 categorii:

- rapoarte, studii, cercetări și articole anterioare ale instituțiilor publice, ale organizațiilor neguvernamentale sau ale universităților și cercetătorilor asociați acestora. Acestea sunt valorificate prin analiză secundară;
- cadrul legislativ și documentele de politici publice, analizate direct;
- date noi, obținute prin efortul echipei de cercetare în cadrul acestui proiect și prelucrate prin analiză primară.

O prezentare schematică a acestor surse, împreună cu principalele teme urmărite, este redată în tabelul 2.

Tabelul 2. Sursele de informație și temele majore urmărite în cadrul cercetării

Legislație	Cetățeni	Actori	Imigranți
Drepturi fundamentale afirmate la nivel internațional	Percepții despre imigranți	Implementarea politicilor specifice	Nevoi
Drepturi afirmate în România	Valorizarea culturii imigranților	Roluri, programe, proiecte, resurse	Discriminare percepută
Servicii disponibile în România	Toleranță, acceptare	Interacțiuni cu beneficiarii	Cunoașterea drepturilor
Lista actorilor cu atribuții în domeniu	Interacțiuni: frecvență, rezultate	Elemente de evaluare	Dificultăți întâmpinate
	Cunoaștere și sprijin pentru politicile specifice		
Temă transversală: programul de integrare			
Analiză secundară: toate temele de mai sus urmărite în rapoarte, studii și articole deja publicate în anii anteriori			

Pentru a valorifica eficient toate aceste surse, vom folosi un set complex de metode de cercetare, prezentate sintetic în tabelul 3.

Tabelul 3. Metodele de cercetare folosite

Sursa / populația studiată	Metodele folosite
Legislație și politici publice	Analiza de conținut Analiza de politici Interviuri (față în față, prin e-mail sau telefon) cu actori relevanți
Actori instituționali (instituții publice sau organizații neguvernamentale)	Analiza de conținut (documente specifice) Interviuri (față în față, prin e-mail sau telefon)
Mass-media	Analiză de conținut
Imigranți	Interviuri individuale cu imigranți (față în față) Interviu de grup (grup țintă: imigranți proveniți din Republica Moldova) Analiză secundară pe interviuri existente (grup țintă: imigranți provenite din Filipine) Interviuri (față în față, prin e-mail sau telefon) cu asociații ale imigranților
Populația generală	Sondaj de opinie folosind un eșantion reprezentativ la nivel național, cu chestionare multitematice aplicate la domiciliul respondenților
Toate cele de mai sus	Analiză secundară pe date existente

Pentru **selecția imigranților** preferăm surse independente, adică recomandări ale unor persoane sau organizații neguvernamentale ce cunosc imigranți și pot facilita întâlnirea acestora. Ar fi fost mai simplă o selecție pe baza referințelor de la instituții publice, dar în acest caz apăreau probleme legate de percepția respondenților. Aceștia ar fi putut să facă o legătură între cercetător și autoritatea instituției respective, ceea ce ar fi crescut efectul de răspuns dezirabil.

Pentru **selecția actorilor instituționali** am făcut o listă a instituțiilor și organizațiilor relevante, așa cum rezultă din analiza legislației în domeniu. Din aceasta, le-am selectat pe cele care pot oferi cele mai bune informații pentru a răspunde ipotezelor formulate.

În ceea ce privește **sondajul de opinie**, s-a dovedit că nu este tehnic posibil să realizăm o supraeșantionare a persoanelor ce au avut contact direct cu imigranții sau care locuiesc în zone cu indice ridicat de imigrație, întrucât nu există date statistice suficiente pentru a genera un cadru de eșantionare adecvat. În aceste condiții, am folosit un eșantion probabilist standard.

NIVELUL 0: DESCHIDERE**LIBERA CIRCULAȚIE (ANDRA BUCUR)**

Dimensiune	Indicatori	Ipoteze
Libera circulație	Limite rezonabile pentru stabilirea în țara gazdă Limite rezonabile pentru libertatea de mișcare în interiorul țării gazdă	Limitele impuse prin lege sunt rezonabile comparativ cu alte state europene. Nu se înregistrează abuzuri sistematice în practică.

Documentele internaționale prevăd dreptul persoanei de a-și părăsi țara și de a-și stabili reședința unde dorește, dar nu prevăd obligația corelativă a statului de destinație de a primi persoanele care vor să se stabilească pe teritoriul său. Fiecare stat își are propriile reguli de intrare, stabilire și ieșire de pe teritoriu, conform principiului suveranității. Însă la nivelul comunității europene, o parte dintre aceste prerogative au fost transferate Uniunii Europene prin tratatele ratificate de statele membre, astfel că libera circulație și libertatea de stabilire a reședinței se extinde la teritoriul Uniunii pentru anumite categorii de străini. Există, de asemenea, cazuri în care statele membre au încheiat acorduri cu țări terțe, ai căror cetățeni pot astfel să intre pe teritoriul statului membru respectiv fără îndeplinirea formalităților necesare obținerii vizei.

INTRAREA ÎN ȚARA GAZDĂ

Pentru a trece frontiera de stat este necesară prezentarea anumitor documente prevăzute de legislația românească și stabilite de Ministerul Afacerilor Externe cu acordul Ministerului de Interne. Scopul intrării sau șederii pe teritoriul României poate fi divers: turism, muncă, studii, activități științifice, sportive, culturale, reîntregire familială. În funcție de scopul intrării se acordă tipul de viză, iar atunci când este cazul, permisul de ședere. În anumite situații și în condiții de reciprocitate nu este necesară acordarea unei vize pentru intrarea și rămânerea pe teritoriu pentru o perioadă determinată de timp.

CIRCULAȚIA ÎN AFARA GRANIȚELOR STATULUI GAZDĂ

Libera circulație a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene, dar și a străinilor, în interiorul granițelor UE este reglementată prin tratate europene. Directiva 2004/38/EC face referire la dreptul cetățenilor statelor membre și a membrilor de familie ai acestora de a circula și a-și stabili liber reședința pe teritoriul Uniunii Europene. Reglementările de la nivel european au fost concepute astfel încât să asigure libertatea de circulație a cetățenilor statelor membre și să eficientizeze accesul legal al persoanelor din țări terțe pe teritoriul UE. Cu toate acestea, la frontierele exterioare ale UE există un control destul de aspru, în vederea diminuării migrației ilegale și a criminalității transfrontaliere.

Carta Drepturilor Fundamentale a UE consacră dreptul cetățenilor statelor membre și a membrilor de familie ai acestora la libera circulație și alegerea liberă a reședinței. La articolul 49 din Cartă este precizat că libertatea de circulație și de alegere a reședinței poate fi acordată și resortisanților din țări terțe care și-au stabilit legal reședința pe teritoriul unui stat membru.

Anumite categorii de străini pot să circule liber și chiar să își stabilească reședința în alt stat membru decât cel în care au obținut dreptul de ședere. Un exemplu în acest sens sunt posesorii unei Cărți Albastre a UE și membrii de familie ai acestora, care au locuit timp de 18 luni într-unul din statele membre (Directiva 2009/50/EC). De asemenea, posesorii unui permis de lungă ședere într-unul din statele membre pot circula și se pot stabili liber pe teritoriul UE.

Beneficiarii statutului de refugiat pot circula și se pot stabili pe teritoriul UE în aceleași condiții ca și cetățenii români. Solicitanții de azil sunt însă nevoiți să rămână pe teritoriul statului în care au solicitat pentru prima dată azil până la soluționarea cererii de acordare a unei forme de protecție. Tolații sunt de asemenea limitați la statul membru în care au obținut tolerarea, date fiind situația lor și faptul că nu toate statele membre prevăd în legislația proprie acest statut.

Datorită acordurilor bilaterale încheiate cu România, anumiți resortisanți din țări terțe pot intra fără viză pe teritoriul țării. Pentru a se deplasa însă în alt stat membru al UE, aceștia trebuie să respecte legislația privind intrarea în respectivul stat.

CIRCULAȚIA ȘI STABILIREA ÎN INTERIORUL GRANIȚELOR

Străinii aflați legal pe teritoriul României se pot deplasa liber și își pot stabili reședința sau domiciliul oriunde pe teritoriul țării, conform legislației în vigoare. La momentul actual, autoritățile nu dețin date statistice despre numărul străinilor care și-au mutat reședința în interiorul țării. De asemenea, străinii care locuiesc legal în România și părăsesc temporar teritoriul statului român au dreptul de a reîntra pe toată durata valabilității permisului de ședere. Aceștia au însă obligația anunțării autorităților române despre acest lucru. Străinii care au domiciliul sau reședința în România beneficiază de protecție socială din partea statului român în aceleași condiții ca și cetățenii.

În interviurile cu imigranții și instituțiile care au participat la cercetare, nu au fost identificate obstacole în practică în calea deplasării și stabilirii în interiorul granițelor țării. Există, într-adevăr, anumite categorii de străini, precum solicitanții de azil sau tolații, care au nevoie de aprobare pentru schimbarea zonei de locuire sau reședință.

Pentru a beneficia de libertatea de circulație și de stabilire în limitele legii, străinii trebuie să respecte durata de valabilitate a permisului de ședere și scopul pentru care a fost acordat dreptul de intrare pe teritoriul României.

Totuși, există situații în care autoritățile pot acorda sau prelungi un drept de ședere, chiar și atunci când acesta a expirat sau nu există. În astfel de situații se găsesc: minorii străini care au părinți posesori ai unui permis de ședere, străinul căsătorit cu un cetățean român, străinul părinte al unui cetățean român aflat în întreținerea sa, străinul căsătorit cu un străin posesor al unui permis de ședere, străinul care a depășit vârsta de 80 de ani, străinul a cărui viață ar fi în pericol în cazul îndepărtării din teritoriu. În toate aceste cazuri, străinilor le este recunoscut *a posteriori* dreptul la libera circulație datorită statutului pe care îl au sau pe care l-au dobândit.

CONCLUZIE

România a transpus legislația de la nivel european privind libertatea de circulație a străinilor, normele românești fiind astfel în concordanță cu cele europene. Conform legislației în vigoare, anumite categorii de străini beneficiază de tratamente mai favorabile în funcție de specificul situației în care se află. În principiu însă, străinii care au reședința legal stabilită în România au libertatea de circulație și stabilire oriunde în interiorul țării. În ceea ce privește circulația în afara granițelor țării, trebuie avute în vedere atât reglementările de la nivel european, cât și legislația fiecărui stat membru.

RECUNOAȘTERE ȘI ACCEPTARE (OVIDIU VOICU)

Dimensiune	Indicatori	Ipoteze
Recunoaștere și acceptare	Recunoașterea și afirmarea drepturilor imigranților Preocupare pentru respectarea acestor drepturi Acceptare de către societate	Drepturile sunt recunoscute legal. Stat: există o strategie, un plan de acțiune și o preocupare vizibilă pentru respectarea drepturilor. Societate: toleranță (declarată și/sau percepută) față de imigranți

ROLUL ȘI ACȚIUNILE STATULUI

AFIRMAREA DREPTURILOR STRĂINILOR

România este unul dintre cele mai deschise state în privința afirmării drepturilor străinilor. Acestea se plasează într-un ansamblu mai larg de recunoaștere a drepturilor și libertăților fundamentale și de aderare a țării noastre la tratatele și pactele internaționale prin care sunt garantate aceste drepturi.

Constituția României menționează ca valori supreme, garantate la noi în țară: demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic. Textul fundamental menționează explicit că cetățenii străini și apatrizii aflați în România *se bucură de protecția generală a persoanelor și a averilor, garantată de Constituție și de alte legi*. Nu în ultimul rând, Constituția prevede și că tratatele internaționale privind drepturile omului, la care România este parte, au prioritate față de legislația internă, cu excepția cazurilor în care prevederile legislației interne sunt mai favorabile.

România este semnatară tuturor pactelor și tratatelor internaționale care consacră drepturile persoanelor, dintre care cele mai importante sunt: Declarația Universală a Drepturilor Omului; Convenția Internațională cu privire la Drepturile Civile și Politice; Convenția Internațională cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale; Convenția pentru Eliminarea tuturor Formelor de Discriminare Rasială; Convenția privind Eliminarea tuturor Formelor de Discriminare împotriva Femeilor; Convenția pentru Drepturile Copilului. Se adaugă tratatele specifice migrației: Convenția privind Statutul de Refugiat; Convenția

Internațională privind drepturile tuturor muncitorilor migranți și ai membrilor familiilor acestora. Toate acestea sunt completate de tratate europene, dintre care amintim: Convenția Europeană a Drepturilor Omului, Carta Drepturilor Fundamentale ale Uniunii Europene, Pactul European privind Imigrația și Azilul.

Faptul că drepturile sunt afirmate nu înseamnă că ele sunt și cunoscute de beneficiarii lor. Surprinzător, majoritatea străinilor intervievați nu erau conștienți de magnitudinea drepturilor de care se bucură în România. Pe de altă parte, cei mai bine informați sunt și cei mai activi, mai bine integrați și care, în cele din urmă, contribuie mai mult la societatea românească. Majoritatea imigranților cu care am discutat sunt nemulțumiți de felul în care instituțiile publice din România își îndeplinesc sarcina de a informa asupra drepturilor și responsabilităților ce revin străinilor aflați pe teritoriul țării noastre.

DIMENSIUNEA STRATEGICĂ

Protecția drepturilor străinilor face obiectul unei preocupări explicite a statului român doar în măsura în care aceștia au nevoie de protecție. Pentru aceștia din urmă, refugiați sau azilanți, România arată o preocupare permanentă, prin strategiile și planurile de acțiune adoptate, pentru creșterea standardelor serviciilor oferite, asigurarea conformității cu standardele internaționale și măsuri de integrare socială. Mai multe rapoarte independente indică o îmbunătățire în timp a tuturor acestor indicatori. Nu vom insista mai mult asupra situației acestor grupuri specifice pentru că nu intră în scopul proiectului de față.

Informarea și educarea sunt preocupări constante ale strategiilor publice românești, în care există o succesiune de acțiuni implementate sau sprijinite de stat. Dacă în ceea ce privește cetățenii români lucrurile par a se îndrepta în direcția bună, așa cum vom arăta mai jos, în cazul beneficiarilor direcți, străinii, efortul de informare rămâne insuficient.

Strategiile succesive în legătură cu imigranții resortisanți din țări terțe se concentrează cu precădere pe măsuri ce țin de piața forței de muncă și de întărirea controlului privind legalitatea șederii străinilor în România. Măsurile luate au fost adesea văzute în strânsă corelație cu eforturile pentru aderarea la spațiul Schengen. Chiar și în absența unor preocupări strategice explicite, **în practică nu am întâlnit raportări de încălcări sistematice ale drepturilor fundamentale ale străinilor aflați legal în România.** De altfel, situația respectării drepturilor omului este în general bună în România, mai ales după aderarea la Uniunea Europeană. În momentul de față, nu mai putem vorbi de încălcări sistematice, ci cel mult de cazuri individuale.

Din perspectiva imigranților, atât datele de cercetare obținute în cadrul proiectului, cât și date similare din cercetări anterioare conduc spre aceeași concluzie: respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale străinilor este la un standard rezonabil în România. Situațiile în care la nivel individual, unii imigranți resimt încălcări ale propriilor drepturi, sunt cu precădere legate de dreptul la muncă sau de dreptul la demnitate. Chestiunea accesului la piața muncii este tratată separat în secțiunile următoare. Încălcarea dreptului la demnitate este percepută în relație cu unele autorități publice. Spre exemplu, există referiri la atitudinea umiltoare pe care reprezentanții poliției o au față de străini. Așa cum spuneam, acestea nu sunt sistematice, dar apar în unele discuții cu imigranți, motiv pentru care ar fi necesară includerea unei dimensiuni de monitorizare a garantării drepturilor străinilor în România în strategiile instituțiilor competente.

ZONA GRI A IMIGRAȚIEI ILEGALE ȘI A EXPULZĂRILOR

Constatările anterioare se referă în general la imigranții cu drept de ședere în România, care au făcut, de altfel, și obiectul cercetării de față. Indirect, datele de cercetare au dezvăluit existența unei zone gri a imigrației din perspectiva drepturilor universale. Așa cum spuneam, există o preocupare permanentă a statului român pentru limitarea imigrației ilegale, ceea ce conduce la acțiuni eficiente în acest sens. De exemplu, din rapoarte recente ale serviciilor de informații specializate aflăm despre cetățeni străini suspecți, reținuți sau chiar expulzați în cadrul unor acțiuni de combatere a terorismului. Dată fiind natura acestor acțiuni, informațiile publice sunt ca și inexistente. Nu există rapoarte independente cu privire la centrele de detenție sau la procedurile de expulzare. De asemenea, nu am întâlnit o preocupare pentru o evaluare internă permanentă din perspectiva drepturilor omului. În schimb, unele dintre persoanele intervievate au indicat posibile nereguli sau abuzuri pe traseul identificare-reținere-detenție-expulzare. Nu putem spune dacă e vorba de simple zvonuri sau suspiciuni neîntemeiate, acestea nefăcând obiectul raportului de față. Însă, în contextul internațional în care există o preocupare continuă pentru posibile abuzuri împotriva drepturilor omului generate de lupta împotriva terorismului și crimei organizate, am considerat necesar să semnalăm că există această zonă ce scapă în foarte mare măsură supravegherii civice.

ATITUDINEA CETĂȚENILOR

Atât datele de sondaj, cât și interviurile cu imigranți conduc spre aceeași concluzie: **românii sunt în general toleranți față de străinii din România și sprijină măsurile de protecție a acestora.**

Tabelul 4. Indicatorii de acceptare /respingere a imigranților

Analiza detaliată a rezultatelor sondajului de opinie se găsește în raportul dedicat acestuia, precum și, într-o împărțire tematică, în celelalte secțiuni ale raportului de față. Pentru analiza de la acest nivel, mai general, am construit 4 indicatori de acceptare/respingere a imigranților, 2 cu referire la politici publice și alți 2 despre interacțiunea personală. Primul indicator, opinia despre atitudinea generală a României față de imigranți, se bazează pe răspunsurile la întrebările despre libera circulație și arată că 42% dintre români cred că statul nostru ar trebui să acorde dreptul de ședere în România oricui dorește. Al doilea indicator, opinia despre programele publice de sprijin pentru imigranți, arată că majoritatea cetățenilor (56%) cred că străinii aflați în România ar trebui să beneficieze de sprijin prin programe publice cel puțin în egală măsură cu cetățenii români.

Opiniile românilor despre imigranți (indicatori agregați pe baza datelor de sondaj)			
Opinia despre atitudinea generală a României față de imigranți	Deschidere totală	Limitări parțiale sau totale	Indiferent
	42	52	7
Opinia despre programele publice de sprijin pentru imigranți	Cel puțin la fel ca pentru cetățenii români	Mai restrictive	Indiferent
	56	37	7
Consideră imigranții o amenințare	Nu sau indiferent	Da	
	84	16	
Imigranții ca vecini	Acceptare sau indiferență	Respingere	
	93	7	
Cifrele reprezintă procente din total populație			

Al treilea indicator măsoară dacă românii percep imigranții ca pe o amenințare, combinând întrebări ce se referă la mai multe dimensiuni: locuri de muncă, criminalitate, tradiții și cultură și numărul străinilor. Agregarea răspunsurilor arată că doar 16% dintre români percep o amenințare cel puțin medie din partea imigranților. Întrebările au fost adaptate după cercetarea internațională *European Values Survey* și analiza preliminară a datelor arată că românii sunt printre cele mai tolerante națiuni europene. Analize mai detaliate pe această temă vor fi realizate de echipa proiectului în perioada următoare.

Ultimul indicator este o întrebare clasică legată de distanța socială și arată că doar 7% dintre români menționează străinii/imigranții printre grupurile pe care nu și le-ar dori ca vecini. Este un procent redus atunci când îl comparăm, spre exemplu, cu cei 46% care spun același lucru despre romi. Mai mult, sondaje mai vechi arată că între 2005 și 2007 imigranții nu erau doriți ca vecini de aproximativ 15% dintre români, procentul scăzând la aproximativ 10% în perioada 2009-2010. Vorbim deci de o tendință de acceptare a imigranților, pe un fond care este oricum de toleranță ridicată.

În aceste condiții, nu trebuie să surprindă că percepțiile și experiențele străinilor din interacțiunea cu cetățenii români sunt în principal pozitive. Atât din interviurile realizate în cadrul acestui proiect, cât și din cercetări anterioare rezultă că imigranții au preponderent cuvinte de laudă la adresa românilor, despre care spun că sunt prietenoși și mai degrabă curioși decât agresivi la adresa străinilor. Unul dintre imigranții intervievați a spus că unul din motivele principale pentru care a ales să rămână în România după terminarea studiilor a fost tocmai atitudinea localnicilor, printre care și-a făcut mulți prieteni.

Incidentele raportate ocazional de către cei intervievați pot fi considerate accidentale și nu poate fi vorba de o atitudine generalizată de respingere și nici de gesturi sau inițiative rasiste sau xenofobe la adresa străinilor veniți în România. Este cumva surprinzător că aceeași populație poate să fie în același timp deschisă străinilor și profund xenofobă la adresa unui grup social autohton, romii, însă acesta este subiectul unei alte discuții. Să notăm deci că răspunsurile românilor la întrebările din sondaj concordă în mare măsură cu cele ale imigranților în interviurile realizate.

CONCLUZII

Ipotezele formulate se adevăresc doar parțial, dar se confirmă tocmai aspectele cele mai importante:

- din punct de vedere al cadrului legislativ și instituțional, România este printre cele mai avansate țări în privința afirmării și respectării drepturilor străinilor;
- nu există, totuși, în cadrul strategiilor naționale o prezență clar definită a chestiunii respectării drepturilor fundamentale, accentul căzând pe aspecte socio-economice și de securitate;
- există o zonă gri, care scapă scrutinului civic, a răspunsului autorităților la imigrația ilegală, inclusiv în sfera acțiunilor cu potențial caracter de terorism. Nu înseamnă că este o zonă în care se întâmplă abuzuri, ci doar că nu este monitorizată;
- românii sunt printre cele mai tolerante națiuni europene în ceea ce privește imigranții, arătând nu doar deschidere, ci și sprijin pentru programe de integrare. Tendința este de creștere a toleranței în timp.

NIVELUL 1: ACCEPTAREA DIFERENȚELOR

PLANIFICARE STRATEGICĂ (LUCIANA LĂZĂRESCU)

Dimensiune	Indicatori	Ipoteze
Planificare strategică	Politici prietenoase, enunțate și aplicate, cu privire la imigranți Practici pozitive ale comunităților locale	Politici publice pasive, fără planuri de acțiune implementate Nu au fost identificate astfel de practici.

Dimensiunea *Planificare strategică* urmărește 2 indicatori care reflectă acceptarea deplină a diferențelor și crearea oportunităților pentru integrarea imigranților atât la nivelul societății - prin politici prietenoase și deschise imigranților - cât și la nivelul comunităților locale, prin practici pozitive ale autorităților și ale altor actori locali.

POLITICI PUBLICE

Strategia Națională privind Imigrația pentru 2011 – 2014 transpune în politicile naționale de integrare liniile directoare stabilite la nivel european prin 2 documente de referință: Principiile de Bază Comune privind Politicile de Integrare a Imigranților în Uniunea Europeană (2004) și Agenda Europeană pentru Integrarea Cetățenilor din Țări Terțe (2011).

Documentul strategic stabilește prioritățile la nivel național privind migrația legală, prevenirea și combaterea migrației ilegale, azilul și integrarea străinilor în societate. Strategia Națională privind Imigrația 2011 – 2014 oferă cadrul pentru elaborarea și aplicarea măsurilor concrete în domeniul migrației și reperele pentru colaborarea instituțiilor implicate în fiecare dintre ariile prioritare.

Integrarea socială a străinilor cu ședere legală este obiectivul strategic nr. 5 al Strategiei Naționale privind Imigrația. Prioritățile statului român în domeniul integrării reflectă 3 dintre principiile de bază comune ale politicii de integrare a imigranților în UE:

- promovarea integrării în politicile și măsurile specifice domeniilor relevante (muncă, educație, antidiscriminare etc.) la nivel guvernamental și la nivelul serviciilor publice locale;
- îmbunătățirea participării imigranților la activitățile de integrare;
- deschiderea societății spre migrație și imigranți prin crearea unui mediu care să faciliteze integrarea.

De remarcat că în cele 3 obiective specifice formulate în Strategie pentru domeniul **integrarea străinilor** se

regăsesc, într-o formă ușor modificată, modulele europene pe integrare², mai exact **participarea activă a imigranților la toate aspectele vieții colective și angajamentul societății de primire.**

“Modulele subliniază faptul că integrarea este un proces bidimensional de acomodare reciprocă și de aceea ele cuprind măsuri destinate atât imigranților, cât și actorilor din societatea de primire.”³

În pofida importanței recunoscute la nivel european, ca etapă determinantă pentru o integrare de succes, primul modul de integrare – cursuri introductive și de limbă – nu este formulat separat în strategie, ci face parte din promovarea integrării imigranților în domeniul educației.

Strategia este implementată prin planuri anuale de acțiune. În anul 2011, planul anual de implementare a strategiei pentru anul în curs fusese publicat în Monitorul Oficial în luna iulie, deci fără utilitate practică pentru primul semestru. Pentru anul 2012, planul anual a fost adoptat abia la începutul lunii noiembrie 2012, ceea ce a compromis integral aplicarea lui.

Acest fapt justifică opinia mai multor instituții și organizații intervievate, conform cărora Strategia Națională privind Imigrația pentru 2011 – 2014 este un document pur formal, fără nicio aplicabilitate practică, deoarece lipsesc instrumentele prin care sunt adoptate măsuri anuale concrete, adică planurile de implementare.

Mai mult, în opinia acelorași actori intervievați în cadrul cercetării calitative, Strategia Națională privind Imigrația pentru perioada 2011 – 2014 a fost făcută fără consultarea instituțiilor și organizațiilor active în domeniul azilului și al integrării imigranților și nu este cunoscută de instituțiile publice. Dacă documentul strategic nu este cunoscut de majoritatea instituțiilor (din totalul instituțiilor intervievate, una singură a făcut excepție), despre existența planurilor anuale au auzit numai reprezentanții organizațiilor neguvernamentale cu experiență în domeniul migrației, care au fost foarte sceptici în privința reușitei acestora de a înainta măsuri concrete menite să ducă la atingerea obiectivelor Strategiei.

În concluzie, Strategia Națională privind Imigrația pentru perioada 2011 – 2014 reflectă direcțiile majore în domeniul integrării adoptate la nivel european, respectiv Principiile de Bază Comune privind politicile de integrare a imigranților în Uniunea Europeană, Agenda Europeană pentru integrarea cetățenilor din țări terțe și Modulele pe integrare, dar este insuficient promovată și în practică necunoscută pentru majoritatea autorităților publice.

În general, nu există mecanisme eficiente de implementare a Strategiei deoarece planurile de acțiune sunt adoptate foarte târziu, autoritățile responsabile pentru diverse măsuri nu sunt numite clar, iar rolul concret al acestora în integrare nu este descris. Acest aspect este deosebit de important în practică deoarece, așa cum declara reprezentantul unei organizații neguvernamentale, *“în România foarte multe reguli depind de funcționarul de la ghișeu”*, neexistând o interpretare unitară a legii. Faptul că, în general, funcționarii publici iau în calcul legislația specifică domeniului de activitate, ignorând legislația pentru străini, se reflectă negativ asupra perspectivelor de integrare ale imigranților, prin dificultăți în accesul la servicii publice.

Recomandările instituțiilor intervievate pentru eficientizarea aplicării Strategiei au fost:

- aplicarea unitară a legislației;

² Draft European Modules on Migrant Integration, European Commission, DG Home, July 2011

³ Draft European Modules on Migrant Integration, European Commission, DG Home, July 2011, p. 4

- mutarea accentului pe integrarea locală și creșterea rolului autorităților locale în acest proces;
- reafirmarea rolului esențial pe care îl au instituțiile publice – Ministerul Educației Naționale și inspectoratele școlare, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă și agențiile locale, primăriile etc. - și asumarea acestui rol de către instituțiile în cauză.

PRACTICI LOCALE

Practicile pozitive de integrare ale comunităților locale sunt aproape exclusiv practici ale organizațiilor neguvernamentale. În ciuda importanței integrării locale declarată la nivel de politici (prin strategia privind imigrația) și de legislație (legea pentru integrarea străinilor), nu sunt create instrumente eficiente pentru o astfel de integrare, nu sunt numite autoritățile responsabile de acest proces și nici atribuțiile concrete ale acestora.

Integrarea locală nu poate avea loc în condițiile în care responsabilitatea pentru activitățile de integrare a imigranților continuă să aparțină Inspectoratului General pentru Imigrări. Atunci când autoritățile locale vor avea resursele și responsabilitatea integrării imigranților și își vor asuma această responsabilitate, vom putea vorbi de integrare locală. Până atunci, integrarea locală de succes nu este meritul autorităților, ci al eforturilor imigranților și ale societății civile.

În cadrul interviurilor cu autoritățile și organizațiile neguvernamentale, am încercat să identificăm exemple de bune practici legate de integrare la nivel local sau național. Deși suntem convinși că aceste practici pozitive ale comunităților locale există, ele sunt insuficient promovate și nu sunt cunoscute actorilor relevanți din domeniul integrării.

Ne-au fost oferite de către respondenți 2 exemple ilustrative pentru dimensiunea *Planificare strategică*: unul se referă la practici pozitive ale comunităților locale legate de participare civică și celălalt la accesul la locuință.

Participare civică: mecanismele de consultare între imigranți și autorități au fost inițiate de Institutul Intercultural Timișoara (IIT), o organizație neguvernamentală locală, în anul 2009 și au constat în întâlniri tematice ale migranților cu reprezentanți ai autorităților locale și ai altor actori sociali, cu scop informativ, de facilitare a comunicării interculturale și de identificare a problemelor cu care se confruntă migranții. Problemele ridicate de migranți erau dezbătute și eventual soluționate în cadrul unui proces participativ, prin care și migranții și autoritățile ajungeau să se cunoască mai bine. Întâlnirile între migranți și autorități sunt încă practici curente ale IIT.

Accesul la locuință: în toamna anului 2012, Primăria Municipiului Constanța a acordat locuințe sociale într-un complex nou construit în oraș, pentru 2 familii mixte. Relația cu Primăria Constanța a fost mediată de Centrul pentru Resurse Civice, o organizație neguvernamentală locală. Deși faptul că au obținut locuințe sociale s-a datorat tocmai membrilor cetățeni români ai familiilor, autoritățile nu au impus cerințe suplimentare soților imigranți și nici nu au respins dosarele celor 2 familii pe motiv că aceștia erau cetățeni străini. În acest caz, principiul unității familiei a fost luat în considerare în analiza solicitărilor.

CONCLUZII

Existența politicilor publice pasive, fără planuri de implementare în domeniul migrației, prima ipoteză formulată pentru dimensiunea Planificare strategică, este confirmată parțial: politicile publice în domeniul

migrației și al integrării sunt pasive, deoarece planurile de implementare sunt publicate tardiv și, din acest motiv, sunt ineficiente.

Pentru 2011 și 2012, planurile anuale de aplicare a Strategiei Naționale privind Imigrația pentru perioada 2011 – 2014 au fost adoptate în iulie 2011, respectiv noiembrie 2012, atfel încât utilitatea lor practică a fost restrânsă sau, în al doilea caz, nulă. Planul anual pentru 2013 nu a fost încă adoptat și nu avem informații despre stadiului în care se află.

A doua ipoteză de lucru - *nu au fost identificate practici pozitive ale comunităților locale* - este infirmată de cercetare, întrucât există practici pozitive la nivelul comunităților locale, identificate de organizațiile neguvernamentale intervievate în cadrul cercetării calitative pe instituții și organizații.

Exemplele au fost identificate în comunitățile din Timișoara și Constanța, iar bunele practici au fost oferite de organizațiile neguvernamentale locale.

NEDISCRIMINARE (ANDRA BUCUR)

Dimensiune	Indicatori	Ipoteze
Nediscriminare	Politici antidiscriminare enunțate și aplicate	Politici publice enunțate și aplicate

Legislația privind regimul străinilor în România prevede că atât instituțiile publice, cât și organizațiile neguvernamentale trebuie să asigure protecția străinilor împotriva oricărei forme de discriminare în toate activitățile pe care le desfășoară. De asemenea, personalul centrelor de cazare și proceduri va trata străinii nediscriminatoriu, indiferent de rasă, sex, vârstă, religie, cultură, naționalitate sau apartenență la un anumit grup social. Legislația în materia azilului prevede aplicarea nediscriminatorie a legii azilului, adăugând la criteriile de discriminare menționate mai sus: orientarea sexuală, convingerile, etnia, limba, handicapul, boala cronică contagioasă, infectarea cu HIV, apartenența la o categorie defavorizată, situația materială sau orice altă distincție.

În anexa planului de acțiune din 2012 pentru implementarea Strategiei Naționale privind Imigrația, aprobată prin HG 498/2011, a fost prevăzută reducerea numărului de acte de discriminare din rândul populației gazdă și al autorităților de resortisanți ai țărilor terțe, combaterea discriminării fiind o parte esențială a integrării sociale.

Constituția și Ordonanța 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare afirmă egalitatea în fața legii a cetățenilor, egalitatea cetățenilor și excluderea privilegiilor și a discriminării în exercitarea drepturilor. Cu toate acestea, politicile și legislația antidiscriminare se aplică tuturor persoanelor care au fost victime ale unui act discriminatoriu, datorită definiției acordate discriminării, văzută ca orice prevederi, criterii sau practici care dezavantajează anumite persoane față de altele.

Direcția Programe și Relații internaționale din cadrul Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD) este responsabilă cu implementarea programelor de informare, educare, formare, protecție și

prevenire. Aceste activități au avut ca obiect asigurarea incluziunii și a accesului egal la servicii publice și promovarea diversității. Nu s-au desfășurat însă campanii de informare sau activități care să vizeze imigranții.

Conform declarațiilor reprezentanților CNCD, cazurile de discriminare în care au fost implicați imigranți se regăsesc în principal în statisticile CNCD la criteriul „naționalitate”, nefiind monitorizate separat.

Birourile teritoriale ale CNCD au fost sesizate cu aproximativ 53 de petiții în 2011, fiind monitorizată totodată și presa locală. Printre cazurile de discriminare identificate în anul 2011 nu s-a numărat criteriul naționalității. Un număr de 2575 de persoane au beneficiat de asistență juridică de specialitate în 2011, dar nu se știe câți dintre cei asistați au fost imigranți. În anul 2012 au fost primite 49 de petiții având criteriu de discriminare naționalitatea. Dintre acestea, 13 au fost considerate întemeiate, iar 9 cazuri de discriminare au fost sancționate cu amendă. Domeniul vizat de toate cazurile de discriminare pe criteriul naționalității a fost atingerea adusă demnității personale (motivul sesizării).

Inspectoratul General pentru Imigrări nu are momentan o colaborare cu CNCD. Atunci când au fost primite sesizări din partea migranților cu privire la situații în care s-au simțit discriminați, s-a încercat soluționarea situației de către IGI, migranții nefiind direcționați către CNCD.

CONCLUZII

În materia discriminării, legislația și politicile sunt de aplicabilitate generală. Deși anumite documente și strategii fac referire la discriminarea imigranților fie specific, fie ca parte dintr-o categorie mai largă (precum discriminarea pe criteriul naționalității), nu au fost identificate în practică activități care să vizeze strict combaterea discriminării în rândul migranților. În ceea ce privește situațiile de discriminare care implică migranții, se poate spune că nu există o practică a sesizării CNCD de către aceștia sau o estimare a numărului de sesizări venite din partea lor. Din activitatea CNCD rezultă că majoritatea imigranților care depun petiții și-au simțit lezată demnitatea personală, alte probleme, precum discriminare în accesarea serviciilor publice, fiind soluționate prin alte mijloace de către IGI, fără implicarea CNCD. Măsurile specifice pentru combaterea discriminării imigranților sunt necesare datorită vulnerabilității acestora și riscurilor la care sunt expuși, în special în ceea ce privește angajarea în muncă sau remunerarea discriminatorie. De asemenea, legislația în domeniu ar trebui modificată astfel încât termenul de „cetățean” să fie înlocuit cu cel de „persoană”, tocmai datorită scopului aplicării ei, și anume eliminarea inegalităților între persoane.

LIMBĂ ȘI EDUCAȚIE (DENISA IONESCU)

Dimensiune	Indicatori	Ipoteze
Limba și educație	Cursuri dedicate de limbă și cultură română	Cursuri gratuite, dar dificil de accesat, de limbă și cultură română
	Acces la sistemul public de educație	Acces dificil la educație în practică

Legea națională a educației nr. 1/2011, OMECTS 5924/12.11.2009, OMECTS 5925/12.11.2009, OMECTS 6000/15.10.2012 și anexele aferente, Legea nr. 157/11 iulie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte normative privind regimul străinilor în România reprezintă legislația care reglementează accesul cetățenilor străini la sistemul românesc de educație, în vederea unei mai bune integrări.

Conform legislației, cetățenii străini, minori și adulți, care beneficiază de o formă de protecție sau de un tip sau altul de permis de ședere, au dreptul de a primi burse, de a se înscrie în sistemul public de învățământ și de a beneficia de cursuri de limbă și cultură română. În teorie, accesul este posibil și pare destul de facil.

În vederea probării informațiilor din teorie cu cele din practică, am mers către reprezentanții Ministerului Educației Naționale (MEN), ai Inspectoratului General pentru Imigrări, ai organizațiilor neguvernamentale și către imigranți. De asemenea, am revenit asupra publicațiilor realizate în anii precedenți pentru a vedea ce schimbări au avut loc sau dacă au fost schimbări de vreun fel în ceea ce privește educația cetățenilor străini.

CURSURI DEDICATE DE LIMBĂ ȘI CULTURĂ ROMÂNĂ

Cunoașterea limbii țării gazdă este esențială în procesul integrării unui cetățean străin. Cunoașterea slabă sau lipsa cunoașterii face dificilă găsirea unui loc de muncă, comunicarea cu diferite instituții ale statului, informarea corectă, în special într-o țară unde multe informații sunt disponibile doar în limba oficială (în cazul nostru, în limba română).

Legislația românească oferă condiții pentru accesul cetățenilor străini la cursuri de limbă și cultură. În practică, accesul nu se realizează cu mare ușurință și, în urma analizei informațiilor culese, au reieșit următoarele observații, prezentate în continuare.

În primul rând, din partea Ministerului Educației Naționale (incluzând și Inspectoratul Școlar al Municipiului București) am aflat că ordinele din 2009 sunt cele luate în considerare în ceea ce privește oferirea de cursuri de limbă și cultură. Am dorit să vedem ce cuprind și noile prevederi și concluzia este că metodologia din 2009 este mult mai clară și mai detaliată decât cea recentă. Deși procedurile sunt destul de clare, am aflat că, în practică, organizarea cursurilor de limbă este relativ neclară și că există nemulțumiri față de modul cum statul sprijină cetățeanul străin în acest demers.

Un cetățean străin poate învăța limba română în cadrul școlilor special nominalizate de către inspectoratele școlare, în cadrul organizațiilor neguvernamentale care oferă acest serviciu sau în particular, cu un profesor. Ultima variantă este accesibilă doar celor care au posibilități materiale și doresc să aibă cunoștințe avansate de limba română.

În cazul cursurilor oferite de stat, din discuțiile avute cu reprezentanții MEN, am aflat că, în București, aceste cursuri au loc în cadrul unei singure școli (Școala nr. 71). Este cazul celor care nu vin special pentru studii. Pentru cei care vin special să studieze româna, cursurile sunt oferite de universități și se desfășoară diferit.

Situațiile problematice au fost semnalate în cazul celor care nu vin special pentru studii.

În anul școlar 2013-2014, s-au înscris la început 46 de cetățeni, copii (30) și adulți (16), iar recent s-au înscris încă 16. Despre situația lor nu am reușit să aflăm foarte multe informații, dat fiind faptul că reprezentantul cu care am discutat nu era de foarte multă vreme pe acel post.

Principalele aspecte legate de cursurile oferite de statul român au fost:

- problema spațiului. Deși școala în care au loc cursurile este nominalizată de inspectoratele școlare, nominalizarea se face pe bază de disponibilitate din partea școlii: profesori pregătiți sau care doresc să lucreze cu cetățeni străini, orar care să permită organizarea cursului după-amiaza (atunci când marea majoritate poate participa);
- participarea la cursuri. Înscrierea la cursuri se poate face oricând, dar toți cursanții trebuie să termine în iunie. Cursurile se desfășoară pe perioada unui an școlar și nu există soluții clare pentru cei care se înscriu foarte târziu: fie fac cursuri intensive, fie învață singuri, depinde de școală și de individ, întrucât legislația nu prevede nimic în acest caz;
- nivelul de cunoștințe al cursanților. În grupele formate există dezechilibre din punct de vedere al nivelului de pregătire și de cunoștințe, motiv pentru care învățarea este îngreunată. Cauzele sunt multiple: punerea laolaltă a cursanților începători și a celor avansați (din lipsă de spațiu și resurse umane calificate), frecvența redusă la cursuri, plecarea neașteptată de la cursuri a unora și venirea altora;
- slaba motivație a imigranților de a participa la aceste cursuri. Mulți dintre aceștia nu acordă o importanță mare învățării limbii române și, prin urmare, preferă să învețe din interacțiunea cu ceilalți, ducându-se neregulat la cursuri;
- informația oferită și manualele sunt destul de greoaie, cadrele didactice, deși pregătite (în cadrul unui proiect oferit de o organizație neguvernamentală), sunt puțin motivate, nu sunt capabile să facă față diversității din grupul cu care lucrează, iau mai puțin în calcul educația adulților decât pe cea a copiilor;
- informația despre aceste cursuri nu este ușor de găsit. Pe paginile de internet ale MEN (www.edu.ro) și ale Inspectoratului Școlar al Municipiului București (www.ismb.edu.ro) nu sunt disponibile astfel de informații și nu sunt făcute trimiteri către proiecte realizate în parteneriat cu diferite ONG-uri (unde sunt disponibile informații despre învățarea limbii române), cum ar fi www.vorbitiromaneste.ro (proiect al Institutului Intercultural din Timișoara). Din discuțiile avute, a reieșit că responsabilitatea ar trebui să fie mai mult la IGI, dar și că postarea unor astfel de informații pe paginile de internet ale MEN și ISMB ar fi utilă. IGI, organizațiile neguvernamentale, internetul, rețeaua de prieteni și cunoscuți sunt sursele de informare cu privire la accesul la cursurile de limbă oferite de stat;
- informațiile despre numărul participanților la cursuri sunt destul de neclare;
- studenții străini cu care am stat de vorbă s-au arătat mulțumiți de aceste cursuri și doar unul dintre ei ne-a spus că ulterior participării la cursurile oferite de stat a plătit pentru cursuri suplimentare;
- percepția organizațiilor neguvernamentale despre aceste cursuri este mai degrabă nefavorabilă. Slaba pregătire a profesorilor, lipsa spațiului, numărul insuficient de ore (4 ore pe săptămână), neorganizarea cursurilor și metodologia neadecvată sunt printre cele mai frecvente aprecieri negative regăsite în opiniile ONG-urilor despre cursurile oferite de statul român.

În cazul cursurilor oferite de organizații neguvernamentale, oferirea acestui serviciu depinde foarte mult de capacitatea organizațiilor, în special de cea financiară, de a oferi acest serviciu. Toate cursurile

organizate au fost realizate în cadrul unor proiecte, a căror finalizare a coincis, în cele mai multe cazuri, cu încetarea oferirii serviciului.

Opinia reprezentanților MEN este de obicei pozitivă, colaborarea cu ONG-urile fiind bună. În urma acestor colaborări au fost formați profesori, a fost elaborat un manual adaptat nevoilor acestora și au fost create programe pentru învățarea limbii române. Lipsa coordonării proiectelor făcute de organizații este unul din principalele minusuri menționate de reprezentanții MEN.

Despre implicarea comunității imigranților în facilitarea oferirii cursurilor, am aflat că au fost foarte puține inițiative venite din partea acestora. La un moment dat, comunitatea oamenilor de afaceri chinezi a solicitat organizarea unor cursuri pentru un grup (informație aflată de la reprezentantul MEN). Sprijinul acestora ar fi foarte important, pentru că implicarea lor ar înlesni procesul de accesare la cursuri, îmbunătățirea calității cursurilor (pot oferi informații cu privire la cultură, pot intermedia discuțiile între cursanți și profesori, pot oferi sprijin în elaborarea manualelor).

Din interviul realizat cu un imigrant, a reieșit că acesta a avut o asemenea inițiativă, care ar fi trebuit să se concretizeze într-un proiect, dar relația cu partenerul din proiect nu a fost una funcțională. Organizațiile neguvernamentale apelează la sprijinul reprezentanților diferitelor comunități.

ACCES LA SISTEMUL PUBLIC DE EDUCAȚIE

ACCES LA SISTEMUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT PREUNIVERSITAR

Părinții care doresc să își înscrie copiii în sistemul public de învățământ trebuie să îndeplinească câteva criterii: să fie repatriați, să aibă drept de ședere, să aibă domiciliul în România, prin căsătorie, să deruleze activități economice, să fie studenți. Dosarul pentru minori trebuie să conțină: acte care să ateste naționalitatea sau copie după un act de identitate, cerere privind eliberarea avizului de înmatriculare la studii (adresată MEN), copie și traducere legalizată după actul de studii, copie după pașaport, acordul părinților, un certificat medical.

Inspectoratele școlare sunt instituțiile unde se depun cererile de înscriere pentru minori. Cifrele pe care le-am obținut pentru București au fost: în anul școlar 2011 – 2012 au fost înscriși 125 de copii, iar în anul școlar 2012 – 2013 numărul copiilor înscriși a crescut la 143.

Nu avem cifre pentru alte județe, deoarece am considerat că MEN ni le va pune la dispoziție, aflând însă ulterior că acestea sunt centralizate doar la nivelul inspectoratelor. Reținem acest aspect și, în etapa a doua a cercetării, vom reveni cu solicitări către inspectoratele școlare.

Din analiza informațiilor primite în urma interviurilor realizate, a reieșit că nu sunt foarte multe probleme în cazul minorilor:

- înscrierea în sistemul public de învățământ este reglementată și chiar și cei care vin fără acte pot participa la cursuri. În practică, acest lucru nu este atât de ușor de realizat, dat fiind faptul că decizia aparține conducerii școlii care, dacă nu cunoște foarte bine legislația, poate ajunge să refuze înscrierea unui copil;
- un caz aparte, apărut recent, este cel al copiilor sirieni, cetățeni români, care nu vorbesc limba. În vederea înscrierii, câțiva copii au fost incluși în programul de evaluare, potrivit declarației reprezentantului MEN. Pe de altă parte, problema este că nu există o bază legală pentru

participarea lor la cursurile de limba română în calitate de cetățeni români. Nu ni s-a furnizat un număr exact al copiilor sirieni înscriși;

- chiar dacă minorii sunt înscriși la școală mai târziu (după începerea anului școlar), ei vor termina cursurile în același timp cu majoritatea, în iunie. Pentru aceștia nu există o soluție legală clară, iar decizia legată de notarea lor, de încheierea situației și de evaluare rămâne la latitudinea fiecărei școli.

Reprezentanții organizațiilor neguvernamentale nu ne-au semnalat cazuri deosebite de copii care nu au putut fi înscriși în sistemul public.

Unul dintre imigranții cu care am stat de vorbă s-a declarat mulțumit de sistemul public, având ambii copii în școli de stat românești. Un altul, în schimb, deși implicat în îmbunătățirea sistemului public, a ales să-și trimită copiii la studii în străinătate.

Cei care au resurse financiare aleg să își trimită copiii să studieze în sistemul privat, pentru a se asigura că primesc o educație bună și pentru a învăța în limba maternă (de exemplu, liceul turc).

Situația este mai dificilă pentru adulții care sunt nevoiți să ia procesul de la capăt, din cauza lipsei documentelor care să le ateste cunoștințele.

ACCES LA SISTEMUL UNIVERSITAR

Despre cei veniți să studieze în România nu am aflat foarte multe informații din partea reprezentanților MEN, care nu ne-au răspuns la solicitarea privind numărul de burse oferit de statul român și bugetul alocat acestora.

Informațiile primite au venit de la studenții cu care am stat de vorbă. În general aceștia sunt mulțumiți de ce le oferă sistemul de învățământ românesc. Există și minusuri: unele materii au informații care nu mai sunt de actualitate, metodele de predare nu sunt atât de interactive, nu beneficiază de multă practică (probleme cu care, de altfel, se confruntă și studenții români).

CONCLUZII

Cele 2 ipoteze se verifică din perspectiva informațiilor primite în urma interviurilor și a analizei de documente.

România oferă sprijin străinilor, dar așa cum poate. O parte din acest sprijin este oferit de organizațiile neguvernamentale, care, în unele cazuri, au suplinit lipsa de expertiză și voință a statului și au preluat din responsabilități.

Accesul la cursurile de limbă și cultură nu este imposibil, dar se face mai greu. La fel se întâmplă și în cazul accesului la sistemul public de învățământ: greu, nu imposibil. Fiecare școală decide singură dacă înscrie un copil străin sau nu, iar dacă-l înscrie, decide apoi și cum să-l integreze.

Dificultatea accesării acestor cursuri vine și din slaba informare a cetățenilor străini de către autorități, cu privire la acest drept și la aspecte tehnice: locul unde se desfășoară, orar ș.a. Marea majoritate află de la reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale, de la cunoștințe, mediatori culturali, de pe internet (caută singuri dacă au nevoie de această informație).

Un demers pozitiv este cel început de Consiliul Național de Recunoaștere și Echivalare a Diplomelor, care, pe pagina sa de internet are, deși încă nu suficiente, informații utile disponibile și în limba engleză.

Întrucât participă împreună la o serie de grupuri de lucru, între Ministerul Educației Naționale și organizații neguvernamentale, pe de o parte, și Ministerul Educației Naționale și alte instituții (IGI, în principal), pe de alta, există diverse tipuri de colaborare. De asemenea, cercetarea a relevat că există bunăvoință între acești actori, există un cadru legislativ, dar în continuare lipsește coordonarea între aceste instituții și inițiativele lor (care se suprapun sau se reiau uneori inutil). Unul dintre motivele acestei situații, așa cum a reieșit în urma analizei, este că încă nu există o cerere atât de mare care să forțeze îmbunătățirea procesului de înscriere și de participare la școală și la cursurile de limbă și cultură română.

REÎNTREGIREA FAMILIEI (ANDRA BUCUR, VICTORIA NEDELCIUC)

Dimensiune	Indicatori	Ipoteze
Reîntregirea familiei	Posibilitatea reîntregirii familiei pe teritoriul țării gazdă	Legea permite, cu unele restricții referitoare la documente, reîntregirea familiei. Unele practici contrazic drepturile afirmate.

Conform datelor Inspectoratului General pentru Imigrări, la 31.12.2013 existau 19.760 de străini în România veniți pentru reîntregirea familiei. Potrivit datelor MIPEX 2011 (*Migration Integration Policy Index*), în România situația străinilor care doresc să-și aducă familia nucleară sau extinsă este mai degrabă favorabilă⁴. Cercetarea de față a identificat o situație rezonabilă în ceea ce privește dreptul la reîntregirea familiei pentru străinii din România, cel puțin din punct de vedere legislativ.

În demersul de față am realizat analiza procedurii de reîntregire a familiei ca dimensiune a procesului de integrare a imigranților, pornind de la următoarele 2 ipoteze:

- Legea permite, cu unele restricții referitoare la documente, reîntregirea familiei.
- Unele practici contrazic drepturile afirmate.

Acestea au fost construite pornind de la analiza legislației și a literaturii care tratează subiectul integrării imigranților, elaborată în prima etapă a acestei cercetări. Ulterior am confruntat aceste date cu informațiile pe care le-am cules prin intermediul interviurilor realizate cu imigranți în România și cu reprezentanți ai instituțiilor care sunt responsabile de procesul integrării imigranților.

⁴ Pentru detalii vezi <http://www.mipex.eu/romania>

Conform legislației, cei care solicită venirea unui membru al familiei în România sunt **sponsori**, iar cei pentru care se solicită procedura și care se află în afara teritoriului României, vor fi numiți în continuare **beneficiari ai procedurii**.

Sintetic, situația legislației românești privitoare la procedura reîntregirii familiei este una satisfăcătoare comparativ cu normele europene. Iar faptul că, în anul 2011, când Directiva 2003/86/CE referitoare la reîntregirea familiei a fost supusă dezbaterii, reprezentanții României au propus amendamente menite să relaxeze condițiile de calificare a sponsorului în cazul acestei proceduri, este un indicator că România realizează importanța acestui demers pentru succesul procesului de integrare a imigranților de pe teritoriul ei.

Procedura de reîntregire a familiei în România este reglementată de legislația care guvernează regimul străinilor, respectiv OUG 194/2002, cu modificările și completările ulterioare aduse de Legea 157/2011, precum și de Legea 122/2006 privind azilul în România. Conform prevederilor legislației, **sponsori** pot fi următoarele categorii de persoane:

- cetățeanul străin posesor al unui permis de ședere temporară valabil cel puțin un an;
- cetățeanul străin posesor al Cărți Albastre UE sau al unui drept de ședere pentru desfășurarea de activități de cercetare științifică;
- cetățeanul străin posesor al unui permis de ședere pe termen lung;
- cetățeanul străin beneficiar al unei forme de protecție subsidiară sau al statutului de refugiat;
- cetățenii străini minori neînsoțiți, beneficiari ai unei forme de protecție subsidiară sau al statutului de refugiat.

Iar în categoria beneficiarilor se încadrează următoarele categorii de persoane:

- copiii minori necăsătoriți ai sponsorului și ai soțului/soției, inclusiv cei adoptați ;
- copiii minori necăsătoriți ai sponsorului sau ai soțului/soției, inclusiv cei adoptați, aflați în întreținere, dacă există, și acordul celuilalt părinte (în cazul în care drepturile părintești sunt exercitate în comun);
- rudele de gradul I, în linie ascendentă, ale sponsorului sau ale soțului/soției, în cazul în care sunt dependente financiar de sponsor sau soț/soție;
- copiii adulți necăsătoriți ai sponsorului sau ai soțului/soției, în cazul în care aceștia nu se pot întreține singuri din motive medicale;
- rudele de gradul I, în linie ascendentă, sau tutorele legal al minorului neînsoțit care beneficiază de o formă de protecție subsidiară sau de statutul de refugiat;
- orice altă rudă a minorului neînsoțit dacă nu există sau nu au fost identificate rudele de gradul I.

Pentru a solicita reîntregirea familiei, sponsorul trebuie să depună o cerere însoțită de 8 documente care să demonstreze legătura de rudenie între el și beneficiar, șederea legală a sponsorului, deținerea legală a unui spațiu de locuit și plata asigurării medicale a sponsorului. De asemenea, sponsorul trebuie să achite o serie de taxe în valoare de 27 lei în momentul în care depune cererea. Dacă sponsorul este o persoană care beneficiază de protecție subsidiară sau de statutul de refugiat, este scutit de dovada spațiului de locuit, a mijloacelor de întreținere și a asigurării în sistemul public de sănătate.

Soluționarea cererii durează maxim 3 luni și depinde de următoarele criterii privitoare la sponsor:

- a. absența unei stări de bigamie sau de poligamie;

- b. deținerea unui spațiu de locuit considerat normal pentru o familie similară din România;
- c. existența mijloacelor de întreținere, pe lângă cele necesare pentru propria întreținere, potrivit legii, în cuantum corespunzător salariului minim net pe economie pentru fiecare membru de familie.

Beneficiarul trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- a. să posede un document valabil de călătorie;
- b. să nu fie inclus în categoria persoanelor împotriva cărora s-a instituit măsura interzicerii intrării în România sau a persoanelor declarate indezirabile;
- c. să nu prezinte un pericol pentru apărarea și siguranța națională, pentru ordinea, sănătatea ori morala publică.

Odată aprobată cererea, beneficiarul trebuie să depună, în maxim 60 de zile, o cerere de viză de lungă ședere pentru reîntregirea familiei, la cea mai apropiată misiune diplomatică sau cel mai apropiat serviciu consular. Viza costă 120 de euro și se acordă doar după ce beneficiarul prezintă un cazier judiciar și o asigurare medicală valabilă pe perioada vizei (90 de zile). Durata soluționării cererii de viză nu este foarte clară. Cert este că soluționarea are loc numai după obținerea avizului Inspectoratului General pentru Imigrări, care durează 30 de zile de la primirea solicitării, cu posibilitatea de prelungire a termenului cu 15 zile.

Un calcul aproximativ arată că, în situația în care se respectă termenele și situația din țara de origine permite obținerea documentelor de origine și a cazierului judiciar pentru beneficiar, ar fi nevoie de 6 luni din momentul depunerii cererii pentru ca membrul familiei să obțină dreptul de a veni în România. În cadrul interviurilor pe care le-am realizat, ne-au fost semnalate probleme legate de nerespectarea termenelor atât de către IGI, cât și de către misiunile diplomatice și consulare, precum și atitudinea funcționarilor de la misiunile diplomatice. De asemenea, deși taxele nu sunt mari, costurile de traducere, legalizare și corespondență sunt cele mai mari.

Pe lângă cetățenii străini și cetățenii români pot solicita reîntregirea familiei pentru membrii familiei nucleare sau extinse. În acest caz, avizul IGI nu mai este necesar, iar solicitarea este făcută de beneficiar direct la sediul misiunii diplomatice.

Persoanele care pot solicita viză de lungă durată pentru reîntregirea familiei sunt:

- străinii căsătoriți cu cetățeni români;
- străinii necăsătoriți (parteneri) care conviețuiesc cu cetățeni români necăsătoriți, dacă au cel puțin un copil împreună ;
- copiii cetățeanului român, ai soțului/soției sau ai partenerului, inclusiv cei adoptați, care nu au împlinit vârsta de 21 de ani sau care se află în întreținerea cetățeanului român, a soțului/soției sau a partenerului;
- rudele de gradul I, în linie ascendentă, ale cetățeanului român sau ale soțului/soției acestuia;
- părintele străin al cetățeanului român minor dacă face dovada faptului că minorul se află în întreținerea sa;
- membrii de familie străini ai cetățenilor români, care fac dovada că sunt înregistrați cu drept de rezidență în alt stat membru UE în aceasta calitate.

Faptul că cetățeanul român care solicită reîntregirea familiei nu este obligat să prezinte seria de documente care să demonstreze că deține legal suficient spațiu pentru membrii săi străini, asigurare medicală și surse de întreținere, reprezintă un dezavantaj pentru cetățeanul străin care este obligat să îndeplinească mai multe criterii pentru aceeași procedură, în pofida eforturilor pe care integrarea sa în România le presupune.

După cum spuneam la începutul acestui capitol, este îmbucurător că, în legislația românească referitoare la străini, definiția familiei include și membrii familiei extinse și partenerii, dat fiind faptul că la nivel european aceasta este definită ca fiind formată din soț/soție și copii minori (conform Directivei 2003/86/CE). De asemenea, în cazul României nu există condiționări referitoare la vârsta soților, la achitarea unor taxe mari sau la existența veniturilor peste medie, cum este cazul altor state. Aceste aspecte sunt importante întrucât prezența familiei contribuie la creșterea siguranței și facilitează integrarea imigranților într-o societate.

Totuși, faptul că nu există niciun fel de obligativitate privind cunoașterea limbii înainte de intrarea în țară reprezintă mai degrabă o consecință a faptului că statul român nu are capacitatea de a furniza aceste servicii în acest moment, decât o deschidere necondiționată către familiile imigranților. Programele de integrare și cursurile de limbă sunt opționale pentru imigranți chiar și după intrarea pe teritoriul României din cauza aceluiași limite ale statului român.

Din datele culese în cadrul sondajului național rezultă că măsurile de sprijin pentru procedura de reîntregire a familiei sunt susținute de populație, mai ales dacă ar fi oferite contra cost.

Deși legea este satisfăcătoare în cazul procedurii de reîntregire a familiei, în practică ne-au fost semnalate probleme legate de tergiversarea termenelor și de lipsa de informații clare despre procedură și argumentele din

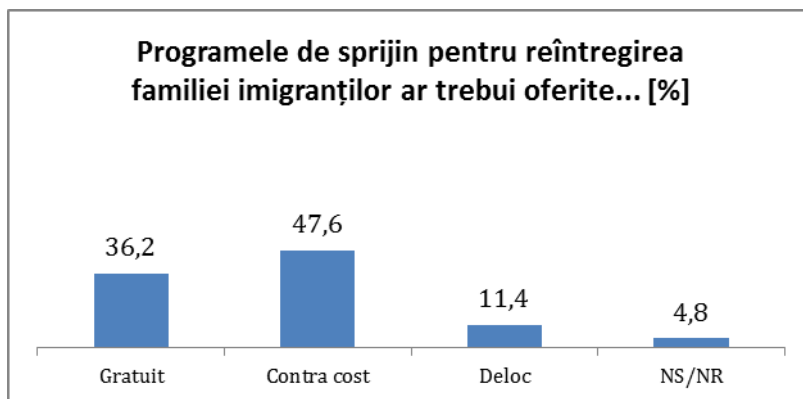

Figura 4. Programele de sprijin pentru reîntregirea familiei imigranților

spatele refuzurilor de aprobare a cererilor de reîntregire. Conform legii, odată ajuns în România, un străin venit pentru reunificarea familiei poate lucra în România fără a mai solicita o autorizație, poate accesa toate formele și nivelurile de educație și pregătire profesională (inclusiv acordarea burselor de studiu, echivalarea studiilor și recunoașterea diplomelor, certificatelor, atestatelor de competență și calificărilor profesionale), beneficiază de securitate și protecție socială, de asistență medicală și socială, de deduceri la impozitul pe venitul global și de scutirile de taxe. De asemenea, legea prevede accesul liber la bunuri și servicii publice, inclusiv la obținerea locuințelor, libertatea de asociere, afiliere și apartenență la organizații sindicale sau profesionale. În practică, aceste beneficii sunt greu de accesat atât timp cât nivelul de bază al integrării - cursurile de limbă - nu este oferit tuturor celor care au nevoie. Familia rămâne instituția care preia, în măsura în care este posibil, sarcinile de integrare de bază. În funcție de succesul înregistrat în această etapă, un străin poate să acceseze restul beneficiilor oferite de stat.

CONCLUZII

Ipotezele de la care am pornit în analiza acestei dimensiuni a integrării se verifică:

- Legislația românească permite, cu o serie de restricții referitoare la documente, reunificarea familială în cazul imigranților. Totuși, în ceea ce privește practicile acestei proceduri, am identificat o serie de încălcări ale drepturilor afirmate.
- Nerespectarea termenelor de către instituțiile publice și consulare ale României constituie una dintre cele mai mari probleme pentru solicitanți.

Deși un imigrant venit pentru reîntregirea familiei în România are, legal, drepturi asemănătoare cu un cetățean român, în practică aceștia întâmpină foarte multe obstacole în accesarea pieței muncii, a asistenței medicale, sociale etc.

NIVELUL 2: SPRIJINUL DE BAZĂ PENTRU INTEGRARE

SĂNĂTATE (LUCIANA LĂZĂRESCU)

Dimensiune	Indicatori	Ipoteze
Sănătate	Acces la servicii de sănătate (cel puțin de urgență)	Servicii medicale de urgență gratuite

Dimensiunea *Sănătate* a cercetării presupune măsurarea accesului la servicii de sănătate ca indicator principal. Ipoteza de lucru este că imigranții au acces gratuit cel puțin la pachetul minimal de servicii prevăzut de legislația în vigoare, deci la servicii medicale de urgență.

Instituția responsabilă pentru accesul populației la servicii medicale este Casa Națională de Asigurări de Sănătate (CNAS), prin casele de asigurări teritoriale. 6 dintre acestea au fost incluse în cercetarea calitativă ce a vizat instituțiile și organizațiile cu atribuții în domeniul integrării imigranților. În răspunsul la cererea de informare trimisă de echipa de cercetători, CNAS precizează că rolul instituției este *“de a asigura cadrul legal pentru integrarea imigranților în ceea ce privește accesul la servicii medicale (...) și respectarea prevederilor legale de către casele de asigurări de sănătate și de furnizorii de servicii medicale (...)”*.

Conform Legii nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, cu modificările și completările ulterioare, sunt asigurați cetățenii străini și apatrizii cu domiciliul sau reședința în România care fac dovada plății contribuției sau a calității de asigurat fără plata contribuției. Străinii asigurați în sistemul asigurărilor de sănătate beneficiază de *“servicii medicale, medicamente cu și fără contribuție personală în tratamentul ambulatoriu și dispozitive medicale în ambulatoriu, în aceleași condiții ca și asigurații proprii.”*⁵

OUG nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România, prevede că, pentru solicitarea sau prelungirea dreptului de ședere, străinii trebuie să aducă dovada asigurării de sănătate. Prin urmare, aceștia sunt obligați să se asigure, cel puțin la început – la stabilirea reședinței - și, periodic, la prelungirea permisului de ședere. Excepție de la aceste prevederi fac persoanele care au obținut o formă de protecție în România. Aceștia au obligația să se asigure, conform legii privind reforma în domeniul sănătății, dar nu sunt constrânși prin alte măsuri de legislația specifică în sfera azilului.

Prin urmare, avem 2 categorii de imigranți: cei obligați să se asigure (cu sau fără plata contribuției) și cei care pot beneficia de asigurare facultativă, au viză de scurtă durată și nu fac obiectul cercetării noastre.

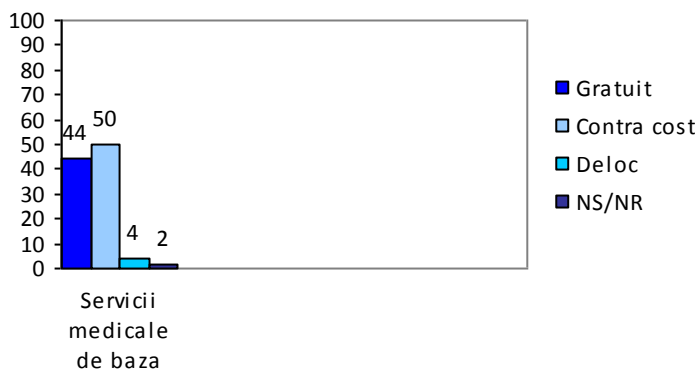
La data de 31 decembrie 2012, pe lista medicilor de familie figurau 21 de străini cu o formă de protecție⁶. Casele de asigurări nu ne-au furnizat statistici referitoare la celelalte categorii de imigranți, cu excepția

⁵ Casa Națională de Asigurări de Sănătate, răspuns la cererea de informare a ARPS, înregistrat cu nr. DB2800/14.05.2013.

⁶ Idem.

unui singur județ, care a raportat în baza de date un număr mai mare de străini asigurați decât numărul indicat în statisticile IGI la 31 iunie 2012⁷. Este posibil ca neconcordanța să fie datorată păstrării în baza de date a casei de asigurări a unor străini care au părăsit între timp teritoriul țării. Ca și în cazul altor instituții publice, casele de asigurări sunt deficitare la furnizarea statisticilor reale, deoarece au dificultăți în înregistrarea asiguraților pe categorii și în monitorizarea persoanelor asigurate. Cu toate acestea, străinii pot fi diferențiați ușor în sistem, după codurile numerice personale care încep cu cifrele 7, 8 și 9.

Ce se întâmplă dacă imigranții care au obligația să se asigure nu se asigură, din diferite motive, și ce impact are statutul de neasigurat când străinii au nevoie de servicii medicale? Legea privind reforma în domeniul sănătății oferă răspunsuri ambelor întrebări formulate. Astfel, dacă străinii care au obligația să se asigure nu pot dovedi calitatea de asigurat când solicită servicii medicale, vor plăti contribuția retroactiv pe perioada datorată și penalizările de întârziere. Dacă nu își pot permite să plătească (situație destul de comună), vor rămâne în continuare neasigurați și vor putea beneficia numai de asistență medicală de urgență. *“Acordarea asistenței medicale publice de urgență (...) este o datorie a statului și un drept al cetățeanului.”*⁸ În acest caz, imigranții beneficiază de aceleași servicii ca și cetățenii români neasigurați: *“(...) primul ajutor calificat și asistența medicală de urgență se acordă fără nicio discriminare legată de, dar nu limitată la, venituri, sex, vârstă, etnie, religie, cetățenie sau apartenență politică, indiferent dacă pacientul are sau nu calitatea de asigurat.”*⁹

În legea asigurărilor de sănătate se folosește termenul “străin”, fiind menționate mai multe categorii de străini: cei care au obținut o formă de protecție în România, străini și apatrizi cu drept de ședere în România, străini și apatrizi cu ședere temporară. Deși “străin” și “imigrant” sunt sinonime, am primit răspunsuri de la casele județene de asigurări în care se preciza că “(...) legea

Figura 5. Servicii medicale de bază

95/2006 nu prevede categoria de asigurat imigrant”, făcându-se trimitere la articolele referitoare la străinii care se află în centrele de custodie publică și sunt asigurați din alte surse sau la cei care se asigură facultativ.

Din datele furnizate prin cercetarea cantitativă în rândul populației generale, la întrebarea dacă serviciile medicale de bază ar trebui oferite imigranților gratuit, contra cost sau nu ar trebui oferite deloc de către autoritățile publice, din eșantionul de 1516 respondenți, 44% au răspuns că aceste servicii trebuie acordate gratuit și 50% au răspuns că trebuie oferite contra cost.

⁷ Buletin statistic în domeniul migrației și azilului, semestrul I, 2012 – Inspectoratul General pentru Imigrări <http://ori.mai.gov.ro/detalii/pagina/ro/Statistici-si-publicatii/147>

⁸ Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, cu modificările și completările ulterioare, art. 92 (1).

⁹ Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, cu modificările și completările ulterioare, art. 98 (7).

Prin urmare, imaginea imigrantului “înstărit” predomină încă în mentalitatea populației. Datele pot fi corelate cu întrebările legate de tratamentul de care ar trebui să beneficieze anumite categorii de imigranți în România, cetățenii din state UE, imigranții din Republica Moldova și refugiații. În toate cazurile, majoritatea respondenților au fost de părere că străinii enumerați ar trebui să aibă aceleași drepturi și libertăți ca ceilalți imigranți, deci există o conștiință destul de pregnantă a alterității și a faptului că accesul la drepturi și servicii trebuie să fie diferențiat în favoarea cetățenilor români.

Observațiile organizațiilor intervievate în privința accesului imigranților la servicii medicale au fost necunoașterea legislației de către personalul medical, neconștientizarea diferențelor culturale (de exemplu, femeile să fie consultate de medici femei), dificultăți de comunicare între imigranți și personalul medical din cauza necunoașterii suficiente a limbii române. Toate aceste situații au ca efect îngrădirea exercitării dreptului la ocrotirea sănătății și plasarea imigranților care au trecut prin astfel de experiențe într-o stare de vulnerabilitate fizică.

De asemenea, au fost semnalate situații de refuz al înscrierii copiilor pe listele medicilor de familie, deoarece nu aveau cod numeric personal, în condițiile în care copiii beneficiază de asigurări sociale de sănătate fără plata contribuției. Niciuna dintre instituțiile și organizațiile intervievate nu a menționat însă cazuri de refuz al asistenței medicale de urgență.

Recomandările propuse de instituțiile publice și organizațiile neguvernamentale pentru rezolvarea acestor probleme au fost: informarea sistematică a imigranților despre drepturile și obligațiile pe care le au în România, creșterea implicării instituțiilor centrale (Ministerul Sănătății, CNAS) în informarea personalului medical despre drepturile imigranților și despre condițiile de acces ale străinilor în sistemul public de sănătate și pregătirea personalului medical cu privire la comunicarea interculturală.

Principalul aspect pozitiv legat de accesul imigranților la servicii de sănătate este faptul că prevederile legii-cadru privind sistemul de sănătate au fost corelate cu legislația din domeniul migrației și azilului.

Din răspunsurile primite în cadrul cercetării calitative pe instituții și organizații rezultă faptul că unii funcționari ai caselor teritoriale de sănătate sunt în continuare confuzi în privința categoriilor de străini (imigranți) care au obligația să se asigure.

CNAS recunoaște faptul că dificultățile în teren sunt datorate necunoașterii sau interpretării arbitrare a legii de către funcționarii caselor teritoriale și recomandă străinilor, caselor de asigurări și organizațiilor care au luat act de astfel de situații să le semnaleze CNAS, prin procedura standard (petiții sau audiențe).

CONCLUZII

Din datele pe care le avem la dispoziție în cadrul cercetării, analiza dimensiunii *Sănătate* confirmă ipoteza de lucru potrivit căreia imigranții beneficiază de **servicii medicale de urgență gratuite**. În argumentarea acestui fapt ne bazăm pe:

- prevederile legislației în domeniul sănătății, coroborate cu legea străinilor și legea azilului;
- interviurile realizate cu instituțiile publice și organizațiile neguvernamentale și interguvernamentale care desfășoară activități în domeniul migrației;
- interviurile cu imigranții.

Este important de subliniat că, deși legea permite accesul imigranților la servicii medicale, apar de multe ori aspecte procedurale care nu au fost luate în calcul și care îngreșesc în practică exercitarea dreptului la ocrotirea sănătății pentru străini. Un exemplu în acest sens este înscrierea și identificarea pacienților pe lista medicului de familie prin codul numeric personal. Pentru a diminua riscul apariției barierelor în calea accesului imigranților la servicii medicale, aceste situații trebuie aduse la cunoștința CNAS și soluționate.

BUNĂSTARE (LUCIANA LĂZĂRESCU)

Dimensiune	Indicatori	Ipoteze
Bunăstare	Acces la scheme publice de combatere a sărăciei (ajutoare sociale, locuințe sociale etc.) Acces la scheme publice de sprijin al familiei	Acces fără restricții suplimentare la toate schemele publice de ajutor social

Dimensiunea *Bunăstare* presupune, în contextul cercetării, crearea de către societate a oportunităților pentru accesul egal și nediscriminatoriu al imigranților la schemele publice de combatere a sărăciei, la cele de sprijin pentru copil și familie și la alte drepturi și beneficii de asigurări sociale. Categoriile majore de beneficii sociale sunt: 1) beneficiile de asigurări sociale (pensii de vârstă, pensii de urmaș, pensii de invaliditate, ajutor de șomaj); 2) beneficiile de asistență socială (alocația pentru copii, alocația pentru familii cu mulți copii, ajutoare sociale pentru persoane cu handicap, ajutoare sociale bazate pe testarea mijloacelor, gratuități de transport, scutiri de impozite, credite preferențiale)¹⁰.

Spre deosebire de beneficiile sociale, care presupun un ajutor financiar temporar până la depășirea situației de vulnerabilitate, serviciile sociale sunt măsuri sau acțiuni menite să reducă starea de vulnerabilitate și să crească șansele de integrare ale persoanei sau ale familiei.

SERVICII ȘI BENEFICII SOCIALE

Legea nr. 292/2011 a asistenței sociale reglementează acordarea serviciilor și beneficiilor de asistență socială. Alături de cetățenii români, au dreptul să primească servicii și beneficii sociale cetățenii statelor membre UE, ai țărilor SEE și ai Confederației Elvețiene, precum și străinii și apatrizii cu domiciliul sau reședința în România.

Legea asistenței sociale plasează rezolvarea dificultăților sociale și materiale, precum și dezvoltarea capacităților de integrare socială în responsabilitatea persoanei, autoritățile locale având doar rolul de a crea oportunități egale și, pe plan secundar, de a oferi servicii și prestații sociale indivizilor sau familiilor în nevoie. Prin legea asistenței sociale se pune mai puțin accent pe rolul autorităților din domeniul social de a stimula interacțiunile între membrii comunității și participarea socială și mai mult pe rolul furnizorului de

¹⁰ http://www.iccv.ro/oldiccv/romana/dictionar/luana/luana_bs.htm

servicii și ajutoare financiare. Din textul legii lipsesc corelațiile cu alte legi din domeniul migrației care fac trimiteri la sistemul de asistență socială și furnizorii publici de servicii sociale.

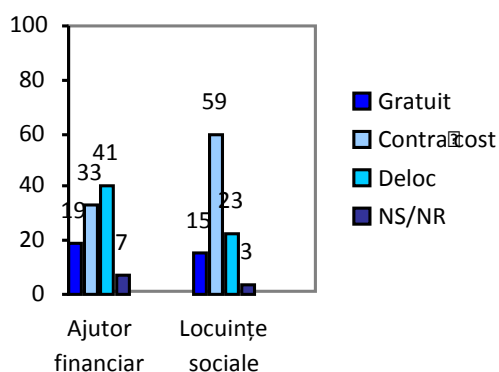
Legea nr. 116/2002 privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale, cu modificările și completările ulterioare, și Normele metodologice prevăd măsuri specifice pentru indivizii cu *“acces limitat la resursele economice, politice, educaționale sau comunicaționale ale colectivității”*, în domeniile muncă, locuință și sănătate. Prevederile legii sunt aplicabile numai persoanelor care beneficiază de venitul minim garantat, care au domiciliul sau reședința în România: cetățeni români, străini, apatrizi, refugiați și persoane cu protecție subsidiară.

Măsurile pentru accesul pe piața muncii se adresează tinerilor între 16 și 25 de ani. Angajatorii care încadrează în muncă tineri cu risc de marginalizare primesc subvenții pentru plata salariului acestora pe baza unor contracte de inserție încheiate cu agențiile județene de ocupare a forței de muncă.

Accesul la locuință pentru tinerii până în 35 de ani este facilitat fie prin subvenționarea integrală a chiriei pe 3 ani, fie prin plata integrală a avansului pentru construirea sau cumpărarea unei locuințe.

Facilitățile privind accesul la serviciile de sănătate nu aduc nimic nou prevederilor legii nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, reproducând prevederile acesteia pentru beneficiarii de ajutor social asigurați fără plata contribuției.

În cadrul cercetării cantitative pe populația generală, cei 1516 respondenți au fost întrebați cum ar trebui să li se ofere imigranților locuințe sociale dintr-o serie de servicii. Astfel, 59% sunt de părere că imigranților ar trebui să li se ofere locuințe sociale contra cost, 23% consideră că nu ar trebui să li se ofere deloc, iar 15% cred că imigranții ar trebui să primească gratuit locuințe sociale. Aceeași întrebare legată de ajutorul financiar a avut următoarele răspunsuri: 41% din eșantionul chestionat consideră că imigranții nu trebuie să beneficieze deloc de ajutor financiar, 33% consideră că ar trebui să beneficieze contra cost, iar 19% cred că ajutorul financiar ar trebui să fie gratuit. Observăm că ambele servicii sunt forme de sprijin direct pentru persoanele care au ajuns în situații de criză socială, iar acordarea acestora contra cost nu are sens cât timp tocmai lipsa mijloacelor financiare face persoanele în cauză eligibile pentru cele 2 tipuri de ajutor.

În general, instituțiile publice de asistență socială cunosc mai bine situația imigranților decât cele care activează în alte domenii (sănătate, educație etc.), nu datorită faptului că au fost multe cazuri care au beneficiat de servicii sau prestații sociale, ci pentru că asistența minorilor neînsoțiți cu o formă de protecție cade în sarcina direcțiilor locale de asistență socială și protecția copilului. Cu această ocazie, personalul din domeniul social a participat regulat la sesiuni de formare la care au fost prezente și organizațiile neguvernamentale și s-au făcut referiri și la celelalte categorii de străini.

Figura 6. Accesul la servicii și beneficii sociale

Din cercetarea calitativă pe instituții și organizații, a reieșit faptul că DGASPC acordă acces egal la servicii și beneficii sociale indiferent de naționalitate, cu îndeplinirea condițiilor legale. Dificultățile semnalate în relația cu imigranții de către direcțiile de asistență socială au fost legate de comunicare (limbă), cultură, religie și educație, necunoașterea sistemului instituțional românesc și a funcționării acestuia, necunoașterea drepturilor și obligațiilor de către imigranți, necunoașterea legislației de către unii funcționari.

Aceleași direcții de asistență socială au propus și soluții la dificultățile întâmpinate: pregătirea funcționarilor pe teme ca drepturile migranților și comunicare interculturală; schimburi de experiență cu organizațiile neguvernamentale; responsabilizarea autorităților locale prin mutarea accentului pe integrarea la nivel local etc. De asemenea, legislația trebuie coroborată cu cea specifică celorlalte domenii ale integrării, prin contribuția ministerelor de resort.

În privința accesului efectiv la servicii și prestații sociale în sistemul public, la interviurile cu imigranți și instituții ne-au fost semnalate numai cazurile unor persoane adulte cu o formă de protecție, care au beneficiat de ajutor social, și ale unor minori cu o formă de protecție. Totodată, a fost semnalat și cazul unui copil imigrant care a beneficiat de alocația de stat pentru copii. Bucureștiul concentrează cel mai mare număr de cazuri de imigranți asistați social, majoritatea fiind minori.

În schimb, organizațiile neguvernamentale oferă imigranților servicii sociale și ajutoare financiare cu diverse destinații (pentru chirie, plata întreținerii, medicamente, rechizite etc.), într-un sistem care compensează și vine în completarea ofertei statului. Acest sistem alternativ oferă servicii adaptate specificului cultural al imigranților, este mult mai orientat către individ și dispune de interpreți și conexiuni în grupurile (comunitățile) de migranți.

ASIGURĂRI SOCIALE

OUNG 194/2002 privind regimul străinilor în România, cu modificările și completările ulterioare, prevede introducerea Cărții Albastre pentru a facilita intrarea în țară și angajarea în muncă a lucrătorilor înalt calificați. Dacă însă posesorul unei Cărți Albastre ajunge într-o situație de criză (de exemplu, nu mai câștigă suficienți bani pentru a se întreține și solicită beneficii sociale), acestuia i se poate revoca dreptul de ședere.

Ordonanța de Guvern nr. 44/2004 privind integrarea socială a străinilor care au dobândit o formă de protecție sau un drept de ședere în România, precum și a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene și ai Spațiului Economic European, cu modificările și completările ulterioare, enumeră drepturile la care au acces persoanele cu o formă de protecție în România în aceleași condiții ca și cetățenii români. Aceste drepturi sunt următoarele: dreptul la o locuință și un loc de muncă, la asistență medicală, la asistență socială, la pensii și alte drepturi de asigurări sociale și la educație.

Dintre drepturile de asigurări sociale, vom analiza numai 2: ajutorul de șomaj și pensiile, datorită faptului că străinii își pot pierde mult mai ușor locul de muncă decât cetățenii români și se reangajează mai greu. De asemenea, dată fiind structura lor pe sexe și grupe de vârstă, imigranții sunt categoria de populație care în perspectivă poate acoperi deficitul de forță de muncă de pe piața internă și poate contribui esențial la sistemul asigurărilor sociale.

Șomajul

Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă include în categoriile de beneficiari persoanele care au obținut statutul de refugiat sau altă formă de protecție internațională și cetățenii străini sau apatrizii care au fost încadrați în muncă și au realizat venituri în România.

Stagiul minim de cotizare pentru ca o persoană să poată beneficia de indemnizație de șomaj este de minim 12 luni în ultimele 24 anterioare depunerii cererii de șomaj, condiție care poate fi îndeplinită fără dificultăți de imigranții care au fost angajați cu forme legale și și-au încetat raporturile de muncă din motive neimputabile lor.

Din datele furnizate de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM), în 2012, ca urmare a eforturilor agențiilor locale, au fost încadrați în muncă 34 de imigranți din totalul străinilor înregistrați în căutarea unui loc de muncă (șomeri neindemnizați). Nu ne-a fost comunicat numărul total al imigranților înscriși în baza de date a ANOFM.

Imigranții angajați cu contract individual de muncă plătesc contribuțiile către sistemul asigurărilor de șomaj, dar nu avem informații despre străini care să fi primit ajutorul de șomaj.

Pensii

Ce perspective de pensionare au așadar străinii care vor să se stabilească în România?

Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare, prevede că apatrizii și cetățenii altor state pot fi asigurați în sistemul public de pensii pe perioada în care au reședința sau domiciliul în România sau în condițiile prevăzute de instrumente juridice cu caracter internațional. Se stipulează că vârsta standard de pensionare este de 65 de ani pentru bărbați și de 63 de ani pentru femei și că stagiul minim de cotizare este de 15 ani, iar cel complet de 35 de ani pentru ambele sexe.

Presupunem că un străin dintr-o țară terță, în vârstă de 45 de ani, se angajează imediat după venirea în România și lucrează continuu cu forme legale. Un calcul simplu arată că la 65 de ani el are numai 20 de ani de cotizare, adică îndeplinește stagiul minim, dar mai are 15 ani până la stagiul complet. Continuând, imigranții cu vârsta peste 50 de ani care vin cu intenția de a se stabili, au perspective sumbre de trai liniștit “la bătrânețe” de pe urma muncii lor, deoarece, foarte probabil, nu vor putea avea pensie.

În aceste condiții, statul acumulează contribuțiile datorate de străini la sistemul de pensii, dar aceștia sunt descurajați să se stabilească în România pe perioade lungi și se lovesc de condiții dificile impuse la angajare (autorizații de muncă) și la obținerea cetățeniei (care nu-i ajută în acest caz, dacă nu au alte resurse financiare). Aceste contribuții care nu vor ajunge pensii sunt modalități de a compensa deficitul financiar din sistemul public, dacă numărul lucrătorilor migranți ar fi suficient de mare¹¹.

¹¹ *Liberalizarea pieței muncii din România. Oportunități și riscuri.* Studiu de impact realizat de Departamentul pentru Muncă în Străinătate, Oficiul pentru Migrația Forței de Muncă și Catedra de Științe Politice a Facultății de Științe Politice și Științele Comunicării din cadrul Universității din Oradea, 21 noiembrie 2006, ediția a II-a <http://www.mmuncii.ro/pub/imagemanager/images/file/Rapoarte-Studii/2006/301106studii.pdf>

În prezent, imigranții angajați cu forme legale plătesc contribuțiile către sistemul asigurărilor de șomaj și către sistemul de pensii, numai că prin cercetarea calitativă nu ne-au fost semnalate cazuri de străini care să fi primit ajutorul de șomaj, cu atât mai puțin pensie, datorită limitelor impuse prin stagiul de cotizare – aproape imposibil de îndeplinit în cazul imigranților, dată fiind istoria recentă a migrației în România.

Locuință

Majoritatea imigranților închiriază locuințe de la proprietari, supunându-se regulilor de pe piața privată. În opinia organizațiilor neguvernamentale intervievate, cele mai întâlnite practici pe piața privată a locuințelor sunt: neîncheierea contractelor de închiriere, neînregistrarea acestora la autoritățile fiscale sau declararea unei chirii mai mici decât cea reală. Aceste situații, combinate cu reglementările și controlul scăzut din partea autorităților în domeniul închirierii locuințelor din fondul privat, expun imigranții la abuzuri din partea proprietarilor.

În privința accesului la locuințe sociale, legea locuințelor nu specifică dacă străinii cu ședere legală pot beneficia de acestea. Criteriile de acces se stabilesc prin hotărâri ale consiliilor locale, având ca priorități categoriile vulnerabile specificate prin lege. Din informațiile furnizate pentru cercetare, a reieșit că se cunoaște o singură situație în care o autoritate locală a acordat locuințe sociale pentru 2 familii mixte. Motivul pentru care familia a fost eligibilă este că unul dintre soți și copiii sunt cetățeni români. Exemplul se referă la Primăria Constanța care a alocat cele 2 locuințe într-un complex nou construit în toamna anului 2012.

OG 44/2004 privind integrarea socială a străinilor face referire la accesul persoanelor care au obținut o formă de protecție în România la locuințe sociale, în aceleași condiții aplicabile cetățenilor români. Ca o soluție alternativă la situația improbabilă în care refugiaților li s-ar acorda o locuință socială de către autoritatea locală, legiuitorul a prevăzut pentru cazurile vulnerabile (familii monoparentale, minori neînsoțiți, vârstnici, persoane cu dizabilități etc.) posibilitatea de cazare în centrele Ministerului de Interne. Facilitatea se aplică în practică, dar vizează numai persoanele vulnerabile cu o formă de protecție în România.

Situația accesului imigranților la locuințe sociale nu este suficient documentată. Ne-a fost semnalată o singură practică prin care o autoritate locală a acordat locuințe sociale pentru 2 familii mixte (cetățean român căsătorit cu un cetățean străin). Nu cunoaștem dacă au fost imigranți care au aplicat pentru locuințe sociale și au fost respinși sau, aflând cât de birocratică și lungă este procedura, au renunțat de la început. Persoanele cu o formă de protecție care fac parte din categorii vulnerabile sunt acoperite de prevederile legii integrării, putând beneficia, la cerere, de cazare în centrele teritoriale ale Inspectoratului General pentru Imigrări.

CONCLUZII

Legislația în domeniile analizate nu impune restricții suplimentare imigranților, cât timp aceștia îndeplinesc condițiile de acces. Este însă posibil ca o parte dintre aceste condiții să fie greu de îndeplinit de către imigranți.

Nu se cunosc cazuri de imigranți care au beneficiat de locuințe sociale. Persoanele cu o formă de protecție, care fac parte din categorii vulnerabile, pot fi cazate la cerere, pe perioadă nedeterminată, în centrele teritoriale de cazare ale Inspectoratului General pentru Imigrări.

Din cercetarea cantitativă a rezultat că există o anumită rezistență a populației generale față de acordarea gratuită de suport material și financiar (locuințe sociale și ajutoare bănești) imigranților. Cum aceste forme de asistență sunt acordate de comunitățile locale prin instituțiile publice sau organizațiile neguvernamentale, opinia populației majoritare este importantă și ar putea fi un factor de presiune pentru autoritățile locale. Oricum, unul dintre criteriile de acces la locuințe sociale, impus de mai multe consilii locale, este cetățenia română a solicitantului.

Ipoteza de lucru formulată – *acces fără restricții suplimentare la toate schemele publice de ajutor social* – nu poate fi confirmată în practică deoarece lipsesc informațiile cu privire la toate schemele publice de ajutor social. De exemplu, nu cunoaștem situația accesului imigranților la beneficiile pentru copil și familie, la ajutorul social, la asigurările sociale (ajutor de șomaj etc.) sau la locuințe sociale. De asemenea, nu cunoaștem dacă celelalte categorii de imigranți cu ședere legală în afara persoanelor cu o formă de protecție în România au beneficiat de astfel de servicii.

Prin urmare, putem afirma că persoanele cu o formă de protecție au acces fără restricții suplimentare la ajutorul social și la alocația de stat pentru copii.

MUNCĂ (ANDRA BUCUR, DENISA IONESCU, VICTORIA NEDELCIUC)

Dimensiune	Indicatori	Ipoteze
Muncă	Acces liber sau în limite rezonabile la piața forței de muncă	Accesul la piața forței de muncă este condiționat de mai multe autorizații, acordate în condiții restrictive. Există discriminare la angajare.

În următoarele rânduri dorim să oferim o imagine cât mai completă asupra accesului pe care cetățenii străini din afara spațiului european îl au pe piața muncii. Am apelat aici la analiza de documente, precum și la analiza informațiilor obținute în urma interviurilor sau a solicitărilor de informații trimise către: membri ai autorităților cu responsabilități în domeniu (Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă), membri ai organizațiilor neguvernamentale (ARCA, Serviciul APEL, ADO SAH ROM, Salvați Copiii), organizații internaționale (UNHCR, OIM), imigranți.

MUNCA PENTRU CETĂȚENII STRĂINI VENIȚI ÎN ROMÂNIA

Pornind de la cifrele oficiale oferite de Inspectoratul General pentru Imigrări, Direcția Migrație, la sfârșitul anului 2012, 5213 cetățeni străini se aflau pe teritoriul țării în scop de angajare în muncă.

Accesul cetățenilor străini la piața muncii din România este reglementat de OUG 56/2007 privind încadrarea în muncă și detașarea străinilor pe teritoriul României, cu modificările și completările

ulterioare și de Legea 157/2011 pentru modificarea și completarea unor acte normative privind regimul străinilor din România.

Conform legislației în vigoare, prin hotărâre de Guvern, se stabilește anual numărul autorizațiilor de muncă ce pot fi eliberate străinilor. Legislația face deosebirea între: *lucrătorul permanent* (străinul încadrat în muncă pe teritoriul României în baza unui contract individual de muncă), *lucrătorul stagiar* (străinul încadrat în muncă pe teritoriul României pe o perioadă determinată în scopul îmbunătățirii cunoștințelor profesionale, lingvistice sau culturale), *lucrătorul sezonier* (străinul încadrat într-un loc de muncă bine definit pe teritoriul României, într-un sector de activitate cu desfășurare în funcție de succesiunea anotimpurilor, în baza unui contract individual de muncă încheiat pe o perioadă determinată ce nu poate fi mai mare de 6 luni într-un interval de 12 luni), *lucrătorul transfrontalier* (străinul încadrat în muncă în localitățile de frontieră de pe teritoriul României care se întoarce în fiecare zi sau cel puțin o dată pe săptămână în zona de frontieră comună cu România unde își are domiciliul), *lucrătorul detașat* (străinul calificat, angajat al unei persoane juridice străine, care își desfășoară activitatea în România în anumite situații), *personal cu calificare specială* (profesorii universitari, cercetătorii și personalul științific care desfășoară o activitate academică sau o activitate de cercetare în cadrul universităților, al instituțiilor de educație și de cercetare și al autorităților din sistemul administrației publice centrale în România) *lucrătorul înalt calificat* (titular al unei Cărți Albastre a UE).

Este necesară îndeplinirea cumulativă a mai multor condiții pentru ca străinii să poată fi încadrați în muncă pe teritoriul României, astfel:

- Locurile de muncă vacante nu pot fi ocupate de cetățeni români, cetățeni ai altor state membre. UE sau ai statelor semnatare ale Acordului privind Spațiul Economic European. *Această condiție nu se aplică străinilor care îndeplinesc funcția de administrator într-o societate comercială sau care sunt sportivi profesioniști, lucrătorilor sezonieri, lucrătorilor transfrontalieri și străinilor posesori ai unui permis de ședere în scop de studii.*
- Îndeplinesc condițiile speciale de pregătire profesională, experiență în activitate și autorizare, solicitate de angajator potrivit legislației în vigoare.
- Fac dovada că sunt apti din punct de vedere medical pentru a îndeplini respectiva activitate și că nu au antecedente penale.
- Se încadrează în contingentul anual aprobat prin hotărâre de guvern.
- Angajatorul a achitat la zi contribuțiile la bugetul de stat.
- Angajatorul desfășoară efectiv activitatea pentru care s-a solicitat autorizația de muncă.
- Angajatorul nu a fost sancționat anterior pentru muncă nedeclarată.

Autorizația de muncă se eliberează de către Inspectoratul General pentru Imigrări (IGI) la cererea angajatorului dacă angajatorul prezintă documentele care atestă că au fost achitate contribuțiile pe ultimul trimestru, că desfășoară o activitate legală în România și că a făcut o selecție legală, precum și că străinul îndeplinește condițiile precizate mai sus.

Autorizația de muncă se eliberează pentru admiterea străinului pe teritoriul României și pentru prelungirea dreptului de ședere pe perioade de cel mult un an. Aceasta se poate elibera și pentru străinii care beneficiază de drept de ședere temporară pentru reîntregirea familiei, pentru străinii detașați pe teritoriul României, pentru străinii care au un drept de ședere temporară în scop de studii, în anumite limite, dar și pentru străinii care provin din state cu care România a încheiat acorduri și care nu au nevoie

de viză pentru trecerea frontierei. Nu au nevoie de autorizație de muncă pentru angajare străinii care au un drept de ședere permanentă, străinii care beneficiază de o formă de protecție pe teritoriul României, străinii care desfășoară activități didactice și științifice, străinii membri de familie ai cetățenilor români, străinii care urmează să desfășoare activități temporare pe teritoriul României sau străinii angajați ai persoanelor juridice cu sediul într-unul din statele membre UE. Beneficiază de drept de muncă fără a fi necesară autorizația de muncă și solicitanții de azil aflați în procedura de azil de mai mult de un an și străinii tolerați, pe perioada în care li s-a acordat tolerarea rămânerei pe teritoriu. Prin urmare, categoriile de străini care au acces la piața muncii fără a fi condiționați de obținerea de către angajator a autorizației de muncă se pot angaja în aceleași condiții ca și cetățenii români.

Tipul autorizației de muncă este diferit în funcție de scopul și tipul muncii. Astfel, în vederea obținerii autorizației de muncă pentru lucrători permanenți, angajatorul persoană juridică trebuie să depună la IGI o cerere motivată privind necesitatea încadrării străinului în muncă, împreună cu: actul constitutiv al societății comerciale sau actul de înființare al persoanei juridice, certificatul constatator emis de registrul comerțului, scrisoare eliberată de banca la care angajatorul și-a deschis cont, certificatul de atestare fiscală, adeverință eliberată de ANOFM, fișa postului, dovada publicării anunțului de angajare, curriculum vitae al străinului și declarația pe proprie răspundere a acestuia, atestatul de recunoaștere a studiilor necesare ocupării funcției de către străin, copiile documentelor care atestă pregătirea profesională a străinului, copia documentului de trecerea frontierei, 2 fotografii și cazierul judiciar.

Aceste condiții suferă modificări dacă este vorba de obținerea autorizației de muncă pentru lucrători sezonieri, lucrători detașați sau persoane înalt calificate. În cazul lucrătorilor înalt calificați este necesară copia contractului de muncă valabil sau a unei oferte ferme de angajare pe un loc înalt calificat pe o perioadă de cel puțin un an, cu salariul lunar sau anual cel puțin în cuantum egal cu salariul mediu brut pe economie.

Cererea pentru eliberarea autorizației de muncă se soluționează de către Inspectoratul General pentru Imigrări în termen de 30 de zile de la data înregistrării ei. Acest termen poate fi prelungit cu 15 zile pentru verificări suplimentare sau micșorat cu 15 zile în cazul posesorilor Cărții Albaste a UE.

Autorizația de muncă este valabilă pe toată perioada contractului individual de muncă, cu excepția autorizației pentru lucrătorii detașați, care este valabilă un an de la data eliberării. Pentru persoanele care au drept de ședere pentru reîntregire familială autorizația de muncă se reînnoiește prin prezentarea certificatului de atestare fiscală și a contractului individual de muncă din care rezultă continuarea acestuia. Străinii care au drept de ședere în scop de studii pot primi autorizație de muncă pentru angajarea după terminarea studiilor în domeniul lor de activitate.

La eliberarea autorizației de muncă angajatorul va plăti o taxă în valoare de 200 de euro, cu excepția cazului în care angajatul este lucrător sezonier sau student, situație în care angajatorul va plăti o taxă de 50 de euro.

Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM) realizează anual o situație a locurilor de muncă vacante, transmisă ulterior către Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice (MMFPSPV), care, în baza acestei analize, și împreună cu Ministerul Administrației și Internelor (MAI), elaborează hotărârea de guvern privind numărul permiselor de muncă acordate cetățenilor străini.

În anul 2012, prin agențiile teritoriale de muncă, au fost eliberate adeverințe pentru 10 domenii de activitate și 10 meserii: comisioner (234), pontator (101), guvernanta (96), director magazin (72), calcul preț cost (64), manager îmbunătățire procese (58), bucătar specialist (51), conducător firmă mică (40), administrator cumpărări (32), director general societate comercială (31), meserii - comerț cu ridicata al fructelor și legumelor (109), restaurante (124), comerț cu ridicata al îmbrăcăminte și încălțăminte (198), lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale (64), activități de jocuri de noroc și pariuri (66), activități ale gospodăriilor private în calitate de angajator de personal casnic (68), transporturi rutiere de mărfuri (77), activități de consultanță pentru afaceri și management (85), comerț cu ridicata de componente și echipamente electronice și telecomunicații (93).

Conform legii, prin agențiile teritoriale de muncă, sunt asistați azilanți, refugiați, persoane străine care au dobândit o altă formă de protecție internațională, străini care doresc să ocupe un loc de muncă în România, persoane străine cu domiciliul în România. Dintre aceștia, un număr de 37 au beneficiat de programele de informare și consiliere profesională. Întrucât nu ni s-a precizat numărul celor care se află în evidența agențiilor teritoriale, nu putem evalua exact dacă acest număr de 37 este unul mic sau nu și nici nu putem spune ce anume i-a împiedicat pe restul să participe la astfel de programe. Dintre cei care au beneficiat de măsurile de stimulare a ocupării, 34 au fost încadrați în muncă în anul 2012.

La angajarea unei persoane din afara spațiului UE se iau în considerare: tipul de permis pe care cetățeanul străin îl are, perioada de prelungire ulterioară acestui permis, tipurile de costuri pe care un angajator trebuie să le plătească, numărul instituțiilor către care un angajator trebuie să se îndrepte. Din acest motiv, considerăm că întregul proces poate să îngreuneze sau chiar să descurajeze angajarea cetățenilor străini din țări terțe.

În următoarea etapă a cercetării, luăm în considerare abordarea acelor angajatori care au angajați cetățeni străini, pentru a vedea care este și perspectiva lor.

Situația reieșită în urma interviurilor avute cu organizațiile neguvernamentale naționale și a organizațiilor internaționale, imigranții menționează faptul că există greutăți în găsirea unui loc de muncă, că din cauza birocratiei sau a banilor mai puțini pe care i-ar lua acceptă să muncească la negru, că necunoașterea limbii reprezintă unul din principalele obstacole în găsirea unui loc de muncă.

Trecând la discriminarea la angajare, CNCD consideră că legislația română este discriminatorie, dar în sens pozitiv. Din partea CNCD nu am obținut informații despre situația discriminării la angajare. Persoanele care se confruntă cu astfel de probleme sunt direcționate către Inspectoratele Teritoriale de Muncă. Aflăm că există o colaborare bună între cele 2 instituții, dar nu mai multe precizări de atât. IGI a primit doar 6-7 plângeri “pe integrare”.

Cetățenii străini asistați de organizațiile neguvernamentale cu care am stat de vorbă se confruntă cu greutatea găsirii unui loc de muncă, lucrează mai mult la negru sau pe salarii foarte mici. Necunoașterea limbii române, precum și lipsa actelor care să le ateste calificările obținute în țara de origine, le îngreunează accesul la locuri de muncă mai bine plătite.

Din datele obținute nu reiese foarte clar nivelul la care se produce discriminarea la angajare. Din interviurile cu reprezentanții organizațiilor neguvernamentale a reieșit că sunt astfel de cazuri și că există o reticență crescută față de imigranți în rândul angajatorilor.

Discriminarea la angajare, din perspectiva unuia dintre imigranții intervievați, este de obicei prezentă în rândul celor care nu sunt din Europa. Doar unul singur, dintre cei care au participat la interviuri, s-a confruntat constant cu discriminarea la angajare, aflând ulterior că a fost angajat doar pentru că ceilalți 2 români cu care era în competiție nu erau disponibili.

Trebuie avut în vedere că cei cu care am discutat au studii superioare, au avut calificări pe care le-au obținut fie în țara de origine, fie aici și că accesul pe piața muncii a fost mult mai ușor pentru ei (a nu se interpreta că, în general, au avut un acces extrem de facil).

SITUAȚIA BONELOR FILIPINEZE - UN CAZ CARE NU ARE ÎNCĂ SOLUȚIONARE LEGALĂ¹²

Începând cu anul 2008, în România au început să imigreze bonele filipineze. Fenomenul a fost documentat de presă, iar statisticile IGI confirmă creșterea numărului de autorizații de muncă pentru cetățeni din Filipine în ultimii ani. Bonele și muncitorii domestici sunt categoriile profesionale cele mai populare printre filipinezii emigrați. Filipine este o țară cu tradiție în pregătirea cetățenilor pentru varii meserii care sunt cerute în străinătate, acest fapt fiind parte din strategia Filipinelor de a crește situația economică a țării din banii trimiși de aceștia acasă.

Înscriindu-se în tendința internațională, unele familii din România au apelat la serviciile cetățenilor filipinezi pentru creșterea copiilor și pentru munca domestică. Situația acestor imigranți a început să prezinte interes odată cu atragerea atenției, în media, asupra abuzurilor la care au fost supuse din partea angajatorilor români: reținere ilegală, violență fizică sau psihică, obligarea realizării și a altor sarcini (de exemplu, menaj) decât cele pentru care fuseseră contractate, program extenuant, neprelungirea contractului de muncă.

Situația acestor muncitori domestici, cetățeni străini, veniți pe teritoriul României este reglementată de un contract încheiat între angajatorul român și companiile de plasare a bonelor, înregistrate de obicei în Filipine. Legislația românească nu a dezvoltat încă mecanisme de control asupra angajatorilor în cazul muncitorilor domestici, astfel că, în pofida existenței aceluși contract de muncă, autoritățile române nu pot controla relația dintre angajat și angajator. Mai mult, Inspectoratele Teritoriale ale Muncii și Inspectoratul General pentru Imigrări au acces limitat la realizarea de controale periodice, pentru că proprietatea angajatorului este proprietate privată.

Deși situațiile de abuz în cazul acestor muncitoare sunt cunoscute de IGI, legislația românească nu oferă mecanisme de control și intervenție deocamdată, astfel că această categorie de imigranți este lăsată pe cont propriu.

SPRIJIN SOCIAL (LUCIANA LĂZĂRESCU, DANIELA TARNOVSCHI)

¹² Materialul de față a fost elaborat pornind de la datele prezentate în articolele de presă referitoare la muncitoarele domestice din Filipine și pe baza unui interviu realizat cu jurnalista Laura Ștefănuț, care a documentat fenomenul.

Dimensiune	Indicatori	Ipoteze
Sprijin social	Existența unor rețele private de sprijin	Un număr suficient de mare de organizații neguvernamentale implicate în domeniu Donații insuficiente din partea contribuabililor români pentru aceste organizații

Sprijinul social se referă la acțiunile spontane sau formalizate ale societății și, implicit, ale membrilor acesteia, care susțin integrarea imigranților. Sursele de date pentru analiza acestei dimensiuni sunt în special interviurile cu organizațiile neguvernamentale și interguvernamentale, interviurile cu organizațiile migranților, completate prin informații rezultate din interviurile cu imigranții, cercetarea cantitativă și analiza de documente.

ORGANIZAȚII NEGUVERNAMENTALE TRADIȚIONALE

În România există organizații neguvernamentale românești, organizații internaționale care și-au deschis sucursale în România și organizații interguvernamentale care își dedică eforturile sprijinirii imigranților. În cadrul acestui proiect de cercetare au fost realizate interviuri cu următoarele organizații: Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (UNHCR), Organizația Internațională pentru Migrație (OIM), ARCA – Forumul Român pentru Refugiați și Migranți (ARCA), Asociația pentru Dezvoltarea Organizației SAHROM (ADO – SAH ROM), Centrul pentru Resurse Civice (CRC) Constanța, Consiliul Național Român pentru Refugiați (CNRR), Institutul Intercultural Timișoara (IIT), Salvați Copiii România, Serviciul APEL, Serviciul Iezuiților pentru Refugiați România (JRS).

Unele dintre aceste organizații există în România încă de la începutul anilor 90, în special dacă ne referim la organizațiile interguvernamentale, altele au fost înființate mai recent, însă aceasta nu le face să fie mai puțin active în domeniu. Aceste organizații au încercat și încearcă în continuare, în măsura posibilităților, să răspundă nevoilor destul de mari ale imigranților. În cadrul interviurilor, unii imigranți au afirmat că ajutorul oferit de către ONG-uri a fost binevenit, având în vedere că până nu demult statul român nu depunea niciun efort pentru a facilita integrarea acestora (nu existau cursuri de limba română și de orientare culturală, de care imigranții aveau nevoie). Din interviurile realizate cu reprezentanți ai acestor organizații a rezultat faptul că interesul autorităților statului român, implicit al serviciilor publice cu responsabilități în domeniu (conform legislației), față de imigranți este unul foarte scăzut. Motivele invocate de intervievați pot fi grupate astfel: imigranții sunt încă în număr mic, nu au vizibilitate și nu reprezintă încă o problemă pentru stat; fondurile care ar trebui alocate lipsesc; personalul care ar trebui să se ocupe de aceste probleme este insuficient și fără experiență, iar mulți funcționari nu cunosc prevederile legislației în domeniu.

Un aspect important pentru dimensiunea analizată este prezența organizațiilor care sprijină imigranți exclusiv în zonele urbane, în orașele cu un număr ridicat de imigranți. În unele zone, această prezență este de dată relativ recentă, un exemplu fiind cele 15 centre de consiliere deschise de Organizația Internațională pentru Migrație în 2010, cu sprijinul unor organizații neguvernamentale locale. Din datele pe care le avem la dispoziție putem concluziona că există organizații implicate în acest domeniu în toate

județele cu un număr semnificativ de imigranți (așa cum reiese din statisticile IGI), deci suficiente din punct de vedere al acoperirii geografice raportat la populația totală de imigranți din state terțe. Nu avem însă la dispoziție statistici referitoare la numărul de imigranți care au reședința în mediul rural și pentru care sprijinul oferit de organizațiile neguvernamentale este mai greu de obținut.

În ceea ce privește sursele de finanțare ale organizațiilor neguvernamentale din România (nu cele ale migraților), știm că acestea provin din fonduri europene, foarte puține de la bugetul de stat, la care se adaugă donații private. În plus, organizațiile internaționale mai beneficiază de fonduri și din partea organizațiilor mamă. Nu deținem informații asupra procentului din veniturile organizațiilor provenit din donațiile contribuabililor români, dar avem motive să credem, dat fiind că aceste surse nici măcar nu au fost menționate de organizațiile neguvernamentale, că sumele sunt atât de mici încât nu ar putea asigura supraviețuirea unei organizații, fie ea dintre cele mai mici. Acestea sunt însă presupuneri nebazate pe date concrete rezultate din cercetare. Datorită informațiilor insuficiente de care dispunem, nu putem trage o concluzie fermă privind mărimea donațiilor din partea contribuabililor români, raportat la bugetul organizațiilor interviewate. Astfel, putem afirma numai că donațiile contribuabililor români nu au fost menționate printre sursele de venituri ale organizațiilor neguvernamentale care sprijină imigranți.

În "Studiul asupra fenomenului imigrației în România. Integrarea străinilor în societatea românească"¹³ s-a făcut o primă identificare a actorilor relevanți în integrarea imigranților, precum și a serviciilor oferite de aceștia. Lista nu a fost una exhaustivă (nici nu și-a propus acest lucru), dar oferă o imagine de ansamblu asupra actorilor sociali (organizații sau asociații ale imigranților) care erau activi în 2011. În cadrul cercetării de față am încercat să aflăm mai multe despre activitatea unora dintre aceste organizații. O parte dintre ele au fost înființate încă de la începutul anilor '90 și și-au construit o tradiție în asistența migranților care a evoluat odată cu fenomenul imigrației în România. Deși au pornit cu servicii specializate, care se adresau anumitor categorii de imigranți (de exemplu, asistență juridică pentru solicitanții de azil, asistență socială și juridică pentru integrarea persoanelor care au obținut o formă de protecție în România etc.), aceste organizații și-au diversificat ulterior activitățile și grupurile țintă, din nevoia de a accesa fonduri europene (Fondul european pentru refugiați și Fondul european pentru integrarea resortisanților din țări terțe).

Din cele 10 organizații neguvernamentale și interguvernamentale interviewate, 8 oferă imigranților o formă sau alta de sprijin social, prin furnizarea de servicii sociale și juridice, prin facilitarea interacțiunilor cu sistemul instituțional (alocarea mediatorilor culturali) și sesiuni de educație nonformală (cursuri de limba română, orientare culturală, istorie, geografie și Constituția României), care urmăresc fie familiarizarea imigranților cu instituțiile din România și accesul egal al acestora la bunuri și servicii, fie accesul pe piața muncii sau obținerea cetățeniei române.

Rețeaua formată din cele 15 centre de consiliere, care acoperă tot atâtea județe diferite, inițiată de Organizația Internațională pentru Migrație, oferă pachete de servicii integrate imigranților, începând de la informare și consiliere, asistență pentru acces la drepturi economice și sociale, asistență juridică, până la sprijin material și financiar. Aceste centre de servicii integrate au primit finanțare pentru 3 ani din fonduri europene (Fondul de integrare al resortisanților țărilor terțe), respectiv pe perioada 2010 – 2013. Îngrijorarea organizațiilor neguvernamentale interviewate este că, odată proiectul încheiat, aceste servicii

¹³ Coordonatori I. Alexe, B. Păunescu. Fundația Soros România, București, 2011

nu vor putea fi susținute de organizațiile partenere fără resurse financiare, iar imigranții care au beneficiat timp de 3 ani de sprijin vor fi din nou nevoiți să facă față singuri sistemului.

ORGANIZAȚII ALE MIGRANȚILOR

Organizațiile de migranți - cu resurse mici comparativ cu organizațiile neguvernamentale “tradiționale”, dar cu un grad mai mare de flexibilitate - asistă pe lângă imigranți și cetățeni români aflați în situații de dificultate sau categorii de străini neacoperite de serviciile celorlalte organizații. Aceste organizații dovedesc astfel deschidere spre interacțiunile cu membrii societății românești și un grad ridicat de solidaritate socială și de implicare civică. Aceleași organizații de migranți sunt în special implicate în organizarea de mici evenimente culturale și au succes în mobilizarea de voluntari din comunitățile de imigranți.

Sursele de finanțare ale acestor organizații mici de migranți sunt diverse și nu au un caracter regulat, cel mai adesea fiind donații ale membrilor sau ale simpatizanților. În foarte puține cazuri, organizații ale imigranților au reușit, în parteneriat cu organizații neguvernamentale cu mai multă experiență, să obțină finanțări din partea statului român (de la bugetul de stat sau din fonduri europene) pentru activitățile pe care le desfășurau cu imigranții. Totuși, activitățile acestor organizații sunt destul de restrânse datorită dimensiunilor reduse ale finanțărilor de care beneficiază.

CONCLUZII

În urma analizei dimensiunii *Sprijin social*, putem afirma că:

- există organizații care oferă sprijin social sub diverse forme imigranților, în toate județele cu un număr semnificativ de imigranți;
- pe lângă organizațiile tradiționale, cu experiență în furnizarea de servicii, organizațiile migranților oferă rețele informale de sprijin, oportunități de implicare civică pentru imigranți și conexiuni în comunitate;
- sursele de finanțare ale organizațiilor neguvernamentale tradiționale constau în special în fonduri europene; organizațiile migranților se bazează mai mult pe donații private și contribuții ale membrilor. Donațiile contribuabililor români nu au fost menționate printre sursele de venituri ale organizațiilor neguvernamentale care sprijină imigranți.

NIVELUL 3: INCLUZIUNE SOCIALĂ DEPLINĂ

SOCIETATE ȘI CULTURĂ (OVIDIU VOICU, DANIELA TARNOVSCHI)

Dimensiune	Indicatori	Ipoteze
Societate și cultură	Opinie publică favorabilă	Opinia publică este favorabilă imigranților, dar aceștia au interacțiuni limitate cu românii.
	Interacțiuni sociale și culturale pozitive și frecvente	
	Posibilitatea de a-și prezerva propria cultură	
	Posibilitatea de a participa la acțiunile comunităților	Imigranții au posibilități reale de a-și prezerva propria cultură.

OPINIE PUBLICĂ

Principala concluzie a secțiunii referitoare la atitudinea respondenților față de imigranți este aceea că românii par a fi în general toleranți față de străinii din România și sprijină măsurile de protecție a acestora. În această secțiune mergem mai departe cu analiza datelor, dorind să cunoaștem atitudinea românilor față de imigranți, așa cum au fost aceștia definiți în cadrul chestionarului *"Străinii care vin în România și doresc să rămână aici pe termen lung"*. În interpretarea datelor am urmărit în primul rând să vedem dacă contactul direct cu imigranții (prezența acestora în cercul social al respondentului) le influențează atitudinile. În plus, am considerat ca variabile explicative vârsta respondentului (premise este că tinerii sunt mai toleranți, mai deschiși spre acceptarea lui Alter) și mediul de rezidență (premise fiind că cei din mediul urban au o mai mare probabilitate de a fi expuși la diversitate, putând avea chiar contacte cu imigranții).

La o analiză generală a datelor culese se poate observa că o proporție mare dintre respondenți au refuzat să răspundă sau au declarat că nu știu să răspundă la întrebare. Motivul este unul simplu: imigranții nu sunt în număr mare în România, nu sunt vizibili și, dacă în 2008 numărul acestora a crescut față de perioada anterioară, deja în 2009 și în 2010 asistăm la o scădere importantă. Prin urmare subiectul imigranți este unul puțin cunoscut, vizibil și discutat la nivelul societății românești. Din această cauză mai mult de jumătate dintre respondenți (65%) declară că au o părere "nici bună, nici proastă" despre imigranți. Trebuie remarcat că din grupele de vârstă 45-54, 55-64 și peste 65 de ani, mai mult de 11% dintre subiecți declară că au o părere proastă și foarte proastă despre imigranți. Dacă ne uităm însă la cea mai tânără categorie de vârstă (18-24 ani) din cadrul eșantionului nostru, remarcăm că această respingere este prezentă la doar 4% dintre respondenți.

Distribuția răspunsurilor celor care au imigranți în cercul lor social (cunoscuți, rude, prieteni, colegi, vecini etc.), deci care au interacționat direct cu aceștia în ultimele 12 luni, arată însă diferit. Scade proporția celor care au o părere proastă și foarte proastă, dar și a celor fără niciun fel de părere (faptul că au interacționat cu imigranți nu îi mai face să fie atât de detașați de subiectul întrebării). Așadar putem spune că interacțiunile sociale directe cu imigranții determină o schimbare în atitudinea cetățenilor români față de aceștia.

PĂREREA ROMÂNILOR DESPRE IMIGRANȚI¹⁴

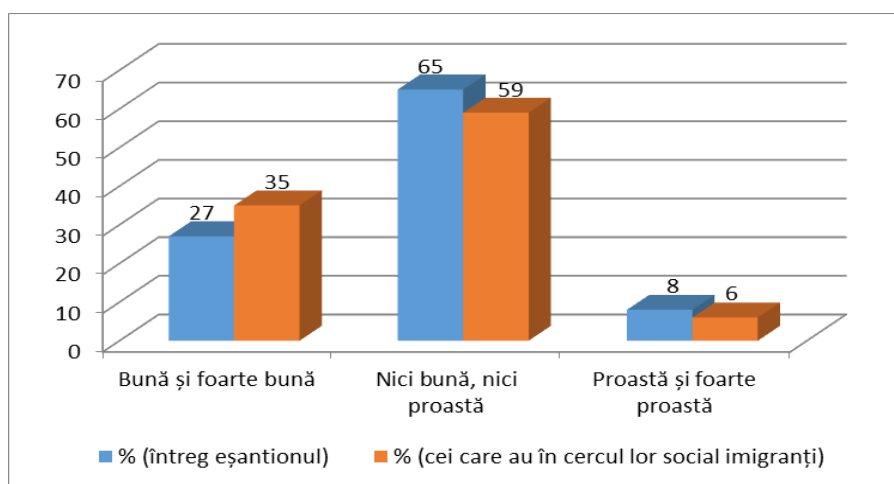

Figura 7. Părerile românilor despre imigranți

Următoarele 2 întrebări considerate de noi pentru analiză au urmărit să surprindă cum apreciază românii numărul imigranților atât la nivelul întregii țări, cât și la nivelul localității lor de rezidență. Peste un sfert (26%) din întreg eșantionul consideră că imigranții sunt prea mulți și mult prea mulți în România, iar jumătate din eșantion este de părere că numărul acestora este "atât cât trebuie". Situația se schimbă, deși nu radical, în cazul celor care au avut contact direct cu imigranții, aceștia fiind categoria care poate fi considerată mai bine informată în legătură cu subiectul chestionarului nostru. Această categorie de respondenți consideră chiar că la nivel național numărul imigranților este prea mic. Vârsta respondenților influențează, de asemenea, percepția referitoare la numărul imigranților în România: cu cât vârsta respondentului crește, cu atât crește procentul celor care par a se simți "invadați" numeric de imigranți (în cazul celor peste 65 de ani din eșantion, procentul celor care consideră că imigranții sunt mult prea mulți este de 31%).

14

În general, ce părere aveți despre imigranți?	% (întreg eșantionul)	% (cei care au în cercul lor social imigranți)
Bună și foarte bună	27	35
Nici bună, nici proastă	65	59
Proastă și foarte proastă	8	6

Tabelul 5. Opinia românilor privind numărul imigranților

Cum apreciați numărul imigranților ...	în România?		în localitatea dvs.?	
	% (întreg eșantionul)	% (cei care au în cercul lor social imigranți) 1	% (întreg eșantionul)	% (cei care au în cercul lor social imigranți) 1
Prea mulți și mult prea mulți	26	21	13	15
Atât cât trebuie	49	47	37	37
Prea puțini și mult prea puțini	25	32	50	48

Când respondenților li se cere părerea referitoare la numărul imigranților din localitatea lor, nu se pot remarca diferențe semnificative între cei care nu au avut contact direct cu imigranții și cei care cunosc direct imigranți. Se poate interpreta că nivelul redus al numărului imigranților și frecvența redusă sau absența contactului direct cu aceștia îi fac pe respondenți să reconsidere răspunsurile. Numărul imigranților nu mai reprezintă o amenințare pentru că se face apel la experiența directă a fiecărui respondent.

Aceeași observație se potrivește și dacă se analizează modul în care respondenții din mediul urban și cei din mediul rural răspund la cele 2 întrebări prin care sunt rugați să își exprime părerea în legătură cu numărul imigranților în România și în localitatea lor. Dacă în ceea ce privește estimarea numărului imigranților cei din mediul urban (care au mai mare probabilitate de a avea contact cu imigranții) estimează într-o proporție mai ridicată că numărul acestora este mare (28% față de 22%), aceeași ierarhie păstrându-se și în cazul celor care au contact direct cu imigranții, când vine vorba despre estimarea numărului în localitatea de rezidență a respondentului, situația devine și mai clară. Respingerea imigranților este vizibilă mult mai puternic în mediul urban decât în cel rural pentru că în aceste din urmă "străinul" este ceva foarte rar, văzut la televizor.

Tabelul 6. Opinia românilor privind numărul imigranților în mediul urban/rural

Cum apreciați numărul imigranților ...	în România?				în localitatea dvs.?			
	% (întreg eșantionul)		% (cei care au în cercul lor social imigranți) 15		% (întreg eșantionul)		% (cei care au în cercul lor social imigranți) 16	
	Urban	Rural	Urban	Rural	Urban	Rural	Urban	Rural
Prea mulți și mult prea mulți	28	22	21	23	20	5	18	9
Atât cât trebuie	52	48	53	37	47	24	46	24
Prea puțini și mult prea puțini	20	30	26	40	33	71	36	67

SPRIJIN PENTRU POLITICILE ACTIVE DE INTEGRARE

În cadrul cercetării noastre am urmărit să analizăm care este poziția cetățenilor României față de politicile active de integrare pe care un stat ar putea să le desfășoare în vederea integrării imigranților. Această

¹⁵ Respondeții care au declarat că în ultimele 12 luni au interacționat direct cu imigranți, aceștia din urmă făcând parte din grupul de cunoscuți ai respondentului (rude, prieteni, vecini, colegi etc.).

¹⁶ Respondeții care au declarat că în ultimele 12 luni au interacționat direct cu imigranți, aceștia din urmă făcând parte din grupul de cunoscuți ai respondentului (rude, prieteni, vecini, colegi etc.).

secțiune de întrebări urmează după secțiunea dedicată opiniei publice, iar respondentul are deja stabilită definiția imigranților: *”străinii care vin în România și doresc să rămână aici pe termen lung”*.

Prima întrebare care a deschis seria dedicată subiectului solicita părerea subiecților față de necesitatea integrării imigranților în societatea românească. Din cei 1516 subiecți ai eșantionului nostru, 150 au declinat răspunsul la această întrebare (10%), proporția fiind destul de mare. Principalul motiv, amintit anterior, este acela că în România numărul imigranților este redus. Din analiza răspunsurilor primite rezultă că 63% dintre respondenți sunt de acord că integrarea imigranților în societatea românească este necesară. Cu toate acestea, o treime are o părere diametral opusă.

Analizând răspunsurile luând în considerare mediul de rezidență al respondenților (urban versus rural) se poate remarca faptul că cei din mediul urban (66%), care au șanse mai mari să se întâlnească cu imigranți, consideră într-o proporție ceva mai mare decât cei din mediul rural (60%) că integrarea imigranților este necesară. Totuși, constatăm că diferența nu este atât de mare, fapt ce se datorează cel mai probabil slabei cunoașteri a subiectului abordat de cercetarea noastră. Vârsta subiectului este de asemenea un factor care influențează răspunsul: tinerii (18-24 ani) sunt într-o proporție mai mare (71%) susținătorii nevoii de integrare a imigranților. Această atitudine descrește pe măsură ce crește vârsta respondentului, astfel că 59% dintre cei din grupa de vârstă 65 și peste susțin acest demers.

Este necesară integrarea imigranților în societatea românească?¹⁷

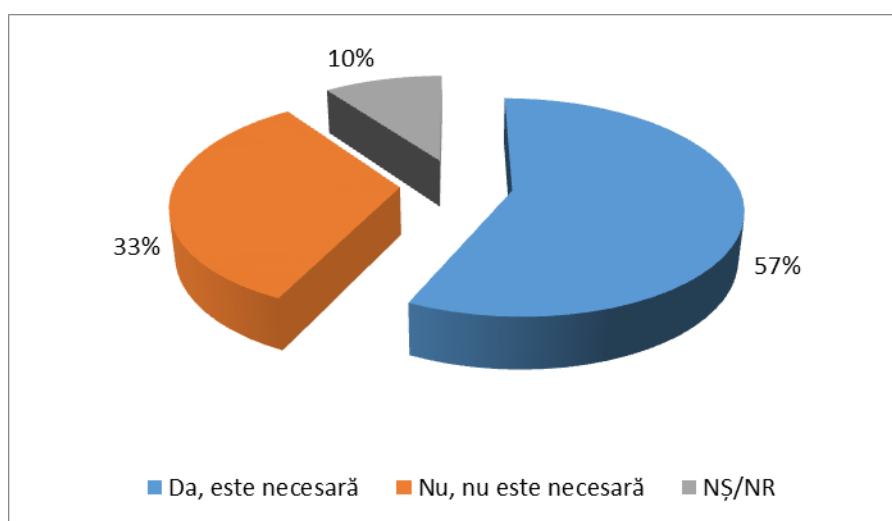

Figura 8. Opinia românilor privind necesitatea integrării imigranților în societatea românească

În cadrul cercetării am urmărit să identificăm care sunt condițiile pe care un imigrant trebuie să le întrunească pentru a fi considerat integrat de către cetățenii români. Dintre cele 1964 de răspunsuri primite la această întrebare deschisă, 241 au fost *”Nu știu”*. În cazul celor 1723, ierarhia a fost următoarea: în primul rând străinul trebuie să vorbească românește, să cunoască legile țării și să aibă un loc de muncă stabil; apoi, străinul trebuie să aibă cetățenie română; să fi locuit o perioadă în România

¹⁷

Este necesară integrarea imigranților în societatea românească?		
Da, este necesară	Nu, nu este necesară	NȘ/NR
57	33	10

pentru a se adapta condițiilor din țară și a cunoaște cultura și obiceiurile. Prietenii români, stabilirea în România sau drepturi și obligații egale cu ale tuturor cetățenilor nu sunt considerate de către mulți dintre respondenți ca fiind necesare pentru integrarea unui străin.

Din analiza răspunsurilor se poate trage concluzia că, din perspectivă cetățenilor români, un străin se integrează ca urmare a eforturilor sale personale (loc de muncă, cunoașterea limbii, obținerea cetățeniei, respectarea legilor). Discursul nu se pune în termeni de drepturi și obligații egale cu ale cetățenilor români. Niciun respondent nu a amintit de sprijinul pe care statul ar trebui sau ar putea să îl acorde pentru facilitarea procesului. Nu trebuie trecute cu vederea nici cele 42 de răspunsuri (2% din totalul răspunsurilor primite la această întrebare deschisă) care arată clar că o parte a cetățenilor români nu cred că străinii au vreo șansă să fie cu adevărat integrați în societatea românească.

De altfel, din analiza poveștilor de viață realizate în urma interviurilor cu imigranți a rezultat, de asemenea, că integrarea este o problemă personală pe care fiecare trebuie să o rezolve în măsura posibilităților. Până nu demult, eforturile statului român îndreptate către facilitarea integrării migranților erau aproape inexistente, sprijinul venind în special din partea unor organizații neguvernamentale (cursuri de limbă, consiliere juridică, sprijin pentru găsirea unui loc de muncă etc.).

Tabelul 7. Tabelul de frecvențe privind condițiile pentru integrare

Condiții pentru integrare	Frecvențe	%	Rang în ierarhie
Loc de muncă stabil	271	14	1
Locuință stabilă	47	2	
Vorbește românește	280	14	1
Are cetățenie	173	9	2
Are familie	81	4	
Prieteni români	20	1	
A locuit în România o perioadă	140	7	3
Cunoaște legile țării	273	14	1
Cunoaște cultura/obiceiurile	114	6	4
S-a adaptat condițiilor	123	6	4
Niciodată	42	2	
Se stabilește în România	25	1	
Când are aceleași drepturi și obligații ca și noi	20	1	
Altele	114	6	4
NȘ/NR	241	12	
Total	1964	100	

Plecând de la problema integrării străinilor în societate, am investigat mai departe și am cerut părerea respondenților în legătură cu modalitatea prin care statul român ar trebui să ofere sprijin și asistență

socială imigranților. Un procent de 17% dintre respondenți consideră că străinii nu trebuie să se bucure de niciun fel de sprijin și să se descurce singuri, oglindind concluzia analizei răspunsurilor la întrebarea anterioară. Doar 28% din eșantion consideră că trebuie să existe programe speciale pentru imigranți. Analiza răspunsurilor pornind de la distribuția acestora în funcție de mediul de rezidență și de vârsta respondentului nu permite o explicare mai fină a situației.

Tabelul 8. Tabelul de frecvențe privind metodele prin care statul român ar trebui să ofere sprijin și asistență socială imigranților

Prin ce metode statul roman ar trebui să ofere sprijin și asistență socială imigranților?	Frecvențe	%
Prin programe speciale de sprijin pentru imigranți	399	28
Același sprijin ca oricărui alt locuitor din România, prin programele sociale existente	447	32
Sprijin limitat la nevoile de bază	329	23
Niciun fel de sprijin, să se descurce singuri	237	17
Total	1412	100.0

Respondenților li s-a dat posibilitatea de a se exprima care ar fi în opinia lor programele de sprijin de care ar trebui să beneficieze imigranții în regim de gratuitate, contra cost sau chiar deloc. Însușind toate răspunsurile primite la această întrebare, a rezultat că 42% consideră că programele de sprijin ar trebui să fie oferite gratuit, 46% cred că imigranții ar trebui să plătească, iar 12% nu sunt de acord cu aceste facilități.

Analiza pe fiecare program în parte arată că români sunt de acord ca educația pentru copiii imigranților (73%) și cursurile de limba română (68%) să fie gratuite. Un procent foarte mic de respondenți consideră că aceste 2 programe nu ar trebui să fie oferite imigranților de către stat.

În privința celorlalte opțiuni, părerile sunt mult mai împărțite. Chiar dacă 51% din eșantion consideră că programele de integrare culturală trebuie să fie gratuite, 12% sunt împotriva acestui eventual efort financiar făcut de statul român. În privința serviciilor medicale de bază, părerile sunt mai puțin divizate: 51% dintre români consideră că acestea trebuie oferite străinilor în regim contra cost, iar 45% consideră că ele trebuie să fie gratuite.

Penuria și proasta administrare a stocului de locuințe sociale de către administrația publică locală face ca acest subiect să fie unul în raport cu care 61% din eșantion consideră că acestea pot fi atribuite imigranților doar contra cost, iar 24% că aceștia nu trebuie să beneficieze de această facilitate. Aceste răspunsuri reflectă atât perspectiva cetățenilor români care consideră că imigranții trebuie să se integreze în societate ca urmare a propriilor eforturilor, cât și rezultatul proastei administrări a asistenței sociale oferite de stat propriilor cetățeni. Lupta pentru resurse puține și deficitar administrate face ca respondentul să nu mai considere că și alții ar trebui să beneficieze de ajutorul statului.

Tabelul 9. Opinia românilor privind programele de sprijin care ar trebui oferite imigranților

Programe de sprijin pentru imigranți	Gratuit	Contra cost	Deloc
1. Cursuri de limba română	67%	30%	3%
2. Programe de integrare culturală	51%	37%	12%
3. Ajutor financiar	21%	35%	44%
4. Locuințe sociale	15%	61%	24%
5. Servicii medicale de bază	45%	51%	4%
6. Educație pentru copii	73%	25%	2%
7. Cursuri de recalificare pentru adulți	32%	62%	6%
8. Sprijin pentru reîntregirea familiei	38%	50%	12%
9. Asistență juridică	28%	66%	6%

Totuși, dacă statul ar asigura toate aceste programe de sprijin al imigranților, 58% din respondenții din eșantion consideră că ele trebuie oferite direct prin intermediul instituțiilor publice cu atribuții în domeniu, doar 28% sunt de părere că ar trebui date prin finanțarea unor ONG-uri, 11% prin angajarea unor firme și 3% ca rezultat al combinației dintre cele amintite anterior.

GRUPURI SPECIALE DE IMIGRANȚI

Am specificat încă de la începutul raportului că subiectul cercetării îl constituie resortisanții din țări terțe cu drept de ședere legală. Am arătat că preferăm denumirea generică de „imigranți” pentru a ușura comunicarea rezultatelor cercetării. Totuși, am inclus în cercetarea cantitativă și minime referiri la câteva grupuri speciale de imigranți, pentru care am dorit să testăm opinia populației: persoanele venite din țările Uniunii Europene, refugiații și imigranții ilegali. Pentru fiecare dintre aceste grupuri am adresat câte o întrebare. În finalul acestei secțiuni vom consemna răspunsurile primite, fără a intra într-o discuție detaliată. Sperăm ca aceste direcții de cercetare să facă pe viitor obiectul unor studii specifice.

Pentru grupurile speciale de imigranți legali – cetățeni UE, cetățeni din Republica Moldova, refugiați – am imaginat o scală cu 3 trepte. Am considerat că nivelul minim de acceptabilitate este „să aibă aceleași drepturi și libertăți cu ceilalți imigranți”, iar cel maxim „să aibă aceleași drepturi și libertăți ca și cetățenii români”. Între ele, am introdus un nivel intermediar: „să aibă mai puține drepturi și libertăți decât cetățenii români, dar mai

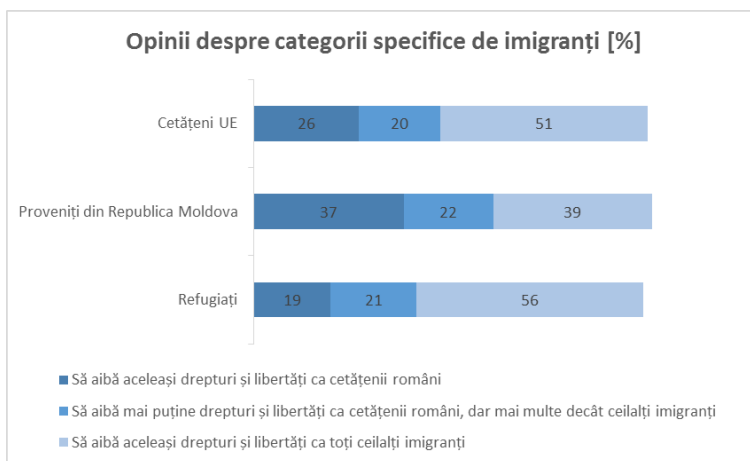
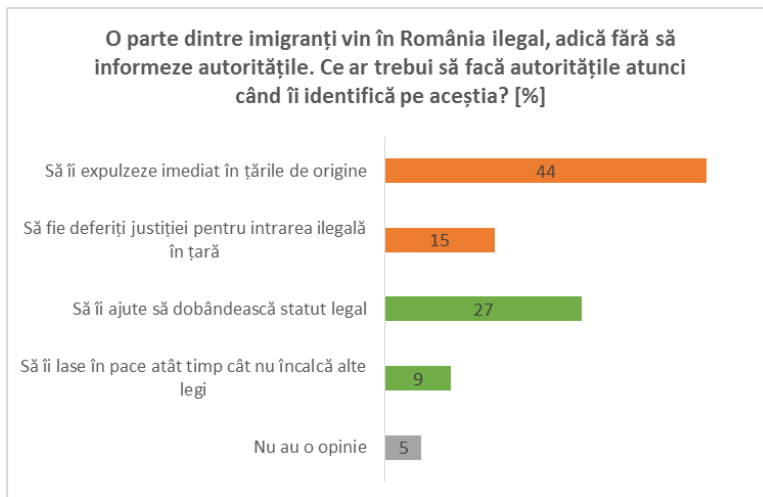

Figura 9. Opinii despre categorii specifice de imigranți

multe decât ceilalți imigranți”. Așa cum arată imaginea alăturată, toate cele 3 grupuri se bucură de simpatia populației într-o măsură mai mare sau mai mică. Cel mai bine primiți sunt basarabenii, despre care 59% dintre români cred că ar trebui să aibă mai multe drepturi decât ceilalți imigranți. Aceeași opinie o au 46% dintre respondenți despre persoanele provenite din alte țări ale Uniunii Europene și 40% despre refugiați.

Pentru grupurile speciale de imigranți legali – cetățeni UE, cetățeni din Republica Moldova, refugiați – am imaginat o scală cu 3 trepte. Am considerat că nivelul minim de acceptabilitate este „să aibă aceleași drepturi și libertăți cu ceilalți imigranți”, iar cel maxim „să aibă aceleași drepturi și libertăți ca și cetățenii români”. Între ele, am introdus un nivel intermediar: „să aibă mai puține drepturi și libertăți decât cetățenii români, dar mai multe decât ceilalți imigranți”. Așa cum arată imaginea alăturată, toate cele 3 grupuri se bucură de simpatia populației într-o măsură mai mare sau mai mică. Cel mai bine primiți sunt basarabenii, despre care 59% dintre români cred că ar trebui să aibă mai multe drepturi decât ceilalți imigranți. Aceeși opiniei o au 46% dintre respondenți despre persoanele provenite din alte țări ale Uniunii Europene și 40% despre refugiați. Situația este diferită în ceea ce privește imigranții ilegali. În

legătură cu aceștia, majoritatea românilor (59%) ar dori să fie luate măsuri legale, fie expulzarea (44%), fie penalizarea în România (15%). Doar 36% dintre respondenți se arată mai toleranți, preferând un ajutor pentru obținerea statutului legal (27%) sau pur și simplu neintervenția atât timp cât aceștia nu încalcă alte legi (9%). Se poate spune că toleranța românilor are, cel puțin declarativ, o limită foarte clară: cea a statutului

Figura 10. Ce ar trebui să facă autoritățile atunci când imigranții vin ilegal în România

legal. Este cumva ironic pentru o societate care în sine are unele probleme serioase cu respectarea legilor și un istoric de emigrație ilegală consistentă. Dar, așa cum spuneam, doar consemnăm rezultatele, lăsând detaliile pentru viitoare studii specifice.

DISTANȚA SOCIALĂ

În cadrul Barometrului Integrării Imigranților am urmărit să vedem care este distanța socială dintre grupul cetățenilor români și grupul constituit din imigranți, pentru a identifica intențiile comportamentale și gradul de acceptare a alterității.

Din tabel se poate remarca faptul că românii au foarte rar posibilitatea de a întâlni un migrant. Nu e o noutate în a spune că frecvența prezenței migrantului în viața unui cetățean român este mai mare în mediul urban și crește odată cu dimensiunea orașului. E adevărat că mass-media oferă posibilitatea de a vedea străini care trăiesc în România. Respondenții au fost rugați să spună care sunt numele personalităților publice străine/imigrante pe care le cunosc. Din totalul răspunsurilor primite se desprinde detașat Raed Arafat, urmat de Cabral (născut și crescut în România, cetățean român) și Wilmark, toți 3 fiind personalități publice intens mediatizate. Restul răspunsurilor se distribuie între personalități din mass-media care se conformează mai mult sau mai puțin categoriei de imigranți, pentru că sunt amintiți aici Dan Capatos, Gigi Becali și Lorette (toți cetățeni români), pe lângă Nati Meir, Analia Selis, Ana Lesko etc.

Tabelul 10. Frecvența cu care românii interacționează cu străini/imigranți

Cât de des ..	Deseori	Uneori	Rareori	Niciodată
1 ... întâlniți străini/imigranți pe stradă	8%	20%	40%	32%
2 ... vedeți străini/imigranți în mass-media (televiziune, radio, ziare)	16%	27%	38%	19%

Întrebările au încercat să surprindă cât mai detaliat problema, dar lipsa contactului direct dintre români și imigranți a făcut ca analiza noastră să se limiteze mai departe la un număr mic de răspunsuri venite din partea a doar 155 de respondenți. Doar un număr limitat de respondenți din eșantionul nostru (155) au declarat că au interacționat în ultimele 12 luni cu imigranți, aceștia făcând parte din cercul cunoscuților (rude, prieteni, colegi, vecini etc.). Distribuția în cadrul acestui grup restrâns este următoarea: în cazul a 4 dintre respondenți imigranțul face parte din familie, pentru 18 este o rudă mai îndepărtată, pentru 46 este prieten, în cazul a 22 de respondenți străinul este coleg de muncă, pentru 38 este vecin, iar pentru 51 doar o cunoștință întâmplătoare. În ierarhia țărilor din care acești străini provin, pe primul loc se situează Italia (19%), urmată de Republica Moldova și Ungaria (13%), apoi Spania (9%), Franța (7%) și Germania (5%). China și Turcia sunt prezente doar în proporție de 3% în cadrul răspunsurilor, restul de 27% fiind încadrate la categoria "altele". În cazul a 76% dintre respondenți, acești străini au lăsat asupra lor o impresie bună și foarte bună, doar 9 subiecți declarând că în urma contactului direct cu străinii au rămas cu o impresie proastă și foarte proastă.

Dorind să mergem mai în profunzime în ceea ce privește distanța socială dintre români și imigranți, am întrebat care este tipul relației pe care cetățeanul român o are cu străinul. Astfel, am descoperit că străinul cel mai bine cunoscut este pentru 4 români membru al familiei, pentru 15 o rudă mai îndepărtată, pentru 57 un prieten, pentru 16 coleg de muncă, pentru 22 vecin și tot pentru alți 22 o cunoștință întâmplătoare. 106 sunt bărbați și 49 sunt femei. Acesta este, cel mai adesea, tânăr (23, 30 și 35 de ani), provine cel mai frecvent din Italia (28 de cazuri), Ungaria (22 de cazuri) și Republica Moldova (18 cazuri). Străinul "cel mai cunoscut" este cel mai adesea, în cazul eșantionului nostru, catolic (54 de cazuri), ortodox (23 de cazuri) sau musulman (18 cazuri), este de cel puțin 2 ani aici, a venit legal (110 din cazuri), iar în momentul de față are un statut legal (94 din cazuri). Principalul motiv pentru care a venit în România este că: s-a căsătorit aici (66 de cazuri), a venit la studii (34 de cazuri), a venit în căutarea unui loc de muncă (24 de cazuri), este refugiat (2 cazuri). Pentru 76 dintre acești străini cunoscuți, România este locul în care își doresc să rămână; 52 au deja cetățenie, iar 36 își doresc acest lucru. 102 au un loc de muncă cu contract, 22 au probleme cu limba română, 8 cu obținerea cetățeniei și 8 cu locuința, 6 cu discriminarea și taxele și impozitele (4), clima (4) și criza economică (4). Doar 20 dintre străinii cunoscuți au cerut ajutor, conform declarațiilor respondenților, prietenilor români pentru rezolvarea unor probleme (cu instituțiile statului, cu limba).

Dintre cei 155 de respondenți care au în cercul lor social imigranți, 118 (deci o proporție mare) au răspuns că au o părere bună și foarte bună despre străinul pe care îl cunosc, 32 au declarat că părerea lor nu este "nici bună, nici proastă", iar doar 3 respondenți au o părere proastă și foarte proastă despre aceștia.

CRIZA ECONOMICĂ ȘI OPINIILE DESPRE IMIGRANȚI

În general, criza economică este un fundal care determină creșterea intoleranței față de diverse grupuri sociale. Este o constatare valabilă pentru toate țările, iar unele date de cercetare arată că nici România nu face excepție. Totuși, opinia față de imigranți nu este semnificativ modificată nici de contextul general al crizei, nici de o experiență economică personală negativă.

Toleranța față de imigranți crește în timp, așa cum arată datele de sondaj. Faptul că ne aflăm în criză nu modifică această tendință.

Am analizat efectele personale negative pe timp de criză, prin datele de sondaj culese în aprilie 2013, pe 4 dimensiuni: șomaj tehnic sau concediu forțat; pierderea definitivă a locului de muncă; scăderea salariului sau a veniturilor; respectiv pierderea unor investiții. Am agregat răspunsurile la aceste întrebări și a rezultat că 68% dintre români au fost afectați fie personal, fie prin intermediul unei persoane din familie, direct de criza economică, pe cel puțin una din aceste dimensiuni.

Am reluat cei 4 indicatori deja prezentați în secțiunea *Recunoaștere și acceptare*, verificând dacă opiniile persoanelor afectate de criză diferă semnificativ de media națională. Am identificat doar diferențe minore, majoritatea nesemnificative statistic. În doar 2 situații, marcate în tabelul de mai jos, putem vorbi de semnificație statistică, dar rezultatele sunt diferite decât cele așteptate.

Pe de o parte, cei afectați de criză sunt ușor mai reticenți față de venirea imigranților în România: 54% ar vrea limitări parțiale sau totale, față de doar 52% limitări generale. Pe de altă parte, în rândul persoanelor afectate de criză, scade la 35% (față de 37% media generală) ponderea celor care ar vrea programe de sprijin mai restrictive.

Pe scurt, concluzia este că, **în ceea ce privește opinia față de imigranți, criza economică nu induce intoleranță în societatea românească.**

Tabelul 11. Opinia românilor despre imigranți (indicatori agregați pe baza datelor de sondaj)

Opiniile românilor despre imigranți (indicatori agregați pe baza datelor de sondaj)				
Opinia despre atitudinea generală a României față de imigranți	Afectat de criză	Deschidere totală	Limitări parțiale sau totale	Indiferent
	Total	42	52	7
	Afectat	40	54	6
	Neafectat	44	49	7
Opinia despre programele publice de sprijin pentru imigranți	Afectat de criză	Cel puțin la fel ca pentru cetățenii romani	Mai restrictive	Indiferent
	Total eșantion	56	37	7
	Afectat	57	35	8
	Neafectat	53	42	5
Consideră imigranții o amenințare	Afectat de criză	Nu sau indiferent	Da	
	Total eșantion	84	16	
	Afectat	83	17	
	Neafectat	86	14	
Imigranții ca vecini	Afectat de criză	Acceptare sau indiferență	Respingere	
	Total eșantion	93	7	
	Afectat	93	7	
	Neafectat	93	7	
Cifrele reprezintă procente din eșantioanele respective: total populație, afectați direct de criză (68% din totalul populației), neafectați direct de criză (32%)				

POSIBILITATEA DE A-ȘI PREZERVA PROPRIA CULTURĂ / POSIBILITATEA DE A PARTICIPA LA ACȚIUNILE COMUNITĂȚILOR

În "Studiul asupra fenomenului imigrației în România. Integrarea străinilor în societatea românească"¹⁸ s-a încercat identificarea actorilor relevanți în integrarea imigranților, precum și a acțiunilor și serviciilor oferite de aceștia. Din lista lungă cu instituții și organizații neguvernamentale (internaționale și naționale), prezentată în studiu, am putut identifica destui actori sociali ce desfășoară activități prin care se promovează diversitatea și cultura altor popoare: cultura arabă, francofonia, cultura și civilizația musulmană, cultura japoneză, cultura spaniolă și portugheză, cultura tunisiană etc.

Conform Constituției României, doar organizațiile minorităților naționale recunoscute oficial beneficiază de sprijin financiar din partea statului pentru desfășurarea de activități în vederea promovării și preservării identităților etnice. Celelalte organizații neguvernamentale nu beneficiază de acest sprijin direct al statului și trebuie să își desfășoare activitățile din finanțări pe care reușesc să le obțină singure. În ciuda

¹⁸ Coordonat de I. Alexe, B. Păunescu. Fundația Soros România, București, 2011

acestui fapt, nu se poate spune că unele nu reușesc să desfășoare activități culturale în cadrul cărora să promoveze diversitatea și multiculturalitatea. Anual au loc festivaluri și manifestări culturale fie finanțate de către ambasadele respectivelor țări, fie adunate de organizațiile minorităților naționale în urma unor activități de strângere de fonduri, fie primite prin donații ale membrilor lor.

PARTICIPARE CIVICĂ (DANIELA TARNOVSKI)

Dimensiune	Indicatori	Ipoteze
Participare civică	Existența unor organizații și rețele de imigranți	Există organizații și/ sau rețele ale imigranților.
	Participarea civică a imigranților	Imigranții au o participare civică redusă.

În cadrul Barometrului Integrării Imigranților ne-am propus să abordăm o latură mai puțin studiată: cea a participării civice a imigranților în societatea românească (cum se implică imigranții din România în societatea în care trăiesc). Dacă ar fi să ne luăm după una dintre sutele, poate miile, de definiții ale participării publice, am putea spune că este dreptul indivizilor de a lua parte activ la viața societății. În multe cazuri, această definiție aduce în atenție termenul de cetățenie. Cu toate acestea, nu înseamnă că o persoană care nu are cetățenia statului în care trăiește nu poate participa activ în societate. Am trecut de timpul în care doar cetățenii puteau participa la viața cetății, întrucât implicarea civică are mai multe dimensiuni: vot, decizie politică, voluntariat, manifestare liberă în spațiul public etc.

Din interviurile și documentarea realizate de cercetători, a rezultat că organizațiile imigranților care funcționează în România și sunt înregistrate aici desfășoară activități ce acoperă o paletă diversă: de la sprijinirea colaborării dintre oamenii de afaceri (din România și o altă țară), la protejarea intereselor studenților dintr-o anumită țară sau de o anumită religie (care sunt imigranți în România), militarea pentru drepturile imigranților, acțiuni de promovare a culturii dintr-o anumită țară/regiune, cursuri de limbă română pentru imigranți, asistență juridică pentru imigranți, campanii de informare, de antidiscriminare la asistență umanitară (distribuire de ajutoare: hrană, haine, încălțăminte, cărți).

Unele dintre asociații sunt înființate chiar din 1990, altele sunt mai recente. Ceea ce e important de semnalat e faptul că activitatea unora dintre aceste asociații nu este destinată exclusiv imigranților, ci este și în beneficiul cetățenilor români. Unele organizații colaborează frecvent cu ONG-uri românești care au ca domeniu de interes imigrația, considerând că doar împreună, unindu-și eforturile, pot obține rezultate.

Din interviuri și documentare a rezultat că aceste asociații ale imigranților încearcă, în măsura posibilităților de care dispun (de multe ori fonduri foarte limitate, activitățile bazându-se mult pe voluntariatul membrilor asociației), să răspundă problemelor cu care se confruntă imigranții. Astfel, dacă la început o asociație avea ca obiectiv clar promovarea culturii, tradiției și a religiei, în timp paleta s-a diversificat. Membrii acestora se implică mai mult sau mai puțin activ în societate. În același timp, cunoscând problemele cu care se confruntă diferite categorii de imigranți, aceste asociații încearcă, prin

mijloacele pe care le au la dispoziție, să atragă atenția opiniei publice și a instituțiilor de stat responsabile asupra necesității rezolvării problemelor.

MĂSURI AFIRMATIVE (VICTORIA NEDELICIUC, DANIELA TARNOVSCHI)

Dimensiune	Indicatori	Ipoteze
Măsuri afirmative	Accelerarea integrării prin programe de acțiuni afirmative	Există programe de măsuri afirmative pentru anumite categorii de imigranți.

În ceea ce privește măsurile afirmative care se referă la imigranți, singurul exemplu pe care l-am identificat în cadrul cercetării a fost cel al burselor de studiu oferite cetățenilor străini de etnie română, fapt care confirmă ipoteza de la care am pornit. Majoritatea beneficiarilor acestei politici sunt elevii și studenții din Republica Moldova. Cu toate că este o situație aparte și originea română este cel mai important argument pentru existența acestei politici, beneficiarii acesteia sunt totuși tratați ca oricare altă categorie de străini de către instituțiile publice ale statului român. Politica acordării

burselor de studiu pentru etnicii

români din afara României este reglementată de legislația națională prin HG 689/1994, Legea 229/2007, precum și prin OUG 10/2008 aprobată prin Legea 190/2008 și Legea 270/2011. Toate prevederile acestor legi se regăsesc în metodologia de admitere publicată anual de către MEN în intervalul iunie-august.

Pentru a realiza analiza situației elevilor și studenților din Republica Moldova care vin pentru a studia în România, am recurs la analiza documentelor referitoare la aceștia (legislație, informații publice furnizate de instituțiile statului implicate, cercetări anterioare) și la realizarea unui interviu de grup cu beneficiarii acestui program (studenți și masteranzi care au beneficiat de burse în ciclurile liceu, licență și masterat). De asemenea, în cadrul sondajului reprezentativ la nivel național, am măsurat sprijinul pe care această măsură îl are din partea societății românești și l-am comparat cu gradul de susținere pe care l-am surprins în 2010 în cadrul cercetării *„Republica Moldova în conștiința publică românească”* (Fundatia Soros, 2011).

Deși remarcăm o ușoară scădere a susținerii, peste 50% dintre respondenți s-au pronunțat în favoarea acestei politici. Iar dacă observăm că și numărul celor care susțin într-o măsură mai mică această politică a

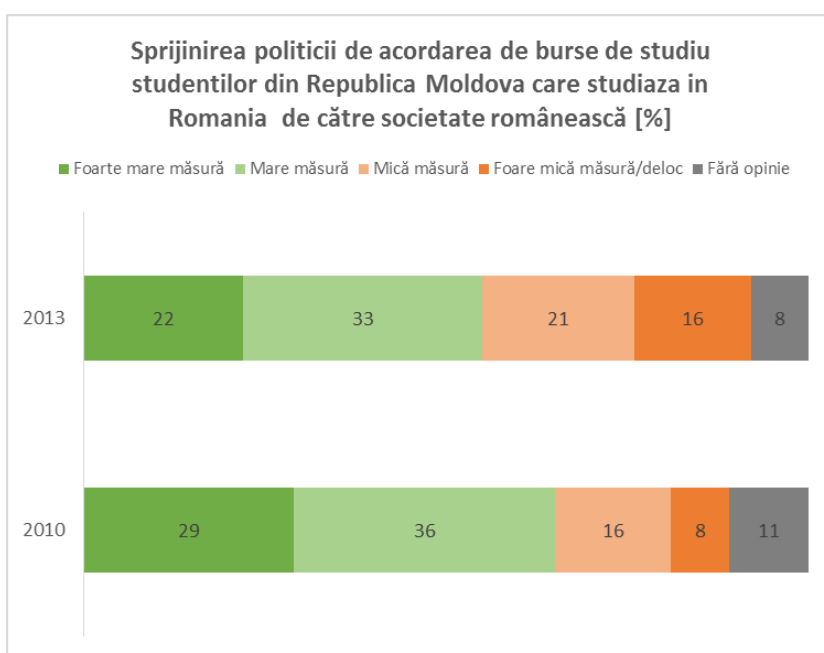

Figura 11. Sprijinirea politicii de acordarea de burse de studiu studenților din Republica Moldova care studiază în România de către societatea românească

scăzut față de 2010, înțelegem că, de fapt, aceste variații se datorează numărului mai mare de indecși înregistrați în 2013. Fapt ușor de înțeles dată fiind situația de instabilitate economică a României, în care cetățenii săi sunt mai puțin preocupați de subiecte referitoare la cetățeni străini.

Din discuțiile pe care le-am avut cu beneficiarii, am aflat că motivația comună a fost faptul că toți au considerat că în România se pot realiza profesional mai bine, pot beneficia de o educație mai bună și, deci, de o șansă în plus pentru realizarea în viață. De asemenea, faptul că această politică de școlarizare este foarte bine cunoscută în Republica Moldova a reprezentat un element important pentru venirea lor în România. În ceea ce privește metodologia de admitere, semnalăm faptul că, în fiecare an, metodologia de admitere devine din ce în ce mai precisă și clară în încercarea de a nu mai lăsa loc interpretărilor. Acest lucru este apreciat ca fiind foarte binevenit de beneficiari, dar insuficient pentru că, în fiecare an, rămân referiri vagi supuse unor interpretări multiple. Un exemplu în acest sens este metodologia din 2012-2013, în care nu sunt publicate criteriile conform cărora se repartizează bursele de studii, singura precizare fiind că acestea se repartizează anul, prin ordinul ministrului. Pe lângă problema legată de criterii, amânarea și nerespectarea termenelor de aprobare și publicare a metodologiei constituie o mare problemă în cazul acestei măsuri afirmative.

În ceea ce privește șederea legală pe teritoriul României și relația cu instituțiile publice, ne-a fost semnalată lipsa unei informări oficiale referitoare la procedura de urmat pentru legalizarea șederii în momentul eliberării vizei de studiu. Relația cu IGI a fost descrisă ca fiind foarte bună, existând sprijin în etapele de întocmire a dosarului și de eliberare a permisului de ședere. Aceleași aprecieri au fost făcute și despre funcționarii din cadrul Ministerului de Justiție și ai Autorității Naționale pentru Cetățenie. Aceste aprecieri se datorează faptului că beneficiarii acestei măsuri afirmative cunosc limba română înainte de venirea în România, astfel că prima barieră importantă în calea integrării, limba, nu există pentru ei.

În privința valorii bursei oferite de statul român, aceasta a fost descrisă ca insuficientă pentru a supraviețui pe durata studiilor. Se menționează că rolul bursei este acela de a oferi un sprijin mai degrabă decât a acoperi costurile necesare studiilor în România. Criteriul performanței școlare este esențial pentru reușita acestei politici. Beneficiarii cu care am discutat recomandă includerea acestui criteriu pentru repartizarea bursei pe an și nu pe ciclu de învățământ, cum se realizează acum. O altă problemă cu care se confruntă beneficiarii acestei politici este munca la negru. Potrivit lor, condițiile impuse de statul român (taxa suplimentară pe care trebuie să o plătească angajatorul, dosarul stufos pe care trebuie să îl pregătească angajatul etc.) favorizează mai degrabă munca la negru în rândul studenților bursieri, iar acest lucru are consecințe negative atât asupra studentului, care este vulnerabil în fața abuzurilor și nu poate certifica experiența dobândită în această etapă, cât și asupra statului român, care pierde impozitele pe care le-ar colecta dacă procedura ar fi mai accesibilă.

În ceea ce privește impactul acestei politici asupra beneficiarilor, toți cei cu care am discutat au fost de acord că lipsa de viziune pe termen lung a acestei politici este cea mai mare problemă. Faptul că acordurile existente între România și Republica Moldova se referă doar la perioada în care tinerii beneficiază de burse, neexistând niciun fel de continuitate a acestora, este una dintre cele mai mari probleme atât pentru beneficiari, cât și pentru statul român.

În ciuda nerespectării termenelor, a derapajelor de implementare și a lipsei de viziune pe termen lung, politica de acordare a bursei de studiu pentru etnicii români din afara României este o inițiativă care accelerează integrarea beneficiarilor săi în România și poate constitui primul pas pentru a contracara lipsa

de resurse umane în domenii cheie ale economiei românești. Totuși, este nevoie de o îmbunătățire a acestei politici și o regândire pe termen lung a impactului pe care aceasta o poate avea asupra beneficiarilor săi și asupra statului român. De asemenea, faptul că interacțiunea cu instituțiile este caracterizată ca fiind mai degrabă bună de către RTT din această categorie confirmă importanța cunoașterii limbii române pentru o bună integrare a străinilor din România.

CONCLUZII

Ipoteza de la care am pornit acest demers a fost confirmată parțial. În România există o singură măsură afirmativă pentru cetățeni ai statelor terțe. Totuși, aceasta a fost inițiată în 1994 mai degrabă pentru etnicii români din afara granițelor, neavând deci scopul de a sprijini imigranții, ci de a apropia etnicii românii din alte state. Tehnic vorbind, avem o măsură de sprijin pentru imigranți, însă practic nu putem considera politica de acordare de burse etnicilor români ca fiind un exemplu de măsură afirmativă pentru imigranți.

NIVELUL 4: CETĂȚENIE

CETĂȚENIE ȘI INTEGRARE POLITICĂ (SERGIU PANAINTE, VICTORIA NEDELCIUC)

Dimensiune	Indicatori	Ipoteze
Cetățenie și integrare politică	Un traseu inteligibil și rezonabil pentru obținerea cetățeniei	Traseul pentru obținerea cetățeniei este lung și dificil de parcurs.

Obținerea cetățeniei reprezintă ultimul stadiu al integrării imigranților în statul gazdă. Conform clasamentului realizat de MIPEX 2011 (*Migration Integration Policy Index*), România se situează în rândul statelor cu o situație mai degrabă nefavorabilă în ceea ce privește accesul la cetățenie pentru integrarea imigranților de pe teritoriul său¹⁹. Cercetarea de față a identificat o situație rezonabilă din punct de vedere legislativ, cu derapaje în ceea ce privește implementarea.

Legislația românească reglementează procesul de obținere a cetățeniei prin legea cetățeniei nr. 21/1991 modificată și completată. Prevederile acesteia sunt similare în anumite domenii cu cele din legislația națională a altor state membre ale Uniunii Europene și sunt stipulate la articolul 8. Primul aspect pozitiv pentru accesarea cetățeniei române de către străinii de pe teritoriul său este faptul că România acceptă dubla cetățenie. Condițiile ca imigranții să poată depune o cerere pentru obținerea cetățeniei române sunt: demonstrarea șederii legale neîntrerupte mai mult de 6 luni pe teritoriul României de-a lungul a 8 ani pentru RTT și a 5 ani pentru cei căsătoriți cu un cetățean român; existența unor venituri pentru o existență decentă (termen care nu este definit foarte clar); dovada loialității față de statul român și lipsa antecedentelor penale atât în România, cât și în țara gazdă; cunoașterea limbii și civilizației române și a prevederilor constituționale.

Singurele cazuri în care termenele menționate mai sus pot fi reduse sunt pentru:

- personalitățile recunoscute pe plan internațional;
- cetățenii unui stat membru al Uniunii Europene;
- persoanele care au dobândit statutul de refugiat potrivit prevederilor legale în vigoare;
- persoanele care au investit în România sume care depășesc 1 milion de euro.

Deși nu este prevăzut niciun termen pentru evaluarea aplicației unui RTT, în cadrul cercetării calitative am identificat termenul de minim 2 ani ca fiind necesar avizării pozitive sau negative a dosarului. În cazul unui aviz negativ, solicitantul susține un interviu în fața Comisiei pentru Cetățenie a ANC (Autoritatea Națională pentru Cetățenie), în cadrul căruia demonstrează cunoștințele de limbă română, elementele de cultură și civilizație românească cunoscute, dar și cunoașterea prevederilor Constituției și a imnului național. Discuțiile cu RTT care au trecut prin acest interviu au semnalat probleme legate de modul de desfășurare a interviului și de imposibilitatea de contesta decizia Comisiei pentru Cetățenie atât timp cât interviul este

¹⁹ Pentru detalii vezi <http://www.mipex.eu/romania>.

oral și nu există probe în susținerea deciziei comisiei. În cazul în care solicitantul susține interviul, președintele ANC emite ordinul de acordare a cetățeniei, care i se face cunoscut solicitantului prin scrisoare de recomandare cu dovadă de primire. În termen de 3 luni de la notificare, solicitantul depune jurământul de credință și devine cetățean român cu drepturi depline.

Solicitanții cu care am discutat ne-au semnalat faptul că până în decembrie 2012 nu exista o bibliografie de interviu, prin urmare este lăudabil că în acest moment, pe pagina de internet a ANC, sunt publicate tematica și bibliografia pentru susținerea interviului de testare a cunoștințelor de limba română, de istorie, geografie, literatură și artă românească și de prevederile constituționale. Totuși, faptul că temele incluse în bibliografia obligatorie sunt extrem de cuprinzătoare constituie mai degrabă un obstacol pentru solicitant deoarece presupune eforturi foarte mari, demne de un student care ar studia cumulat științe politice, geografie, istorie și literatură și nu le mai permite imigranților să muncească pentru a îndeplini condiția (insuficient definită) mijloacelor necesare unui trai decent. Bibliografia obligatorie cuprinde întreaga istorie a României (formarea poporului român și a limbii române, formarea principatelor române, crearea statului național român, România în perioada interbelică, perioada comunistă și România după revoluția din decembrie 1989), geografia României (așezare geografică, relief, climă, floră și faună, populație, organizare administrativ-teritorială, orașe principale etc.), teme ce țin de România – stat democratic (principii generale, drepturi, libertăți și îndatoriri, obligațiile cetățenilor români, autoritățile publice – Parlament, Guvern, Președintele, Administrația publică, Curtea Constituțională, sistemul de asigurări sociale), omul și societatea (familie, diversitate religioasă, educație, comportare în societate) și valorile Uniunii Europene.

Pentru ca imaginea asupra procesului de obținerea a cetățeniei române de către imigranții aflați pe teritoriul României să fie mai clară, ne-am propus să aflăm care este numărul imigranților stabiliți în România care au obținut cetățenie română și care este țara lor de origine (precizăm că nu ne referim la persoane care redobândesc cetățenia română și sunt de etnie română, precum cei din Republica Moldova, Ucraina sau Serbia). Din păcate, din răspunsul primit de la ANC am aflat că nu există date referitoare la țara de origine a solicitanților, datele existente oferind informații referitoare doar la articolul din lege în baza căruia s-a acordat cetățenia română. Astfel, utilizând date primite de la ANC în cadrul unei alte cercetări pe tema cetățeniei române, am analizat numărul de cereri depuse în baza articolului 8 din Legea 21/1991. Rezultatul arată că sunt 1915 cereri de dobândire a cetățeniei care au primit aviz pozitiv. Aici introducem precizarea că ANC compilează liste privind străinii care obțin cetățenia română doar din anul 2002.

Tabelul 12. Cereri de dobândire a cetățeniei române depuse în baza art. 8 al Legii 21/1991
Cereri de dobândire a cetățeniei române depuse în baza art. 8 al Legii 21/1991
(perioada 2002 - 31.12.2012)

Total cereri depuse	3,756
Total cereri avizate pozitiv	1,915

O altă mențiune care trebuie făcută referitor la aceste date este că dosarele depuse și avizate conțin și copiiii solicitanților, pentru care nu se întocmesc liste separate. Prin urmare, am putea presupune că numărul persoanelor care au obținut cetățenia română în ultimii 10 ani este în jur de 2000-2300 de persoane. Nu putem spune dacă acest număr este mare sau mic, deoarece nu avem date oficiale cu privire la persoanele care au rezidență permanentă în România. Conform unor date²⁰, acest număr ar fi în jur de 10.000. Dacă ținem cont de acest număr, numărul de 3756 de cereri depuse în ultimii 10 ani este unul rezonabil. Totuși, concluzia că rezidenții străini din România nu sunt interesați de obținerea cetățeniei este

²⁰ Sursa: <http://ori.mai.gov.ro/detalii/pagina/ro/Statistici-si-publicatii/147>

În egală măsură posibilă. Ceea ce rămâne de investigat este faptul că doar jumătate din străinii care au solicitat obținerea cetățeniei în ultimii 10 ani au reușit să o obțină. Acest lucru poate însemna că cererile avizate negativ au avut probleme fie în privința documentelor obligatorii care trebuie să însoțească cererea, fie că susținerea interviului de limbă și civilizație a fost imposibilă pentru solicitant.

Un alt element pe care l-am inclus în analiza accesului la cetățenia română pentru imigranți este modul în care acesta este văzut de societatea românească. În acest sens, am analizat datele culese în cadrul sondajului național. După cum se poate vedea din figurile de mai jos, cea mai mare parte a populației sprijină obținerea cetățeniei române de către imigranți, în special dacă au locuit între 3 și 5 ani pe teritoriul României (figura 12).

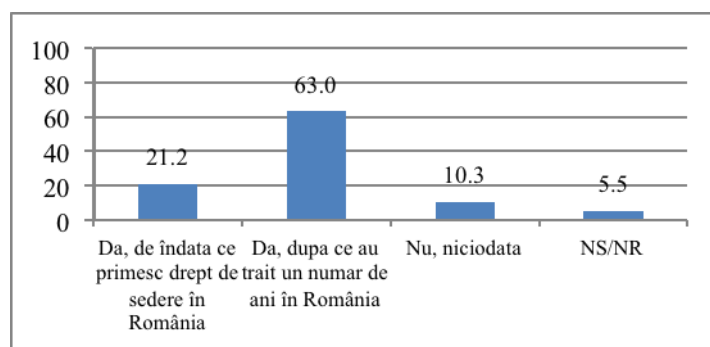

Figura 12. Dumneavoastră credeți că imigranții ar trebui să primească, în anumite condiții, cetățenia română? [%]

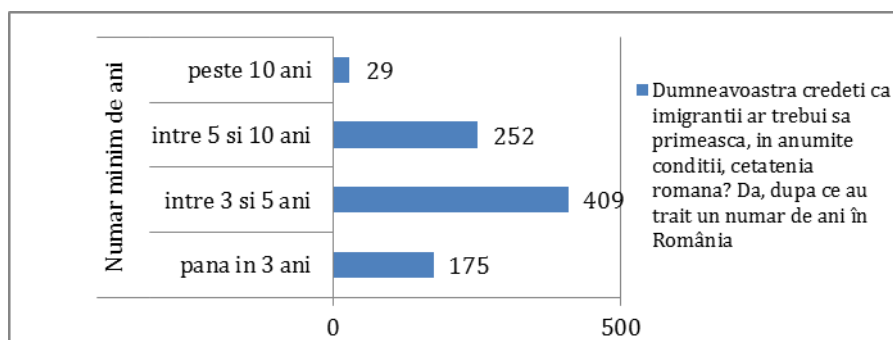

Figura 13. Numărul minim de ani locuiți în România de către imigranți pentru a obține cetățenia română (număr de cazuri dintre cei care au răspuns „Da” la întrebarea anterioară)

În ceea ce privește părerile referitoare la obținerea cetățeniei, observăm că puțin peste 10% dintre respondenți nu au nimic împotrivă, iar cele mai importante condiții pe care consideră că trebuie să le îndeplinească un imigrant se referă la respectarea legilor țării, la cunoaștere limbii române și la deținerea unui loc de muncă.

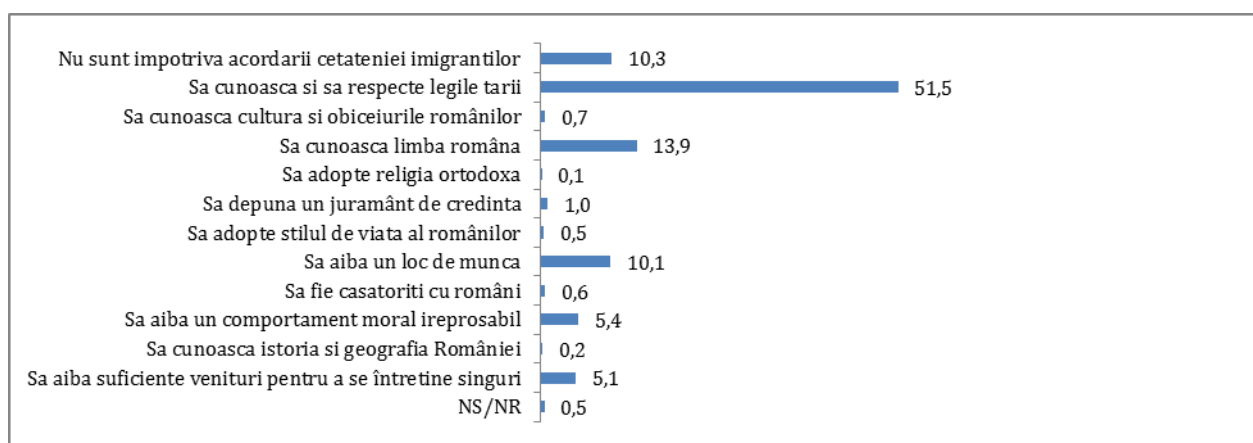

Figura 14. Cea mai importantă condiție pe care ar trebui să o îndeplinească imigranții pentru a primi cetățenia română (%)

În ceea ce privește susținerea principiului *jus soli*, acesta este susținut de mai mult de jumătate dintre respondenți (vezi figura 15). Prin urmare, o eventuală aliniere la cele 8 țări ale UE²¹ care aplică principiul *jus soli* ar fi conformă cu opinia publicului larg.

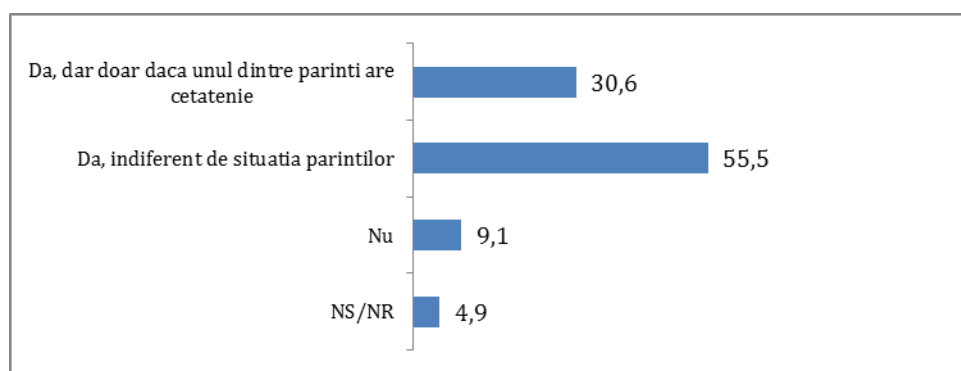

Figura 15. Copiii imigranților, născuți în România, ar trebui să primească cetățenie română? (%)

CONCLUZII

Ipoteza de la care am pornit în analiza dimensiunii cetățeniei s-a confirmat. Accesul imigranților la cetățenia română este legat de 2 mari limitări: cerințele prea exigente ale examenelor de cetățenie și faptul că cetățenia română se acordă doar conform principiului *jus sanguinis*. Deși intențiile vădit bune ale autorităților sunt de a avea cetățeni informați și cunoscători ai drepturilor și obligațiilor într-un stat de drept, considerăm că aceste cerințe sunt mai degrabă în defavoarea persoanelor care doresc să devină cetățeni ai României, mai ales în contextul demografic actual.

Recomandarea este ca cerințele de examen să facă referire strict la elemente de bază ale culturii și civilizației românești care să asigure cunoașterea necesară înțelegerii societății românești și care să poată fi găsite în maxim 2 sau 3 cărți. Într-o variantă ideală, ANC, cu sprijinul IGI, ar trebui să publice un manual

²¹ La ora actuală, Regatul Unit al Marii Britanii, Irlanda, Franța, Belgia, Germania, Finlanda, Portugalia și Grecia aplică principiul *jus soli* în acordarea cetățeniei.

cu toate informațiile solicitate la interviu și modele de întrebări, cum e cazul ghidurilor de pregătire pentru bacalaureat, de exemplu.

Acest lucru ar facilita pregătirea solicitanților pentru susținerea acestui interviu și le-ar oferi posibilitatea să găsească toate informațiile într-o singură sursă. În ceea ce privește limitele pe care străinii născuți legal pe teritoriul României le întâmpină, considerăm că o dezbatere publică referitoare la adoptarea principiului *jus soli* alături de *jus sanguinis* ar contribui la îmbunătățirea accesului imigranților la cetățenie.

CONCLUZII

BAROMETRUL INCLUZIUNII IMIGRANȚILOR – EVALUARE 2013

Barometrul Integrării Imigranților (BII) este un instrument care analizează măsura în care societatea românească valorizează și facilitează incluziunea socială a imigranților, în special a celor ce provin din afara spațiului comunitar.

În tabelul 4, prezentat mai jos, reluăm dimensiunile și indicatorii propuși în urma analizei preliminare și adăugăm sinteza principalelor concluzii rezultate din cercetare.

Coloana **Comentarii** sintetizează, într-o formă foarte succintă, analizele dedicate fiecărei dimensiuni prezentate în secțiunile anterioare.

Coloana **Evaluare** este un indicator calitativ al situației din România, comparată cu ceea ce am numit „idealul integrării”. Acest indicator poate lua 3 valori:

- **Bine**, dacă situația este bună sau foarte bună în raport cu așteptările.
- **Acceptabil**, dacă în linii mari ne aflăm pe direcția bună și, chiar dacă există elemente negative, acestea nu sunt esențiale sau pot fi corectate în timp util.
- **Nesatisfăcător**, dacă distanța față de ideal este mare sau dacă există elemente esențiale pe care România nu reușește să le atingă.

Subliniem că indicatorul este preponderent subiectiv. Despre îmbunătățirea evaluării în al doilea și al treilea an al proiectului vom vorbi în secțiunea următoare.

Coloana **Recomandări** include principalele recomandări adresate actorilor relevanți pentru îmbunătățirea situației. Chiar dacă scopul cercetării este analitic, considerăm necesar să deschidem măcar discuția către dimensiunea de politici publice.

Tabelul 13 Barometrul Integrării Imigranților – evaluare 2013

Niv.	Dimensiune	Indicatori	Comentarii	Evaluare	Recomandări
0	Libera circulație	Limite rezonabile pentru stabilirea în țara gazdă Limite rezonabile pentru libertatea de mișcare în interiorul țării gazdă	România a transpus legislația de la nivel european privind libertatea de circulație a străinilor, normele românești fiind în concordanță cu cele europene. Conform legislației în vigoare anumite categorii de străini beneficiază de tratamente mai favorabile în funcție de specificul situației în care se află. În principiu însă, străinii care au reședința legal stabilită în România au libertatea de circulație și stabilire oriunde în interiorul țării. În ceea ce privește circulația în afara granițelor țării, trebuie să se aibă în vedere atât reglementările de la nivel european, cât și legislația fiecărui stat membru.	Bine	Ar trebui revizuite anumite dispoziții legale în vederea diminuării birocrăției. Recomandăm introducerea posibilității preschimbării vizei și a scopului intrării și șederii în România pentru străinii aflați pe teritoriu, fără a mai fi necesară întoarcerea acestora în țara de origine. Extinderea posibilității prelungirii sau acordării unui permis de ședere și pentru alte categorii de străini în afara celor prevăzute de lege dacă situația o impune. Acordarea unei mobilități mai mari în interiorul țării pentru anumite categorii de străini, precum toleranții sau solicitanții de azil, pentru a spori astfel șansele găsirii unui loc de muncă și a încuraja diversitatea și în alte regiuni din țară.
	Recunoaștere și acceptare	Recunoașterea și afirmarea drepturilor imigranților Preocupare pentru respectarea acestor drepturi Acceptare de către	Din punct de vedere al cadrului legislativ și instituțional, România este printre cele mai avansate țări la capitolul afirmarea și respectarea drepturilor străinilor. Nu există, totuși, în cadrul strategiilor naționale o prezență clar definită a chestiunii respectării drepturilor fundamentale, accentul căzând pe aspecte socio-economice și de securitate. Există o zonă gri, care scapă scrutinului civic, a răspunsului	Bine	Strategiile și planurile de acțiune relevante pot fi îmbunătățite pentru a surprinde mai bine chestiunea drepturilor fundamentale, inclusiv în ceea ce privește informarea beneficiarilor direcți. Este util ca resursele pentru informare să se îndrepte cu precădere către străinii din România și mai puțin către populația

		societate	autorităților la imigrația ilegală, inclusiv în legătură cu acțiuni cu potențial caracter de terorism. Nu înseamnă că este o zonă în care se întâmplă abuzuri, ci doar că este nemonitorizată. Românii sunt printre cele mai tolerante națiuni europene față de imigranți, arătând nu doar deschidere, ci și sprijin pentru programe de integrare. Tendința este de creștere a toleranței în timp.		generală. Este necesar să fie stimulată implicarea civică în monitorizarea situației imigranților ilegali și a celor suspectați de terorism, pentru a înlătura orice suspiciune cu privire la potențiale abuzuri în această zonă gri de acțiune.
1	Planificare strategică	Politici prietenoase, enunțate și aplicate, cu privire la imigranți Practici pozitive ale comunităților locale	Documentul de referință pentru această dimensiune este Strategia Națională privind Imigrația pentru perioada 2011 – 2014. Planurile anuale pe 2011 și 2012 de aplicare a Strategiei au fost adoptate foarte târziu (în iulie 2011, respectiv noiembrie 2012), astfel că utilitatea lor practică a fost restrânsă sau, în al doilea caz, nulă. Planul anual pentru 2013 nu a fost încă adoptat și nu avem informații asupra stadiului în care se află. Organizațiile neguvernamentale intervievate în cadrul cercetării calitative pe instituții și organizații au identificat exemple de practice pozitive, la nivelul comunităților locale din Timișoara și Constanța. Bunele practici implementate în comunitățile locale sunt însă insuficient promovate și încurajate de către actorii relevanți în domeniul migrației.	Acceptabil	Planurile anuale de implementare a Strategiei Naționale privind Imigrația trebuie să fie adoptate la începutul anului calendaristic pentru a putea fi implementate eficient. Acestea trebuie să cuprindă rolul și responsabilitățile concrete ale autorităților implicate. Creșterea preocupării Inspectoratului General pentru Imigrări și a ONG-urilor pentru identificarea și selecția celor mai bune practici ale organizațiilor neguvernamentale și ale autorităților la nivel local. Promovarea acestor bune practici cu ocazia evenimentelor publice legate de integrarea imigranților și pe paginile de internet ale organizațiilor neguvernamentale. Stabilirea de către IGI, în colaborare cu autoritățile centrale, a unui sistem comun de monitorizare și înregistrare a imigranților care beneficiază de servicii și prestații din

					partea instituțiilor publice. Acest sistem trebuie să includă indicatori pe baza cărora vor fi colectate datele și vor fi făcute raportările statistice de către instituțiile cu atribuții în domeniul integrării.
	Nediscriminare	Politici antidiscriminare enunțate și aplicate	În materia discriminării, legislația și politicile sunt de aplicabilitate generală. Deși anumite documente și strategii fac referire la discriminarea imigranților fie specific, fie parte dintr-o categorie mai largă, precum discriminarea pe motivul naționalității, nu au fost identificate în practică activități care să vizeze strict combaterea discriminării în rândul migranților.	Nesatisfăcător	Este necesară revizuirea politicilor și a strategiilor privind combaterea discriminării astfel încât ele să cuprindă măsuri specifice de prevenire și conștientizare în vederea combaterii discriminării în rândul migranților. Luarea în considerare a imigranților drept categorie distinctă vulnerabilă la discriminare ar facilita identificarea domeniilor în care străinii sunt discriminați, contribuind la găsirea unor soluții adecvate pentru evitarea discriminării și a excluziunii. Colaborarea dintre CNCD și IGI este utilă în vederea cuantificării fenomenului și a informării migranților cu privire la instrumentele juridice pe care le au la dispoziție în situația în care sunt victime ale discriminării. Legislația românească afirmă egalitatea cetățenilor în exercitarea drepturilor și, având în vedere scopul acesteia, recomandăm modificarea termenului de „cetățean” cu cel de „persoană”.

Limbă și educație	Cursuri dedicate de limbă și cultură română Acces la sistemul public de educație	Cele 2 ipoteze de la care am pornit - cursuri gratuite, dar dificil de accesat, de limbă și cultură română și acces dificil la educație - se verifică în practică. Din punct de vedere legislativ, statul român oferă posibilitatea cetățenilor străini de a studia în școlile românești și de a învăța limba română, ca măsuri de integrare în societatea românească. Un minus în ceea ce privește legislația este că, la o primă căutare, nu este clar ce legi se aplică și care pot fi luate în considerare. În practică: - școala românească, în marea ei parte, nu este pregătită să educe copiii care sunt cetățeni străini. Motivele sunt mai multe: necunoașterea legislației sau slaba cunoaștere a ei, resursă umană insuficient sau deloc pregătită să educe copii veniți din alte culturi, reticență din partea părinților, birocrație. - numărul scăzut al cererilor de înscriere face ca statul român, prin instituțiile cu responsabilități în domeniul educației, să nu acorde o atenție mare acestor copii și, prin urmare, să nu elaboreze politici de integrare a lor. - cursurile de limbă și civilizație română organizate de școala românească nu sunt suficient de atrăgătoare și de bine organizate, cadrele didactice implicate nu sunt suficient de motivate, cursurile organizate de organizațiile neguvernamentale depind, în mare măsură, de finanțările pe care le au. Dificultatea accesării acestor cursuri mai vine și din slaba informare, din partea autorităților, a cetățenilor străini cu privire la acest drept și la aspectele tehnice: locul unde se	Nesatisfăcător	Dintre recomandările noastre: - o mai bună informare a cetățenilor străini, din partea statului român, cu privire la educația de care pot beneficia, la condițiile în care se poate face înscrierea în sistemul de educație. Recomandăm ca informațiile să fie postate pe paginile de internet ale instituțiilor cu responsabilități în domeniu și să fie disponibile în cel puțin o limbă de circulație internațională. - o mai bună coordonare în cadrul aceleiași instituții (MEN) - informare mai bună, în rândul școlilor din zone cu număr crescut de imigranți, cu privire la înscrierea și integrarea copiilor cetățeni străini - investiție în formarea și motivarea cadrelor didactice care se ocupă de educația cetățenilor străini - o și mai bună coordonare între instituțiile statului și organizațiile neguvernamentale care sunt active în acest domeniu și au preluat din responsabilități, prin proiectele realizate.
-------------------	---	--	----------------	---

		desfășoară, orar și altele. Marea majoritate află de la reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale, de la cunoștințe, mediatori culturali, de pe internet (caută dacă au nevoie de această informație). - în ceea ce îi privește pe cetățenii străini care vin să studieze în România, lucrurile par să fie mai organizate și mai satisfăcătoare. În acest caz am avute puține informații la dispoziție. - există o slabă coordonare în cadrul aceleiași instituții (Ministerul Educației Naționale). De exemplu, nu am reușit să aflăm care este numărul exact de copii cetățeni străini înscriși în școlile românești (doar pentru București) pentru că datele nu se centralizează la nivel de minister, ci la nivel de inspectorate și pentru că există mai multe departamente care se ocupă de situația cetățenilor străini, astfel că informațiile despre această categorie sunt împărțite (la unele informații am avut acces, la altele nu).		
Reîntregirea familiei	Posibilitatea reîntregirii familiei pe teritoriul țării gazdă	La nivel legislativ, România este ușor peste media europeană în ceea ce privește accesul imigranților la procedura de reunificare a familiei. Cu toate acestea, în aplicarea procedurii apar probleme referitoare la: - tergiversarea termenelor de către IGI și misiunile diplomatice și consulare; - lipsa de informații clare referitoare la procedură; - argumentele din spatele refuzurilor de aprobare a cererilor de reîntregire. Este îmbucurător faptul că nivelul veniturilor este minim în cazul	Nesatisfăcător	Monitorizarea mai eficientă a termenelor prevăzute de lege în cazul procedurii de reîntregire. Argumente clare în cazul refuzurilor de reîntregire a familiei. Corelarea prevederilor legale cu situațiile reale în vederea definirii precise a soluțiilor pentru fiecare categorie de solicitanți. Extinderea categoriilor de persoane care pot primi viză/permis de ședere pentru

			procedurii de reîntregire a familiei. În practică au fost identificate situații în care străini cu permis de ședere în România erau tutori pentru frații lor sau aveau alte persoane în întreținere care nu fac obiectul directivei.		reîntregirea familiei. O mai bună informare asupra procedurii, precum și o eficientizare și simplificare a acestei proceduri, având în vedere că în practica ea este adesea anevoioasă. Facilitarea integrării membrilor de familie prin introducerea unor măsuri pentru recunoașterea diplomelor și a calificărilor.
2	Sănătate	Acces la servicii de sănătate (cel puțin de urgență)	Din coroborarea datelor disponibile rezultă că imigranții beneficiază de servicii medicale de urgență gratuite. Este important de subliniat că, deși legea permite accesul imigranților la servicii medicale, de multe ori apar aspecte procedurale care nu au fost luate în calcul și care îngreșesc, în practică, exercitarea dreptului la ocrotirea sănătății pentru străini. Un exemplu aici este înscrierea și identificarea pacienților pe lista medicului de familie prin codul numeric personal. Pentru a diminua riscul apariției barierelor în calea accesului imigranților la servicii medicale, aceste situații trebuie aduse la cunoștința CNAS și soluționate.	Bine	Informarea Casei Naționale de Asigurări de Sănătate despre situațiile în care imigranții se confruntă cu dificultăți în accesul la serviciile medicale sau în relația cu casele de asigurări de sănătate. Pregătirea personalului angajat al caselor de asigurări de sănătate și a personalului sanitar în domeniul comunicării interculturale și al legislației privind imigrația. Stabilirea unei rețele de persoane cheie din domeniul medical, cu competențe diverse, care să constituie resurse pentru profesioniștii ce se confruntă cu dificultăți în accesul imigranților la servicii medicale și, în același timp, să aibă rol consultativ pentru autorități în formularea măsurilor specifice de sănătate pentru imigranți.

					Stabilirea de către IGI, în colaborare cu Ministerul Sănătății, Colegiul Medicilor și CNAS, a unui sistem de colectare a datelor despre imigranți și de monitorizare a serviciilor oferite acestora.
Bunăstare	Acces la scheme publice de combatere a sărăciei (ajutoare sociale, locuințe sociale etc.) Acces la scheme publice de sprijin al familiei	Legislația în domeniile analizate nu impune restricții suplimentare imigranților, atât cât timp îndeplinesc condițiile de acces. Este însă posibil ca o parte din aceste condiții să fie greu de îndeplinit de către imigranți. Nu dispunem de informații complete privind accesul tuturor categoriilor de imigranți la schemele publice de ajutor social. De exemplu, nu cunoaștem situația accesului la beneficiile pentru copil și familie, la ajutor social, asigurări sociale (ajutor de șomaj etc.) sau locuințe sociale. Persoanele cu o formă de protecție în România au beneficiat de ajutorul social (venitul minim garantat) și alocația de stat pentru copii.	Acceptabil	Responsabilizarea autorităților locale pentru integrarea imigranților prin mutarea accentului pe integrarea locală. Încheierea de parteneriate între organizațiile neguvernamentale și autoritățile locale, prin care să se asigure transferul de experiență și cunoștințe către acestea din urmă și folosirea în comun a unor resurse informaționale, umane, materiale și financiare. Promovarea sistematică a legislației privind imigrația și integrarea în rândul autorităților locale și redactarea unui ghid al funcționarului local în relația cu imigranții. Lobby pentru corelarea legislației specifice în domeniul asigurărilor sociale și locuințelor cu prevederile legii integrării străinilor. Aplicarea unitară a legislației de către autoritățile centrale și structurile teritoriale subordonate acestora.	
Muncă	Acces liber sau în limite rezonabile la piața	Accesul la piața muncii este condiționat de o serie de autorizații, documente doveditoare și taxe impuse angajatorului. Ipoteza de	Nesatisfăcător	Sunt necesare revizuirea și simplificarea procedurii privind angajarea în muncă a	

		forței de muncă	lucru este astfel confirmată. Angajatorul trebuie să fie dispus să consume resurse financiare și de timp în vederea angajării în muncă a străinilor. Cetățenii români au prioritate la angajare dacă au aceleași calificări cu cetățenii străini.		străinilor, precum și diminuarea taxelor, în vederea creșterii ocupării în rândul acestora.
	Sprijin social	Existența unor rețele private de sprijin	Există un număr considerabil de organizații neguvernamentale (naționale, locale, internaționale) și interguvernamentale care desfășoară activități în sprijinul imigranților. Având expertiza și experiența necesară, acestea încearcă să suplinească lipsa serviciilor care ar trebui să fie oferite de stat. Organizațiile în cauză au avut și au rezultate pe măsură, dar penuria surselor de finanțare le limitează dimensiunea sprijinului de care atât de mulți indivizi au nevoie.	Acceptabil	Este necesară reconsiderarea schemelor de finanțare în ceea ce privește problematica imigrației. Trebuie stimulată și, implicit, finanțată dezvoltarea serviciilor oferite de către organizațiile neguvernamentale pentru că acolo există expertiza atât de necesară pentru sprijinirea instituțiilor statului în situația unei creșteri a imigrației.
3	Societate și cultură	Opinie publică favorabilă Interacțiuni sociale și culturale pozitive și frecvente Posibilitatea de a-și prezerva propria cultură Posibilitatea de a participa la acțiunile comunităților	Opinia publică în România este favorabilă acceptării și integrării imigranților. Datele arată că tendința este pozitivă, de creștere a gradului de toleranță. Criza economică nu a afectat negativ această tendință. Nu se înregistrează conflicte între cetățenii români și străinii aflați în țara noastră. Limita acestei toleranțe este dată de statului legal al imigrantului: atunci când acesta îl pierde, dispare și acceptarea de către populație. Pe de altă parte, interacțiunile sunt puține și mai degrabă accidentale, pe fondul unui număr redus de imigranți în România. Străinii nu sunt percepuți ca o amenințare, ci mai	Bine	În anii precedenți, au fost implementate mai multe instrumente de sensibilizare a opiniei publice cu privire la imigranți, având ca public țintă populația generală. Obiectivul acestora a fost atins în mare măsură. Este deci firesc să existe o schimbare de abordare, astfel încât resursele existente să fie alocate direct sprijinului beneficiarilor – imigranții. Este utilă colectarea unor date din zonele/localitățile în care interacțiunile cu imigranții sunt frecvente, pentru a estima

		degrabă ca o curiozitate. În principiu, străinii au posibilitatea de a participa la acțiuni comune, dar, în practică, implicarea este redusă. Acest lucru se întâmplă mai degrabă pentru că, în general, în România implicarea civică este redusă și nu pentru că ar exista impedimente legale sau de atitudine. Imigranții au libertatea de a-și prezerva și afirma propria cultură, într-un mediu tolerant față de astfel de manifestări. Nu există însă un sprijin solid din partea unor instituții publice sau a unor rețele independente de persoane și organizații.		eventualul impact al creșterii numărului de imigranți. Nu există însă un cadru care să permită acest lucru, pentru că lipsesc datele statistice distribuite geografic. Este necesară îmbunătățirea capacității IGI de a colecta astfel de date, în strânsă colaborare cu poliția și cu autoritățile publice locale.
Participare civică	Existența unor organizații și rețele de imigranți Participarea civică a imigranților	Se poate afirma că în România există organizații și rețele ale imigranților care funcționează și oferă sprijin. De asemenea, aceste organizații oferă cadrul pentru participarea civică a imigranților. Multe dintre ele se bazează pe voluntariat și donații ale membrilor. Totuși, lipsa finanțărilor le limitează mult activitatea.	Acceptabil	Scheme de finanțare pentru organizații și intensificarea cooperării și a colaborării între instituțiile statului și acestea. Considerarea acestor organizații ca parteneri sociali cu drepturi egale de manifestare în societatea românească.
Măsuri afirmative	Accelerarea integrării prin programe de acțiuni afirmative	Singurul program de măsuri afirmative identificat este cel al burselor de studii acordate cetățenilor străini de etnie română din afara României. În cazul beneficiarilor acestui program, ipoteza de la care am pornit s-a confirmat. Sprijinul financiar acordat și admiterea separată organizată pentru cetățenii străini de etnie română din afara României constituie măsuri afirmative esențiale pentru integrarea acestora în România. Problemele identificate se referă la faptul că acest program nu este gestionat eficient, iar resursele financiare investite sunt oferite beneficiarilor fără măsuri de control reale.	Nesatisfăcător	Extinderea și adaptarea politicii și la alte grupuri de imigranți Acordarea burselor în funcție de performanțele școlare evaluate anual Aplicarea uniformă a prevederilor legislației în toate centrele universitare Elaborarea și aplicarea unei strategii privitoare la viitorul beneficiarilor împreună cu Republica Moldova

			S-au identificat practici diferite în centre universitare diferite. Comunicarea dintre instituțiile responsabile este deficitară. Lipsește o strategie referitoare la viitorul tinerilor sprijiniți prin acest program atât în România, cât în Republica Moldova. În cazul imigranților care nu sunt etnici români lipsește o astfel de măsură.		Elaborarea de politici afirmative pentru facilitarea încadrării pe piața muncii a tinerilor din Republica Moldova care au studiat în România
4	Cetățenie și integrare politică	Un traseu inteligibil și rezonabil pentru obținerea cetățeniei	România acceptă dubla cetățenie, ceea ce constituie primul element important pentru permiterea accesului imigranților la cetățenie. Totuși, traseul pe care un străin trebuie să-l parcurgă pentru a obține cetățenia română este destul de lung și presupune eforturi uriașe pentru asimilarea unei cantități mari de informații. De asemenea, termenele pe care trebuie să le atingă un imigrant legate de șederea legală continuă înainte de a aplica pentru cetățenie sunt mari, iar criteriile referitoare la venituri și locuire sunt vagi. Faptul că interviul pentru cetățenie este oral și nu poate fi înregistrat nu le permite solicitanților să conteste decizia Comisiei pentru Cetățenie, practică ce discriminează solicitantul. Totodată, protecția împotriva apatridiei este neglijată în lipsa aplicării principiului <i>jus soli</i>.	Acceptabil	Reducerea termenului de 8 ani de ședere legală continuă pe teritoriul României Reducerea tematicii și a bibliografiei obligatorii pentru interviul de cetățenie Introducerea unei metode de evaluare a cunoștințelor solicitantului care să-i ofere libertatea de a contesta decizia Comisiei pentru Cetățenie. Inițierea unei dezbateri publice referitoare la introducerea principiului <i>jus soli</i> în legislația referitoare la dobândirea cetățeniei române

TRASEUL INTEGRĂRII

Plecând de la rezultatele evaluării, prezentate anterior, putem să formulăm un răspuns sintetic la obiectivul principal al proiectului, măsura în care societatea românească valorizează și facilitează incluziunea socială a imigranților, în particular a celor ce provin din afara spațiului comunitar. Vom folosi cele cinci niveluri ale integrării și același model de schemă funcțională prin care am descris „idealul”, respectiv „viziunea” integrării.

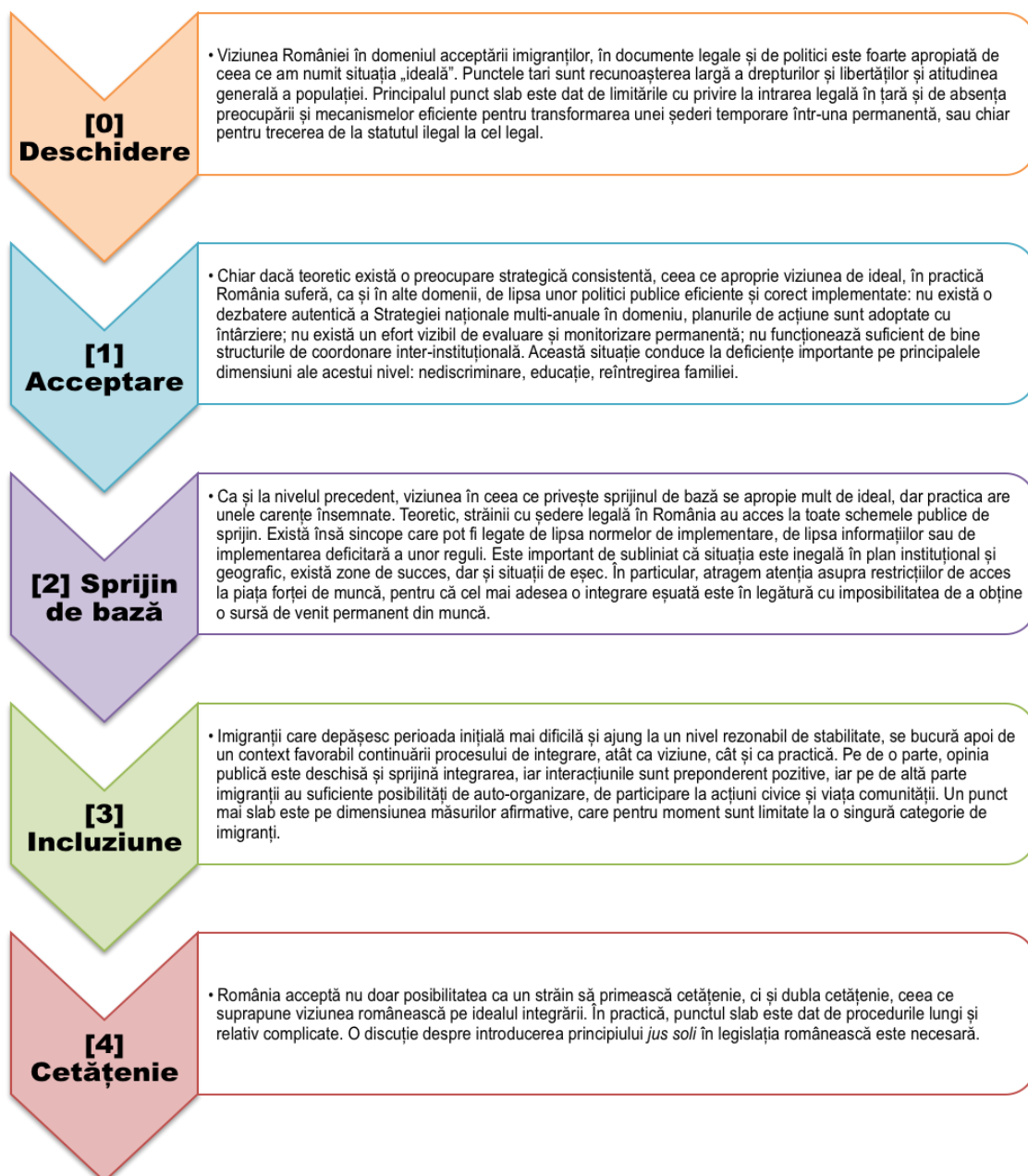

Figura 16 Cele 5 niveluri ale integrării

Proiectul *Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților* este programat să se desfășoare pe o perioadă de 3 ani. În fiecare dintre acești ani, componenta de cercetare va fi reluată în aproximativ același cadru, cu îmbunătățiri, ca urmare a lecțiilor învățate.

Pentru anii următori echipa de proiect își propune mai multe obiective:

- Revizuirea permanentă a Cadrului conceptual în funcție de evoluțiile cercetării în domeniu. Dăm ca exemplu introducerea încă de la început a unor consistente elemente de analiză legislativă și analiză de politici publice. Acestea nu au fost prevăzute în proiectul inițial, dar s-au dovedit necesare pentru a surprinde cât mai bine subiectul cercetat. Vom continua să căutăm astfel de elemente suplimentare care să îmbunătățească precizia măsurării.
- Dezvoltarea continuă a instrumentelor de cercetare astfel încât să surprindă cât mai bine dimensiunile cercetării, cu precădere a elementelor vulnerabile sau controversate identificate. Spre exemplu, încă din primul an am căutat o cale prin care să cercetăm și prin metode cantitative populația de imigranți din România. Nu am găsit însă un cadru de eșantionare adecvat acestui demers, dar putem formula recomandări către instituții cu atribuții în domeniu, astfel încât să avem un astfel de cadru în anii următori.
- Rafinarea instrumentului de evaluare calitativă pentru a transforma progresele realizate într-o măsură fiabilă. Scala simplă și preponderent subiectivă propusă acum – bine/acceptabil/slab – poate fi îmbunătățită însă timpul și resursele disponibile ne-au împiedicat să facem acest lucru.
- Realizarea unor analize transversale între cele 3 planuri ale integrării: ideal – viziune – practică. Aceste analize vor arăta distanța între fiecare dintre cele 3 planuri și vor măsura evoluțiile anuale.
- Accentuarea componentei de recomandări de politici publice. Subliniem din nou că deși nu este o cerință a proiectului, considerăm că trebuie să fie o parte din rezultatele muncii noastre.

ANEXA A. CADRUL CONCEPTUAL AL CERCETĂRII

UNIUNEA EUROPEANĂ

Proiect finanțat de
Uniunea Europeană

Ministerul
Afacerilor Interne

Direcția Schengen

Ministerul
Afacerilor Interne

Inspectoratul General
pentru Imigrari

Centru de cercetare și
documentare în domeniul
integrării imigranților

BAROMETRUL INTEGRĂRII IMIGRANȚILOR

Cadrul Conceptual al Cercetării

CONSIDERENTE PRELIMINARE

OBIECTIVELE CERCETĂRII

Proiectul *Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților*, alături de activitățile de informare și cooperare, include o componentă substanțială de cercetare a situației imigranților în România. 2 dintre obiectivele specifice ale proiectului se referă direct la această componentă:

1. **Abordarea inovatoare a cadrului conceptual și realizarea unor instrumente noi de cercetare a proceselor de integrare a imigranților în societatea românească.** Echipa multidisciplinară de cercetători va stabili, din perspectiva fiecărui domeniu reprezentat, respectiv dintr-o perspectivă multidisciplinară, conceptele reprezentative pentru integrarea imigranților, propunând astfel o nouă abordare a cadrului conceptual. Pe baza setului de indicatori corespunzător fiecărui concept, vor fi propuse și dezvoltate instrumente noi de cercetare.
2. **Realizarea unui studiu în domeniul integrării pe baza noii abordări conceptuale și a noilor instrumente de cercetare.** Studiul va fi realizat anual și va avea o dimensiune comparativă. Acesta se va constitui într-un adevărat barometru al integrării și va cuprinde un set de indicatori care reflectă conceptualizarea procesului integrării din perspectivă multidisciplinară. Procesul integrării va fi aplicat anual pe durata proiectului pentru a măsura nivelul practicilor, legislației și politicilor în domeniul integrării imigranților în România, raportat la conceptele și instrumentele europene.

Acestea devin și obiectivele cercetării de față. Este evident chiar din formularea lor că cele 2 obiective derivă unul din celălalt: realizarea cercetării depinde de definirea cadrului conceptual.

În același timp însă, trebuie precizat că proiectul, care este cadrul de referință pentru întreaga activitate de cercetare, include elemente explicite care țin de metodele cercetării. Sunt prevăzute elemente incipiente de analiză de documente (prin monitorizarea literaturii) și elemente avansate de cercetare socială, respectiv realizarea unui sondaj de opinie în rândul populației și a unor interviuri cu diverse categorii de actori cheie (imigranți, instituții publice, organizații neguvernamentale). Vorbim deci de metode clasice de cercetare, ceea ce înseamnă că **inovarea abordării va fi relevată cu precădere de felul în care sunt combinate conceptele și metodele utilizate.**

SCOPUL CERCETĂRII

Dincolo de obiectivele specifice, subscrise duratei de viață a proiectului, cercetarea trebuie ghidată și de viziunea pe termen lung, cea care dă coerență întregului demers. Sigur că în general vorbim de scopul cercetării înainte de a ajunge la obiectivele specifice, dar am preferat să plecăm de la acestea din urmă pentru a respecta cadrul definit de proiectul de față.

Obiectivul general al proiectului este *crearea și dezvoltarea unui Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților*. Acest obiectiv consolidează principala dimensiune a scopului Barometrului Incluziunii Imigranților, anume furnizarea de date și informații Centrului de cercetare și documentare. El este implicit atins prin aplicarea metodelor de cercetare propuse și furnizarea de date brute, precum și prin analizele realizate de echipa de cercetare.

Mergând mai departe de cadrul proiectului, la un nivel mai înalt de programare, referința principală o reprezintă documentele *Fondului European de Integrare a Resortisanților Țărilor Terțe*, care este unul

dintre instrumentele financiare din cadrul Programului general *Solidaritatea și gestionarea fluxurilor migratorii*. Acest program a fost instituit de Comisia Europeană pentru a sprijini eforturilor statelor membre în domeniul migrației și azilului. Fără să intrăm în detalii, este important să precizăm că *scopul întregului cadru programatic este informarea și fundamentarea procesului de formulare și implementare a politicilor publice în domeniul migrației* (în cazul particular al acestui proiect, cu referire la imigrație).

Ne aflăm deci în fața unui **demers de cercetare care are impact imediat în creșterea cunoașterii, dar și finalitate în îmbunătățirea cadrului de politici publice**. Nu întâmplător o componentă importantă a proiectului este cea de diseminare a rezultatelor către un public larg, dincolo de rețeaua de cercetători creată; rețeaua în sine cuprinde nu doar persoane și instituții din zona academică, ci și numeroși practicieni, precum și persoane implicate în formularea și implementarea politicilor specifice domeniului.

ABORDARE ORIENTATĂ CĂTRE POLITICI PUBLICE

Am descris pe scurt scopul și obiectivele cercetării pentru a explica mai ușor abordarea întregului demers. Plecând de la obiectivele asumate, echipa de cercetare a luat câteva decizii importante care dau substanță rezultatelor finale.

Considerăm finalitatea întregului demers, definită mai sus, de o importanță majoră, chiar dacă nu este explicit formulată în proiect. De aceea am ales să luăm ca principală referință politicile în domeniu și nu teoriile sociale asociate integrării imigranților.

Pe cale de consecință, în redactarea tuturor produselor de cercetare am introdus criteriul pragmatismului. Am preferat un limbaj direct, accesibil unui public mai larg – vorbim de un public informat, dar nu neapărat cu înclinații academice. Am simplificat în egală măsură aparatul tehnic al rapoartelor de cercetare și am eliminat în bună măsură discuțiile teoretice. Ca exemplu, este tentantă o discuție despre „integrare” și „incluziune”, o distincție care nu este pe deplin clarificată nici în teorie, nici în documentele de politici, dar este prea puțin productivă pentru a își găsi locul în acest document.

Nu în ultimul rând, am introdus o dimensiune europeană absolut necesară unui demers ce își are originea într-o acțiune comună a statelor membre și a Comisiei. Chiar dacă proiectul nu formulează explicit indicatori care țin de cadrul internațional, am considerat că acesta trebuie să fie punctul de plecare într-un demers de tip „barometru”.

DEFINIREA CERCETĂRII

Având în vedere toate cele de mai sus, sintetizând scopul și obiectivele cercetării și abordarea pragmatică, orientată către politici publice, am operaționalizat demersul nostru de cercetare prin următoarea definiție:

Barometrul Integrării Imigranților (BII) este un instrument care analizează măsura în care societatea românească valorizează și facilitează incluziunea socială a imigranților, în particular a celor ce provin din afara spațiului comunitar.

Această definiție de lucru va fi referința întregului demers.

CADRUL CONCEPTUAL

Așa cum spuneam în finalul secțiunii precedente, Barometrul Integrării Imigranților (BII) este un instrument care analizează măsura în care societatea românească valorizează și facilitează incluziunea socială a imigranților, în particular a celor ce provin din afara spațiului comunitar.

Pentru a atinge acest obiectiv, BII își propune să analizeze 3 dimensiuni ale integrării sau incluziunii imigranților:

1. **Idealul integrării** – cea mai largă definire a conceptului, la nivelul drepturilor fundamentale, așa cum reiese din declarații, convenții și tratate internaționale. Această dimensiune răspunde nevoii de a avea un sistem de referință, precum și condiției autoimpuse de a lua în calcul contextul european.
2. **Viziunea integrării** – care sunt drepturile afirmate, politicile publice și legislația specifice în România și în ce măsură viziunea se apropie de idealul integrării. Este primul nivel de analiză a situației din România și se referă la ceea ce este *afirmat* în legislația în vigoare.
3. **Practica integrării** – care sunt percepțiile și opiniile cetățenilor și în ce fel instituțiile publice implementează politicile și legislația specifice; în ce măsură practica se apropie de viziune. Este nivelul de profunzime al analizei și are două componente importante. Pe de o parte observăm în ce măsură prevederile legale sunt *implementate*, iar pe de altă parte studiem dacă societatea a internalizat valorile afirmate.

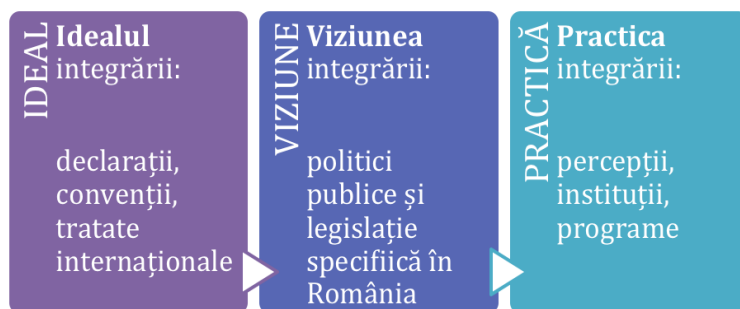

Figura 17. Cele 3 dimensiuni ale cercetării

Prima dintre cele 3 dimensiuni, *idealul integrării*, este, așa cum spuneam, sistemul de referință al demersului comparativ, cel față de care măsurăm progresul. Este elementul cel mai stabil al întregului cadru conceptual; pentru că schimbările la acest nivel sunt rare îl putem considera chiar element fix și prin urmare își găsește locul ca parte integrantă a cadrului conceptual.

A doua dimensiune, *viziunea integrării*, este specifică contextului românesc și are unele componente mai stabile (viziuni de politici, strategii multianuale) și altele mai flexibile (proceduri, norme, chiar legislație). Există de asemenea și analize anterioare (citate în analiza literaturii, un alt produs al acestui proiect).

Adăugând la analiza secundară a surselor menționate un demers de analiză de documente, putem să includem încă de la început în cadrul conceptual o primă evaluare a acestei dimensiuni, sub formă de ipoteze.

Cea de-a treia dimensiune, *practica integrării*, este cea mai dinamică și este principalul subiect al evaluării anuale, folosind metodele de cercetare propuse de proiect și cele adăugate de echipa de cercetare. La nivelul cadrului conceptual, alături de ipotezele de cercetare putem preciza care sunt metodele folosite adăugând și o listă a instrumentelor de teren.

IDEALUL INTEGRĂRII: SCURTĂ ANALIZĂ

Cum ar arăta o țară de destinație ideală pentru imigranți? Este suficientă respectarea drepturilor omului de către statele gazdă sau este nevoie afirmarea unor drepturi suplimentare specifice migranților?

Este necesară o analiză a instrumentelor juridice internaționale care afirmă drepturile persoanei pentru a putea răspunde la aceste întrebări și pentru a vedea dacă este nevoie de afirmarea unor drepturi specifice migranților sau dacă este suficientă o mai bună implementare și respectare a drepturilor fundamentale ale persoanei.

Principiul suveranității le permite statelor să își stabilească propriul sistem politic, economic, juridic, cultural, care trebuie respectat atât la nivel intern, de către autoritățile statului și cetățenii acestuia, cât și la nivel extern, nefiind permise ingerințe din partea altor state. Totuși, fiecare stat prin aderarea la diferite tratate și convenții supranaționale își asumă benevol anumite obligații și îndatoriri, care odată asumate devin obligatorii pentru statul semnatar.

Cu toate acestea, obligațiile internaționale sunt greu de implementat, având în vedere că de cele mai multe ori lipsesc sau sunt nefuncționale mecanismele de coerciție iar respectarea lor se bazează pe pură voință a statelor. De aceea, în materia drepturilor omului, calitatea de cetățean este importantă, fiind instrumentul care permite revendicarea și tragerea la răspundere a autorităților statului pentru nerespectarea drepturilor, întrucât drepturile cetățenilor sunt consacrate în principal de legislația națională.

INSTRUMENTE JURIDICE INTERNAȚIONALE ÎN MATERIA DREPTURILOR OMULUI

În centrul **Declarației Universale a Drepturilor Omului** se află principiul egalității și dreptul persoanei la viață, libertate și securitate. Aceste drepturi fundamentale aparțin tuturor persoanelor, indiferent dacă sunt sau nu cetățeni ai statului semnatar, existând o responsabilitate universală de a le respecta. În ceea ce privește migranții, în strictă legătură cu statutul de migrant este afirmat dreptul de a beneficia de protecție internațională în cazul în care persoana riscă să fie persecutată în țara de origine.

Mai mult decât dreptul de a beneficia de refugiu și protecție internațională, fiecare persoană are dreptul de a circula liber și de a-și părăsi țara, consacrat la articolul 13 din Declarația Universală. Astfel, putem chiar să afirmăm că migrația este un drept al persoanei, care trebuie respectat atât de către țara de origine, cât și de către țara de destinație. Totuși, migrația fără documente este considerată infracțiune în majoritatea statelor.

Prin Declarația Universală a Drepturilor Omului au fost recunoscute: dreptul de a nu fi discriminat, dreptul la viață privată, la libertate religioasă și de exprimare. De asemenea, a fost consacrat dreptul persoanei la

cetățenie, de o importanță majoră pentru imigranți sau apatrizi, care întâmpină mari dificultăți în dobândirea cetățeniei țării gazdă.

În ceea ce privește drepturile politice și posibilitatea de implicare în procesul decizional, Declarația leagă aceste drepturi de calitatea de cetățean. Așadar, migranții sunt automat excluși de la exercitarea drepturilor politice, până în momentul în care dobândesc calitatea de cetățean al țării gazdă. În sfera drepturilor politice intră dreptul de a lua parte la conducerea treburilor publice și dreptul de a avea acces egal la funcțiile publice.

De o reală importanță pentru migranți este dreptul persoanei la securitate socială, dreptul la muncă și la libera alegere a muncii sale, în condiții echitabile și satisfăcătoare și ocrotirea împotriva șomajului, având în vedere că migranții sunt expuși la abuzuri și discriminări. Astfel, Declarația prevede „*retribuirea echitabilă și satisfăcătoare care să-i asigure atât lui, cât și familiei sale, o existență conformă cu demnitatea umană și completată, la nevoie, prin alte mijloace de protecție socială*” (art. 23 al. 3). Cu scopul de a se evita abuzurile angajatorilor și munca forțată, Declarația prevede că orice persoană are dreptul la odihnă și recreație, precum și la concedii periodice plătite. În plus, conferă oricărei persoane dreptul de a se asocia în sindicate, drept pe care migranții nu îl au întotdeauna în țările gazdă.

În cuprinsul dreptului la un nivel de trai decent, sunt specificate serviciile sociale și de îngrijire medicală, locuința, îmbrăcămintea, hrana și alte compensații. Cu toate acestea, în practică, solicitanții de azil sau migranții fără documente sunt deseori la limita subzistenței în țările în care caută protecție și refugiu.

Printre drepturile fundamentale afirmate se află și dreptul la educație, nu doar în cazul minorilor, cum prevăd majoritatea legislațiilor statelor, ci pentru fiecare persoană.

În ceea ce privește familia, Declarația afirmă dreptul persoanei de a-și întemeia o familie și dreptul la protecția vieții personale, de asemenea. Referitor la dreptul de a obține o remunerație satisfăcătoare și la dreptul la o viață decentă, Declarația face referire la bunăstarea familiei prin acordarea unei remunerații satisfăcătoare angajatului în muncă și prin acordarea accesului la asistență și servicii membrilor de familie.

Plata egală pentru muncă egală, egalitatea în fața legii, nediscriminarea și protecția împotriva discriminării se regăsesc printre dispozițiile Declarației Universale.

În statele semnatare ale Declarației, migranții ar trebui să aibă un loc de muncă în condiții decente, o locuință, prestații sociale în caz de nevoie, acces la educație și cetățenie și ar fi protejați împotriva discriminării și a inegalității. Totuși, respectarea și implementarea acestor drepturi depinde de voința statelor. Cu toate că implementarea drepturilor fundamentale ar însemna un trai decent pentru imigranți, ei nu s-ar putea implica în viața publică și în procesul de guvernare, în privința deciziilor care îi privesc. Declarația se concentrează pe individ, pe respectarea identității persoanei și nu face nicio referire la integrarea lui în societatea gazdă.

Convenția Internațională cu privire la Drepturile Civile și Politice este unul dintre documentele cele mai importante în materia drepturilor omului, respectarea ei fiind obligatorie pentru statele care au ratificat-o. Convenția face referire în special la egalitatea în drepturi politice pentru femei și pentru bărbați, având în vedere contextul marcat de inegalități de gen în care a apărut.

Convenția interzice ca o persoană să fie supusă tratamentelor inumane și degradante, torturii, experiențelor medicale sau științifice fără consimțământul său. Cu toate acestea, statele au supus

solicitanții de azil la teste precum „*sexual arousal test*”²², încălcând aceste prevederi, precum și dreptul la intimitate și viață privată.

Prevederile convenției obligă la informarea persoanelor asupra motivelor de arestare și asupra dreptului de a contesta măsura privării de libertate și a altor încălcări. Articolul 13 statuează că străinul care se află legal pe teritoriu nu poate fi expulzat decât în executarea unei decizii legale, în urma examinării cazului. Este discutabilă în acest context detenția migranților care nu au o formă legală de ședere.

Deși prevederile convenției întăresc dreptul la libertatea de exprimare, întrunire pașnică, asociere și libertatea sindicală, drepturile politice sunt încă asociate calității de cetățean.

Statele care și-au asumat respectarea **Convenției Internaționale cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale** sunt obligate să asigure persoanelor aflate pe teritoriul lor, un salariu echitabil și remunerație egală pentru femei și bărbați, existență decentă și condiții de muncă decente, precum și dreptul de a se bucura de sănătate fizică și mentală și de a participa la viața culturală. Scopul Convenției este acela de a asigura accesul egal și participarea tuturor persoanelor la viața economică, socială și culturală a societății în care trăiește și nu de a integra individului în comunitate. Cu toate acestea, putem afirma că asigurarea accesului este o premisă pentru integrarea socială și culturală.

Convenția pentru Eliminarea tuturor Formelor de Discriminare Rasială prevede că este interzisă orice discriminare întemeiată pe rasă, culoare, ascendență, origine națională sau etnică și asigură exercitarea în condiții de egalitate a drepturilor omului, protejând totodată dispozițiile care privesc naționalitatea, cetățenia sau naturalizarea, atât timp cât acestea nu sunt discriminatorii față de o anumită naționalitate. În afară de Convenția privind Statutul Refugiaților, aceasta este printre primele convenții care face referire la naturalizare și la favorizarea mișcărilor integraționiste de către statele semnatare.

Mai mult, convenția prevede că măsurile speciale adoptate pentru anumite categorii de persoane sunt necesare pentru a înregistra un progres în respectarea drepturilor omului. Respectarea drepturilor politice și accesul la cetățenie trebuie să se facă indiferent de rasă, culoare, origină națională sau etnică. Astfel, drepturile politice nu mai sunt în acest caz condiționate de calitatea de cetățean.

Convenția privind Eliminarea tuturor Formelor de Discriminare împotriva Femeilor își propune să încurajeze exercitarea drepturilor fundamentale de către femei și să favorizeze adoptarea unor măsuri temporare speciale, menite să accelereze instaurarea egalității în fapt între bărbați și femei.

Convenția împotriva Torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante prevede că niciun stat nu va expulza sau reîntoarce o persoană către un alt stat în care există motive serioase să se creadă că acolo ea riscă să fie supusă la tortură. Din perspectiva migrației, convenția este importantă în materia solicitanților de azil și a refugiaților, întărind faptul că o persoană care riscă astfel de tratamente în țara de origine trebuie să beneficieze de protecția statului gazdă.

Un alt instrument internațional de relevanță pentru migranți este **Convenția pentru Drepturile Copilului** prin care statele își asumă să respecte drepturile fundamentale ale minorului, respectiv dreptul la educație, la un trai decent, la îngrijiri medicale, la protecție umanitară și să îl protejeze împotriva abuzurilor, indiferent dacă are sau nu drept de ședere pe teritoriu. În principiu, minorul migrant are

²² <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-11954499>

aceleași drepturi cu un minor cetățean al statului gazdă pe perioada minorității. Cu toate acestea, minorii sunt adesea închiși în centre de detenție pentru migranți fără documente, alături de părinții lor sau sunt asimilați majorilor dacă sunt adolescenți și nu pot face dovada vârstei.

INSTRUMENTE JURIDICE DE LA NIVEL EUROPEAN

Convenția Europeană a Drepturilor Omului face distincția dintre cetățeni și străini menționând la articolul 16 că statele pot impune restricții în ceea ce privește activitatea politică a străinilor. În protocoalele adiționale este precizată interzicerea expulzării colective de străini, fiind acordate totodată garanții procedurale în materie de expulzare. Totuși, prevederile convenției nu interzic detenția persoanei care a intrat ilegal pe teritoriu, dacă aceasta este prevăzută de legea statului de destinație.

Carta Drepturilor Fundamentale ale Uniunii Europene consacră dreptul persoanei la formare profesională și la formare continuă, precum și dreptul de a desfășura o activitate comercială, reiterând totodată dreptul de azil. În plus față de prevederile instrumentelor juridice prezentate anterior, apare dreptul persoanelor în vârstă de a duce o viață demnă și independentă și dreptul lucrătorilor la informare și consultare în cadrul întreprinderii. Se face și aici distincția dintre cetățeni și străini prin faptul că dreptul la buna administrare, la petiționare și dreptul de a accesa documente sunt drepturi specifice cetățenilor.

Deși printre drepturile fundamentale prevăzute de instrumentele juridice internaționale și europene de drepturile omului se numără și drepturile politice, acestea sunt restricționate pentru migranți, fiind strâns legate de calitatea de cetățean. Implementarea corectă de către statele semnatare a convențiilor menționate mai sus ar asigura un trai decent migranților cu o formă legală de ședere și celor care au nevoie de protecție internațională, dar nu ar asigura integrarea acestora sau protejarea anumitor categorii de străini, motiv pentru care au apărut instrumentele juridice care afirmă și promovează drepturile migranților, ca o categorie specifică de persoane.

DREPTURILE MIGRANȚILOR

Printre instrumentele internaționale cele mai importante care vorbesc despre drepturile migranților se află **Convenția privind Statutul de Refugiat**. Aceasta asigură accesul egal al refugiaților în raport cu cetățenii statului respectiv sau cu celelalte categorii de străini, la educație, la piața muncii, la prestații sociale, la libera circulație. Convenția încurajează adoptarea de politici de naturalizare și asimilare de către statele gazdă, în vederea accelerării acestor procese.

Având în vedere faptul că migrația are de cele mai multe ori ca scop munca, **Convenția Internațională privind drepturile tuturor muncitorilor migranți și ai membrilor familiilor acestora** este un document important pentru migranții care muncesc legal în țara de destinație. Aceasta afirmă accesul egal în raport cu cetățenii statului gazdă la educație, formare profesională, prestații sociale. Deși se încearcă acordarea dreptului de participare la viața publică, de a alege și de a fi ales, asumarea acestora de către statele semnatare depinde însă de compatibilitatea lor cu legislația națională a statului de destinație. De asemenea, este specificat că dreptul la libera exprimare și dreptul de a accesa informații pot fi limitate pentru migranți, spre deosebire de cetățeni. Un alt neajuns al convenției este faptul că informarea migrantului asupra drepturilor sale se face doar la cererea acestuia. Accesul la anumite locuri de muncă și numărul de permise de muncă pot fi de asemenea supuse limitărilor. Mai mult, statelor le este permis să acorde prioritate la angajare cetățenilor față de imigranți.

Pe de altă parte, convenția permite legalizarea șederii migranților de către statul pe teritoriul căruia se află aceștia și încurajează adoptarea unor politici de integrare a migranților. Aplicabilitatea prevederilor convenției se rezumă însă la migranții care vin în scop de muncă și nu se aplică studenților sau altor categorii de migranți.

Problema majoră în implementarea acestor convenții este faptul că multe dintre prevederi sunt cu titlu de recomandare la adresa statelor semnatare, care au libertatea de a alege dacă transpun aceste dispoziții legale de o manieră restrictivă sau în concordanță cu spiritul și valorile pe care încearcă să le promoveze aceste convenții.

MIGRAȚIA ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

La nivelul Uniunii Europene s-a conturat o politică privind imigrația începând cu anul 1999, prin Programul de la Tampere. Integrarea imigranților a ajuns în spațiul de dezbateră publică abia începând cu anul 2007, prin adoptarea Tratatului de la Lisabona. Printre documentele europene cele mai importante se află și **Pactul European privind Imigrația și Azilul**. Acesta prevede o mai bună gestionare a migrației, combaterea migrației ilegale și valorificarea migrației legale, precum și crearea unor standarde minime pentru acordarea protecției internaționale.

La nivel european s-a încercat crearea unei politici și a unor standarde comune privind migrația, atât prin programele adoptate la nivel european, cât și prin directivele care trebuie implementate de fiecare stat membru al Uniunii Europene. Directivele abordează în general drepturile și condițiile de intrare și de ședere ale diferitelor categorii de migranți precum: studenți, cercetători, lucrători sezonieri, solicitanți de azil, membri de familie. Acestea impun însă doar adoptarea unor standarde și servicii minimale, lăsând la dispoziția statelor o marjă largă de interpretare. Pe de-o parte se poate spune că se face mai degrabă o distincție între cetățeni și străini prin documentele privind migranții și că se încearcă controlarea sau gestionarea fenomenului și nu asigurarea egalității în drepturi a migranților cu cetățenii statelor gazdă.

CONCLUZIE

Dacă statele ar respecta drepturile fundamentale ale omului așa cum au fost ele enunțate în Declarația Universală, migranții și familiile lor ar avea un trai decent, acces la educație, la un loc de muncă, la servicii de sănătate. Cu toate acestea, ei nu ar avea drepturi politice sau dreptul de a beneficia de programe de integrare. Din acest motiv a fost necesară apariția unor instrumente juridice care să afirme și să promoveze implementarea drepturilor și serviciilor specifice situației și nevoilor migranților. Totuși, aceste instrumente impun doar standarde minimale și permit statelor semnatare să interpreteze prevederile legale într-o manieră care le este convenabilă și în acord cu legislația națională.

Care este așadar țara de destinație ideală pentru imigrant? *Țara în care sunt implementate corect instrumentele juridice internaționale, europene și naționale, în spiritul valorilor pe care le promovează, în care funcționează programe și servicii adaptate nevoilor migranților, precum și mecanisme de implementare și sancționare a nerespectării drepturilor migranților.*

IDEALUL INTEGRĂRII: DIMENSIUNI ȘI INDICATORI

Analiza prezentată în secțiunea anterioară ne permite să definim *dimensiuni* ale integrării și pentru fiecare *indicator* ce va fi urmărit în cadrul cercetării.

Sinteza dimensiunilor integrării este propunerea inovatoare a echipei de cercetare. Am preluat elemente din numeroase alte studii similare, din diverse țări, dar forma propusă pentru acest proiect este nouă și reprezintă punctul central al cadrului conceptual al Barometrului Incluziunii Imigranților.

Am decis să dezvoltăm un astfel de instrument novator pentru că niciuna dintre abordările anterioare nu răspundea tuturor obiectivelor și condițiilor definite anterior (a se vedea secțiunea considerații preliminare). Am simțit nevoia să lucrăm cu un cadru care să se plieze atât situației specifice din România, cât și condițiilor specifice ale proiectului, dar fără să pierdem din vedere niciunul dintre aspectele teoriilor integrării sau incluziunii sociale.

Am grupat dimensiunile integrării în 5 categorii, pe care le-am numit *niveluri ale integrării*:

NIVELUL 0, AL DESCHIDERII. O societate închisă, care se izolează și își ferece granițele, este în întregime ostilă imigrării. Chiar și atunci când legal este permisă venirea străinilor, societatea rămâne închisă dacă populația nu recunoaște și nu acceptă alteritatea. Ca să putem să începem să vorbim de integrarea imigranților, trebuie să ne aflăm în fața unei minime deschideri a societății și prin urmare acesta este nivelul zero, punctul de pornire. Acest nivel include 2 dimensiuni, *libera circulație* (deschiderea legală), respectiv *recunoașterea și acceptarea* (deschiderea mentalităților).

Este necesară o precizare. În modul cel mai larg, *idealul uman* este ca orice ființă să poată să aleagă să trăiască oriunde pe glob, fără restricții. Acest ideal este însă departe de orice reglementare internațională, chiar și de cele mai liberale declarații ale drepturilor. De aceea am preferat o măsură ceva mai restrictivă a liberei circulații.

NIVELUL 1, AL ACCEPTĂRII DIFERENȚELOR. După deschiderea societății, mergând în direcția integrării, pasul următor este dat de înțelegerea și acceptarea diferențelor. Acest lucru înseamnă o preocupare sistematică reflectată în politici naționale și locale – deci o *planificare strategică* (prima dimensiune), precum și afirmarea *nediscriminării* (a doua dimensiune). De asemenea, mai înseamnă facilitarea accesului străinilor la cultura autohtonă (dimensiunea a treia, *limbă și educație*), precum și înțelegerea nevoii primare de *reîntregire a familiilor* (a patra dimensiune).

NIVELUL 2, AL SPRIJINULUI DE BAZĂ PENTRU INTEGRARE. Lumea contemporană recunoaște drepturile sociale de bază și tratatele internaționale includ obligațiile statelor de a asigura accesul nediscriminatoriu la acestea. Incluziunea imigranților în programele publice de sprijin este un nou pas înspre integrare și un nou nivel în schema noastră. 3 dintre cele 4 dimensiuni propuse (*sănătate, muncă și bunăstare*) se referă la acțiunea statului, iar cea de-a patra (*sprijin social*) la acțiunile societății, fie că sunt individuale sau ale unor grupuri de indivizi (formalizate sau nu).

NIVELUL 3, AL INCLUZIUNII. Mergând mai departe de satisfacerea nevoilor de bază, la acest nivel vorbim de oportunitățile pe care o societate le oferă străinilor să își exprime și să își dezvolte armonios latura culturală și spirituală a individului (*societate și cultură*), să participe activ la treburile publice (*implicare civică*) și chiar să primească ajutor special pentru a-și împlini visul (*măsuri afirmative*).

NIVELUL 4, AL CETĂȚENIEI. Vorbind în continuare de ideal, este de la sine înțeles că obiectivul oricărui imigrant – adică al persoanei care se stabilește în altă țară – este să devină parte a corpului cetățenesc din țara gazdă. Ultimul nivel și ultima dimensiune a integrării este *cetățenia*, adică integrarea politică a imigranților.

Tabelul de mai jos prezintă sintetic nivelurile și dimensiunile integrării. Pentru fiecare dimensiune am propus un indicator, înțeles ca instrument de măsură a dimensiunii respective. La acest punct al cadrului conceptual, indicatorii sunt destul de generali. Operaționalizarea are loc la momentul definirii instrumentelor de cercetare.

Tabelul 5. Nivelurile și dimensiunile integrării

Nivel	Dimensiune	Indicatori
0	Libera circulație	Limite rezonabile pentru stabilirea în țara gazdă Limite rezonabile pentru libertatea de mișcare în interiorul țării gazdă
	<i>Recunoaștere și acceptare</i>	<i>Recunoașterea și afirmarea drepturilor imigranților</i> <i>Preocupare pentru respectarea acestor drepturi</i> <i>Acceptare de către societate</i>
1	Planificare strategică	Politici prietenoase, enunțate și aplicate, cu privire la imigranți Practici pozitive ale comunităților
	<i>Nediscriminare</i>	<i>Politici antidiscriminare enunțate și aplicate</i>
	Limbă și educație	Cursuri dedicate de limbă și cultură română Acces la sistemul public de educație
	<i>Reîntregirea familiei</i>	<i>Posibilitatea reîntregirii familiei pe teritoriul țării gazdă</i>
2	Sănătate	Acces la servicii de sănătate (cel puțin de urgență)
	<i>Bunăstare</i>	<i>Acces la scheme publice de combatere a sărăciei (ajutoare sociale, locuințe sociale etc.)</i> <i>Acces la scheme publice de sprijin al familiei</i>
	Muncă	Acces liber sau în limite rezonabile la piața forței de muncă
	<i>Sprijin social</i>	<i>Existența unor rețele private de sprijin</i>
3	Societate și cultură	Opinie publică favorabilă Interacțiuni sociale și culturale pozitive și frecvente Posibilitatea de a-și prezerva propria cultură Posibilitatea de a participa la acțiunile comunităților
	<i>Participare civică</i>	<i>Existența unor organizații și rețele de imigranți</i> <i>Participarea civică a imigranților</i>
	Discriminare pozitivă	Accelerarea integrării prin programe de acțiuni afirmative
4	<i>Cetățenie și integrare politică</i>	<i>Un traseu inteligibil și rezonabil pentru obținerea cetățeniei</i>

VIZIUNEA INTEGRĂRII: ANALIZA LEGISLAȚIEI

LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ CU PRIVIRE LA DREPTURILE STRĂINILOR

În tratatele și convențiile internaționale se vorbește în special despre drepturile omului. În legislația românească se face mențiune fie la drepturile persoanei, fie la drepturile diferitelor categorii de străini care au o formă de ședere legală, fie la drepturile cetățeanului.

Legea fundamentală a statului român include în prevederile sale drepturile fundamentale ale persoanei, indiferent de calitatea de cetățean sau de forma de ședere. Pe de altă parte, legislația care se referă în mod expres la migranți, vorbește în principal despre categoriile de străini care beneficiază de o formă de ședere legală, aceștia având acces diferit la drepturi și servicii publice, în funcție de statutul pe care îl au. Astfel, beneficiarii unei forme de protecție au acces la drepturi în aceleași condiții cu cetățenii români, în afara drepturilor politice sau a altor drepturi specifice calității de cetățean. De asemenea, minorii beneficiază de toate drepturile acordate minorilor cetățeni români, odată ce vârsta a fost stabilită.

Există și o serie de drepturi speciale acordate migranților precum accesul la programe de integrare socială, economică și culturală, la cursuri pregătitoare în vederea accesului în sistemul de învățământ obligatoriu, asistența materială pentru întreținere etc. Pe de altă parte, aceștia sunt excluși complet din sfera drepturilor politice.

Puține acte normative fac referire la străini, făcându-se mai degrabă referire la persoană și chiar mai puține sunt cele care diferențiază între diferitele categorii de străini. Implementarea acestor acte normative intră în atribuțiile autorităților și instituțiilor publice.

În ceea ce privește autoritățile și instituțiile responsabile de implementarea dispozițiilor legale privind străinii, acestea sunt mult mai cuprinzătoare decât Inspectoratul General pentru Imigrări, Ministerul Administrației și Internelor și Ministerul Afacerilor Externe, respectiv autorități cu atribuții în domeniu. Având în vedere că integrarea străinilor presupune accesul la toate sferele sociale, inclusiv sănătate, educație, muncă, o paletă largă de instituții sunt responsabile de asigurarea respectării drepturilor migranților pe domeniul care intră în competențele proprii. Sunt însă aceste instituții conștiente de serviciile pe care trebuie să le ofere migranților? Au o agendă publică aplicabilă migranților și una aplicabilă cetățenilor? Este facilitat accesul migranților la acestea, având în vedere că ei nu cunosc limba și obiceiurile locului?

Multe dintre drepturile prevăzute de legislația specială din domeniul migrației sunt prevăzute și de legi cu caracter general care se adresează tuturor persoanelor. Cum sunt oare corelate aceste norme legislative de către instituțiile responsabile de implementarea lor?

În domeniul migrației apare expres prevăzută în lege implicarea organizațiilor neguvernamentale în furnizarea de servicii specifice nevoilor străinilor. Suplinesc acestea atribuțiile unor instituții publice sau vin în completarea lor?

În teorie drepturile fundamentale ale migranților sunt recunoscute de legislația românească. Problema este dacă în practică acestea sunt implementate și care instituții au această responsabilitate, având în vedere că legea nu este întotdeauna explicită în această privință. Un aspect important de luat în

considerare este cooperarea dintre alte autorități ale statului și Inspectoratul General pentru Imigrări și transmiterea datelor între instituțiile publice.

LEGI CARE FAC REFERIRE LA STRĂINI ȘI REGIMUL STRĂINILOR ÎN ROMÂNIA

Constituția României, modificată și completată prin Legea de revizuire a Constituției nr. 429/2003, este legea fundamentală a statului român, care reglementează în principal relațiile dintre guvernanți și guvernați, precum și drepturile și obligațiile cetățenilor români.

Printre dispozițiile Constituției se face referire și la străini și apatrizi în ceea ce privește protecția persoanei și a averilor, extrădarea doar în condiții de reciprocitate sau în baza convențiilor internaționale, dreptul de a folosi interpreți în justiție și dobândirea dreptului de proprietate asupra terenurilor în condiții de reciprocitate.

Accesul la justiție, dreptul la libera exprimare, la ocrotirea sănătății, la viață și integritate fizică, la informații, la învățătură, la apărare și viață intimă, accesul la cultură, dreptul la grevă sunt garantate persoanei indiferent de calitatea de cetățean. Dreptul de a vota și de a fi ales, dreptul la petiționare sunt însă garantate doar cetățenilor, atât la nivel central cât și la nivel local.

Prevederile pe care le cuprinde **Legea educației naționale nr. 1/2011 privind străinii** se referă la accesul la educație al minorilor care sunt cetățeni străini, la accesul la burse, în conformitate cu prevederile legale concursul pentru posturile didactice, la care se pot prezenta fără discriminare atât cetățeni români cât și străini (este vorba despre art. 2, alin. (6), art. 82, alin (5), art. 111, alin (1) și (2) și art. 294).

Legea reformei în domeniul sănătății nr. 95/2006 prevede că sunt asigurați și străinii și apatrizii care beneficiază de un permis de ședere și care au făcut dovada contribuției la stat. Străinii aflați în centrele de cazare în vederea returnării sau expulzării, precum și cei care sunt victime ale traficului de persoane, beneficiază de asigurare fără plata contribuției. Pentru străinii și apatrizii care se află temporar în țară, asigurarea este facultativă. Legea face referire la contribuția lunară a lucrătorilor migranți la fondul de sănătate prin aplicarea cotei de 6,5% din veniturile obținute de la angajatorul străin. Se menționează că beneficiarii unei forme de protecție în România trebuie să plătească contribuția legală pentru a obține calitatea de asigurat, din momentul obținerii formei de protecție. De asemenea, sunt specificați expres străinii și apatrizii în ceea ce privește eligibilitatea pentru serviciile de asigurări voluntare de sănătate.

Legea pensiilor nr. 263/2010, cu modificările și completările ulterioare, nu conține dispoziții speciale privind străinii, menționând doar că atât apatrizii, cât și cetățenii altor state pot fi asigurați în sistemul public de pensii, pe perioada în care au reședința sau domiciliul în România sau în condițiile prevăzute de instrumente juridice cu caracter internațional.

Legea cetățeniei nr. 21/1991, cu modificările și completările ulterioare, prevede că pentru a dobândi calitatea de cetățean român la cerere este necesar ca străinul să îndeplinească următoarele condiții cumulative: să domicilieze timp de 8 ani, respectiv de 5 ani dacă este căsătorit cu un cetățean român, în România; să fi împlinit vârsta de 18 ani; să dovedească loialitate față de statul român; să își poată asigura mijloacele pentru o existență decentă; să nu fi fost condamnat penal; să cunoască limba română precum și noțiuni elementare de limbă și civilizație românească; să cunoască prevederile Constituției și imnul național. În anumite condiții prevăzute de lege, inclusiv pentru beneficiarii statutului de refugiat, termenele prevăzute pot fi reduce. Este discutabil dacă aceste condiții sunt sau nu excesive și dacă

reprezintă un obstacol disproporționat în calea acordării cetățeniei, în special având în vedere interpretabilitatea lor.

Legea 122/2006 privind azilul în România, cu modificările și completările ulterioare, reglementează în principal procedura de acordare a unei forme de protecție din partea statului român. Tipurile de protecție care pot fi acordate străinilor sunt: statutul de refugiat, protecția subsidiară și protecția temporară umanitară. Fiecare dintre aceste categorii are atașate anumite drepturi și obligații. Persoanele care se află în cursul evaluării cererii de acordare a unei forme de protecție au și ele anumite drepturi și obligații pe durata procedurii de azil.

Drepturile esențiale de care se bucură toate aceste categorii de persoane, într-o anumită măsură, sunt: dreptul la asistență medicală (asistență medicală de urgență pentru solicitanți de azil și pentru beneficiarii unei forme de protecție temporară), dreptul de a fi angajat pe piața muncii și dreptul la educație. Nu este menționat în lege care instituție este responsabilă pentru asigurarea accesului la aceste drepturi.

Beneficiarii unei forme de protecție au și dreptul de a face parte dintr-un sindicat, dreptul la educație, la asistență socială, la religie și la acces pe piața muncii în condiții egale cu cetățenii români. În celelalte cazuri, beneficiarii unei forme de protecție se bucură de dreptul cel mai favorabil acordat străinilor. Sunt menționate în lege și dreptul la proprietate intelectuală și protecția datelor, drepturi care sunt oricum prevăzute în legi speciale, care se aplică oricărei persoane și nu doar cetățenilor români.

Dreptul la reunificare familială pentru beneficiarii unei forme de protecție este prevăzut doar pentru soț sau soție și copiii minori necăsătoriți.

Din prisma protecției vieții private și a libertății persoanei de a-și părăsi țara, luând în considerare principiul egalității de tratament și având în vedere motivele pentru care se acordă o formă de protecție, este discutabilă amprentarea solicitanților de azil, supunerea minorilor fără documente la expertiză medicală și introducerea în procedură de azil accelerată a persoanelor aflate la frontieră și a celor care prezintă o cerere de azil „evident nefondată” din perspectiva legii azilului.

Trebuie menționat că deși înainte de 2010, având în vedere principiile care stau la baza acordării protecției internaționale, statutul de refugiat și protecția subsidiară se acordau pe perioadă nedeterminată, ulterior acestei date, acordarea formei de protecție este limitată în timp la 3 ani în cazul refugiaților și 2 ani în cazul beneficiarilor protecției subsidiare, cu posibilitatea de prelungire.

Hotărâre nr. 1251/2006 pentru aprobarea Normelor Metodologice de aplicare a Legii nr. 122/2006 privind azilul în România

Prevederile hotărârii privesc pe de o parte instituțiile responsabile de implementarea legii azilului, iar de cealaltă parte interpretează conceptele și situațiile care stau la baza acordării unei forme de protecție.

Rolul principal în asigurarea respectării drepturilor solicitanților de azil și a beneficiarilor unei forme de protecție îl are Inspectoratul General pentru Imigrări, începând cu informarea solicitanților de azil.

Responsabilitatea pentru realizarea unei metodologii, a manualelor și materialelor didactice necesare pentru pregătirea solicitanților de azil minori în vederea intrării în sistemul de învățământ național, îi revine Ministerului Educației și Cercetării. Înscrierea minorilor în clasa pregătitoare se face la cererea părintelui sau a reprezentantului legal, la sediul inspectoratelor școlare.

Hotărârea prevede aspecte procedurale legate de acordarea unei forme de protecție și de statutul de beneficiar al statutului de refugiat sau al protecției subsidiare și specifică termenele aferente procedurii de azil și a procedurii de reunificare familială.

Ordonanța de Urgență nr. 194 din 12 decembrie 2002 privind regimul străinilor în România, cu modificările și completările ulterioare

Prevederile legislației privind regimul străinilor fac referire mai degrabă la modalitatea de obținere a unui permis de ședere pe teritoriul României și la terminologia în domeniu.

În lege sunt enumerate drepturile străinilor cu o formă de ședere legală. Aceștia beneficiază de protecția persoanei și a bunurilor în conformitate cu Constituția și de toate celelalte drepturi conferite de tratatele internaționale semnate și ratificate de România.

Statul român nu se obligă să respecte drepturile străinilor care nu au un permis de ședere, deși tratatele internaționale semnate vorbesc mai degrabă despre drepturile omului și nu despre drepturile cetățeanului, a străinului cu formă de ședere legală sau a străinului cu reședință pe teritoriu. De asemenea, dintre străinii cu o formă de ședere legală, doar cei care au reședința sau domiciliul pe teritoriul României pot beneficia de măsuri de protecție socială din partea statului, în aceleași condiții cu cetățenii.

Având în vedere faptul că datele lor sunt prelucrate de Inspectoratul General pentru Imigrări, străinii au dreptul de a solicita corectarea sau eliminarea unor date deținute de autorități, care nu mai corespund realității. Mai mult, străinii care sunt cuprinși în sistemul de învățământ au acces nerestricționat la activitățile școlare și de instruire în societate.

Statul român se angajează prin prevederile legii să asigure condițiile pentru integrarea în viața economică, socială și culturală a țării, a străinilor posesori ai unui permis de ședere. De asemenea, statul român trebuie să asigure accesul la educație. În scopul integrării, străinii pot beneficia de: cursuri de limba română, cursuri de pregătire profesională și perfecționare, informare asupra oportunităților de integrare și asupra drepturilor și obligațiilor pe care le au; cursuri de cunoașterea istoriei, culturii, civilizației și a sistemului de drept românesc; întâlniri care să favorizeze promovarea cunoașterii și înțelegerii reciproce. Aceste inițiative nu sunt însă prezentate sub formă de obligații și nu se înțelege exact dacă este de datoria statului român prin instituțiile sale sau dacă pot fi organizate de ONG-uri sau alți parteneri neguvernamentali, având în vedere că alineatul următor vorbește despre cooperarea instituțiilor statului cu organizațiile neguvernamentale privind derularea programelor de integrare. În activitățile desfășurate atât de instituțiile publice, cât și de ONG-uri străinii trebuie protejați împotriva discriminării.

În ceea ce privește participarea la viața politică însă, aceasta este trecută la obligațiile străinilor sau mai bine zis la interdicții care trebuie respectate.

Guvernul își rezervă competența de a acorda drept de ședere anumitor categorii de străini, de a introduce sau de a suspenda facilități pe termen scurt.

Ultimele modificări ale legii prevăd dreptul la educația obligatorie pentru minorii care își însoțesc părinții în centrele de custodie publică, deși acest drept nu este unul nou având în vedere că România a ratificat Convenția privind drepturile copilului, care nu face distincția între minorii cu sau fără drept de ședere.

Indiferent de valabilitatea permisului de ședere, persoanele vulnerabile au dreptul la îngrijiri medicale și tratament adecvat situației în care se găsesc.

Famiiliile aflate în custodie publică au dreptul de a fi cazate separat și de a le fi respectată intimitatea familială.

Victimele traficului de persoane au și ele dreptul de a obține un permis de ședere temporară. Nu este clar însă care sunt drepturile atașate acestui permis.

Străinii aflați în centrele de cazare beneficiază de asistență juridică, medicală și socială, de informare, de libertatea de exprimare a opiniilor și manifestare al specificului propriu în materie filozofică, religioasă și culturală.

Odată cu modificarea legii în anul 2011, le-a fost acordat dreptul de muncă persoanelor tolerate pe teritoriul țării, respectiv cele care nu pot fi întoarse în țara de origine din anumite motive obiective. Cu toate acestea, toleranții nu au niciun alt drept precum dreptul la educație, la prestații sociale, la locuință. Solicitanții de azil intră și ei în categoria persoanelor care beneficiază de dreptul de muncă după ce se află de un an în procedura de azil. O altă modificare legislativă esențială este oferirea dreptului de a se angaja în domeniu de studiu, străinilor care au venit în România pentru studii.

În ceea ce privește reunificarea familială sau îndepărtarea de pe teritoriu a părintelui unui minor cetățean român, străinul poate rămâne pe teritoriu doar în anumite condiții care privesc în mare parte starea materială a acestuia. Astfel, sunt impuse anumite condiții în exercitarea dreptului la viață privată. Mai mult, reunificarea familială nu permite aducerea copiilor minori căsătoriți sau a partenerului de viață dacă nu există dovada căsătoriei.

Deși a fost afirmat la nivel internațional dreptul de a-ți părăsi țara, intrarea în altă țară fără un permis de ședere, în cazul de față în România, atrage sancționarea migrantului prin instituirea unei interdicții de a reîntra în România pentru o anumită perioadă de timp și prin detenția migrantului într-un centru în vederea returnării în țara de origine.

Dacă un străin este angajat fără autorizație de muncă, caz în care acesta probabil este supus abuzurilor și exploatării de către angajator, care nu este astfel obligat să respecte drepturile angajatului, atunci el este răspunzător pentru plata oricărei remunerații restante din cauza străinului angajat ilegal.

Cu toate că introducerea Cărții Albastre s-a realizat pentru a permite intrarea mai ușor în țară și angajarea în muncă a persoanelor înalt calificate, posesorilor Cărții Albastre le poate fi revocat dreptul de ședere în momentul în care aceștia solicită prestații sociale sau dacă nu câștigă suficienți bani pentru subzistență.

În general, legea face mai degrabă referire la obligații ale străinilor decât la drepturile acestora, în funcție de scopul pentru care au venit în România. Prevederile legii fac o distincție clară între persoanele care au venit în scop de muncă, muncă sezonieră, studii, activități științifice, activități religioase, reunificare familială sau pentru a obține protecție internațională.

Ordonanța de Urgență nr. 56 din 20 iunie 2007 privind încadrarea în muncă și detașarea străinilor pe teritoriul României, cu modificările și completările ulterioare

Conform legii, străinii pot fi angajați în muncă pe teritoriul României în măsura în care locurile vacante nu pot fi ocupate de cetățeni români, iar angajatorul îndeplinește toate formalitățile.

Acest act normativ face referire la condițiile care trebuie îndeplinite și limitele în care poate fi exercitat dreptul la muncă al străinilor, dar nu face referire la drepturile pe care le au aceștia odată încadrați în muncă. Ordonanța se concentrează mai mult pe obligațiile pe care le au angajatorii străinilor.

Legea nr. 116/2002 privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale, cu modificările și completările ulterioare

Marginalizarea socială este definită ca "poziție socială periferică, de izolare a indivizilor sau grupurilor cu acces limitat la resursele economice, politice, educaționale sau comunicaționale ale colectivității" și se manifestă prin „absența unui minim de condiții sociale de viață”. Indicatorul care ilustrează limita de la care se consideră că o persoană este marginalizată sau la risc de marginalizare socială este nivelul venitului, care trebuie să fie mai mic decât venitul minim garantat (ajutorul social). Astfel, prevederile legii sunt aplicabile numai persoanelor care beneficiază de venitul minim garantat, celelalte cazuri excluse de la plata venitului minim garantat, întrucât nu îndeplinesc condițiile de procedură (de exemplu, nu pot dovedi reședința sau domiciliul la o anumită adresă), nefiind incluse în grupul țintă al măsurilor împotriva marginalizării sociale.

Domeniile vizate de lege sunt muncă, locuință, sănătate și educație, iar accesul la facilități se face pentru categorii specifice de vârstă.

Astfel, de măsurile pentru accesul pe piața muncii beneficiază tinerii între 16 și 25 de ani, prin intermediul agențiilor județene pentru ocuparea forței de muncă. Acestea încheie contracte cu angajatori de inserție, care încadrează în muncă tineri la risc de marginalizare în schimbul unor beneficii constând în subvenții pentru plata salariului tinerilor respectivi (până la 75% din salariul mediu brut/țară). Ulterior, dacă angajatorul decide încheierea unui contract de muncă pe perioadă nedeterminată cu tânărul, subvenția este de 50% din valoarea indemnizației de șomaj pe o perioadă de maxim 2 ani, respectiv până la împlinirea de către acesta a vârstei de 25 de ani.

Accesul la locuință este prevăzut pentru tinerii până la 35 de ani și presupune fie subvenționarea integrală a chiriei pe 3 ani de către consiliile județene, fie plata integrală a avansului pentru construirea sau cumpărarea de locuințe.

Accesul la serviciile de sănătate este prevăzut de asemenea numai pentru persoanele care beneficiază de venitul minim garantat, deci sunt asigurate în sistemul de stat cu plata contribuției din alte surse. Articolele privind accesul la sistemul sanitar rezumă prevederile corespunzătoare ale Legii 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății pentru această categorie de persoane.

Pentru facilitarea accesului la educație al persoanelor care primesc venitul minim garantat sunt stipulate bursele de școlarizare (pentru învățământul obligatoriu), bursele pentru continuarea studiilor (pentru învățământul preuniversitar și universitar) și bursele de alfabetizare (pentru adulții care participă la programe de alfabetizare).

În ciuda denumirii, legea stipulează măsuri de combatere, și nu de prevenire a marginalizării sociale. Accesul este restrictiv, multe cazuri vulnerabile și marginalizate social fiind în imposibilitate de a beneficia de venitul minim garantat din cauza lipsei contractelor de închiriere și imposibilității de a dovedi ca au reședința la adresa declarată.

Hotărârea nr. 1149/17.10.2002 pentru aprobarea Normelor Metodologice de aplicare a Legii nr. 116/2002 pentru prevenirea și combaterea marginalizării sociale

Normele metodologice stipulează categoriile de beneficiari ai măsurilor pentru combaterea marginalizării sociale, și anume persoanele cu domiciliul sau reședința în România - cetățeni români, străini sau apatrizi. Refugiații și persoanele cu protecție subsidiară sunt menționați separat, cu aceleași drepturi.

Identificarea cazurilor la risc de marginalizare socială cade în sarcina autorităților locale, prin direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului.

Legea nr. 114/1996 – legea locuinței, cu modificările și completările ulterioare

Actul normativ reglementează condițiile construirii locuințelor, înstrăinării și închirierii celor din fondul de stat și facilitățile acordate anumitor categorii de persoane de către consiliile locale (subvenții la construirea sau cumpărarea de locuințe, precum și la închirierea locuințelor sociale).

Legea prevede că persoanele fizice sau juridice române pot construi locuințe pentru uz propriu sau vânzare. În lege sunt menționate criteriile de acces la subvențiile pentru cumpărarea, construirea și închirierea de locuințe, fără să se specifice în mod expres dacă străinii pot beneficia de aceste facilități.

Coroborând prevederile legii locuinței cu cele ale Constituției României, se deduce că cetățenii străini din țări terțe și apatrizii nu pot deține un titlu de proprietate asupra terenului și pot construi locuințe și/sau beneficia de subvenții pentru construirea locuințelor numai în situația în care terenul le este concesionat.

Legea nr. 53/2003 Codul Muncii, cu modificările și completările ulterioare

Codul muncii reglementează raporturile de muncă, controlul aplicării normelor din domeniul raporturilor de muncă și jurisdicția muncii.

Prevederile Codului Muncii se aplică cetățenilor străini și apatrizilor angajați cu contract individual de muncă la un angajator român și persoanelor care au obținut o formă de protecție în România și sunt angajați pe teritoriul țării.

Cetățenii străini și apatrizii pot fi angajați în muncă în baza autorizației de muncă sau a permisului de ședere în scop de muncă. Diferența față de persoanele cu o formă de protecție în România este că aceștia din urmă nu au nevoie de autorizație de muncă pentru a se angaja.

Alte prevederi legale se referă la consecințele pentru angajatori a muncii ilegale a străinilor – obligația plății salariilor restante pentru lucrătorii străini la nivelul salariului mediu brut pe economie și a tuturor taxelor și penalizărilor datorate statului dacă străinul ar fi lucrat legal.

Se remarcă corelațiile recente între prevederile Codului Muncii și ale OUG nr. 194/2002 privind statutul și regimul străinilor în România, în privința angajării străinilor fără drept de muncă sau cu ședere ilegală.

Legea nr. 292/2011 a asistenței sociale

Actul normativ reglementează organizarea, funcționarea și finanțarea sistemului de asistență socială din România, adică serviciile și beneficiile sociale. Beneficiile sociale se referă la ajutoare bănești temporare menite să suplimenteze veniturile unei persoane sau familii, în scopul depășirii unei situații de criză.

Printre persoanele care au dreptul să beneficieze de asistență socială se numără cetățenii UE, SEE și ai Confederației Elvețiene, precum și străinii sau apatrizii cu domiciliul sau reședința în România.

Legea asistenței sociale plasează în mod explicit responsabilitatea privind implicarea activă în rezolvarea dificultăților sociale și materiale precum și în dezvoltarea capacităților de integrare socială asupra persoanei, autoritățile locale având doar rolul de a crea oportunități egale și, pe plan secundar, de a oferi servicii și prestații sociale indivizilor sau familiilor în nevoie. Se observă că viziunea asupra rolului autorităților administrației locale în integrarea persoanelor dezavantajate social este pasivă, stimularea interacțiunilor între membrii comunității și a participării sociale fiind secundare statutului de furnizor de servicii și ajutoare financiare.

Fără intenția de a adăuga alte critici legii asistenței sociale, observăm că, deși este recentă, din text lipsesc cu desăvârșire corelațiile cu alte legi din domeniul migrației care fac trimiteri la sistemul de asistență socială și furnizorii publici de servicii sociale.

Ordonanța de Guvern nr. 44/2004 privind integrarea socială a străinilor care au dobândit o formă de protecție sau un drept de ședere în România, precum și a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene și Spațiului Economic European, cu modificările și completările ulterioare

Sunt definite noțiuni generale: categoriile de străini care beneficiază de programele de integrare - străinii care au obținut o formă de protecție în România și cei care au dobândit un drept de ședere; integrarea socială și programele de integrare. Integrarea reprezintă participarea activă a străinului la viața economică, socială și culturală a societății. Programul de integrare reunește setul de acțiuni întreprinse de autoritățile locale și organizațiile neguvernamentale, sub coordonarea ORI, pentru a facilita integrarea străinului.

În continuare sunt listate drepturile sociale și faptul că străinii cu o formă de protecție în România au acces la aceste drepturi - dreptul la o locuință și un loc de muncă; la asistență medicală, asistență socială, pensii și alte drepturi de asigurări sociale; la educație – în aceleași condiții ca cetățenii români. La capitolul accesul la învățământ este prevăzută elaborarea unei metodologii speciale pentru atestarea studiilor preuniversitare pentru străinii cu o formă de protecție care nu dețin documente doveditoare.

În privința programului de integrare, persoanele care au obținut o formă de protecție în România beneficiază gratuit, la cerere, de cursuri de limba română, sesiuni de acomodare culturală și consiliere pentru accesul la drepturi și servicii. La finalizarea cursurilor de limba română străinii pot obține certificate care să ateste nivelul cunoștințelor, fără valoare la înscrierea în sistemul de învățământ.

Persoanele cu o formă de protecție în România beneficiază, în comparație cu celelalte categorii de străini, și de alte facilități: cazare în centrele IGI pe durata programului de integrare, dacă nu își pot permite o locuință în oraș și un ajutor material pentru maxim 2 luni pentru cei fără mijloace materiale, până la obținerea ajutorului rambursabil. Ajutorul material și cel rambursabil nu sunt condiționate de participarea la programele de integrare.

Instituțiile centrale cu rol în integrarea străinilor care au obținut o formă de protecție în România sunt: Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, cu atribuțiile de a înregistra, prin structurile locale persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă, a identifica locurile de muncă vacante și a media relația cu angajatorii, consiliile locale – cu rolul de a oferi locuințe sociale persoanelor cu o formă de protecție și a le facilita și ulterior, monitoriza integrarea în comunitatea locală.

În ordonanță sunt menționate categoriile vulnerabile și asistența de care pot beneficia acestea din partea Oficiului Național pentru Refugiați (actual IGI) – cazare gratuită în centrele proprii, în paralel cu referirea acestora către direcțiile de asistență socială și includerea în sistemul de servicii de stat.

Programul de integrare pentru străinii cu drept de ședere în România și pentru cetățenii statelor membre ale UE și SEE face obiectul unui capitol separat. Aceștia pot beneficia de cursuri gratuite de limba română, la absolvirea cărora obțin certificate de participare, care însă nu sunt recunoscute în sistemul de învățământ, de sesiuni de orientare culturală și consiliere, organizate de birourile de informare și consiliere ale centrelor teritoriale de recepție a solicitanților de azil.

Ordonanța nu menționează în ce condiții au acces străinii cu drept de ședere în România și cei din țări membre UE și SEE la drepturile sociale, singurele aspecte legate de integrarea socială a acestora fiind componentele programului de integrare. Autoritățile nu își asumă responsabilitatea integrării și nici a monitorizării acestor categorii de străini.

Hotărârea de Guvern nr. 1483/2004 – Norme Metodologice de aplicare a O.G. 44/2004 privind integrarea socială a străinilor care au dobândit o formă de protecție sau un drept de ședere în România, precum și a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene și Spațiului Economic European.

Accesul persoanelor care au obținut o formă de protecție în România la drepturile sociale se face pe baza documentelor eliberate de autoritățile române și a unor documente eliberate de autoritățile din țările de origine. În privința accesului la un loc de muncă, este specificată necesitatea adaptării serviciilor oferite de agențiile locale pentru ocuparea forței de muncă la nevoile străinilor cu o formă de protecție – folosirea interpreților, traducerea unor materiale pentru cursuri de calificare, organizarea unor programe speciale de formare profesională, medierea relației cu angajatorii.

Accesul la locuințele sociale este reglementat separat, străinii cu o formă de protecție în România putând beneficia de acestea dacă îndeplinesc criteriile aplicabile cetățenilor români.

Cursurile de limba română sunt furnizate gratuit străinilor și sunt organizate de inspectoratele școlare, fie în spații aparținând structurilor teritoriale ale Oficiului Național pentru Refugiați (actual IGI), fie în școli. Aceste servicii pot fi externalizate către alte instituții sau organizații neguvernamentale. Consilierea și orientarea culturală rămân atribuțiile personalului centrelor teritoriale ale ONR.

Dreptul la cazare pentru persoanele cu o formă de protecție în România este condiționat de participarea la programele de integrare și de lipsa mijloacelor de întreținere. Cazarea se face în centrele teritoriale, cu plata unei chirii modice. Persoanele care au finalizat programul de integrare pot beneficia de locuințe din fondul de stat, cu condiția să aibă mijloacele financiare necesare plății chiriei și cheltuielilor de întreținere sau de subvenții pentru chirie.

Este prevăzută monitorizarea de către angajații autorităților locale, în colaborare cu angajații IGI, a străinilor care au obținut o formă de protecție din comunitățile locale.

Cazurile speciale sunt referite autorităților locale specializate, dar pot beneficia de cazare gratuită în centrele teritoriale dacă nu au nevoie de îngrijitori. În această categorie intră: victimele torturii, persoanele cu dizabilități, familiile monoparentale cu copii minori, persoanele vârstnice.

Minorii neînsoțiți sunt referiți direcțiilor pentru protecția copilului și asistați în centre specializate. Se menționează adaptarea serviciilor oferite minorilor la specificul cultural al acestora prin formarea personalului și folosirea interpreților.

Pentru celelalte categorii de străini, cursurile de limba română se organizează gratuit, dar manualele se achiziționează contra cost. Este prevăzută evaluarea anuală a cursurilor de limba română de către Ministerul Educației, pentru îmbunătățirea calității.

Străinii cu o formă de protecție în România sunt favorizați în comparație cu celelalte categorii, beneficiind de facilități și acces la drepturi sociale în aceleași condiții ca cetățenii români.

Hotărârea nr. 498/2011 pentru aprobarea Strategiei Naționale privind Imigrația pentru perioada 2011 – 2014

Strategia națională privind migrația ia în considerare noile provocări datorate intrării României în spațiul Schengen și nevoia de a armoniza politicile de migrație, integrare și azil cu cele ale celorlalte state partenere.

Dificultățile cu care România se confruntă în domeniul migrației sunt: deficitul de forță de muncă din anumite sectoare de activitate; fluctuații ale forței de muncă datorate crizei economice; creșterea atractivității ca stat de tranzit pentru migrația ilegală; îmbătrânirea populației. Se anticipează creșterea numărului străinilor veniți pentru angajare în muncă și reunificare familială și creșterea imigrației ilegale din cauza eliminării controlului la frontierele interne ale țărilor membre Schengen. Vor fi acordate două tipuri de vize: uniforme – valabile pentru spațiul Schengen și naționale - pentru România.

Obiectivele strategice stabilite pentru 2011 - 2014 vizează: 1) încurajarea migrației legale, printr-o informare corectă și eficientă a cetățenilor țărilor terțe cu ajutorul misiunilor diplomatice; facilități pentru investitorii străini; facilități pentru străinii care au studiat în România; 2) combaterea șederii ilegale și a muncii nedeclarate, prin informarea străinilor despre riscurile asociate migrației ilegale și condițiile pentru returnarea voluntară asistată; 3) îmbunătățirea sistemului de azil prin acces neîngrădit la procedura de azil și respectarea principiului non-refoulement, precum și prin asigurarea unor standarde decente de subzistență pentru solicitanții de azil pe durata procedurii; 4) identificarea de soluții durabile pentru persoanele aflate în nevoie de protecție internațională prin integrarea străinilor cu o formă de protecție și continuarea programului de relocare; 5) integrarea străinilor cu ședere legală prin armonizarea politicilor din domeniile conexe integrării, participarea străinilor la programele de integrare și crearea unei opinii publice favorabile imigrației.

În privința modului în care statul român intenționează să implementeze strategia, se face referire la cooperarea interinstituțională, prin planuri anuale de acțiune. Fiecare instituție cu responsabilități în integrarea străinilor va avea propriul plan de implementare a măsurilor specifice din domeniul de expertiză.

De remarcat că Strategia Națională privind Migrația nu menționează măsuri pentru gestionarea emigrației, deși admite existența unui deficit de forță de muncă în anumite sectoare de activitate și modificări demografice datorate migrației forței de muncă. Strategia este o reacție la cerințele Uniunii Europene și Spațiului Schengen în privința imigrației – întărirea controlului la frontierele externe, integrarea străinilor cu ședere legală, politici controlate de imigrație legală, fără a include măsuri de gestionare a exodului de forță de muncă și lucrători înalt calificați din România.

Hotărâre nr. 1045/2012 privind aprobarea Planului de acțiune pe anul 2012 pentru implementarea Strategiei Naționale privind imigrația pentru perioada 2011 – 2014

Acțiunile specifice introduse prin Planul de acțiune față de cadrul general al Strategiei naționale vizează pregătirea personalului MAE în domeniul migrației prin introducerea în curriculum-ul de studiu a acestor aspecte, elaborarea proiectului de act normativ ce prevede numărul autorizațiilor de muncă ce pot fi emise în 2013 și încheierea de acorduri bilaterale cu state terțe pentru schimbul de forță de muncă. În plus, apar măsuri având ca grup țintă minorii neînsoțiți, care urmăresc informarea acestora cu privire la drepturi și riscurile la care se expun părăsind țările de origine și instituțiile de protecție, acțiuni de conștientizare a opiniei publice și prevenire a traficului de copii și creșterea calității serviciilor oferite minorilor străini de către personalul direcțiilor pentru protecția copilului din zonele centrelor de tranzit.

Măsurile care se înscriu în aria cooperării interinstituționale sunt legate de planul anual pentru combaterea muncii nedeclarate (parteneriat între Inspectoratul General pentru Imigrări și Inspectia Muncii), a traficului de migranți și migrației ilegale (parteneriat între Inspectoratul General al Poliției de Frontieră și Inspectoratul General al Poliției Române și întâlniri cu specialiștii din Bulgaria și Ungaria).

În domeniul azilului sunt specificate controlul calității procedurii de azil, adaptarea practicilor de procesare a aplicațiilor pentru cazurile vulnerabile, pregătirea personalului IGI pe modulele curriculum europene în domeniul azilului.

Pentru scopul analizei de față, importante sunt activitățile care contribuie la integrarea socială a străinilor cu drept de ședere în România, așa că ne vom centra pe două dintre obiectivele strategice detaliate în planul anual: găsirea de soluții durabile pentru persoanele cu o formă de protecție în România și integrarea socială a străinilor cu ședere legală.

La obiectivul strategic identificarea de soluții durabile pentru persoanele în nevoie de protecție internațională, unul dintre obiectivele specifice este legat de integrarea străinilor cu o formă de protecție în România și vizează îmbunătățirea programelor de integrare - cursuri de limba română și orientare culturală, acces la educație, formare profesională și piața muncii. În acest caz, conform planului de acțiune, responsabilitatea pentru evaluarea și îmbunătățirea calității programelor de integrare este asumată de Inspectoratul General pentru Imigrări, fără participarea celorlalte instituții responsabile. O altă observație este că, deși în planul anual de acțiune integrarea străinilor care au obținut o formă de protecție în România și a celorlalte categorii sunt tratate separat, există un singur act normativ care reglementează integrarea socială pentru toate categoriile de străini (O.G. 44/2004).

Atingerea obiectivului integrarea socială a străinilor cu ședere legală în România presupune includerea aspectelor privind integrarea în toate politicile din domeniile vizate (sănătate, educație, muncă, servicii sociale, locuire etc.) și inițierea dialogului între societatea civilă, autorități și comunitățile de migranți.

De remarcat că la activitățile ce vizează monitorizarea rezultatelor politicilor de integrare prin stabilirea unor indicatori relevanți pe domenii și îmbunătățirea sistemelor de colectare a datelor, accentul cade pe activitățile de formare și creștere a nivelului de ocupare, derulate de către ANOFM prin agențiile teritoriale. În celelalte arii ale integrării nu sunt prevăzute activități specifice.

Măsurile alocate obiectivului integrarea străinilor cu ședere legală în România sunt centrate pe accesul la piața muncii, în detrimentul educației și al celorlalte domenii deficitare. Imigranții avuți în vedere au fost în special străinii cu ședere legală pentru muncă.

VIZIUNEA INTEGRĂRII: DIMENSIUNI ȘI IPOTEZE

După ce am trecut prin politicile și legislația din România și am văzut care sunt actorii relevanți, putem să revenim la dimensiunile integrării, definite anterior, și să formulăm primele răspunsuri și ipoteze cu privire la situația din România.

Pentru fiecare din indicatorii definiți anterior, am formulat una sau mai multe ipoteze de lucru și am stabilit principalele surse pentru verificare. Rezultatul este prezentat sintetic în tabelul 6.

Tabelul 6. Ipoteze și surse de date privind integrarea imigranților în România

Niv	Dimensiune	Indicatori	Ipoteze	Surse
0	Libera circulație	Limite rezonabile pentru stabilirea în țara gazdă	Limitele impuse prin lege sunt rezonabile comparativ cu alte state europene.	Analiza de documente (legislație, documente de politici, studii anterioare)
		Limite rezonabile pentru libertatea de mișcare în interiorul țării gazdă	Nu se înregistrează abuzuri sistematice în practică	Interviuri: imigranți, actori relevanți
	Recunoaștere și acceptare	Recunoașterea și afirmarea drepturilor imigranților	Drepturile sunt recunoscute legal	Analiza de documente
		Preocupare pentru respectarea acestor drepturi	Stat: există o strategie, un plan de acțiune și o preocupare vizibilă pentru respectarea drepturilor	Interviuri: imigranți, actori relevanți
		Acceptare de către societate	Societate: Toleranță (declarată și/sau percepută) față de imigranți	Sondaj
1	Planificare strategică	Politici prietenoase cu privire la imigranți, enunțate și aplicate	Politici publice pasive, fără planuri de acțiune implementate	Analiză de documente
		Practici pozitive ale comunităților locale	Nu au fost identificate astfel de practici	Interviuri: toți actorii
	Nediscriminare	Politici antidiscriminare enunțate și aplicate	Politici publice enunțate și aplicate	Analiză de documente
				Interviuri: actori publici
	Limbă și educație	Cursuri dedicate de limbă și cultură română	Cursuri gratuite, dar dificil de accesat, de limbă și cultură română	Analiza de documente
		Acces la sistemul public de educație	Acces dificil la educație, în practică	Interviuri imigranți, actori relevanți
	Reîntregirea	Posibilitatea reîntregirii familiei pe	Legea permite, cu unele restricții referitoare	Interviuri imigranți, actori relevanți

	<i>familiei</i>	<i>teritoriul țării gazdă</i>	<i>la documente, reîntregirea familiei.</i>	
			<i>Unele practici contrazic drepturile afirmate</i>	
2	Sănătate	Acces la servicii de sănătate (cel puțin de urgență)	Servicii medicale de urgență gratuite.	Analiză de documente Interviuri imigranți
	Bunăstare	Acces la scheme publice de combatere a sărăciei (ajutoare sociale, locuințe sociale etc.) Acces la scheme publice de sprijin al familiei	Acces fără restricții suplimentare la toate schemele publice de ajutor social.	Interviuri: actori publici responsabili Interviuri imigranți
	Muncă	Acces liber sau în limite rezonabile la piața forței de muncă	Accesul la piața forței de muncă este condiționat de mai multe autorizații, acordate în condiții restrictive. Există discriminare la angajare.	Interviuri: actori relevanți, imigranți
	Sprijin social	Existența unor rețele private de sprijin	Un număr suficient de mare de organizații neguvernamentale implicate în domeniu. Donații insuficiente din partea contribuabililor români pentru aceste organizații	Interviuri ONG
3	Societate și cultură	Opinie publică favorabilă Interacțiuni sociale și culturale pozitive și frecvente Posibilitatea de a-și prezerva propria	Opinia publică este favorabilă imigranților, dar aceștia au interacțiuni limitate cu românii. Imigranții au posibilități reale de a-și prezerva propria cultură	Sondaj de opinie Interviuri imigranți Analiză de conținut a modului în care presa prezintă fenomenul

		cultură		
		Posibilitatea de a participa la acțiunile comunităților		
	Participare civică	Existența unor organizații și rețele de imigranți <i>Participarea civică a imigranților</i>	Există organizații și/ sau rețele ale imigranților. <i>Imigranții au o participare civică redusă.</i>	Interviuri imigranți
	Măsuri afirmative	Accelerarea integrării prin programe de acțiuni afirmative	Există programe de măsuri afirmative pentru anumite categorii de imigranți.	Analiză de documente Interviuri: toți actorii
4	Cetățenie și integrare politică	Un traseu inteligibil și rezonabil pentru obținerea cetățeniei	Traseul pentru obținerea cetățeniei este lung și dificil de parcurs.	Analiză de documente Interviuri imigranți

BAROMETRUL MĂSOARĂ PRACTICA IMIGRĂRII

Este deja evident la acest punct al lecturii că **Barometrul Integrării Imigranților, pe care l-am definit ca instrument de cercetare a incluziunii imigranților în societate, este legat indisolubil de practica imigrării.**

Atunci când vorbim de incluziune, sunt importante și lucrurile afirmate prin cadrul legislativ, dar ceea ce contează cu adevărat este ceea ce se întâmplă faptic, fie că vorbim de practica instituțiilor responsabile, fie că ne referim la atitudinea populației. Luând un exemplu teoretic, legea în vigoare spune că sistemul public de educație este deschis pentru copiii imigranților. Nu este suficient pentru a vorbi de incluziune, ci sunt necesare și alte câteva elemente esențiale: instituțiile responsabile trebuie să aplice consecvent legea; școala și profesorii trebuie să fie toleranți și să aplice activ metode de integrare adecvate; părinții și ceilalți elevi trebuie să accepte și să sprijine tânărul imigrant. Dacă oricare dintre acestea nu se întâmplă *în practică*, integrarea nu se produce.

Câteva dintre dimensiunile propuse au o componentă preponderent sau chiar strict legislativă. Este vorba de acelea care se referă la afirmarea unor drepturi. În acest caz, ipoteza formulată va deveni răspunsul, fiind derivată direct din legislația curentă. Pentru celelalte dimensiuni, urmărirea indicatorilor necesită culegerea de date suplimentare, din mai multe surse (indicate în mare în tabelul 2).

Principala dificultate anticipată este complexitatea fenomenului. Așa cum este construit, tabloul dimensiuni/indicatori/ipoteze acoperă un spectru foarte larg și presupune un volum însemnat de muncă de documentare, culegere de date, analiză și sinteză. În același timp însă, proiectul are resurse limitate, atât ca timp, cât și financiare (transpuse în numărul de cercetători ce pot fi implicați). Există și constrângeri practice, pentru că sunt deja definite în proiect metodele ce pot fi folosite. Am dorit totuși ca cel puțin la nivel conceptual să avem un tablou complet, astfel încât Barometrul să reprezinte un cadru de referință valid. Am ținut cont și că cercetarea va fi reluată, în cadrul proiectului, anual, ceea ce va permite aprofundarea unor dimensiuni. Pentru a răspunde dificultății anticipate, echipa de cercetare a luat câteva decizii importante:

- Alături de metodele deja definite în proiect, va fi folosită intensiv analiza secundară a datelor din alte studii, cercetări, rapoarte și articole. Într-un fel, este o cerință implicită a proiectului, existând o componentă de monitorizare a literaturii în domeniu.
- Evaluarea va fi, pentru fiecare componentă în parte, una generală, folosind sinteza informațiilor și fără a intra în detalii specifice. Urmând exemplul dat mai sus, nu vom ajunge la o evaluare a Ministerului Educației ca instituție și cu atât mai puțin la evaluarea unor inspectorate județene sau școli. Astfel de evaluări instituționale depășesc cu mult cadrul acestui proiect. Scopul nostru este să evidențiem practici curente și să identificăm evoluții, fiind până la urmă vorba de un Barometru. Dacă va fi cazul, în recomandări vom face referiri la nevoia de cercetări aprofundate suplimentare într-un domeniu sau altul.
- Pentru a ajunge la cât mai mulți actori (în condițiile în care proiectul nu prevede resurse pentru deplasări), vom folosi mai multe metode de interviuri: față în față, prin e-mail sau telefonic).

SURSE DE INFORMAȚIE

Toate aceste elemente evidențiate anterior ne conduc la o structurare clară a surselor de date din cadrul cercetării, ce pot fi împărțite în 3 categorii:

- Rapoarte, studii, cercetări și articole anterioare ale instituțiilor publice, ale organizațiilor neguvernamentale sau ale universităților și cercetătorilor asociați acestora. Acestea sunt valorificate prin analiză secundară.
- Cadrul legislativ și documentele de politici publice, analizate direct.
- Date noi, obținute prin efortul echipei de cercetare în cadrul acestui proiect și prelucrate prin analiză primară

O prezentare schematică a acestor surse împreună cu principalele teme urmărite este redată în tabelul 3 de la pagina 19.

METODE

Pentru a valorifica eficient toate aceste surse, am folosit un set complex de metode de cercetare, prezentate sintetic în tabelul 4 de la pagina 24.

Pentru **selecția imigranților** preferăm surse independente, adică recomandări ale unor persoane sau organizații neguvernamentale ce cunosc imigranți și pot facilita întâlnirea acestora. Ar fi fost mai facilă o selecție pe baza referințelor de la instituții publice, dar în acest caz apăreau probleme legate de percepția respondenților. Aceștia ar fi putut să facă o legătură între cercetător și autoritatea instituției respective, ceea ce ar fi crescut efectul de răspuns dezirabil.

Pentru **selecția actorilor instituționali**, am făcut o listă a instituțiilor și organizațiilor relevante, așa cum rezultă din analiza legislației în domeniu. Din aceasta, vom selecta actorii care pot oferi cele mai bune informații pentru a răspunde ipotezelor formulate.

În ceea ce privește **sondajul de opinie**, s-a dovedit a nu fi tehnic posibil să realizăm o supraeșantionare a persoanelor ce au avut contact direct cu imigranții sau care locuiesc în zone cu indice ridicat de imigrație, pentru că nu există date statistice suficiente pentru a genera un cadru de eșantionare adecvat. În aceste condiții, vom folosi un eșantion probabilist standard.

În anexe sunt prezentate în detaliu instrumentele folosite.

LISTA ACTORILOR INSTITUȚIONALI

Instituția publică	Contacte
Agencia pentru implementarea proiectelor și programelor pentru IMM-uri	Bucharest, 11 Poterași St., sector 4 Tel: +40 21 335 28 20 Fax: +40 21 336 18 43 E-mail: publicinfo@mimmc.ro http://www.aippimm.ro
Agencia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (A.N.O.F.M.)	Bucharest, 20-22 Avalanșei St., sector 4, 040305 http://www.anofm.ro ; The contact data for the county agencies are available at: http://www.anofm.ro/contacteaza-ne
Agencia Națională pentru Traficul de Persoane	Bucharest, 37 Unirii Blvd., building A4, sector 3 Tel: +40 21 313 31 00; +40 21 311 89 82 Fax: +40 21 319 01 83 E-mail: anitp@mai.gov.ro http://anitp.mai.gov.ro/ro/
Asociația Națională pentru Protecția Consumatorului (A.P.C.)	Bucharest, 32-34 Nicolae Balcescu Blvd., 4 th floor, apt. 16(4), code 010055 Tel: +40 21 311 02 43 Fax: +40 21 315 71 49 E-mail: office@apc-romania.ro http://www.apc-romania.ro
Direcția pentru Protecția Copilului	Bucharest, 7 G-ral Gheorghe Magheru Blvd., sector 1, postal code 010322 Tel: +40 21 315 36 33 / +40 21 315 36 30 / +40 21 310 07 89 / +40 21 310 07 90 Fax: 021-312.74.74 E-mail: office@anpfdc.ro www.copii.ro
Casa Națională de Asigurări de Sănătate (C.N.A.S.)	Bucharest, 248 Calea Călărașilor, building S19, Sector 3, 030634 Green tel.: 0800.800.950 www.cnas.ro
Centrul Român pentru promovarea Comerțului și a Investițiilor Străine (C.R.P.C.I.S.)	Bucharest, 17 Apolodor St., sector 5 Tel: +40 21 318 50 50 Fax: +40 21 311 14 91 E-mail: office@traderom.ro www.arisinvest.ro
Centrul Național pentru Recunoașterea și Echivalarea Diplomelor	Bucharest, 12 Spiru Haret, sector 1, 010176 Tel: +40 21 405 63 22 Fax: +40 21 313 10 13 www.cnred.edu.ro
Consiliul Național de Formare Profesională a Adulților	Bucharest, 1-3 Valter Mărcineanu Square, entrance B, 2 nd floor, room 164-166, Sector 1, 010155;

(C.N.F.P.A.)	Direct phone line: +40 21 315 78 46, Phone via operator : +40 31 805 37 13 / +40 31 410 05 46, press 3 Fax: +40 21 315 78 55 Email: cnfpa@cnfpa.ro www.cnfpa.ro
Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (C.N.C.D.)	Bucharest, 1-3 Valter Mărcineanu Square, sector 1, 010155 Tel: +40 21 312 65 78 / +40 21 312 65 79 Fax: +40 21 312 65 85 E-mail: support@cncd.org.ro http://www.cncd.org.ro
Inspectoratul Școlar	The list of county school inspectorates may be found at: http://www.edu.ro/index.php/articles/c255/
Avocatul Poporului	Bucharest, 3 Eugeniu Carada St., sector 3 Tel: +40 21 312 94 76 / +40 21 312 94 62 Fax: +40 21 312 49 21 E-mail: avp@avp.ro http://www.avp.ro
Primăria	Lista primăriilor: http://www.primaria.ro/index2.html
Ministerul Afacerilor Interne	Bucharest, 1 A Revoluției Square, sector 1, MAI operator telephone: +40 21 303 70 80 Hearings: +40 21 315 86 16 Public relations: +40 21 314 10 50 E-mail: petitii@mai.gov.ro http://www.mai.gov.ro/contact.htm
Ministerul Afacerilor Externe (M.A.E.)	Bucharest, 31 Aleea Alexandru, Sector 1, code 011822 Tel.: +40 21 319 21 08 or 319 21 25 Fax: +40 21 319 68 62 Email: opinia_ta@mae.ro http://www.mae.ro
Ministerul Educației și Cercetării	Bucharest, 28-30 Gen. Berthelot St., Sector 1, 010168 Operator telephone: +40 21 405 62 00; +40 21 405 63 00 public@min.edu.ro http://www.edu.ro
Ministerul Finanțelor Publice	Bucharest, 17 Apolodor St., sector 5, code 050741. Operator telephone: +40 21 319 97 59; +40 21 226 11 10; +40 21 226 10 00 General fax: +40 21 312 25 09 Email: publicinfo@mfinante.ro http://www.mfinante.ro
Ministerul Muncii	Bucharest, 2-4 Dem. I. Dobrescu St., sector 1 Operator telephone: +40 21 313 62 67, +40 21 315 85 56; Email: presa@mmuncii.ro http://www.mmuncii.ro

Ministerul Sănătății	Bucharest, 1-3 Intr. Cristian Popișteanu, sector 1, code 010024 Operator telephone: +4 021 3072 500 +4 021 3072 600 http://www.ms.ro
Inspectoratul General pentru Imigrări	The list of territorial offices and the contact data thereof: http://ori.mai.gov.ro/formatiuni_teritoriale/index/ro/ro
Autoritatea Națională pentru Cetățenie	Str. Smârdan, nr. 3, sector 3, București, cod postal 030071 (accesul publicului este permis prin strada Blănari, vis-a-vis de biserica Sf. Nicolae Șelari). Tel: 021/201.93.55 E-mail: cetatenie@just.ro http://cetatenie.just.ro/contact/
Patriarhia Română	The list of social centres within the Romanian Patriarchy may be found at: http://www.patriarhia.ro/ro/opera_social_filantropica/centre_sociale.html
Poliția de frontieră	Bucharest, 5 Răzoare St., sector 6, code 050506 Tel.: +40 21 316 25 98 / +40 21 318 25 98 Fax: +40 21 312 11 89, Emergency telephone: 021.9590 E-mail: pfr@igpf.ro www.politiadefrontiera.ro
Consilii Județene/Direcții Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului	http://www.ecomunitate.ro/Lista_Consilii_Judetene(8089).html
Casa Națională de Pensii Publice	www.cnpas.org Str. Latină nr. 8, Sector 2, București Tel: 021/316.94.08 / 08 00 826 727
Centre Regionale de Cazare și Proceduri pentru Solicitanți de Azil din București, Timișoara, Galați, Rădăuți, Maramureș, Giurgiu	http://ori.mai.gov.ro

Organizația internațională	Contacte
Banca Mondială	Bucharest, 2-4 Armand Călinescu St., sector 2 Tel: +40 21 201 03 65 / Fax: +40 21 318 28 10 http://web.worldbank.org
British Council Romania	Bucharest, 14 Calea Dorobanților, 010572; Tel: +40 21 307 96 00 / Fax: +40 21 307 96 01 / +40 21 307 96 02 E-mail: contact@britishcouncil.ro www.britishcouncil.ro
The United Nations Population Fund Romania (U.N.F.P.A.)	Bucharest, 48A Primăverii Blvd., sector 1, 011975; Tel.: +40 21 201 78 30 Fax: +40 21 201 78 40

	E-mail: office@unfpa.ro www.unfpa.ro
The United Nations High Commissioner for Refugees (U.N.H.C.R.)	Bucharest, 48A Primăverii Blvd., sector 1 Tel: +40 21 201 78 73 Fax: +40 21 210 15 94 http://www.unhcr-budapest.org/romania
Organizația Internațională pentru Migrație (I.O.M.)	Bucharest, 89 Dacia Blvd., sector 1 Tel: +40 21 211 56 67 / +40 21 211 45 65 Fax: +40 21 211 44 54 E-mail: iombucarest@iom.int http://www.iom.int
Comisia Europeană – reprezentanța din România	Bucharest, 31 Vasile Lascăr St., 020492 Tel.: +40 21 203 54 00 Fax: +40 21 316 88 08 E-mail: comm-rep-ro@ec.europa.eu http://ec.europa.eu/romania/
The Jesuit Refugee Service in Romania (J.R.S. România)	Bucharest, 54 Mr. Opreș Ilie St., sector 4, postal code 041378 Tel: +40 21 332 24 57 / +40 31 102 14 32 / +40 37 293 63 46 Fax: +40 21 332 53 61 E-mail: jrsromania@gmail.com ; Romania@jrs.net http://www.jrsromania.org
The United Nations Development Programme (U.N.D.P.)	Bucharest, 48A Primăverii Blvd., 011975 Tel.: +40 21 201 78 72 76 Fax: +40 21 201 78 28 E-mail: registry.ro@undp.org http://www.undp.ro

Organizația neguvernamentală	Contacte
Asociația Cultura Păcii	Bucharest, 8 Fabricii St., building 25/ IV, entrance A, apt. 57, 11 th floor, interphone 57, sector 6 Tel: +40 21 771 67 86 / +40 771 118 460 / +40 721 496 468 E-mail: office@imigrant.ro www.imigrant.ro
Asociația DiversEtica	Bucharest, 10 Alea Banul Udrea, sector 3, 031279 Tel/ fax: +40 31 424 70 44 E-mail: secretariat@diversetica.ro
Asociația Bisericilor Ecumenice din România (AIDRom)	Bucharest, 12 Halmeu St., S2, 02118 Tel: +40 21 210 46 87 / +40 21 210 07 98 / +40 21 212 48 68 Fax: +40 21 210 72 55 E-mail: aidrom@gmail.com www.aidrom.ro
Asociația națională a	Bucharest, 4 Rosetti Square, 3 rd floor, rooms 307-310, sector 2

Specialiștilor în Resurse Umane (AUR-A.N.S.R.U.)	Tel./ fax: +40 21 314 44 04 Cell phone: +40 722 77 84 84 / +40 723 32 60 84 E-mail: org.aur@gmail.com www.resurseumane-aur.ro
Asociația pentru apărarea drepturilor apatrizilor și refugiaților APADAR	Bucharest, 11 Batiștei, St., sector 2 Tel: +40 21 310 73 32 Fax: +40 21 310 73 32 E-mail: apadarene@yahoo.com www.apadar.ro
Asociația pentru apărarea drepturilor și integrare socială (ADIS)	Bucharest, 47 Banul Nicolae St., sector 2 Tel.: +40 727 529 687 / +40 742 317 720 Fax: +40 31 436 47 45 E-mail: office@asociatia-adis.ro www.asociatia-adis.ro
Asociația pentru Dezvoltare Organizațională ADO SAH ROM	Bucharest, 284 Calea Mosilor, building 22A, entrance 2, 8 th floor, apt. 47, CP 020894 Tel: + 40 21 210 20 44 Tel./ Fax: + 40 21 210 71 60 E-mail: adosahrom@starnets.ro www.adosahrom.ro www.reper.ro
ARCA – Romanian Forum for Refugees and Migrants	Bucharest, 23 Austrului St., sector 2, 024071 Tel: +40 21 252 73 57 Fax: +40 21 252 08 15 E-mail: office@arca.org.ro www.arca.org.ro
Asociația Oamenilor de Afaceri Turci (TIAD)	Bucharest, 7 Ritmului St., Sector 2; Tel: +40 21 250 45 93 Fax: +40 21 250 67 46 E-mail: tiad@tiad.ro http://www.tiad.ro
Asociația Română pentru Promovarea Sănătății (A.R.P.S.)	6 Arh. Gheorghe Sterian St., sector 2, 021978, Bucharest Tel: +40 21 321 50 54 Fax: +40 21 321 08 90 E-mail: office@arps.ro www.arps.ro
Caritas România	Bucharest, 38 Washington St., sector 1, 011976 Tel.: +40 21 230 40 13 Fax: +40 21 231 29 00 www.caritas.org.ro
Institutul Intercultural Timișoara	Bd. 16 Decembrie 1989 nr. 8, 300173 Timișoara, România Tel/fax:+ (40) 256 498457 E-mail: iit@intercultural.ro
Consiliul Național Român	Bucharest, 42 Mântuleasa St., 3 rd floor, apartment 10, sector 2

pentru Refugiați (C.N.R.R.)	Tel./ fax: +40 21 312 62 10 / +40 31 405 02 75 E-mail: office@cnrr.ro www.cnrr.ro
Fundația Soros România	Bucharest, 33 Căderea Bastiliei St., sector 1, code 010613 Tel: +40 21 212 11 01 Fax: +40 21 212 10 32 E-mail: info@soros.ro www.soros.ro
Fundația Taiba	Bucharest, 373 Colentina, Constanța, 11 Maior Sofran St. Tel: +40 722 246 330 E-mail: office@islamulazi.ro www.islamulazi.ro
The Youth for Youth Foundation	Youth for Youth Office, Bucharest 29A Icoanei St., sector 2, code 20452 Tel./ Fax: +40 21 212 03 63 E-mail: office@y4y.ro www.y4y.ro
Liga islamică și culturală din România	Bucharest, 14 Fabrica de Gheață St., sector 2 Tel: +40 21 241 13 18 Fax: +40 21 241 15 78; +40 21 241 13 32 E-mail: islam@lig.ro www.islam.ro
Organizația Femeilor Refugiate din România (O.F.R.R.)	28-30 Povernei St., 1 st floor, apt. 3, Bucharest, sector 1 Tel: +40 21 344 16 00 E-mail: ofrr2000@yahoo.com www.migrant.ro/ofrr
Salvați Copiii România	Bucharest, 3 Intr. Stefan Furtună, sector 1, 01089 Tel: +40 21 316 61 76 Fax: +40 21 312 44 86 E-mail: rosc@salvaticopiii.ro www.salvaticopiii.ro
Serviciul APEL	Bucharest, 73 Regina Elisabeta Blvd., entrance 1, 1 st floor, apt. 2, interphone 02, Sector 5, 050016 Tel.: +40 21 311 61 42 / +40 730 457 944 E-mail: office.b@apelngo.ro www.apelngo.ro
Crucea Roșie	Bucharest, 29 Biserica Amzei St., sector 1 Tel.: +40 21 317 60 06/ 317 05 59 E-mail of the secretariat: iulia.sandu@crucearosie.ro www.crucearosie.ro
Fundația ICAR	Bucharest, 70 Bd. Unirii, bl. J5, sector 3 Tel: +40 21 321 22 21 / Fax: +40 21 327 54 74 E-mail: icar@icarfoundation.ro www.icarfoundation.ro

INSTRUMENTE

Notă: Chestionarul pentru sondajul de opinie și ghidurile pentru interviuri semistructurate sunt atașate acestui raport. Baza de date este disponibilă la cerere.

ANEXA B. RAPORTUL METODOLOGIC AL CERCETĂRII

B 1. COMPONENTA CALITATIVĂ

În cazul cercetării calitative ne-am propus să identificăm următoarele:

- modalitatea în care statul român reglementează gestionarea fenomenului migrației în România și felul în care drepturile migranților sunt afirmate de instrumentele juridice europene și internaționale;
- legătura dintre motivațiile de a migra, experiența șederii în România și planurile de viitor ale unora dintre persoanele care au ales să vină în România pentru perioade mai scurte sau mai lungi;
- practicile de integrare și modul de funcționare ale instituțiilor publice și ale organizațiilor neguvernamentale/interguvernamentale, acordând o atenție specială singurei politici afirmative a statului român dedicată cetățenilor străini.

Metode utilizate

Pentru a avea acces la toate aceste informații am utilizat:

- analiza documentelor (strategii și legislație națională, europeană și internațională; documentele aflate pe site-urile instituțiilor și ale organizațiilor; cereri de informație formulate²³);
- interviuri semistructurate cu indivizi, resortisanți ai țărilor terțe; cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale, interguvernamentale și ai unor instituții publice.

Analiza documentelor s-a realizat urmărind o grilă stabilită în baza ipotezelor formulate de cercetare.

Interviul semistructurat este cea mai potrivită metodă pentru a culege datele de care aveam nevoie în cadrul acestei cercetări. Această metodă permite accesul la informații, interviul oferind subiectului posibilitatea de a vorbi liber și de a-și exprima neîngrădit opiniile, fără a fi contrazis de către intervievator. Acest gen de interviu potențează stabilirea unei relații de încredere și respect, ceea ce permite respondentului să împărtășească aspecte delicate din viața lui (vezi în Anexă ghidurile de interviu utilizate pentru fiecare categorie de intervievați și cererile de informații trimise).

Selecția

În cazul analizei documentelor naționale au fost selectate actele normative incidente domeniului migrației și domeniilor conexe care țin de integrarea strănilor în România. Pentru analiza documentelor internaționale au fost luate în calcul cele mai importante instrumente juridice privind drepturile omului.

²³ Cererile de informare au fost trimise instituțiilor reticente la ideea de a participa la interviuri și celor aflate în alte județe – o parte dintre instituțiile vizate sunt din alte orașe/județe cu un număr mare de imigranți (București, Timișoara, Iași, Constanța, Ilfov), selectate conform statisticilor Inspectoratului General pentru Imigrari.

Instituțiile publice centrale și locale selectate pentru a participa la cercetare au fost identificate pe baza analizei preliminare a legislației în domeniul migrației și integrării imigranților, precum și a prevederilor legale în vigoare din domeniile conexe: locuință, sănătate, asistență socială, prevenirea marginalizării sociale, muncă, cetățenie, etc. Au fost selectate autoritățile centrale cu atribuții în domeniul integrării, al căror rol a fost conturat de Inspectoratul General pentru Imigrări în legislația specifică pe integrare și în Strategia Națională privind Migrația pentru perioada 2011 – 2014. De asemenea, au fost selectate și instituții, aflate în subordinea celor mai sus precizate, având atribuții practice legate de accesul la drepturi, identificate ca fiind într-o poziție cheie și în cercetările anterioare.

Organizațiile guvernamentale au fost selectate pentru realizarea interviurilor și a documentării pornind de la lista cuprinsă în *"Studiul asupra fenomenului imigrației în România. Integrarea străinilor în societatea românească"*²⁴. Am urmărit ca organizațiile să fie active și să ofere sprijin și asistență imigranților, fiind de asemenea finanțate prin Fondul de Integrare administrat de către Inspectoratul General pentru Imigrări. Acestea li s-au adăugat și organizațiile interguvernamentale.

Resortisanții țărilor terțe cu care am realizat interviurile au fost selectați pornind de la următoarele criterii: intenția de a se stabili în România și durata șederii în România. Am încercat eșantionarea subiecților pentru interviuri prin 2 modalități. Prima dată am contactat ONG-urilor care oferă consiliere imigranților dorind să intrăm în legătură cu mediatorii culturali ai comunităților de imigranți din România. Din păcate nu am reușit pe această cale. A doua modalitate s-a dovedit un succes. Fiecare dintre membrii echipei a fost direct implicat în procesul de identificare a posibilor subiecți prin intermediul propriilor rețele sociale. Am folosit drept criterii de selecție: durata șederii în România și intenția de stabilire. Acestea au fost considerate ca fiind cele mai relevante pentru studierea parcursului de integrare al unui imigrant.

Rezultate

Am realizat analiza cadrului legal prin care statul român reglementează gestionarea fenomenului migrației în România și felul în care drepturile migranților sunt afirmate de instrumentele juridice europene și internaționale.

Am analizat documentele de pe paginile web ale tuturor instituțiilor și organizațiilor selectate. Acestea li s-au adăugat statistici oficiale ale instituțiilor publice, rapoarte de activitate, documente de politici, prezentarea instituției/organizației etc.

Am realizat 15 interviuri cu resortisanți din țări terțe în perioada 15 februarie-15 aprilie 2013.

De asemenea, am trimis 20 de cereri de informație la instituțiile publice care se regăsesc în raportul cercetării calitative pe instituții și 6 invitații de participare la interviu către organizații ale resortisanților din țări terțe. Pe lângă acestea, am realizat 8 interviuri cu reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale, două interviuri cu reprezentanți ai organizațiilor interguvernamentale și 5 interviuri cu reprezentanți ai unor instituții publice care au acceptat interviul pe lângă cererea de informații.

²⁴ Coordonată de I. Alexe, B. Păunescu, Fundația Soros România, București, 2011

ANEXE (GHIDURI DE INTERVIU ȘI CERERI DE INFORMAȚII)**a). Ghid de interviu semistructurat – imigranți în România**

Introducere și încălzire	Prezentarea fundației și a intervievatorului, explicarea scopului interviului, introducerea respondentului în atmosfera de interviu, descrierea pe scurt a temei de discuție, se explică „regulile discuției” și rolul echipamentului de înregistrare. Cererea acordului pentru înregistrarea discuției. Se amintește faptul că datele vor fi folosite doar pentru studiu și se asigură confidențialitatea datelor personale.
Situația în țara de origine ante-migrație	• descrierea pe scurt a țării de origine • statusul ocupațional și profesional (nivelul educației inclusiv) deținut în țara de origine înainte de plecare • relațiile cu familia, prietenii, vecinii, colegii de școală/serviciu, autoritățile etc. înainte de plecare • mediul de rezidență în țara de origine • situația financiară: nivelul venitului în țara de origine • percepții, mulțumiri/nemulțumiri cu privire la propria situație din țara de origine (profesional, din punct de vedere al stării de sănătate, familial, educațional etc.) • percepții, mulțumiri/nemulțumiri cu privire la situația politică, economică, socială din țara de origine înainte de plecare
Decizia de a migra	Cum a luat decizia de a pleca din țara de origine: • motivație (personală, politică, religioasă etc.) • criteriile în alegerea țării/ țărilor de destinație • decizia luată individual/ familie/ grup de prieteni etc. • plecare definitivă/temporară • plecare individuală/intermediată (agenții, prieteni, rude, cunoștințe etc) • câte limbi cunoștea • când a luat decizia de a pleca Alegerea destinației: • ce cunoștințe avea despre România • cum a decis să vină în România • avea cunoștințe/rude/prieteni în România în momentul venirii Cum s-a pregătit pentru plecare și care au fost costurile acesteia: • ce resurse materiale a utilizat • ce tipuri de acte a folosit la plecare • ce persoane l-au ajutat, dacă a plecat cu/ la cineva cunoscut, aceste persoane se aflau la destinație sau la origine în momentul plecării • ce probleme a avut de întâmpinat cu plecarea – pe drum, la ieșire sau la intrare din/în țări, cu actele, banii etc.
Migrația ante-România	România a fost destinația dorită? • Care a fost prima țară de destinație? • Ce țări a tranzitat?

	• Își dorește să ajungă în altă țară de destinație?
Situația în România	Percepția asupra locului de origine, ce schimbări a observat în România față de țara de origine? Ce planuri avea în legătură cu țara de origine, cum s-au modificat acestea – reîntoarcere în țara de origine, locuire etc? • De cât timp este în România • Statusul ocupațional și profesional (nivelul educației inclusiv) deținut în România • Tipul de permis deținut (studii, muncă, lungă ședere etc) • Relațiile cu familia, prietenii, vecinii, colegii de școală/serviciu, autoritățile etc. • Este venit împreună alți membri ai familiei • Are intenția de a aduce ulterior alți membri ai familiei • Situația financiară: nivelul venitului; • Percepții, mulțumiri/nemulțumiri cu privire la propria situație în România (profesional, din punct de vedere al stării de sănătate, familial, educațional etc.) Limbă: • cunoaște limba română • ce alte limbi știe • cum a învățat limba română, a participat la cursuri de limbă română, le consideră utile • cine l-a ajutat Locuire: • unde a locuit pentru prima dată, cum a găsit acea locuință, cu cine o împărțea, era situată într-o regiune unde locuiau mai mulți străini • câte persoane locuiesc în gospodăria sa, ce tip de relații are cu acestea • locuința este închiriată/ proprietate personală/ cămin etc. • este mulțumit de condițiile de locuire Studii: • cum ar caracteriza sistemul învățământ românesc • care este limba de studiu • care este atitudinea colegilor și profesorilor săi • intenționează să revină în țara de origine după finalizarea studiilor Muncă: • care este statutul profesional actual • unde și cum a găsit primul loc de muncă, în ce domeniu • a lucrat/ lucrează cu români, conaționali, alte naționalități • situația locurilor de muncă pe care le-a avut – avea sau nu permis de muncă, rezidență • acum deține/nu deține permis de muncă • cât de mulțumit este de condițiile de lucru și de plată • ce locuri de muncă a mai ocupat, cum le-a găsit, din ce motive le-a schimbat • angajatorul este român/ străin • a avut probleme cu angajatorul său • la ce instituții a apelat când a avut probleme cu angajatorul

	• este mulțumit de statutul său profesional • a ajutat un alt străin să obțină un loc de muncă
Integrarea în România	Acces la servicii: • de ce servicii a avut nevoie de la venirea în România • cum le-a accesat, a fost ajutat/ă de cineva • fost o experiență ușoară/dificilă • care sunt serviciile cele mai importante pentru el/ea în România • a avut nevoie de îngrijire medicală de la venirea în România • are un medic de familie în România, cum s-a înscris, cine l-a ajutat, cât de des apelează la medicul de familie • a apelat la îngrijirea medicală de urgență, a fost spitalizat/ă • care consideră că sunt serviciile cele mai importante pentru străini Interacțiunea cu instituțiile: • care sunt instituțiile cu care a interacționat de la venirea în România până acum • care sunt cele mai importante pentru buna integrare a străinilor • cum ar descrie activitatea Inspectoratului General pentru Imigrări, Ministerului Educației și Cercetării, Ministerului Muncii etc. • cunoaște ONG-uri care oferă consiliere/ mediere străinilor, cum ar descrie activitatea acestora Drepturi: • care sunt drepturile despre care știe că le are în România • care sunt sursele de informare în privința drepturilor sale • drepturi încălcate/respectate (cine le încalcă, cine le respectă) • la ce metode a recurs pentru a-și cere drepturile • la cine apelează pentru a cere sprijin în privința respectării drepturilor sale Acces la cetățenie: • intenționează să inițieze/a inițiat procedura de obținere a cetățeniei • de ce își dorește să obțină cetățenia română • cum i se pare procedura de obținere a cetățeniei române • există intermediari care îl ajută să obțină cetățenia română • de cât timp încearcă să obțină cetățenia română Dificultăți întâmpinate: • care este cea mai mare dificultate pe care a întâmpinat-o în România • la cine apelează în caz de nevoie • Discriminare: • cum i se pare societatea românească în ceea ce privește străinii • se simte discriminat în vreun fel de către colegi, angajator/profesori, vecini, autorități etc. • cât de tolerantă este societatea românească față de societatea țării lui de origine • a fost martorul unei situații de discriminare de când locuște în România • ce măsuri a luat în caz de discriminare • etc.

	Timp liber • petrece timpul liber cu români/ străini • în ce limbă vorbește în cercul de prieteni/familie • câți colegi de școală/muncă români are • câți prieteni români are • pe câți dintre ei i-ar suna pentru a le cere ajutorul în caz de nevoie Legătura cu țara de origine: • face parte dintr-o asociație care reprezintă țara de origine • are rude/prieteni rămase în țară • cât de des comunică cu rudele, prietenii din țara de origine • cum comunică (telefon, email, skype, scrisori, pachete etc.) • când a fost ultima dată în țara de origine • intenționează să viziteze în curând țara de origine • cât de des vorbește în limba țării de origine în România • se informează referitor la situația din țara de origine • ce surse de informare folosește Planuri de viitor: • intenționează să se stabilească în România/ revină definitiv în țara de origine/ să plece în altă țară Percepții, mulțumiri/nemulțumiri cu privire la situația politică, economică, socială din România Cum ar descrie o zi obișnuită din viața de când locuiește în România?
--	---

b). Ghid de interviu pentru organizații ale imigranților

În perioada august 2012 – iulie 2013, Fundația SOROS și Asociația Română pentru Promovarea Sănătății desfășoară proiectul „Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților”. În cadrul acestui proiect, Fundația Soros realizează noi instrumente de cercetare cu ajutorul cărora desfășoară un studiu – **Barometrul Integrării Imigranților**. Acesta este dedicat domeniului integrării imigranților și va sta la baza noilor politici ale statului român pentru realizarea proceselor de integrare a imigranților în societatea românească. Se urmărește ca aceste politici de integrare să răspundă mai bine nevoilor și problemelor cu care se confruntă imigranții în România.

Am dori să ne ajutați pentru a colecta informații cât mai diverse și cuprinzătoare despre situația imigranților în România de azi, informații care vor face parte apoi (păstrând anonimitatea sursei) din studiul **Barometrul Integrării Imigranților**.

Avem nevoie de colaborarea dvs. și vă rugăm să ne răspundeți la câteva întrebări legate de activitatea asociației dvs.

1. Care este anul înființării asociației?
2. Care este misiunea/scopul pentru care s-a înființat?
3. Care sunt beneficiarii organizației dvs.?
4. Care sunt activitățile pe care le desfășurați în momentul de față?

5. Care sunt principalele probleme cu care se confruntă cei pe care îi ajutați prin intermediul activităților desfășurate de către organizația dvs.?
6. Care au fost principalele servicii solicitate de aceștia? Câți cetățeni străini au beneficiat de serviciile organizației în 2012?
7. Considerați că trebuie să vă implicați în societatea românească? Dacă da, de ce manieră? Ne puteți da exemplu de astfel de activități?
8. Ce credeți că poate îmbunătăți statul român (și implicit Inspectoratului General pentru Imigrări) atunci când vine vorba de politica de integrare a imigranților?
9. Ce sugestii concrete aveți pentru rezolvarea problemelor cu care se confruntă imigranții în România?
10. Cu ce tipuri de instituții/organizații colaborați? Exemple?
11. Care sunt sursele de finanțare ale organizației dvs?
12. Țara dvs. de origine sprijină în vreun fel activitățile organizației?

c). Ghid de interviu organizații neguvernamentale care activează în domeniul migrației și integrării

Introducere

În perioada august 2012 – iulie 2013, Fundația Soros și Asociația Română pentru Promovarea Sănătății desfășoară proiectul „Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților”. În cadrul acestui proiect Fundația Soros realizează o serie de interviuri cu reprezentanți ai instituțiilor și organizațiilor implicate în procesul integrării. Scopul acestor interviuri este de a contribui la studiul **Barometrul Integrării Imigranților**. Acest studiu va sta la baza propunerilor de noi politici pentru gestionarea procesului de integrare a imigranților în societatea românească. Se urmărește ca aceste politici de integrare să răspundă mai bine nevoilor și problemelor cu care se confruntă imigranții în România.

În acest sens vă solicităm sprijinul pentru a colecta informații cât mai diverse și cuprinzătoare despre situația imigranților în România de azi, informații pe baza cărora vom realiza studiul Barometrul integrării imigranților.

Vă asigurăm că informațiile vor fi utilizate doar în scop de studiu și anonimitatea sursei va fi păstrată.

Date despre organizație	Ce ne puteți spune despre organizația pe care o reprezentați? De cât timp activați în domeniul migrației? A fost un domeniu de interes de la începutul activității organizației sau a devenit pe parcurs? Ce tipuri de activități derulați? Care sunt sursele de finanțare ale proiectelor/activităților pe care le derulați în domeniul migrației?
--------------------------------	---

Relația cu imigranții	Ce tipuri de servicii oferți cetățenilor străini din România? Care sunt cele mai solicitate servicii de către imigranții cu care lucrați? Puteți să descrieți „beneficiarii” activităților organizației pe care o reprezentați? De unde vin, de cât timp sunt în România, sunt stabiliți definitiv sau temporar, care le sunt motivațiile etc.?
Recunoaștere și acceptare Planificare strategică Limbă și educație Reîntregirea familiei	Ce ne puteți spune despre Strategia Națională pentru Imigrație a României și aplicarea acesteia? Ați încercat să contribuiți la realizarea/modificarea ei? Cum ați descrie politicile publice referitoare la imigrație și cetățenii străini din România? Cunoașteți vreun model de bună practică în ceea ce privește gestionarea imigrației pe care să ni-l puteți împărtăși? Ce știți despre accesul imigranților la servicii de educație și cursuri de limbă română? Care sunt problemele întâmpinate de aceștia? Care sunt problemele întâmpinate de organizația dumneavoastră în satisfacerea nevoilor imigranților în privința aceasta? Care sunt soluțiile alternative la care se apelează? Ce ne puteți spune despre procedura de reîntregire a familiei? Cunoașteți astfel de cazuri? Câte? Care sunt cele mai mari probleme în această privință? Care sunt soluțiile alternative la care se apelează?
Servicii:	
Sănătate	Ce ne puteți spune despre accesarea serviciilor de asistență medicală de

Bunăstare	către cetățeni străini? Câte cazuri cunoașteți? Ce tipuri de probleme sunt semnalate în această privință? Cum sunt gestionate acestea de către imigranți? Dar de organizația dumneavoastră? Cum se implică autoritățile publice în gestionarea lor? Ce ne puteți spune despre accesarea serviciilor de asistență și ajutor socială de către cetățeni străini? Câte cazuri cunoașteți? Ce tipuri de probleme sunt semnalate în această privință? Cum sunt gestionate acestea de către imigranți? Dar de organizația dumneavoastră? Cum se implică autoritățile publice în gestionarea lor?
Muncă	Cum ați descrie accesarea pieței muncii de către imigranți? Ce tipuri de probleme sunt semnalate în această privință? Cum sunt gestionate acestea de către imigranți? Cum se implică autoritățile publice în gestionarea lor? Care credeți că ar fi soluțiile pentru aceste probleme?
Discriminare pozitivă	Cunoașteți exemple de discriminare pozitivă în cazul imigranților? Puteți să ne dați câteva exemple? Ce ne puteți spune despre eficiența acestora? Credeți că ar trebui promovate astfel de inițiative?
Colaborări cu instituțiile publice	Care sunt instituțiile publice cu care colaborați în activitățile legate de imigrație pe care le desfășurați? Cum ați descrie colaborarea cu acestea? Care credeți că ar trebui să fie rolul instituțiilor publice în gestionarea

	imigrației?
Colaborări cu alte instituții	Cu ce alte instituții colaborați? Cum ați descrie colaborarea cu acestea?
Integrare	Cum ați defini termenul de integrare și care credeți că este finalitatea acestui proces?

d). Ghid de interviu cu organizații interguvernamentale care activează în domeniul migrației și integrării

Introducere

Cercetarea este realizată în cadrul unui proiect derulat în parteneriat cu Fundația Soros România „Centru de Cercetare și Documentare în Domeniul Integrării Imigranților”, finanțat prin Programul general: “Solidaritatea și gestionarea fluxurilor migratorii”, Fondul European de Integrare a Resortisanților Țărilor Terțe - Programul anual 2012.

Cercetarea are trei componente: studiul percepției populației cu privire la imigranți; studiul opiniei autorităților și altor organizații implicate în integrarea imigranților și percepția străinilor asupra propriului parcurs de integrare.

Acest interviu urmărește să colecteze și să analizeze părerile dvs. privind impactul legislației actuale în domeniul migrației și integrării imigranților, situația actuală privind implementarea prevederilor legale în domeniul integrării, practicile organizației pe care o reprezentați în relația cu imigranții, nevoile imigranților, sugestii pentru îmbunătățirea accesului acestora la servicii.

A. ASPECTE GENERALE

1. Care sunt atribuțiile dvs. în cadrul instituției/organizației pe care o reprezentați?
2. Care este domeniul de activitate și ce rol are instituția în integrarea imigranților?
3. Organizația pe care o reprezentați oferă servicii/asistență străinilor? Pentru ce categorii de străini? Ce fel de servicii furnizați?

B. DISCUȚIE GENERALĂ DESPRE IMIGRAȚIE ȘI IMIGRANȚI

1. Care credeți că sunt cauzele pentru care imigranții aleg să plece din țara lor de origine? De ce credeți că aceștia ajung în România? În opinia dvs. ce înseamnă termenul de imigrant? Dar strain? Dar refugiat?
2. Ce fel de influență credeți că are prezența imigranților care locuiesc în România asupra dezvoltării țării noastre? Argumentați.

C. POLITICI PUBLICE IMIGRAȚIE

În anul 2011 statul român a elaborat a doua Strategie națională pe 4 ani în domeniul imigrației, având ca obiective principale promovarea imigrației legale și integrarea socială a străinilor. În afara strategiei există legi care reglementează integrarea străinilor în România și rolul autorităților locale și al altor instituții publice în acest proces.

1. Cum considerați că au influențat aceste politici situația imigranților din România? Care au fost cele mai bune politici?
2. Care credeți că au fost efectele aderării României la Uniunea Europeană asupra situației imigranților? Argumentați.
3. Care considerați că ar fi schimbările care ar trebui aduse politicilor publice privind integrarea cetățenilor străini? De ce credeți acest lucru? Argumentați.

D. INTEGRAREA ȘI INSTITUȚIILE CU CARE INTERACȚIONEAZĂ IMIGRANȚII

1. Care au fost cele mai importante măsuri luate la nivel central în ultimii 10 de ani legate de imigranții din România?
2. Care sunt, după părerea dvs., principalele dificultăți pe care le întâmpină străinii când vor să acceseze serviciile oferite de instituția dvs.? Ce soluții propuneți pentru a îmbunătăți accesul imigranților la aceste servicii?
3. Care sunt dificultățile pe care le întâmpină personalul organizației la care lucrați în relația cu cetățenii străini? Ce soluții propuneți pentru rezolvarea acestora?
4. Cunoașteți organizațiile implicate în sprijinirea integrării imigranților? Numiți câteva.
5. Cum apreciați implicarea de până în prezent a Inspectoratului General pentru Imigrări, în ceea ce privește integrarea imigranților? Cum vedeți implicarea în viitor a acestei instituții?
6. Cum apreciați implicarea de până acum a altor instituții și organizații neguvernamentale în integrarea imigranților? Cum vedeți implicarea acestor instituții și organizații în viitor?
7. De ce credeți că unii străini se integrează mai ușor decât alții?
8. Organizația dvs. are pagină de internet? În ce limbi este disponibilă informația? Cât de frecvent se actualizează informațiile?
9. Credeți că informația oferită de instituția dvs. imigranților este suficient de clară și adecvată? Cum sugerați îmbunătățirea informării imigranților?

E. PERCEPȚII ALE POPULAȚIEI ASUPRA IMIGRANȚILOR

1. În general, care credeți că este părerea populației despre imigranți? Argumentați.

2. Ce măsuri sunt necesare în opinia dvs. pentru a îmbunătăți imaginea imigranților în România? Argumentați.

F. ASPECTE FINALE

1. Ne puteți face trei recomandări de măsuri/politici publice în vederea creșterii nivelului de integrare a imigranților? Dar în vederea creșterii calității serviciilor destinate imigranților?

e). Ghid de interviu Inspectoratul General pentru Imigrări

1. Câți străini cu ședere legală sunt în România conform celor mai recente statistici pe care le dețineți? Care este scopul șederii acestora?
2. Câte cazuri de legalizare a șederii străinilor care au ajuns într-o situație de ședere ilegală ați înregistrat în 2012? Care au fost situațiile în care se aflau imigranții pentru care a fost legalizată șederea?
3. Câte cazuri în care străinii și-au mutat reședința în alte orașe decât în București au fost identificate pe parcursul anului 2012?
4. Care este procedura schimbării reședinței pentru imigranți?
5. În ce constă colaborarea IGI cu ambasadele țărilor de origine ale migranților? Există protocoale de colaborare în acest sens?
6. Care sunt modalitățile de informare ale imigranților despre drepturile pe care le au ei în România?
7. Există o monitorizare și o evaluare a modului în care instituțiile statului român respectă drepturile imigranților?
8. Care este rolul IGI în îmbunătățirea accesului imigranților la drepturi și servicii publice?
9. Care sunt prioritățile IGI în privința relației cu celelalte instituții publice implicate în integrarea imigranților? Cum credeți că ar putea fi îmbunătățit aportul acestor instituții?
10. Care sunt instituțiile publice cu care aveți cea mai bună colaborare în prezent? De ce lucrați mai bine cu aceste instituții?
11. Se transmit datele migranților între instituții?
12. Câți imigranți sunt înscriși în prezent în programul Guvernamental de integrare?
13. Câți au fost înscriși și câți au terminat programul de integrare în anul 2012?

14. Cum este evaluat impactul activităților prevăzute în programul de integrare?
15. A existat o monitorizare a implementării planului de acțiune pentru anul 2012 referitor la punerea în aplicare a strategiei naționale privind imigrația?
16. Când va fi aprobat planul național privind implementarea strategiei referitoare la imigrație pentru anul 2013 și care sunt prioritățile acestuia?
17. Aveți prevăzute acțiuni pentru combaterea discriminării în rândul imigranților în anul 2013?
18. Ați desfășurat astfel de acțiuni în anul 2012?
19. Câte cazuri de discriminare cunoașteți în care au fost implicați imigranții în cursul anului 2012?
20. Există o colaborare între IGI și Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării?
21. Ați primit sesizări din partea imigranților care s-au simțit discriminați în cursul anului trecut? Câte și care au fost motivele care au stat la baza discriminării?
22. Ați primit sesizări din partea unor terți referitor la cazuri de discriminare ale imigranților?
23. Care este colaborarea dintre IGI și CNAS?
24. Care au fost rezultatele primei evaluări a activităților desfășurate pentru îmbunătățirea accesului la serviciile de sănătate care, conform planului de acțiune al implementării Strategiei Naționale privind Imigrația, urmau să fie disponibile în decembrie 2012?
25. RTT care se înscriu în programul de integrare trec printr-o procedură de evaluare a nevoilor la compartimentul de Integrare al IGI. Există o procedură de referire a cazurilor în nevoie pentru obținerea serviciilor și prestațiilor sociale stabilită între Departamentul de Integrare al IGI și DGASMB/DGASPC-urile de sector?
26. Care este asistența specială de care beneficiază RTT minori neînsoțiți? Care sunt organizațiile și instituțiile cu care IGI colaborează în acest sens și cum descrieți relația cu acestea?
27. Care este rolul serviciilor locale de asistență socială în integrarea imigranților?
28. Ce considerați că ar putea fi îmbunătățit în activitatea serviciilor de asistență socială pentru o asistență eficientă a cazurilor vulnerabile de imigranți?
29. Cum ați descrie accesul la locuințe al RTT?
30. Din informațiile pe care le aveți, câți RTT au beneficiat de locuințe sociale de la intrarea în vigoare a OUG 44/2004 privind integrarea? De ce credeți că au/nu au beneficiat?

31. Câte persoane cu o forma de protecție în România beneficiază în prezent de cazare în Centrele IGI? Câți dintre aceștia sunt cazuri vulnerabile?
32. Considerați că sunt rezonabile procedurile care trebuie îndeplinite de cetățenii străini și de către angajatorii lor în vederea încadrării în muncă?
33. Care au fost rezultatele primei evaluări a activităților desfășurate pentru îmbunătățirea accesului pe piața muncii care, conform planului de acțiune al implementării Strategiei Naționale privind Imigrația, urmau să fie disponibile în decembrie 2012?
34. Câte campanii de informare ați desfășurat privind munca nedeclarată și șederea ilegală? Care a fost mesajul transmis?
35. Care este colaborarea pe care o aveți cu ANOFM? Dar cu ITM?
36. Câte autorizații de muncă au fost eliberate în cursul anului trecut? Pentru ce domenii de activitate?
37. Care sunt domeniile de activitate în care s-a constatat un deficit al forței de muncă în urma analizei efectuate de IGI?
38. Care au fost activitățile concrete prin care s-a încurajat ocuparea în rândul imigranților?
39. Care sunt/ au fost demersurile efectuate în vederea îmbunătățirii comunicării între IGI și comunitățile de străini?
40. Ofițerii responsabili cu interviuarea solicitanților de azil din cadrul IGI beneficiază de cursuri de sensibilizare culturală?
41. Câte limbi străine cunosc acești ofițeri?
42. Se folosesc traducători în cadrul acestor interviuri?
43. Ce se întâmplă în situația în care nu sunt interpreți care să asigure interpretarea în limba vorbită de solicitantul de azil?
44. Care sunt acțiunile prin care se încurajează participarea civică a străinilor?
45. Care sunt categoriile de străini care beneficiază de măsuri afirmative și în ce constau aceste măsuri?
46. Colaborează IGI cu ANC? Dacă da, în ce mod și în ce situații?

În perioada august 2012 – iulie 2013, **Fundația Soros** și **Asociația Română pentru Promovarea Sănătății** desfășoară proiectul „**Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților**”. Proiectul este finanțat în cadrul programului „**Solidaritatea și gestionarea fluxurilor migratorii**” al Comisiei Europene și este coordonat de către **Inspectoratul General pentru Imigrări** din cadrul **Ministerului Afacerilor Interne**.

În cadrul acestui proiect **Fundația Soros** realizează noi instrumente de cercetare cu ajutorul cărora desfășoară un studiu – **Barometrul Integrării Imigranților**. În baza acestui studiu vor fi formulate recomandări de îmbunătățire a politicilor de integrare a imigranților în societatea românească.

Suntem interesați să aflăm mai multe informații despre situația cetățenilor străini (minori și adulți) și accesul la sistemul de învățământ românesc, în vederea realizării studiului menționat anterior. Avem nevoie de colaborarea dvs. și vă rugăm să ne răspundeți la câteva întrebări.

Conform legislației, minorii din țări terțe UE, care au dobândit o formă de protecție sau au drept de ședere legală pe teritoriul României, au acces la sistemul public de învățământ și pot beneficia de burse. Inspectoratul Școlar Județean nominalizează unitățile școlare în care se organizează cursuri pregătitoare pentru învățarea limbii române.

De asemenea, adulții cetățeni străini, care au dobândit o formă de protecție sau au drept de ședere în România, au acces la cursuri de inițiere în limba română și în cultura românească.

1. Câte unități școlare au fost nominalizate în ultimele 12 luni?
2. Care sunt aceste unități școlare?
3. Care este numărul elevilor care au beneficiat de aceste cursuri în ultimele 12 luni?
4. Câte cereri de înscriere, în sistemul public de învățământ, au fost înregistrate în ultimii 3 ani?
5. Câte cereri de înscriere la cursurile de inițiere în limba română și cultură românească, pentru adulți, au fost înregistrate în ultimii 3 ani?
6. Cadrele didactice, responsabile cu oferirea acestor cursuri, beneficiază de pregătire specială (care să le asigure o bună interacțiune cu cetățenii străini)?
7. Unde pot fi găsite informații cu privire la aceste cursuri: condiții de înscriere, perioadă, unități școlare unde se oferă cursurile?
8. Cu ce alte instituții colaborați? Cum caracterizați colaborarea cu acestea?

g). Ghid de interviu Ministerul Educației Naționale

În perioada august 2012 – iulie 2013, **Fundația Soros** și **Asociația Română pentru Promovarea Sănătății** desfășoară proiectul „**Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților**”. Proiectul este finanțat în cadrul programului „**Solidaritatea și gestionarea fluxurilor migratorii**” al Comisiei Europene și este coordonat de către **Inspectoratul General pentru Imigrări** din cadrul **Ministerului Afacerilor Interne**.

În cadrul acestui proiect **Fundația Soros** realizează noi instrumente de cercetare cu ajutorul cărora desfășoară un studiu – **Barometrul Integrării Imigranților**. În baza acestui studiu vor fi formulate recomandări de îmbunătățire a politicilor de integrare a imigranților în societatea românească.

Suntem interesați să aflăm mai multe informații despre situația cetățenilor străini (minori și adulți) și accesul la sistemul de învățământ românesc, în vederea realizării studiului menționat anterior. Avem nevoie de colaborarea dvs. și vă rugăm să ne răspundeți la câteva întrebări:

1. Câte cereri de înscriere pentru minorii din țări terțe UE, care au dobândit o formă de protecție sau au drept de ședere în România, au fost înregistrate în ultimii 3 ani?
2. Care este procedura de echivalare a studiilor realizate în țările de origine, în cazul minorilor înscriși în sistemul românesc de învățământ?
3. Câte cereri de retragere din sistemul de învățământ public au fost înregistrate, în ultimii 3 ani, pentru minorii din țări terțe?
4. Câte cazuri de abandon au fost înregistrate, în ultimii 3 ani?
5. Au fost oferite, în ultimii 3 ani, burse elevilor străini? Dacă da, câți elevi străini au beneficiat de aceste burse? Care este valoarea totală a acestor burse?
6. Există o evidență, pe județe, a numărului de minori străini (care au dobândit o formă de protecție sau au drept de ședere) care beneficiază de cursuri pregătitoare pentru învățarea limbii române?
7. Cadrele didactice, responsabile cu oferirea acestor cursuri, beneficiază de pregătire specială (care să le asigure o bună interacțiune cu cetățenii străini)?
8. Care este numărul de burse acordate studenților din țări terțe, care au venit să studieze în România, în ultimii 3 ani? Care este valoarea totală a acestor burse?
9. Există o evidență, pe județe, a numărului de studenți străini care au beneficiat, în ultimii 3 ani, de cursuri pregătitoare pentru învățarea limbii române?
10. Care sunt sursele unde sunt postate informații cu privire la înscrierea la aceste cursuri?
11. Cum colaborează MEN cu alte instituții cu atribuții în domeniul integrării imigranților: IGI, ANOFM, CNAS, etc? Dar cu organizațiile nonguvernamentale, organizații internaționale care au preocupări în acest domeniu?
12. Care este stadiul implicării Ministerului Educației Naționale în implementarea *Planului de acțiune* pentru implementarea *Strategiei naționale privind imigrația pentru perioada 2011-2014*?

h). Ghid de interviu Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării

În perioada august 2012 – iulie 2013, Fundația Soros și Asociația Română pentru Promovarea Sănătății desfășoară proiectul „Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților”. În cadrul acestui proiect Fundația Soros realizează o serie de interviuri cu reprezentanți ai instituțiilor și organizațiilor implicate în

procesul integrării. Scopul acestor interviuri este de a contribui la studiul **Barometrul Integrării Imigranților**. Acest studiu va sta la baza propunerilor noilor politici pentru gestionarea procesului de integrare a imigranților în societatea românească. Se urmărește ca aceste politici de integrare să răspundă mai bine nevoilor și problemelor cu care se confruntă imigranții în România.

În acest sens vă solicităm sprijinul pentru a colecta informații cât mai diverse și cuprinzătoare despre situația imigranților în România de azi, informații pe baza cărora vom realiza studiul Barometrul integrării imigranților.

Vă asigurăm că informațiile vor fi utilizate doar în scop de studiu.

- 1) Ați desfășurat proiecte sau campanii de informare în vederea prevenirii discriminării migranților în România în ultimii 3 ani?
- 2) Câte sesizări ați primit anul trecut din partea migranților implicați în cazuri de discriminare?
- 3) Au existat situații în care CNCD s-a autosesizat în vederea sancționării faptelor discriminatorii împotriva migranților?
- 4) Se întâmplă des ca străinii să apeleze la serviciile de asistență de specialitate acordate de CNCD?
- 5) Există o centralizare a cazurilor de discriminare împotriva migranților? Au fost monitorizate astfel de cazuri?
- 6) Considerați că legislația străinilor care prevede că cetățenii români au prioritate la angajare este discriminatorie?
- 7) Există o colaborare între CNCD și IGI? Dacă da, ne puteți spune în ce constă aceasta?
- 8) Există o colaborare între CNCD și ANOFM? În ce constă această colaborare?
- 9) Dar o colaborare între CNCD și MEN sau Inspectoratul Școlar al Municipiului București?

i). Cerere de informații MEN, Direcția Generală Relații Internaționale

Număr de înregistrare:.....

Către: Ministerul Educației Naționale - Direcția Generală Relații Internaționale

În atenția: nume, Director General

În perioada august 2012 – iulie 2013, **Fundația Soros și Asociația Română pentru Promovarea Sănătății** desfășoară proiectul „**Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților**”. Proiectul este finanțat în cadrul programului „**Solidaritatea și gestionarea fluxurilor migratorii**” al Comisiei Europene și este coordonat de către **Inspectoratul General pentru Imigrări** din cadrul **Ministerului Afacerilor Interne**.

În cadrul acestui proiect **Fundația Soros** realizează noi instrumente de cercetare cu ajutorul cărora desfășoară un studiu – **Barometrul Integrării Imigranților**. În baza acestui studiu vor fi formulate recomandări de îmbunătățire a politicilor de integrare a imigranților în societatea românească.

Suntem interesați să aflăm mai multe informații despre situația cetățenilor străini (aduți) și accesul la sistemul de învățământ românesc, în vederea realizării studiului menționat anterior. Avem nevoie de colaborarea dvs. și vă rugăm să ne răspundeți la următoarele întrebări:

1. Care este numărul de burse acordate studenților din țări terțe, care au venit să studieze în România, în ultimii 3 ani? Care este valoarea totală a acestor burse?
2. Există o evidență, pe județe, a numărului de studenți străini care au beneficiat, în ultimii 3 ani, de cursuri pregătitoare pentru învățarea limbii române?
3. Cum colaborează Direcția Generală Relații Internaționale cu alte instituții cu atribuții în domeniul integrării imigranților: IGI, ANOFM etc? Dar cu organizațiile neguvernamentale, organizații internaționale care au preocupări în acest domeniu?
4. Există politici dedicate studenților care sunt cetățeni străini, privitoare la integrarea lor în societatea românească, în timpul sau după finalizarea perioadei de studii?

Vă rugăm să ne furnizați informațiile solicitate în format electronic la adresa: sau pe fax la

Vă mulțumim anticipat pentru sprijin,

Cu considerație,

.....

j). Cerere de informații MEN, Direcția Generală Burse

Nr. Înreg:.....

CERERE DE INFORMAȚII

Ministerul Educației Naționale

Str. Gen. Berthelot 28-30,
Sector 1, 010168, București

Stimate domnule/Stimată doamnă

Prin prezenta formulez o cerere conform Legii 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public. Doresc să primesc o copie a următoarelor documente:

1. Când a fost demarat programul Guvernului României de acordare a burselor de studiu în

- România (nivel universitar), pentru cetățenii de origine etnică română din Republica Moldova?
2. Când a fost demarat programul Guvernului României de acordare a burselor de studiu în România (nivel liceal), pentru cetățenii de origine etnică română din Republica Moldova?
 3. Care este numărul locurilor scoase la concurs pentru burse (nivel universitar și liceal, fără plata taxelor de școlarizare și fără plata taxelor școlare, dar cu bursă) în fiecare an, încă de la începutul acestui program?
 4. Care este numărul celor admiși pentru aceste burse (nivel universitar și liceal, fără plata taxelor de școlarizare și fără plata taxelor școlare, dar cu bursă) în fiecare an, încă de la începutul acestui program?
 5. Care este numărul locurilor rămase neocupate (nivel universitar și liceal, fără plata taxelor de școlarizare și fără plata taxelor școlare, dar cu bursă) în urma concursului de admitere în fiecare an, încă de la începutul acestui program?
 6. Care este numărul studenților (fără plata taxelor de școlarizare și fără plata taxelor școlare, dar cu bursă) care au beneficiat de aceste facilități până în momentul de față (2013)?
 7. Câți dintre studenții înmatriculați în fiecare an (încă de la începutul acestui program) au obținut o diplomă de absolvire?
 8. Care este numărul elevilor care au beneficiat de aceste facilități până în momentul de față (2013)?
 9. Câți dintre elevii înmatriculați în fiecare an (încă de la începutul acestui program) au obținut diploma de bacalaureat?
 10. Câți dintre elevii care au beneficiat de programului de burse s-au înscris apoi pentru a își continua studiile (nivel universitar) în România?
 11. Care sunt criteriile după care se stabilesc numărul de burse/locuri acordate anual de către Guvern prin Ministerul Educației Naționale cetățenilor de origine etnică română din Republica Moldova (nivel liceal și nivel universitar)?
 12. Care este instituția care stabilește numărul de burse acordate cetățenilor de origine etnică română din Republica Moldova?
 13. Care este numărul studenților moldoveni admiși în România care au refuzat de la bun început bursa oferită de către statul român?
 14. Orice alt document relevant despre programul de burse acordate de către guvernul României (Ministerul Educației Naționale) cetățenilor de origine etnică română din Republica Moldova.

Doresc ca informațiile solicitate să-mi fie furnizate în format electronic, la următoarea adresă de e-mail (opțional): ...

Sunt dispus să plătesc taxele aferente serviciilor de copiere a documentelor solicitate.

Vă mulțumesc pentru sollicitudine,

.....

k). Cerere de informații DGASPC, CAS

Nr. înregistrare ...

Către: (Nume instituție)...

Adresă ...

Tel. ...

Fax...

În atenția (Nume și funcție) ...

SOLICITARE INFORMAȚII DE INTERES PUBLIC

Asociația Română pentru Promovarea Sănătății și Fundația Soros România realizează în perioada august 2012 – iulie 2013 un studiu privind imigranții, în cadrul proiectului „Centrul de Cercetare și Documentare în Domeniul Integrării Imigranților”.

Cercetarea prevede colectarea unei serii de date de la reprezentanți ai instituțiilor și organizațiilor implicate în procesul integrării imigranților. Scopul este de a contribui la **Barometrul Integrării Imigranților** – studiu anual pe baza căruia vor fi formulate recomandări și propuneri de îmbunătățire a politicilor și legislației din domeniul integrării, astfel încât acestea să răspundă mai bine nevoilor și problemelor cu care se confruntă imigranții în România.

Pentru a colecta informații cât mai diverse și cuprinzătoare despre situația imigranților în domeniul propriu de expertiză, relevante pentru cercetare, vă rugăm să răspundeți la întrebările din chestionarul de mai jos.

Datele pe care urmărim să le colectăm se referă la informații de interes public, conform Legii 544/2001.

1. Câți imigranți au beneficiat de serviciile instituției dvs. în 2012?
2. Ce fel de date colectează instituția dvs. despre imigranții care au beneficiat de servicii?
3. Există o monitorizare a imigranților înregistrați în evidențele instituției?
4. Care este baza legală la care vă raportați în privința imigranților?
5. Care este rolul instituției dvs. în integrarea imigranților?
6. În ultimii 10 ani au fost adoptate de către statul român o serie de legi și măsuri menite să faciliteze integrarea imigranților în societate. Ce eforturi a făcut instituția dvs. pentru a se adapta acestor măsuri?
7. Ce practici a adoptat instituția dvs. pentru a se adapta relației cu cetățenii străini?
8. Cum vă promovați serviciile în rândul imigranților?
9. Care sunt dificultățile pe care imigranții le întâmpină în prezent în accesarea serviciilor pe care le oferiți?
10. Cine v-a semnalat aceste dificultăți?
11. Ce măsuri a adoptat instituția dvs. pentru rezolvarea acestor situații?
12. Care sunt instituțiile cu rol în integrarea imigranților cu care ați colaborat până acum?
13. Ce buget a prevăzut instituția dvs. în anul 2012 pentru relația cu imigranții?

Vă mulțumim pentru amabilitatea de a răspunde la întrebările noastre. Sprijinul instituției pe care o reprezentați este foarte important pentru succesul cercetării.

Barometrul Integrării Imigranților 2013

Vă asigurăm că informațiile furnizate vor fi utilizate numai în scop de studiu.

Pentru detalii și clarificări, vă rugăm să ne contactați la telefon ... sau e-mail

I). Cerere de informații ANOFM

Număr de înregistrare:

În atenția: nume, funcția

Către: Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă

Stimată/Stimate.....,

În perioada august 2012 – iulie 2013, Fundatia Soros și Asociația Română pentru Promovarea Sănătății desfășoară proiectul „Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților”. În cadrul acestui proiect Fundația Soros realizează o serie de interviuri cu reprezentanți ai instituțiilor și organizațiilor implicate în procesul integrării. Scopul acestor interviuri este de a contribui la studiul **Barometrul Integrării Imigranților**. Acest studiu va sta la baza propunerilor de noi politici de integrare a imigranților în societatea românească. Se urmărește ca aceste politici de integrare să răspundă mai bine nevoilor și problemelor cu care se confruntă imigranții în România.

În acest sens vă solicităm sprijinul pentru a colecta informații cât mai diverse și cuprinzătoare despre situația imigranților în România de azi, informații pe baza cărora vom realiza studiul Barometrul integrării imigranților. **Vă asigurăm că informațiile vor fi utilizate doar în scop de studiu.**

Suntem interesați să aflăm mai multe informații despre situația cetățenilor străini (minori și adulți), accesul și integrarea pe piața muncii din România, în vederea realizării studiului menționat anterior. Avem nevoie de colaborarea dvs. și vă mulțumim anticipat pentru răspunsurile la următoarele întrebări:

Potrivit *Planului de acțiune pe 2012 pentru implementarea Strategiei privind imigrația pentru perioada 2011-2014*, ANOFM, alături de MMFPS, este responsabilă cu implementarea activităților:

- 5.2 - creșterea gradului de participare a străinilor cu ședere legală în România la activitățile specifice de facilitare a integrării în societatea românească;
- și
- 5.3.4 - monitorizarea rezultatelor politicii de integrare, prin stabilirea unui set de indicatori în toate domeniile relevante, culegerea și interpretarea datelor rezultate.

Informații despre stadiul realizării acestor activități urmau să apară în luna ianuarie 2013, într-un raport de evaluare.

1. Care sunt rezultatele evaluării acestor două activități?
2. Ce categorii de străini ați asistat în 2012, prin agențiile teritoriale?
3. Câți dintre aceștia au beneficiat de servicii de informare și consiliere?

4. Câți străini au beneficiat de cursuri vocaționale și de calificare?
5. Câți tineri străini au beneficiat de serviciile ANOFM, conform legii prevenirii și combaterii marginalizării sociale?
6. Câți străini au fost încadrați în muncă în 2012, ca urmare a serviciilor ANOFM?
7. Care au fost dificultățile raportate, în 2012, de agențiile teritoriale în relația cu cetățenii străini? Ce soluții ați identificat pentru rezolvarea acestora?
8. Câți imigranți ați consiliat în ultimele 12 luni în vederea soluționării litigiilor de muncă în care erau implicați?
9. În ce măsură atragerea de forță de muncă calificată a fost luată în considerare la estimarea numărului permiselor de muncă ce vor fi acordate în 2013? Care au fost domeniile avute în vedere de ANOFM în acest sens?
10. Care sunt domeniile de activitate deficitare din România pentru care se solicită forță de muncă străină?
11. Cu ce instituții colaborează ANOFM în gestionarea situațiilor referitor la cetățenii străini?

Vă mulțumim pentru amabilitatea de a răspunde la întrebările noastre. Sprijinul instituției pe care o reprezentați este foarte important pentru succesul cercetării.

Vă asigurăm că informațiile furnizate vor fi utilizate numai în scop de studiu.

Pentru detalii și clarificări, vă rugăm să ne contactați la telefon ... sau e-mail

m). Cerere de informații primării

Număr de înregistrare:

Stimate domnule primar.....,

În perioada august 2012 – iulie 2013, **Fundatia Soros și Asociația Română pentru Promovarea Sănătății** desfășoară proiectul „**Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților**”. Proiectul este finanțat în cadrul programului „**Solidaritatea și gestionarea fluxurilor migratorii**” al Comisiei Europene și este coordonat de către **Inspectoratul General pentru Imigrări** din cadrul **Ministerului Afacerilor Interne**.

În cadrul acestui proiect **Fundația Soros** realizează noi instrumente de cercetare cu ajutorul cărora desfășoară studiul **Barometrul Integrării Imigranților**. Acesta este dedicat domeniului integrării imigranților și va sta la baza recomandărilor de noi politici de integrare a imigranților în societatea românească.

Cu sprijinul **Inspectoratului General pentru Imigrări** am aflat că în municipiul dvs. există un număr însemnat de imigranți. Suntem interesați să aflăm mai multe despre situația lor în vederea realizării studiului menționat anterior. Avem nevoie de colaborarea dvs. și vă rugăm să ne răspundeți la câteva întrebări legate de situația imigranților.

1. Care este numărul imigranților din localitatea dumneavoastră?
2. Există o persoană responsabilă cu problemele imigranților în cadrul primăriei? Dacă da, vă rugăm să ne spuneți datele de contact ale acestei persoane, pentru cazul în care avem nevoie de mai multe informații.
3. Există un program local de integrare socială a imigranților? Dacă da, vă rugăm să îl descrieți pe scurt sau să ne trimiteți orice materiale informative cu privire la acesta.
4. Există în localitatea dvs. străini care au primit o formă de protecție și pe care să îi aveți în monitorizare (în baza OG 44/2004 și HG 1483/2004)? Dacă da, câte cazuri?
5. În ultimele 12 luni, câte solicitări de asistență sau ajutor ați primit din partea imigranților?
6. Care sunt principalele solicitări ale unor astfel de cereri de asistență și ajutor?
7. În ultimele 12 luni, instituția dvs. a oferit servicii și prestații sociale imigranților? Dacă da, în câte cazuri?
8. În localitatea dvs., există situații în care imigranților le-a fost repartizată o locuință socială? Dacă da, în câte cazuri?
9. Care sunt mecanismele concrete care asigură implicarea și consultarea cetățenilor din aria dvs. administrativă în privința deciziilor de interes pentru comunitatea locală?
10. Vă rugăm să adăugați orice alte informații considerați a fi importante pe marginea acestui subiect.

Vă rugăm să ne furnizați informațiile solicitate în format electronic la adresa: sau pe fax la

Vă mulțumim pentru sprijin,

.....

n). Cerere de informații Autoritatea Națională pentru Cetățenie

Număr de înregistrare:

Stimată doamnă Președintă,

În perioada august 2012 – iulie 2013, **Fundatia Soros** și **Asociația Română pentru Promovarea Sănătății** desfășoară proiectul „**Centru de cercetare și documentare în domeniul integrării imigranților**”. Proiectul este finanțat în cadrul programului „**Solidaritatea și gestionarea fluxurilor migratorii**” al Comisiei Europene și este coordonat de către **Inspectoratul General pentru Imigrări** din cadrul **Ministerului Afacerilor Interne**.

În cadrul acestui proiect **Fundația Soros** realizează noi instrumente de cercetare cu ajutorul cărora desfășoară un studiu – **Barometrul integrării imigranților**. Acesta este dedicat domeniului integrării imigranților și va sta la baza noilor politici ale statului român pentru realizarea proceselor de integrare a imigranților în societatea românească.

1. Care este numărul cetățenilor non-UE și non etnici români din foste teritorii românești care au solicitat și obținut cetățenia română în ultimii 10 ani? (pe ani separat)
2. Care sunt țările de origine ale solicitanților de cetățenie română conform cu art.8 din Legea 21/1991? (număr de cetățenii per țară per an)

Vă rugăm să ne furnizați informațiile solicitate în format electronic la adresa: sau pe fax la

Cu considerație,

.....

B 2. COMPONENTA CANTITATIVĂ

34 I.C. Bratianu Blvd., 2nd Floor, Office 7
Bucharest 3
Phone: +40.21-204.76.00, Fax: +40.21-204.76.04
RC J40/415/18.01.2012, Fiscal code: RO21044921
Account RO16INGB0001008200898910
ING Bank – Obor Branch
Transilvania Bank – Obor Branch

“IMMIGRATION 2013”

RAPORT METODOLOGIC

I. ACTIVITATEA DE CULEGERE A DATELOR

Instructajul operatorilor

Coordonatorii zonali, coordonatorii județeni și operatorii de interviu au fost instruiți de către Project Manager-ul firmei Field Insights, prin telefon, în cadrul unei conferințe realizate la sediul firmei. Instruirea operatorilor s-a făcut, de asemenea, și de către coordonatorul județean la nivelul fiecărui județ. Fiecare operator a primit fișe de rută, instrucțiuni generale și metodologice, cartonașe ajutătoare pentru respondenți și cotele ce trebuie realizate.

Coordonarea activității de teren

Coordonarea, monitorizarea și supervizarea activității de teren au fost realizate de către coordonatorii județeni și coordonatorii zonali.

Desfășurarea activității de teren

În fiecare județ a fost alcătuită o echipă de operatori, condusă și supervizată de către un coordonator județean cu experiență. Fiecare coordonator județean a avut în grijă aplicarea chestionarelor în localitățile arondate județului sau, urmărind ca metodologia studiului să fie corect aplicată.

Principalele tipuri de probleme întâlnite

Una din principalele probleme cu care s-au confruntat operatorii, a fost lungimea mare de aplicare a chestionarului, care a generat refuzuri sau întreruperi a interviului din partea respondenților. De asemenea, necesitatea de a repeta unele întrebări din chestionar pentru ca respondentul să poată înțelege sensul acestora, a dus la timpi mai lungi de aplicare.

Ratele de răspuns

În total au fost efectuate un număr 6695 de vizite în 4220 de gospodării, realizându-se astfel aproximativ 1,6 vizite/gospodărie. Din totalul de vizite efectuate, în 1745 din cazuri nu a fost găsit nimeni acasă, iar în 355 de cazuri

persoana căreia trebuia să i se aplice chestionarul conform metodologiei nu era acasă, în aceste situații făcându-se programări. În 547 de gospodării nu s-a putut aplica chestionarul întrucât până la finalul perioadei de culegere a datelor nu a fost găsită acasă o persoană eligibilă (conform metodologiei) cu careia să i se aplice chestionarul.

Numărul total de refuzuri întâmpinate de operatori din partea gospodăriei sau din partea persoanei eligibile este de 2001, iar 37 chestionare au rămas incomplete prin refuzul respondentului de a-l parcurge până la final. În 49 din cazuri, la adresele selectate au fost întâlnite instituții sau firme, 58 de adrese erau nelocuite, iar în 12 locuințe nu locuia nici un respondent eligibil (peste 18 ani).

Eșantionul rezultat cuprinde 1516 chestionare individuale complete.

II. PONDERĂRI DE EȘANTIONARE

A fost necesar ca în vederea analizei, datele să fie ponderate după medii de rezidență, sex și grupe de vârstă. Factorul de ponderare post-ajustare este egal cu raportul dintre valoarea națională cunoscută și estimarea de către eșantion a acelei valori. Pentru fiecare regiune din eșantion, a fost alocată respondenților o pondere egală cu raportul dintre populația din regiunea respectivă și numărul de respondenți din eșantionul corespunzător. Dimensiunile reale ale populației care au fost folosite au fost seriile de timp la 1 ianuarie 2012 furnizate de către Institutul Național de Statistică (seriile au fost calculate pe baza datelor de la ultimul recensământ, corectate cu sporul natural al populației, soldul migrației externe, soldul mișcării migratorii cu schimbarea domiciliului, precum și cu soldul mișcării migratorii cu schimbarea reședinței, fenomene înregistrate între recensământ și momentul dat). Astfel, ponderea a fost calculată ca fiind raportul dintre populația din seriile de timp și cea din eșantion.

Ponderarea datelor s-a făcut pe total eșantion, neavând informații disponibile pentru structura populației pe arii culturale.

Schema de ponderare a folosit modelul BOP.

SCHEMA DE PONDERARE

Mediu de rezidență	Sex (total)	Sex	Vârstă	Pondere în populație	Pondere în eșantion	Valoare de ponderare
Urban (56,6%)	Masculin 47,7%	Masculin (26,3%)	18-24 ani	3,3%	4,2%	0,79
			25-34 ani	5,8%	6,7%	0,87
			35-44 ani	5,7%	4,2%	1,35
			45-54 ani	4,1%	5,7%	0,72
			55-64 ani	4,3%	3,0%	1,40

Mediu de rezidență	Sex (total)	Sex	Vârstă	Pondere în populație	Pondere în eșantion	Valoare de ponderare
Rural (43,4%)	Feminin (30,3%)	Feminin (30,3%)	65 ani si peste	3,3%	2,5%	1,31
			18-24 ani	3,3%	4,5%	0,73
			25-34 ani	5,8%	6,8%	0,85
			35-44 ani	6,0%	5,5%	1,08
			45-54 ani	4,8%	5,5%	0,86
			55-64 ani	4,9%	4,7%	1,04
			65 ani si peste	5,0%	3,2%	1,54
			18-24 ani	2,8%	2,8%	0,97
			25-34 ani	4,1%	4,9%	0,83
			35-44 ani	4,7%	3,8%	1,26
			45-54 ani	3,1%	3,9%	0,79
			55-64 ani	3,0%	3,8%	0,79
			65 ani si peste	4,1%	2,2%	1,83
			18-24 ani	2,5%	3,0%	0,83
			25-34 ani	3,6%	3,8%	0,97
Rural (43,4%)	Feminin (22,0%)	Feminin (22,0%)	35-44 ani	4,1%	3,4%	1,21
			45-54 ani	2,6%	4,0%	0,65
			55-64 ani	3,3%	3,9%	0,86
			65 ani si peste	6,0%	3,9%	1,54

ANEXA C 1. CHESTIONAR INDIVIDUAL – 2013

Studiu privind integrarea imigranților

Preambul

Bună ziua, numele meu este....și sunt operator de interviu la firma Field Insights. În prezent realizăm un sondaj de opinie privind diverse aspecte legate de viața de zi cu zi. Pentru a discuta aceste aspecte, dumneavoastră ați fost ales la întâmplare, ca într-o loterie. Dacă sunteți de acord să ne răspundeți la întrebări, sperăm să nu va răpim mai mult de 30 de minute. Vă facem precizarea că toate datele furnizate de acest studiu sunt strict confidențiale și vă garantăm anonimatul. Vă mulțumesc!

X. COMPONENTA GOSPODĂRIEI ȘI SELECȚIA RESPONDENTULUI

X1a. JUDEȚ/SECTOR: _____ X1b. Cod județ _____

X2a. Cod SIRINF _____ X2b. Cod SIRSUP _____

X3. NUME ORAȘ SAU COMUNĂ: _____

Dacă este comună: X4. NUMELE SATULUI: _____

X4. MEDIU DE REZIDENȚĂ:

1. Urban 2. Rural

X5. TIP DE LOCALITATE:

1. Oraș peste 200.000 locuitori 5. Sat centru de comună
 2. Oraș între 100.000 – 199.999 locuitori 6. Sat periferic
 3. Oraș între 30.000 – 99.999 de locuitori
 4. Oraș până la 29.999 de locuitori

X6. ADRESA : Str. _____, nr. _____, bl. _____, scara _____, etaj _____, ap. _____

X7. CALENDARUL VIZITELOR

NUMĂRUL VIZITEI	1	2	3
Data vizitei	____ 2013	____ 2013	____ 2013

Ora vizitei	____:____	____:____	____:____
Rezultat	_____	_____	_____

Coduri rezultate:

1. Interviu complet	6. Nimeni acasă
2. Nimeni eligibil în gospodărie (nu există persoane peste 18 ani)	7. Firmă/Instituție
3. Refuz (al gospodăriei sau al persoanei selectate pentru interviu)	8. Casă neocupată (părăsită)
4. Persoana selectată pentru interviu nu este acasă (PROGRAMARE)	9. ALTELE _____
5. Interviu incomplete	

X8. Locuința este:

într-o casă individuală	1
într-o casă cu mai multe locuințe	2
într-o vilă (2-4 apartamente)	3
într-un bloc de confort I sau II	4

într-un bloc confort III, IV sau fost cămin de nefamiliști	5
în locuințe părăsite	6
într-o locuință improvizată	7

X9. Locuința este situată...

Într-o zonă centrală a satului/orașului	1
Într-o zonă de la marginea satului/orașului	2
Într-altă zonă din sat/oraș	3

Sectiunea A

[CITEȘTE] : Pentru început, vă vom adresa câteva întrebări cu privire la opinia dvs. despre cum merg lucrurile în România.

A1. Credeți că în țara noastră lucrurile merg într-o direcție bună sau într-o direcție greșită? RĂSPUNS UNIC!

CITEȘTE VARIANTELE!

1. direcția este bună

2. direcția este greșită

88.NȘ/NR

A2. Cât de mulțumit(ă) sunteți în general de felul în care trăiți? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. Foarte mulțumit

2. Destul de mulțumit

3. Nu prea mulțumit

4. Deloc mulțumit

88.NȘ/NR

A3. Comparativ cu un an în urmă, situația dvs. economică este...? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. Mult mai bună

2. Mai bună

3. La fel

4. Mai proastă

5. Mult mai proastă

88.NȘ/NR

A4. Dar peste un an de zile, cum credeți că va fi situația dvs. economică? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. Mult mai bună

2. Mai bună

3. La fel

4. Mai proastă

5. Mult mai proastă

88. NȘ/NR

A5. Cum credeți că este situația economică a românilor, comparativ cu cea de anul trecut? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. Mult mai bună

2. Mai bună

3. La fel

4. Mai proastă

5. Mult mai proastă

88. NȘ/NR

A6. Dar peste un an de zile, cum credeți că va fi situația economică a românilor? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. Mult mai bună

2. Mai bună

3. La fel

4. Mai proastă

4. Mult mai proastă

88. NȘ/NR

Sectiunea B

B1. În general, ați spune că ... RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. se poate avea încredere în cei mai mulți dintre oameni	2. E mai bine să fii atent în relațiile cu oamenii	88. NȘ/NR
---	--	--------------

B2. Dumneavoastră sunteți membru al vreunei asociații sau organizații care nu vă aduce venit? – inclusiv asociație profesională, partid, sindicat, grup religios sau de susținere pe lângă biserică, grup ecologic, organizație neguvernamentală, grup artistic, echipă de fotbal.

1. Da

2. Nu

88. Nu știe 99.NR

B3. Pe lista următoare sunt trecute diferite grupuri de persoane. Ați putea, vă rugăm, să alegeți pe aceia pe care nu i-ați dori ca vecini? RĂSPUNS UNIC PE FIECARE LINIE! CITEȘTE VARIANTELE!

	Menționat	Nemenționat	NS/NR
1. Persoane dependente de droguri	1	0	88
2. Persoane de rasă diferită de a dvs.	1	0	
3. Persoane care au SIDA	1	0	
4. Imigranți/ muncitori veniți în România din altă țară	1	0	
5. Homosexuali	1	0	
6. Persoane având o religie diferită de a dvs.	1	0	
7. Alcoolici	1	0	
8. Cupluri necăsătorite care trăiesc împreună	1	0	
9. Oameni de altă etnie	1	0	
10. Romi, țigani	1	0	

Sectiunea C

[CITEȘTE]: De câțiva ani, întreaga lume se confruntă cu o criză economică prelungită. Sunt afectați de criză și destul de mulți dintre români.

C1. Dvs. personal în ce măsură ați fost afectat de criza economică? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. În foarte mare măsură 2. În mare măsură 3. În mică măsură 4. În foarte mică măsură sau deloc 88. NS/NR

De la începutul crizei, dvs. sau cineva din familia dvs. ...? RĂSPUNS UNIC PE FIECARE LINIE! CITEȘTE VARIANTELE!	Dvs.	Altcineva din familie	Dvs. și altcineva din familie	Nimeni din familie	NC	NS/ NR
C2. ...a fost trimis în șomaj sau concediu	1	2	3	4	77	88

forțat pentru o perioadă de timp						
C3. ...și-a pierdut locul de muncă	1	2	3	4	77	88
C4. ...a primit un salariu mai mic ca de obicei / i-au scăzut veniturile	1	2	3	4	77	88
C5. ...a pierdut o parte din investiții (bursă, imobiliare, etc.)	1	2	3	4	77	88

C6. În ce măsură credeți că România în ansamblu a fost afectată de criza economică? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. În foarte mare măsură 2. În mare măsură 3. În mică măsură 4. În foarte mică măsură sau deloc 88. NȘ/NR

C7. Credeți că Guvernul României a luat mai degrabă măsuri bune sau mai degrabă greșite pentru a preîntâmpina criza economică? RĂSPUNS UNIC! SE CITESC DOAR VARIANTELE 1 SI 2.

1. A luat mai degrabă măsuri bune 2. A luat mai degrabă măsuri greșite 3. [SPONTAN] A luat și măsuri bune și măsuri greșite 4. [SPONTAN] Nu a luat nicio măsură 88. NȘ/NR

C8. Cât timp credeți că va mai dura criza economică? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. Cel mult un an 2. Până la trei ani 3. Până la cinci ani 4. Mai mult de cinci ani 88. NȘ/NR

C9. Câtă încredere aveți în capacitatea Guvernului actual de a administra țara pe timp de criză? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. Foarte multă 2. Multă 3. Puțină 4. Foarte puțină 5. Deloc 88. NȘ/NR

C10. Cât de îngrijorat sunteți de condițiile de viață ale ... RĂSPUNS UNIC PE FIECARE LINIE! CITEȘTE VARIANTELE!

	<i>Foarte mult</i>	<i>Mult</i>	<i>Nici mult, nici puțin</i>	<i>Puțin</i>	<i>Foarte puțin</i>	NȘ/NR
1. Familiei în care trăiți	1	2	3	4	5	88
2. Vecinilor dvs.	1	2	3	4	5	88
3. Oamenilor din regiunea în care trăiți	1	2	3	4	5	88

4. Oamenilor din România	1	2	3	4	5	88
5. Oamenilor din Europa	1	2	3	4	5	88
6. Oamenilor din întreaga lume	1	2	3	4	5	88
7. Bătrânilor din România	1	2	3	4	5	88
8. Șomerilor din România	1	2	3	4	5	88
9. Străinilor/Imigranților din România	1	2	3	4	5	88

Sectiunea D

[CITEȘTE]: În ultimii ani, așa cum românii merg în alte țări să muncească, au început să vină și în România oameni din alte țări, în căutarea unui loc de muncă.

D1. Ce credeți despre oamenii din alte țări care vin să muncească în România? Ce ar trebui să facă Guvernul?

RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. Să lase să vină pe oricine vrea
 2. Să lase oamenii să vină doar dacă sunt locuri de muncă disponibile
 3. Să stabilească limite stricte pentru numărul de străini care au voie să muncească în România
 4. Să interzică celor din alte țări să vină să lucreze în România
88. NȘ/NR

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?	De acord	Indiferent	Împotrivă	NȘ/NR
<u>Când există puține locuri de muncă ...</u>				
D2. bărbații ar trebui să aibă în mai mare măsură dreptul la un loc de muncă decât femeile	1	2	3	88
D3. patronii ar trebui să dea întâietate românilor în fața oamenilor din alte țări	1	2	3	88

În opinia dvs. ...	Aceleași	Mai mari	Mai mici	NȘ/NR
D4. Muncitorii străini ar trebui să plătească taxe și contribuții la fel ca muncitorii români, mai mari sau mici?	1	2	3	88

D5. Muncitorii străini ar trebui să primească aceleași beneficii sociale (ajutor de șomaj, pensie etc.) la fel ca muncitorii români, mai mari sau mici?	1	2	3	88
--	---	---	---	----

Sectiunea E

[CITEȘTE]: O parte dintre străinii care vin în România doresc să rămână aici pe termen lung. Aceștia se numesc imigranți – străinii care se stabilesc în România. În continuare vă vom pune câteva întrebări despre imigranți.

E1. În general, ce părere aveți despre imigranți? Aveți o părere... RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. Foarte bună 2. Bună. 3. Nici bună, nici proastă 4. Proastă 5. Foarte proastă 88. NȘ/NR

E2. Cum apreciați numărul imigranților din România?

Mult prea mulți	Prea mulți	Atât cât trebuie	Prea puțini	Mult prea puțini	NȘ/NR
1	2	3	4	5	88

E3. Cum apreciați numărul imigranților în localitatea dvs.?

Mult prea mulți	Prea mulți	Atât cât trebuie	Prea puțini	Mult prea puțini	NȘ/NR
1	2	3	4	5	88

E4. Care ar trebui să fie atitudinea generală a României în legătură cu imigranții? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. Să lase să se stabilească în România pe oricine vrea
2. Să lase doar anumite categorii de imigranți să se stabilească în România
3. Să interzică imigranților să se stabilească în România
88. NȘ/NR

Dacă a răspuns 2 la E4 continuă cu E5-E6, altfel mergi la E7

E5. Care sunt categoriile de imigranți cărora ar trebui să li se permită întotdeauna să se stabilească în România?

Notează toate răspunsurile! _____

E6. Și care sunt categoriile de imigranți cărora nu ar trebui în nici un caz să li se permită să se stabilească în România?

Notează toate răspunsurile! _____

[CITEȘTE]: Acum am să vă citesc câteva afirmații despre imigranți. Vă rog să îmi spuneți în ce măsură sunteți de acord cu fiecare dintre acestea.

ARATĂ CARTELA CU E CU VARIANTE DE RĂSPUNS

CITEȘTE FIECARE AFIRMAȚIE. RĂSPUNS UNIC PE FIECARE LINIE

În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații despre imigranții din România ?	Foarte mare măsură	Mare măsură	Mică măsură	Foarte mică măsură/Deloc	NȘ/NR
E7. Imigranții iau din locurile de muncă ale celor născuți la noi în țară	1	2	3	4	88
E8. Imigranții degradează viața culturală a unei țări	1	2	3	4	88
E9. Imigranții sporesc criminalitatea	1	2	3	4	88
E10. Imigranții nu reprezintă o povară pentru sistemul de protecție socială	1	2	3	4	88
E11. Pentru binele societății este mai bine dacă imigranții își mențin propriile obiceiuri și tradiții	1	2	3	4	88
E12. În viitor, creșterea numărului imigranților va fi o amenințare pentru societate	1	2	3	4	88

E13. Se vorbește despre nevoia de a integra imigranții în societatea românească. În opinia dvs., este necesară integrarea imigranților?

1. Da, este necesară
 2. Nu, nu este necesară
88. NȘ/NR

E14. Când credeți că se poate spune despre un imigrant că este integrat în societatea românească?

Notează toate răspunsurile! _____ 88. NȘ/NR

E15. În opinia dvs., prin ce metode statul român ar trebui să ofere sprijin și asistență socială imigranților?

1. Prin programe speciale de sprijin pentru imigranți
 2. Același sprijin ca oricărui alt locuitor din România, prin programele sociale existente
 3. Sprijin limitat la nevoile de bază
 4. Nici un fel de sprijin, să se descurce singuri
88. NȘ/NR

E16. În continuare voi enumera mai multe tipuri de programe de sprijin pentru imigranți. Vă rog să îmi spuneți, pentru fiecare dintre ele, dacă credeți că ar trebui oferit gratuit de către autoritățile publice, contra cost sau nu ar trebui oferit.

RĂSPUNS UNIC PE FIECARE LINIE! CITEȘTE VARIANTELE!	Gratuit	Contra cost	Deloc	NȘ/NR
1. Cursuri de limba română	1	2	3	88
2. Programe de integrare culturală	1	2	3	88
3. Ajutor financiar	1	2	3	88
4. Locuințe sociale	1	2	3	88
5. Servicii medicale de bază	1	2	3	88
6. Educație pentru copii	1	2	3	88
7. Cursuri de recalificare pentru adulți	1	2	3	88
8. Sprijin pentru reîntregirea familiei	1	2	3	88
9. Asistență juridică	1	2	3	88

E17. Dintre următoarele, care credeți că este cea mai bună metodă prin care statul român să ofere programe de sprijin pentru imigranți: RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE 1, 2, 3!

1. Direct, prin intermediul instituțiilor publice cu atribuții în domeniu
 2. Prin finanțarea unor organizații neguvernamentale non-profit (ONG-uri)
 3. Prin angajarea unor firme
 4. **(NU CITI!)** O combinație între acestea
88. NȘ/NR

E18. Dumneavoastră credeți că imigranții ar trebui să primească, în anumite condiții, cetățenia română? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. Da, de îndată ce primesc drept de ședere în România.
 2. Da, după ce au trăit un număr de ani în România. → **E19. Minim câți ani?** _____ ani
 3. Nu, niciodată → **MERGI LA E23**
97. NC
88. NȘ/NR
88. NȘ/NR

E20. Dintre următoarele, care sunt condițiile pe care ar trebui să le îndeplinească imigranții pentru a primi cetățenia română?

ARATĂ CARTELA CU CONDIȚIILE E20 CITEȘTE PE RÂND FIECARE CONDIȚIE	Menționat	Nemenționat	NC	NȘ/NR
1. Să cunoască și să respecte legile țării	1	2	77	88
2. Să cunoască cultura și obiceiurile românilor	1	2	77	88
3. Să cunoască limba română	1	2	77	88
4. Să adopte religia ortodoxă	1	2	77	88
5. Să depună un jurământ de credință	1	2	77	88
6. Să adopte stilul de viață al românilor	1	2	77	88
7. Să aibă un loc de muncă	1	2	77	88
8. Să fie căsătoriți cu români	1	2	77	88
9. Să aibă un comportament moral ireproșabil	1	2	77	88
10. Să cunoască istoria și geografia României	1	2	77	88
11. Să aibă suficiente venituri pentru a se întreține singuri	1	2	77	88

ARATĂ CARTELA E20. NOTEAZĂ CODURILE 1-11 DE LA ÎNTREBAREA ANTERIOARĂ!

E21. Dintre acestea, care este cea mai importantă? _____ 77. Nu este cazul 88. NȘ/NR

E22. Dar a doua ca importanță? _____ 77. Nu este cazul 88. NȘ/NR

E23. Copiii imigranților, născuți în România, ar trebui să primească cetățenie română? **RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!**

1. Da, dar doar dacă unul dintre părinți are cetățenie.

2. Da, indiferent de situația părinților.

3. Nu.

88. NȘ/NR

E24. O parte dintre imigranți vin în România ilegal, adică fără să informeze autoritățile. Ce ar trebui să facă autoritățile atunci când îi identifică pe aceștia?

RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. Să îi expulzeze imediat în țările de origine
2. Să fie deferiți justiției pentru intrarea ilegală în țară
3. Să îi ajute să dobândească statut legal
4. Să îi lase în pace atât timp cât nu încalcă alte legi

88. NȘ/NR

Sectiunea F

[CITEȘTE]: În general, imigranții au mai puține drepturi și libertăți decât cetățenii români. Există însă câteva grupuri speciale de imigranți despre care uneori se spune că ar fi bine să aibă un statut special. Vă voi pune câteva întrebări despre aceste grupuri.

F1. România este membră a Uniunii Europene. O parte dintre imigranții din România provin din alte state membre UE. Care ar trebui să fie atitudinea generală față de imigranții proveniți din țări UE? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE! ARATĂ CARTELA F, CU VARIANTELE DE RĂSPUNS

1. Să aibă aceleași drepturi și libertăți ca cetățenii români
2. Să aibă mai puține drepturi și libertăți ca cetățenii români, dar mai multe decât ceilalți imigranți
3. Să aibă aceleași drepturi și libertăți ca toți ceilalți imigranți

88. NȘ/NR

F2. O categorie aparte de imigranți sunt cei proveniți din Republica Moldova (Basarabia). Cei mai mulți dintre aceștia sunt de etnie română. Care ar trebui să fie atitudinea generală față de imigranții proveniți din Republica Moldova? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE! ARATĂ CARTELA F, CU VARIANTELE DE RĂSPUNS

1. Să aibă aceleași drepturi și libertăți ca cetățenii români
2. Să aibă mai puține drepturi și libertăți ca cetățenii români, dar mai multe decât ceilalți imigranți
3. Să aibă aceleași drepturi și libertăți ca toți ceilalți imigranți

88. NȘ/NR

F3. În ultima perioadă se vorbește mai mult despre redobândirea cetățeniei române adică de faptul că Statul Român acordă mai ușor cetățenie română celor care trăiesc în Republica Moldova. În opinia dvs. statul român ar trebui să acorde cetățenie... RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. Toți cetățenii din Republica Moldova ar trebui să aibă tratament preferențial la acordarea cetățeniei
2. Cetățenii din Republica Moldova ar trebui să aibă tratament preferențial doar dacă dovedesc originea lor română
3. Cetățenii din Republica Moldova nu ar trebui să aibă tratament preferențial, ci ar trebui să li se aplice aceleași condiții în care se acordă cetățenia pentru orice alt străin

88. NȘ/NR

ARATĂ CARTELA CU E CU VARIANTE DE RĂSPUNS

F4. În ce măsură considerați că următoarele inițiative ale României vor duce la îmbunătățirea relațiilor dintre România și Republica Moldova?	Foarte mare măsură	Mare măsură	Mică măsură	Foarte mică măsură/Deloc	NȘ/NR
1. Acordarea de burse de studiu studenților din Republica Moldova care studiază în România	1	2	3	4	88
2. Acordarea mai rapidă și preferențială a cetățeniei române	1	2	3	4	88
3. Sprijinul financiar acordat de autoritățile române autorităților din Republica Moldova	1	2	3	4	88
4. Sprijinul financiar acordat de autoritățile române unor instituții de cultură și de presă din Republica Moldova	1	2	3	4	88
5. Susținerea pe care o acordă România în vederea integrării Republicii Moldova în Uniunea Europeană	1	2	3	4	88

F5. O altă categorie specială de imigranți sunt refugiații. Aceștia sunt persoanele care au fost nevoite să plece din țara lor din cauza unor războaie sau a unor persecuții politice. Care ar trebui să fie atitudinea generală față de refugiați? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE! ARATĂ CARTELA F, CU VARIANTELE DE RĂSPUNS

1. Să aibă aceleași drepturi și libertăți ca cetățenii români
 2. Să aibă mai puține drepturi și libertăți ca cetățenii români, dar mai multe decât ceilalți imigranți
 3. Să aibă aceleași drepturi și libertăți ca toți ceilalți imigranți
88. NȘ/NR

Sectiunea G

G1. Cât de des ...? RĂSPUNS UNIC PE FIECARE LINIE! CITEȘTE VARIANTELE!	Deseori	Uneori	Rareori	Niciodată	88. NȘ/NR
1 ... întâlniți străini/imigranți pe stradă	1	2	3	4	88

2 ... vedeți străini/imigranți în mass-media (televiziune, radio, ziare)	1	2	3	4	88
--	---	---	---	---	----

G2. Cunoașteți persoane publice din România care sunt străini/imigranți? Dacă da, spuneți-ne câteva nume.

NOTEAZĂ TOATE RĂSPUNSURILE!

0. Nu cunosc

88. NȘ/NR

G3. Gândiți-vă acum la toți cunoscuții dumneavoastră – rude, prieteni, vecini, colegi, persoanele cu care ați interacționat în ultimele 12 luni. Printre aceștia se află străini, imigranți?

1. Da

2. Nu → **MERGI LA H1**

88. NȘ/NR → **MERGI LA H1**

G4. Ce fel de cunoscuți străini aveți? RĂSPUNS MULTIPLU! CITEȘTE VARIANTELE! NOTEAZĂ TOATE VARIANTELE CARE SE APLICĂ

1. Membru al familiei

2. Rudă mai îndepărtată

3. Prieten

4. Coleg la locul de muncă

5. Vecin

6. Cunoștință întâmplătoare

7. Altă situație. Care? _____

77. Nu este cazul

88. NȘ/NR

G5. Din ce țări provin străinii pe care îi cunoașteți? NOTEAZĂ TOATE RĂSPUNSURILE!

77. Nu este cazul

88. NȘ/NR

G6. În general, ce impresie v-au lăsat străinii pe care îi cunoașteți? O impresie...

1. Foarte bună 2. Bună.

3. Nici bună, nici proastă

4. Proastă

5. Foarte proastă

88. NȘ/NR

[CITEȘTE]: Vă rugăm să vă gândiți acum la străinul/imigrantul pe care îl cunoașteți cel mai bine. Nu trebuie să ne

spuneți numele sau alte date de identificare ale acestei persoane. Vă rugăm să ne dați câte informații ce pot fi folosite în analize statistice.

G7. Care este relația pe care o aveți cu această persoană? _____ 77. Nu este cazul 88. NȘ/NR

UN SINGUR RĂSPUNS! FOLOSEȘTE CODURILE DE LA G4

G8. Este... 1. Bărbat 2. Femeie 77. Nu este cazul

G9. Ce vârstă (aproximativă) are? _____ ani 77. Nu este cazul 88. NȘ/NR

G10. Din ce țară provine? _____ 77. Nu este cazul 88. NȘ/NR

G11. Ce religie are?

1. Ortodox 2. Catolic 3. Protestant/Neoprotestant 4. Musulman 5. Budist
6. Altă religie 77. Nu este cazul 88. NȘ/NR

G12. De cât timp este în România (cu aproximație)? _____ ani 77. Nu este cazul 88. NȘ/NR

G13. Din câte știți, a venit legal în România? 1. Da 2. Nu 77. Nu este cazul 88. NȘ 99. NR

G14. Acum are status legal în România? 1. Da 2. Nu 77. Nu este cazul 88. NȘ/NR

G15. Din ce motiv a venit în România? RĂSPUNS UNIC. DACĂ MENȚIONEAZĂ MAI MULTE MOTIVE, ÎNTREABĂ ȘI NOTEAZĂ MOTIVUL PRINCIPAL

1. La studii
2. Să caute un loc de muncă
3. Refugiat politic sau de război
4. S-a căsătorit în România
5. Alt motiv. Care? _____ 77. Nu este cazul 88. NȘ/NR

G16. V-a spus vreodată dacă dorește să rămână în România sau să se întoarcă acasă? RĂSPUNS UNIC

1. Dorește să rămână în România
2. Vrea să se întoarcă acasă
3. Nu este hotărât(ă)
4. Nu vorbim despre astfel de lucruri 7. NC 88. NȘ/NR

G17. Are sau dorește să obțină cetățenia Română?

Barometrul Integrării Imigranților 2013

1. Are deja cetățenia română
2. Dorește să obțină cetățenia
3. Nu dorește să obțină cetățenia

88. NȘ/NR

G18. Are un loc de muncă?

1. Da, muncește cu contract
2. Da, muncește la negru
3. Nu

77. Nu este cazul

88. NȘ/NR

DACĂ DA (cod 1, 2 la D16):

G19. Ce anume muncește? *NOTEAZĂ TOATE RĂSPUNSURILE!*

_____ 77. Nu este cazul 88. Nu știe 99. NR

G20. Din câte știți dumneavoastră, care sunt cele mai importante probleme cu care s-a confruntat de la venirea în România?

NOTEAZĂ TOATE RĂSPUNSURILE! _____

88. NȘ/NR

G21. V-a cerut vreodată ajutorul pentru rezolvarea unor probleme? Dacă da, ce probleme?

NOTEAZĂ TOATE RĂSPUNSURILE! _____

88. NȘ/NR

G22. În general, ce părere aveți despre această persoană? Aveți o părere...

1. Foarte bună 2. Bună. 3. Nici bună, nici proastă 4. Proastă 5. Foarte proastă 88. NȘ/NR

Sectiunea H

[CITEȘTE]: Ne apropiem de finalul chestionarului. Vă voi adresa câteva întrebări despre obiceiurile dumneavoastră.

ARATĂ CARTELA H1, CU VARIANTELE DE RĂSPUNS

H1. Cât de des ...

RĂSPUNS UNIC PE FIECARE LINIE!
CITEȘTE VARIANTELE!

	Zilnic	De câteva ori pe săptămână	De câteva ori pe lună	O dată pe lună sau mai rar	Deloc	NȘ/NR
1. Citiți ziarele	1	2	3	4	5	88

H1. Cât de des ...

RĂSPUNS UNIC PE FIECARE LINIE!
CITEȘTE VARIANTELE!

H1. Cât de des ... RĂSPUNS UNIC PE FIECARE LINIE! CITEȘTE VARIANTELE!	Zilnic	De câteva ori pe săptămână	De câteva ori pe lună	O dată pe lună sau mai rar	Deloc	NȘ/NR
2. Ascultați radio	1	2	3	4	5	88
3. Vă uitați la televizor	1	2	3	4	5	88
4. Citiți cărți	1	2	3	4	5	88
5. Mergeți la teatru/operă/filarmonică	1	2	3	4	5	88
7. Mergeți la film	1	2	3	4	5	88
8. Mergeți la biserică	1	2	3	4	5	88
6. Navigați/utilizați internetul	1	2	3	4	5	88

H2. Care este postul de televiziune preferat? 77. Nu este cazul 88. NS/NR

UN SINGUR RĂSPUNS! ARATĂ CARTELA H3, CU SCALA STÂNGA-DREAPTA

H3. În materie de politică, oamenii vorbesc despre “stânga” și “dreapta”. În general vorbind, dvs. unde v-ați plasa pe scala de mai jos?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Stânga								Dreapta	

CITEȘTE: Acum, am dori să ne spuneți părerea dvs. privind următoarele afirmații folosind scala de 10 puncte. 1 înseamnă că sunteți cu totul de acord cu afirmația din stânga, iar 10 că sunteți cu totul de acord cu afirmația din dreapta. Puteți alege, bineînțeles, orice cifră intermediară pentru a vă nuanța cât mai bine răspunsul.

CITEȘTE ȘI ARATĂ, PE RÂND, CARTELELE DE LA H4 LA H8 CU CELE DOUĂ PERECHI DE AFIRMAȚII ȘI SCALA

H4.

Fiecare individ ar trebui să își asume mai multă responsabilitate pentru propria bunăstare											Statul ar trebui să își asume mai multă responsabilitate pentru bunăstarea fiecăruia	NȘ/NR
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		88

H5.

Competiția este bună, îi ajută pe oameni să muncească mai mult și să dezvolte noi idei											Competiția este un lucru rău, scoate la iveală ce e mai negativ în oameni.	NȘ/NR
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		88

H6.

Statul ar trebui să acorde mai multă libertate firmelor											Statul ar trebui să controleze mai mult firmele	NȘ/NR
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		88

H7.

Diferențele între venituri ar trebui să se micșoreze											Diferențele între venituri ar trebui să fie mai mari	NȘ/NR
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		88

H8.

Proprietatea privată ar trebui să se extindă și să se dezvolte											Proprietatea de stat ar trebui să se extindă și să se dezvolte	NȘ/NR
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		88

DATE SOCIO-DEMOGRAFICE

[CITEȘTE] La final, pentru a avea o imagine de ansamblu a țării vă rugăm să ne răspundeți la câteva întrebări privind gospodăria și persoana dvs. Acestea vor fi folosite doar pentru analize statistice.

I1. Sex: **1. Bărbat** **2. Femeie**

I2. DATA NAȘTERII: ZI: __ LUNA: __ AN: ____

I3. Care este cel mai înalt nivel de educație atins de DVS? [UN SINGUR RĂSPUNS]

fără școală	1
școală primară neterminată	2
școală primară terminată	3
gimnaziu incomplete	4
gimnaziu complet	5
școală de ucenici (complementară)	6
școală profesională	7
liceu neterminat	8

liceu terminat	9
școală postliceală	10
facultate neterminată	11
facultate – subingineri sau colegiu	12
facultate complet	13
masterat	14
doctorat	15
NS/NR	88

I4. Care dintre următoarele corespunde cel mai bine situației dvs. ocupaționale? (situație principală) [UN SINGUR RĂSPUNS]

1. Angajat cu normă întreagă (30 ore pe săptămână sau mai mult)
2. Angajat cu normă parțială (mai puțin de 30 de ore pe săptămână)
3. În șomaj (inclusiv șomaj tehnic)
4. Elev/student la zi
5. Pensionar/în incapacitate de muncă
6. Întreprinzător pe cont propriu, inclusiv agricultor/fermier, proprietarul unei afaceri cu sau fără angajați
7. Liber profesionist
8. Sunteți casnică sau lucrați tot timpul în gospodărie, aveți grijă de copii fără a fi plătit(ă) pentru aceasta
9. Altceva, ce?
88. NS/NR

I5. Ce ocupație aveți în prezent sau care a fost ultima ocupație pe care ați avut-o?

[NOTEAZĂ RĂSPUNSUL]

88.NȘ/NR

ÎNTREBAREA URMĂTOARE SE REFERĂ LA LOCUL DE MUNCA ACTUAL SAU ULTIMUL LOC DE MUNCĂ PENTRU CEI CARE ACUM NU LUCREAZĂ!

I6. Lucrați sau ați lucrat (pentru cei care nu mai lucrează în prezent) în sectorul privat sau public („de stat”)? [UN SINGUR RĂSPUNS.]

1.Public

7. NC

2.Privat

88. NȘ/NR

3.ONG [SPONTAN]

I7. În prezent sunteți...?						
1. căsătorit(ă) cu acte	2. căsătorit(ă) fără acte / concubinaj	3. divorțat(ă)	4. separat(ă)	5. necăsătorit(ă)	6. văduv(ă)	88.NȘ/NR

I8. Din câți membri este alcătuită gospodăria dvs.? (INCLUSIV RESPONDENTUL) _____

NȘ/NR

I9. Aveți în gospodărie acces la Internet?			
1. da	2. nu		88.NȘ/NR

I10. După 1989, dvs. ați fost vreodată plecat în străinătate pentru...?	Da, pentru mai mult de 3 luni	Da, pentru mai puțin de 3 luni	Nu	NȘ/NR
1. La muncă	1	2	3	88
2. La studii	1	2	3	
3. În vizită la rude	1	2	3	
4. Turism	1	2	3	

I11. Este vreo persoană din gospodăria dvs care în momentul de față să fie plecată în străinătate, pentru o perioadă mai lungă de timp (minim 3 luni de zile), nu doar în concediu sau vacanță?

1. DA

2. NU

88.NȘ/NR

I12. Care este naționalitatea dvs.?

1. Român 2. Maghiar 3. Rom 4. German 5. Alta: _____

I13. Care este religia dvs.?

1. ortodoxă
2. romano-catolică
3. protestantă (calvină, evanghelică, luterană, reformată)
4. greco-catolică
5. neo-protestantă (penticostală, adventistă, baptistă, evanghelistă)
6. fără religie
7. alta religie. Care?
8. religie nedeclarată
9. ateu
99.NR

I14. Cum apreciați veniturile actuale ale gospodăriei dumneavoastră? RĂSPUNS UNIC! CITEȘTE VARIANTELE!

1. Nu ne ajung nici pentru strictul necesar
2. Ne ajung numai pentru strictul necesar
3. Ne ajung pentru un trai decent, dar nu ne permitem cumpărarea unor bunuri mai scumpe
4. Reușim să cumpărăm și unele bunuri mai scumpe, dar cu restrângeri în alte domenii
5. Reușim să avem tot ce ne trebuie, fără să ne restrângem de la ceva

88. NȘ

99. NR

I15. Care este, cu aproximație, venitul total net obținut luna trecută de către toți membrii din familia dvs. (incluzând salarii, pensii, dividende, chirii, burse, alocații etc.) ?

|_|_|.|_|_|_| RON 88.NȘ 99.NR

I16. Care este, cu aproximație, venitul total net obținut de dvs. luna trecută?

|_|_|.|_|_|_| RON 88.NȘ 99.NR

OPERATOR! COMPLETEAZĂ CU ATENȚIE TOATE DATELE DE IDENTIFICARE!

Vă mulțumim pentru amabilitatea cu care ați răspuns întrebărilor noastre și pentru timpul pe care ni l-ați acordat. Institutul nostru va face verificări asupra operatorilor săi, pentru a vedea dacă aceștia aplică corect chestionarele. În acest sens este posibil să fiți contactat peste câteva zile pentru a confirma realizarea acestei discuții.

I19. NUME ȘI prenume respondent: _____

I20. TELEFON RESPONDENT: _____ (OBLIGATORIU ÎN VEDEREA VERIFICĂRILOR!)

ANEXA C 2. CARTONAȘE AJUTĂTOARE PENTRU RESPONDENȚI

CARTELA E

Foarte mare măsură	Mare măsură	Mică măsură	Foarte mică măsură/ Deloc
1	2	3	4

CARTELA E20

1. Să cunoască și să respecte legile țării
2. Să cunoască cultura și obiceiurile românilor
3. Să cunoască limba română
4. Să adopte religia ortodoxă
5. Să depună un jurământ de credință
6. Să adopte stilul de viață al românilor
7. Să aibă un loc de muncă
8. Să fie căsătoriți cu români
9. Să aibă un comportament moral ireproșabil
10. Să cunoască istoria și geografia României
11. Să aibă suficiente venituri pentru a se întreține singuri

CARTELA F

1. Să aibă aceleași drepturi și libertăți ca cetățenii români
2. Să aibă mai puține drepturi și libertăți ca cetățenii români, dar mai multe decât ceilalți imigranți
3. Să aibă aceleași drepturi și libertăți ca toți ceilalți imigranți

CARTELA E

Foarte mare măsură	Mare măsură	Mică măsură	Foarte mică măsură/ Deloc
1	2	3	4

CARTELA F

1. Să aibă aceleași drepturi și libertăți ca cetățenii români
2. Să aibă mai puține drepturi și libertăți ca cetățenii români, dar mai multe decât ceilalți imigranți
3. Să aibă aceleași drepturi și libertăți ca toți ceilalți imigranți

CARTELA H1

Zilnic	De câteva ori pe săptămână	De câteva ori pe lună	O dată pe lună sau mai rar	Deloc
1	2	3	4	5

CARTELA H3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Stânga									Dreapta

CARTELA H4

Fiecare individ ar trebui să își asume mai multă responsabilitate pentru propria bunăstare	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Statul ar trebui să își asume mai multă responsabilitate pentru bunăstarea fiecăruia
--	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	--

CARTELA H5

Competiția este bună, îi ajută pe oameni să muncească mai mult și să dezvolte noi idei	Competiția este un lucru rău, scoate la iveală ce e mai negativ în oameni
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	

CARTELA H6

Statul ar trebui să acorde mai multă libertate firmelor	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Statul ar trebui să controleze mai mult firmele
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	---

CARTELA H7

Diferențele între venituri ar trebui să se micșoreze										Diferențele între venituri ar trebui să fie mai mari									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

CARTELA H8

Proprietatea privată ar trebui să se extindă și să se dezvolte	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Proprietatea de stat ar trebui să se extindă și să se dezvolte
--	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	--

FIȘĂ DE RUTA

PROIECT Immigration 2013

NUME OPERATOR _____

JUDEȚUL LOCALITATEA Pasul de eșantionare (P): ____

PUNCT PORNIRE: INTERSECȚIA STRAZII.....CU STRADA.....

Nr. inter-secție	Numele și prenumele respondent Nume Strada	Nr.	Bl.	Sc.	Ap.	Telefon	Sex respondent	Varsta respondent	Vizita 1 (data/ora)	Vizita 2 (data/ora)	Vizita 3 (data/ora)	Durata interviului/minute	Codul rezultatului vizitei

Toate adresele vizitate în teren se vor nota în fișa , menționându-se în coloana "Codul rezultatului vizitei" codul corespunzător din legenda.

Legenda: 1. Interviu complet (*notați, în ultima coloană din tabel, ID-ul chestionarului*)

CODURI CARE **NECESITĂ** REVENIRE:

4. Persoana selectată pentru interviu nu este acasă (PROGRAMARE)

CODURI CARE **NU NECESITĂ** REVENIRE:

2. Nimeni eligibil în gospodărie (nu există persoane peste 18 ani)

3. Refuz (al gospodăriei sau al persoanei selectate pentru interviu)

5. Interviu incomplet

6. Nimeni acasă

7. Firmă/ instituție

8. Casă neocupată (părăsită)

9. ALTELE _____

Semnătura operatorului

[illegible]

Programul general „Solidaritatea și gestionarea fluxurilor migratorii”
Fondul European de Integrare a resortisanților țărilor terțe
Programul anual 2011
Editorul materialului Asociația Română pentru Promovarea Sănătății și Fundația SOROS
Data publicării iunie 2013

Adresa de sesizări: Asociația Română pentru Promovarea Sănătății
Str. Soldat Velicu Ștefan, nr. 43, 023255, sector 2, București, România
sesizari@arps.ro

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Uniunii Europene